UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Ocena programowa

Profil ogólnoakademicki

Raport samooceny

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej oceniany kierunek studiów:

UNIWERSYTET ŚLĄSKI W KATOWICACH

Nazwa ocenianego kierunku studiów: **PRACA SOCJALNA**

1. Poziom/y studiów: **pierwszego stopnia oraz drugiego stopnia**
2. Forma/y studiów: **stacjonarne** oraz **niestacjonarne**
3. Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek[1]**nauki socjologiczne**

W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny:

STUDIA I STOPNIA

a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	**Punkty ECTS**	
	liczba	**%**
Nauki socjologiczne	120	67%

b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

L.p.	**Nazwa dyscypliny**	**Punkty ECTS**	
		liczba	**%**
1.	Psychologia	29	16%
2.	Pedagogika	9	5%
3.	Językoznawstwo - lektorat z j. obcego	8	4%
4.	Nauki prawne	6	3%
5.	Filozofia	3	2%
6.	Nauki o zarządzaniu i jakości	3	2%
7.	Ekonomia i finanse	2	1%
	RAZEM	60	33%

[1]Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018poz. 1818).

Należy zaznaczyć, że trwają właśnie prace nad nowym programem studiów na kierunku praca socjalna, zgodnym z nową koncepcją studiów w Uniwersytecie Śląskim, w którym efekty uczenia się będą w pełni przypisane do nauk socjologicznych.

STUDIA II STOPNIA

a. Nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

Nazwa dyscypliny wiodącej	**Punkty ECTS**	
	liczba	**%**
Nauki socjologiczne	120	100%

b. Nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku.

NIE DOTYCZY

Na studiach prowadzone jest kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela

☐TAK☒NIE

W przypadku zaznaczenia opcji TAK, proszę wskazać rodzaj zawodu nauczyciela, w zakresie którego prowadzone jest kształcenie (można zaznaczyć więcej niż jedną opcję):

☐nauczyciel przedmiotu. . . . . .[2]
☐nauczyciel teoretycznych przedmiotów zawodowych. 2
☐nauczyciel praktycznej nauki zawodu. . . . . .[2]
☐nauczyciel prowadzący zajęcia. 2
☐nauczyciel psycholog
☐nauczyciel przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej
☐nauczyciel pedagog specjalny
☐nauczyciel logopeda
☐nauczyciel prowadzący zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka

[2] Należy podać nazwę przedmiotu/zawodu/zajęć

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów

STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA

1.	**Nazwa kierunku**	**praca socjalna**
2.	Wydział	Wydział Nauk Społecznych
3.	Cykl rozpoczęcia	2019/2020 (semestr zimowy), 2020/2021 (semestr zimowy), 2021/2022 (semestr zimowy), 2022/2023 (semestr zimowy)
4.	Poziom kształcenia	studia pierwszego stopnia
5.	Profil kształcenia	ogólnoakademicki

Kod efektu uczenia się kierunku	**Efekty uczenia się** Po ukończeniu studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku studiów praca socjalna absolwent:	Kody charakterystyk II stopnia PRK do których odnosi się efekt kierunkowy
	WIEDZA	
PS1_W01	zna i rozumie interdyscyplinarną specyfikę pracy socjalnej na tle nauk społecznych	2018_P6S_WG, 2018_P6S_WK
PS1_W02	zna terminologię używaną w pracy socjalnej i rozumie jej pochodzenie oraz zastosowania w obszarze pokrewnych dyscyplin naukowych	2018_P6S_WG, 2018_P6S_WK
PS1_W03	ma wiedzę o różnych rodzajach struktur społecznych, instytucjach życia społecznego (w tym w szczególności instytucjach wsparcia i pomocy dla jednostek, rodzin i ich otoczenia)	2018_P6S_WG
PS1_W04	rozumie i potrafi wyjaśnić wzajemne zależności pomiędzy strukturami i instytucjami społecznymi oraz ich elementami	2018_P6S_WG
PS1_W05	zna i rozumie specyfikę poszczególnych instytucji pomocowych; potrafi dokonać wyboru instytucji wsparcia adekwatnie do problemu	2018_P6S_WG
PS1_W06	ma usystematyzowaną wiedzę o środowiskach rozwoju i funkcjonowania człowieka, ich specyfice i procesach w nich zachodzących	2018_P6S_WG
PS1_W07	zna rodzaje więzi społecznych oraz rozumie mechanizmy warunkujące dynamikę ich rozwoju i funkcjonowania	2018_P6S_WG
PS1_W08	ma wiedzę o uczestnikach działalności wspierającej i pomocowej (zarówno pomagających jak i wspieranych)	2018_P6S_WG
PS1_W09	ma uporządkowaną wiedzę na temat rozwoju i funkcjonowania człowieka w cyklu życia, w jego biologicznych, psychologicznych i społeczno-kulturowych aspektach	2018_P6S_WG
PS1_W10	zna wybrane koncepcje człowieka z obszaru nauk społecznych, psychologicznych, pedagogicznych i filozoficznych	2018_P6S_WG
PS1_W11	posiada wiedzę o projektowaniu i prowadzeniu badań w pracy socjalnej, opartą na wiedzy z zakresu badań społecznych, obejmującą problemy badawcze, sposoby pozyskiwania danych, metody, techniki i narzędzia badawcze	2018_P6S_WG
PS1_W12	zna narzędzia diagnostyczne w pracy socjalnej	2018_P6S_WG
PS1_W13	ma wiedzę o procedurach i metodyce wykonywania typowych zadań pracownika socjalnego	2018_P6S_WG
PS1_W14	ma uporządkowaną wiedzę w zakresie norm społecznych i zasad etycznych w realizacji zawodu pracownika socjalnego	2018_P6S_WG
PS1_W15	ma wiedzę odnośnie procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego, ich prawidłowego przebiegu oraz barier i zakłóceń	2018_P6S_WG
PS1_W16	ma wiedzę dotyczącą różnych aspektów procesu pomagania oraz jego uwarunkowań	2018_P6S_WG
PS1_W17	ma wiedzę o funkcjach systemów społecznych, ich specyfice i kierunkach zmian ze szczególnym uwzględnieniem roli instytucji wsparcia	2018_P6S_WG

PS1_W18	zna podstawowe tradycyjne i współczesne nurty odnośnie poszczególnych struktur społecznych; wie jak kształtują się w zakresie dyscyplin pokrewnych	2018_P6S_WG
PS1_W19	zna historyczne podstawy pracy socjalnej	2018_P6S_WG
PS1_W20	posiada wiedzę z zakresu ochrony własności intelektualnej i rozumie jej znaczenie	2018_P6S_WK
PS1_W21	zna teorie wyjaśniające różnorodność zachowań, obrazujące proces podejmowania decyzji i radzenia sobie w sytuacjach problemowych; rozumie różnorodne uwarunkowania tych procesów	2018_P6S_WG
PS1_W22	ma wiedzę w zakresie podstaw prawnych regulujących działalność w obszarze pracy socjalnej	2018_P6S_WG, 2018_P6S_WK
UMIEJĘTNOŚCI		
PS1_U01	potrafi dokonać obserwacji i interpretacji zjawisk społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem społecznych dysfunkcji	2018_P6S_UW
PS1_U02	potrafi wykorzystywać wiedzę teoretyczną z zakresu pracy socjalnej oraz powiązanych nią dyscyplin w celu identyfikowania i analizowania problemów społecznych	2018_P6S_UW
PS1_U03	potrafi przygotować i przeprowadzić proste badania na potrzeby diagnozy problemu oraz dokonać podstawowej analizy i prezentacji ich wyników	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UW
PS1_U04	potrafi dokonać weryfikacji/selekcji zgromadzonego materiału oraz opracować podstawowe narzędzia diagnostyczne w pracy socjalnej	2018_P6S_UW
PS1_U05	posiada umiejętność dokonywania analizy motywacji i wzorów ludzkich zachowań oraz przyczyn poszczególnych procesów, zjawisk i problemów społecznych	2018_P6S_UW
PS1_U06	posiada umiejętność prognozowania sytuacji w różnych kontekstach pracy socjalnej	2018_P6S_UW
PS1_U07	potrafi dokonać podstawowej diagnozy problemów społecznych	2018_P6S_UW
PS1_U08	potrafi posługiwać się regułami i normami społeczno-etycznymi w działalności zawodowej w celu generowania rozwiązań konkretnych problemów społecznych	2018_P6S_UW
PS1_U09	ma umiejętności organizacyjne pozwalające na realizację celów związanych z projektowaniem i podejmowaniem profesjonalnych działań	2018_P6S_UO, 2018_P6S_UW
PS1_U10	dostrzega i rozstrzyga dylematy w pracy pracownika socjalnego oraz potrafi przewidzieć konsekwencje podjętych decyzji	2018_P6S_UW
PS1_U11	posiada umiejętność animowania, inspirowania i wspierania do samodzielności osób w trudnej sytuacji	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UO, 2018_P6S_UW
PS1_U12	potrafi dokonać analizy własnych działań i zidentyfikować obszary wymagające udoskonalenia	2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
PS1_U13	potrafi samodzielnie zdobywać wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności korzystając z różnych źródeł	2018_P6S_UU, 2018_P6S_UW
PS1_U14	potrafi dokonać analizy i oceny przydatności typowych metod, procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań związanych z różnymi sferami aktywności pracownika socjalnego	2018_P6S_UW
PS1_U15	rozumie dynamikę i specyfikę wybranych problemów społecznych oraz potrafi dokonać ich analizy	2018_P6S_UW
PS1_U16	potrafi opracować projekt pomocy i wsparcia o charakterze interwencyjnym lub profilaktycznym dla jednostek, rodzin, grup i społeczności	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UO, 2018_P6S_UW
PS1_U17	potrafi w sposób spójny wyrażać swoją opinię na piśmie opierając się na wiedzy, zróżnicowanych źródłach i przy wykorzystaniu podstawowych ujęć teoretycznych różnych dyscyplin	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UW
PS1_U18	posiada sprawność przygotowania wystąpień ustnych opierając się na zróżnicowanych źródłach, ze szczególnym uwzględnieniem zadań pracownika socjalnego	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UW
PS1_U19	posiada umiejętność prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii, popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw i poglądów	2018_P6S_UK, 2018_P6S_UW
PS1_U20	posiada umiejętności w zakresie skutecznej komunikacji interpersonalnej	2018_P6S_UK
PS1_U21	Posiada umiejętność rozumienia oraz tworzenia różnego typu teksów	2018_P6S_UK,

	pisanych i ustnych wymagającą wiedzy systemowej o języku w zakresie jego struktur gramatycznych, leksyki i fonetyki. Porozumiewa się w języku obcym z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych w zakresie właściwym dla danego obszaru wiedzy[3]	2018_P6S_UW
PS1_U22	posiada podstawową umiejętność posługiwania się systemem informatycznym	2018_P6S_UW
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
PS1_K01	ma świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonuje weryfikacji własnych kompetencji, wykazuje chęć doskonalenia własnych umiejętności, wyznacza kierunki samorozwoju i kształcenia	2018_P6S_KK
PS1_K02	efektywnie organizuje własną pracę i krytycznie ocenia stopień jej zaawansowania	2018_P6S_KK
PS1_K03	wykazuje gotowość do aktywnej współpracy w grupach, organizacjach i instytucjach związanych z pomocą społeczną, pracuje w zespole pełniąc różne role i zadania	2018_P6S_KO
PS1_K04	rozumie odmienne postrzeganie życia społecznego przez osoby pochodzące z różnych środowisk	2018_P6S_KO
PS1_K05	adekwatnie określa priorytety w realizacji zadań i osiąganiu celów indywidualnych oraz zespołowych	2018_P6S_KO, 2018_P6S_KR
PS1_K06	ma świadomość dylematów etycznych w pracy pracownika socjalnego; jest zdolny do etycznej refleksji; postępuje zgodnie z zasadami etyki zawodowej	2018_P6S_KR
PS1_K07	odpowiedzialnie przygotowuje się do swojej pracy, projektuje wieloaspektowe działania w zakresie pracy socjalnej	2018_P6S_KO, 2018_P6S_KR
PS1_K08	ma przekonanie o wadze zachowania się w sposób profesjonalny; zna prawidłowe źródła i sposoby doskonalenia posiadanej wiedzy i umiejętności; jest otwarty na nowe idee	2018_P6S_KK, 2018_P6S_KR
PS1_K09	ma przekonanie o sensie i potrzebie podejmowania działań pomocowych w środowisku społecznym; jest gotowy do podejmowania wyzwań zawodowych; wykazuje aktywność i wytrwałość w realizacji działań	2018_P6S_KO, 2018_P6S_KR

STUDIA DRUGIEGO STOPNIA

1.	**Nazwa kierunku**	**praca socjalna**
2.	Wydział	Wydział Nauk Społecznych
3.	Cykl rozpoczęcia	2022/2023 (semestr zimowy)
4.	Poziom kształcenia	studia **drugiego** stopnia
5.	Profil kształcenia	ogólnoakademicki

Kod efektu uczenia się kierunku	**Efekty uczenia się** Po ukończeniu studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim na kierunku studiów praca socjalna absolwent:	Kody charakterystyk II stopnia PRK do których odnosi się efekt kierunkowy
WIEDZA		
PS2_W01	ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę o miejscu pracy socjalnej w systemie nauk społecznych oraz o jej przedmiotowych i metodologicznych powiązaniach z innymi dyscyplinami naukowymi	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK
PS2_W02	rozumie źródła pracy socjalnej; zna terminologię używaną w pracy socjalnej oraz jej zastosowanie w dyscyplinach pokrewnych na poziomie rozszerzonym	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK

[3] Zapis zgodny z Uchwałą nr 490/2020 Senatu UŚ w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i zmiany programów studiów prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

PS2_W03	ma poszerzoną wiedzę o wybranych rodzajach struktur społecznych, instytucjach życia społecznego (w tym w szczególności instytucjach wsparcia i pomocy dla jednostek, rodzin i ich otoczenia) w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W04	rozumie wzajemne zależności pomiędzy strukturami i instytucjami społecznymi oraz ich elementami w wybranych aspektach życia społecznego, w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W05	posiada pogłębioną wiedzę w zakresie specyfiki wybranych instytucji pomocowych; potrafi dokonać trafnego wyboru instytucji wsparcia adekwatnie do problemu	2018_P7S_WG
PS2_W06	ma usystematyzowaną wiedzę o środowiskach rozwoju człowieka, ich specyfice i procesach w nich zachodzących z punktu widzenia pracy socjalnej w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W07	ma pogłębioną i uporządkowaną wiedzę na temat więzi społecznych i rządzących nimi prawidłowości istotnych z punktu widzenia pracy socjalnej, w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W08	ma poszerzoną wiedzę o uczestnikach działalności wspierającej i pomocowej (zarówno pomagających jak i wspieranych)	2018_P7S_WG
PS2_W09	ma poszerzoną wiedzę na temat potrzeb i aktywności człowieka, w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W10	zna w sposób pogłębiony wybrane obszary funkcjonowania człowieka w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W11	posiada pogłębioną wiedzę o projektowaniu i prowadzeniu badań w pracy socjalnej, opartą na wiedzy z zakresu badań społecznych, obejmującą problemy badawcze, sposoby pozyskiwania danych, metody, techniki i narzędzia badawcze	2018_P7S_WG
PS2_W12	zna zaawansowane narzędzia diagnostyczne w pracy socjalnej	2018_P7S_WG
PS2_W13	ma poszerzoną wiedzę o procedurach i metodyce wykonywania zadań pracownika socjalnego w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W14	ma uporządkowaną i pogłębioną wiedzę w zakresie norm społecznych i zasad etycznych w realizacji zawodu pracownika socjalnego	2018_P7S_WG
PS2_W15	ma pogłębioną wiedzę odnośnie procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w związku z potrzebami prowadzenia pracy socjalnej	2018_P7S_WG
PS2_W16	ma poszerzoną wiedzę dotyczącą wybranych aspektów procesu pomagania oraz jego uwarunkowań	2018_P7S_WG
PS2_W17	ma poszerzoną wiedzę o funkcjach systemów wsparcia społecznego, ich specyfice i kierunkach zmian, w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_WG
PS2_W18	posiada poszerzoną wiedzę w zakresie tradycyjnych i współczesnych nurtów polityki społecznej i pracy socjalnej oraz zna ich źródła i odniesienia w pokrewnych dyscyplinach	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK
PS2_W19	ma pogłębioną wiedzę o poglądach na temat wybranych struktur i instytucji społecznych i o ich historycznej ewolucji	2018_P7S_WG
PS2_W20	posiada poszerzoną wiedzę z zakresu ochrony własności intelektualnej i rozumie jej znaczenie	2018_P7S_WK
PS2_W21	ma wiedzę na temat społecznych aspektów tworzenia i rozwoju indywidualnej przedsiębiorczości w pracy socjalnej	2018_P7S_WG
PS2_W22	ma poszerzoną wiedzę w zakresie różnych uwarunkowań regulujących działalność w obszarze pracy socjalnej, w tym podstaw prawnych	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK
PS2_WOOD	ma pogłębioną wiedzę na temat wybranych metod naukowych oraz zna zagadnienia charakterystyczne dla wybranej dyscypliny nauki niezwiązanej z wiodącą dyscypliną kierunku studiów	2018_P7S_WG, 2018_P7S_WK
UMIEJĘTNOŚCI		
PS2_U01	potrafi dokonać pogłębionej obserwacji i zaawansowanej interpretacji zjawisk społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem społecznych dysfunkcji	2018_P7S_UW
PS2_U02	potrafi w sposób innowacyjny wykorzystywać zaawansowaną wiedzę teoretyczną z zakresu pracy socjalnej oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu trafnego identyfikowania i sprawnego analizowania problemów społecznych	2018_P7S_UW
PS2_U03	potrafi przygotować i przeprowadzić zaawansowane badania na potrzeby	2018_P7S_UW

	pracy socjalnej oraz dokonać twórczej interpretacji i prezentacji ich wyników	
PS2_U04	potrafi dokonać pogłębionej weryfikacji/selekcji zgromadzonego materiału oraz przystosować lub opracować własne narzędzia służące do diagnozy potrzeb i zasobów	2018_P7S_UW
PS2_U05	potrafi właściwie analizować przyczyny i przebieg problemów i zjawisk społecznych dla potrzeb pracy socjalnej, formułować i testować hipotezy oraz projektować działania zaradcze w zakresie objętym specjalnością	2018_P7S_UW
PS2_U06	posiada rozbudowaną umiejętność prognozowania sytuacji w różnych kontekstach pracy socjalnej oraz sprawność adekwatnego doboru sposobów działania również w nieprzewidywalnych warunkach	2018_P7S_UO, 2018_P7S_UW
PS2_U07	potrafi prawidłowo przeprowadzić diagnozę problemów społecznych w wybranym obszarze pracy socjalnej, korzystając zarówno z tradycyjnych, jak i innowacyjnych narzędzi	2018_P7S_UW
PS2_U08	posiada pogłębioną umiejętność posługiwania się regułami i normami społeczno-etycznymi w działalności zawodowej w celu generowania rozwiązań konkretnych problemów społecznych	2018_P7S_UW
PS2_U09	ma rozbudowane i utrwalone umiejętności organizacyjne pozwalające na realizację celów związanych z projektowaniem i podejmowaniem profesjonalnych działań, w tym działań innowacyjnych	2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU
PS2_U10	identyfikuje i rozstrzyga wieloaspektowe dylematy w pracy pracownika socjalnego oraz potrafi trafnie przewidzieć konsekwencje podjętych decyzji	2018_P7S_UW
PS2_U11	posiada pogłębioną umiejętność animowania, inspirowania i wspierania do samodzielności osób, rodzin, grup oraz społeczności w trudnej sytuacji; poszukuje innowacyjnych rozwiązań	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
PS2_U12	potrafi dokonać pogłębionej analizy własnych działań i trafnie zidentyfikować obszary wymagające udoskonalenia oraz ukierunkowywać innych w tym zakresie	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
PS2_U13	potrafi samodzielnie zdobywać zaawansowaną wiedzę i rozwijać swoje profesjonalne umiejętności korzystając z różnych źródeł i sięgając po innowacyjne rozwiązania, a także inspirując innych	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UU, 2018_P7S_UW
PS2_U14	potrafi dokonać pogłębionej analizy i krytycznej oceny przydatności typowych metod, procedur i dobrych praktyk do realizacji zadań związanych z wybranymi sferami aktywności pracownika socjalnego	2018_P7S_UW
PS2_U15	rozumie w stopniu pogłębionym dynamikę i specyfikę wybranych problemów społecznych oraz potrafi dokonać ich prawidłowej analizy	2018_P7S_UW
PS2_U16	potrafi opracować innowacyjny projekt pomocy i wsparcia o charakterze interwencyjnym lub profilaktycznym dla jednostek, rodzin, grup i społeczności w zakresie objętym specjalnością oraz potrafi kierować zaplanowanymi działaniami	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UO, 2018_P7S_UW
PS2_U17	potrafi w sposób klarowny, precyzyjny i spójny wyrażać swoją opinię na piśmie opierając się na pogłębionej wiedzy, zróżnicowanych źródłach i przy wykorzystaniu wybranych ujęć teoretycznych różnych dyscyplin	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UW
PS2_U18	posiada sprawność prowadzenia debaty i przygotowania wystąpień ustnych opierając się na zróżnicowanych źródłach, ze szczególnym uwzględnieniem zadań pracownika socjalnego	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UW
PS2_U19	posiada pogłębioną umiejętność prezentowania własnych pomysłów, innowacji, wątpliwości i sugestii, popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw i poglądów	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UW
PS2_U20	posiada pogłębione umiejętności w zakresie skutecznej komunikacji interpersonalnej; potrafi sprawnie porozumiewać się przy użyciu różnych kanałów i technik komunikacyjnych, zarówno ze specjalistami w zakresie pracy socjalnej, jak i odbiorcami spoza grona specjalistów	2018_P7S_UK
PS2_U21	porozumiewa się w języku obcym, posługując się komunikacyjnymi kompetencjami językowymi w stopniu zaawansowanym (poziom B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego). Posiada umiejętność czytania ze zrozumieniem skomplikowanych tekstów naukowych oraz pogłębioną umiejętność przygotowania różnych prac pisemnych (w tym badawczych) oraz wystąpień ustnych dotyczących zagadnień szczegółowych z zakresu pracy socjalnej w języku obcym	2018_P7S_UK, 2018_P7S_UW

PS2_U_OOD	ma zaawansowane umiejętności stawiania pytań badawczych i analizowania problemów lub ich praktycznego rozwiązywania na podstawie pozyskanych treści oraz zdobytych doświadczeń praktycznych i umiejętności z zakresu wybranej dyscypliny nauki niezwiązanej z wiodącą dyscypliną kierunku studiów	2018_P7S_UW
KOMPETENCJE SPOŁECZNE		
PS2_K01	ma pogłębioną świadomość poziomu swojej wiedzy i umiejętności, rozumie potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego, dokonuje bieżącej weryfikacji własnych kompetencji, wykazuje chęć doskonalenia własnych umiejętności, wyznacza kierunki dalszego samorozwoju i kształcenia	2018_P7S_KK
PS2_K02	efektywnie organizuje własną pracę; posiada zdolność do krytycznego myślenia, ma świadomość konieczności wykazania się naukową rzetelnością oraz umiejętnością poprawnego argumentowania w sytuacji sporu	2018_P7S_KK
PS2_K03	jest wrażliwy na problemy społeczne, gotowy do komunikowania się i współpracy z otoczeniem oraz do aktywnego uczestnictwa w grupach i organizacjach realizujących działania pomocowe, pełniąc w nich różne role i zadania	2018_P7S_KO, 2018_P7S_KR
PS2_K04	rozumie w stopniu pogłębionym wieloaspektowość procesów społecznych i odmienne postrzeganie życia społecznego przez osoby pochodzące z różnych środowisk	2018_P7S_KO
PS2_K05	potrafi generować oryginalne rozwiązania złożonych problemów społecznych i prognozować przebieg ich rozwiązywania oraz przewidywać skutki planowanych działań w określonych obszarach praktycznych; adekwatnie określa priorytety w realizacji zadań i osiąganiu celów indywidualnych oraz zespołowych	2018_P7S_KO, 2018_P7S_KR
PS2_K06	dokonuje pogłębionej etycznej refleksji podejmowanych działań; posiada pogłębioną umiejętność posługiwania się normami etycznymi w podejmowanej aktywności zawodowej, dostrzega i analizuje dylematy etyczne, przewiduje skutki konkretnych działań; poszukuje optymalnych rozwiązań i postępuje zgodnie z zasadami etyki	2018_P7S_KR
PS2_K07	utożsamia się z wartościami, celami i zadaniami realizowanymi w praktyce pomocy społecznej, odznacza się rozwagą, dojrzałością i zaangażowaniem w projektowaniu, planowaniu i realizowaniu działań pomocowych	2018_P7S_KK, 2018_P7S_KO, 2018_P7S_KR
PS2_K08	jest przekonany o konieczności i doniosłości profesjonalnego podejścia do swoich obowiązków i podtrzymywania etosu zawodu pracownika socjalnego; zna różne źródła i sposoby dalszego doskonalenia posiadanej wiedzy i umiejętności; jest otwarty na nowe idee	2018_P7S_KK, 2018_P7S_KR
PS2_K09	jest głęboko przekonany o sensie i potrzebie działań wspierających i profilaktycznych w środowisku społecznym; jest gotowy do podejmowania zaawansowanych wyzwań zawodowych; wykazuje wyraźną aktywność i wytrwałość w realizacji działań	2018_P7S_KO, 2018_P7S_KR
PS2_K10	rozumie potrzebę interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywanych problemów, integrowania wiedzy z różnych dyscyplin oraz praktykowania samokształcenia służącego pogłębianiu zdobytej wiedzy, a także rozwijaniu dorobku zawodu pracownika socjalnego	2018_P7S_KK
PS2_KS_OOD	jest gotów do uznawania i wykorzystywania wiedzy z różnych dziedzin do rozwiązywania złożonych problemów poznawczych i praktycznych, służących do interdyscyplinarnego rozwijania dorobku pracy socjalnej	2018_P7S_KK

Skład zespołu przygotowującego raport samooceny

Imię i nazwisko	Tytuł lub stopień naukowy/stanowisko/funkcja pełniona w uczelni
Agata Zygmunt-Ziemianek	dr, dyrektorka kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia, zarządzanie zasobami ludzkimi
Ewa Leśniak-Berek	dr, prof. UŚ, zastępczyni dyrektorki kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia, zarządzanie zasobami ludzkimi
Rafał Muster	dr hab., prof. UŚ, dyrektor Instytutu Socjologii
Rafał Cekiera	dr, zastępca dyrektora Instytutu Socjologii
Małgorzata Tyrybon	dr, prodziekan Wydziału Nauk Społecznych ds. kształcenia i studentów
Maciej Janowski	dr, pełnomocnik Dziekana ds. jakości kształcenia i akredytacji, koordynator wizytacji
Agnieszka Rychłowska-Niesporek	dr, adiunkt, Wydział Nauk Społecznych
Bożena Pactwa	dr, adiunkt, Instytut Socjologii, członkini Rady dydaktycznej kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia, zarządzanie zasobami ludzkimi
Monika Żak	dr, adiunkt, Instytut Socjologii, członkini Rady dydaktycznej kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia, zarządzanie zasobami ludzkimi

Dane koordynatora wizytacji:

dr Maciej Janowski
Pełnomocnik Dziekana WNS ds. Jakości Kształcenia i Akredytacji
ul. Grażyńskiego 53, pokój 236, 40-126 Katowice
e-mail: maciej.janowski@us.edu.pl
tel. 512 286 486

Spis treści

Efekty uczenia się zakładane dla ocenianego kierunku, poziomu i profilu studiów Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Wskazówki ogólne do raportu samooceny _____ Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Prezentacja uczelni _____ **14**

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim _____ **16**

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się ___ 16

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się_____ 27

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie_____ 46

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry _____ 61

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie _____ 74

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku_____ 93

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku_____ 97

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia _____ 104

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiąganych rezultatach _____ 126

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów_____ 131

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów _____ **153**

Część III. Załączniki _____ **156**

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów _____ 156

Załącznik nr 2. Wykaz materiałów uzupełniających _____ 167

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się _____ **171**

Standard jakości kształcenia 1.1 _____ 171

Standard jakości kształcenia 1.2 _____ 171

Standard jakości kształcenia 1.2a _____ 171

Standard jakości kształcenia 1.2b _____ 171

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się 171

Standard jakości kształcenia 2.1 171

Standard jakości kształcenia 2.1a 171

Standard jakości kształcenia 2.2 172

Standard jakości kształcenia 2.2a 172

Standard jakości kształcenia 2.3 172

Standard jakości kształcenia 2.4 172

Standard jakości kształcenia 2.4a 172

Standard jakości kształcenia 2.5 172

Standard jakości kształcenia 2.5a 172

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie 173

Standard jakości kształcenia 3.1 173

Standard jakości kształcenia 3.2 173

Standard jakości kształcenia 3.2a 173

Standard jakości kształcenia 3.3 173

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry 173

Standard jakości kształcenia 4.1 173

Standard jakości kształcenia 4.1a 173

Standard jakości kształcenia 4.2 173

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie 174

Standard jakości kształcenia 5.1 174

Standard jakości kształcenia 5.1a 174

Standard jakości kształcenia 5.2 174

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku 174

Standard jakości kształcenia 6.1 174

Standard jakości kształcenia 6.2 174

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku 174

Standard jakości kształcenia 7.1 174

Standard jakości kształcenia 7.2 175

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia _____ 175

Standard jakości kształcenia 8.1 _____ 175

Standard jakości kształcenia 8.2 _____ 175

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiąganych rezultatach _____ 175

Standard jakości kształcenia 9.1 _____ 175

Standard jakości kształcenia 9.2 _____ 175

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów _____ 175

Standard jakości kształcenia 10.1 _____ 175

Standard jakości kształcenia 10.2 _____ 175

Prezentacja uczelni

Uniwersytet Śląski w Katowicach jest największą uczelnią akademicką w Województwie Śląskim i jedną z największych w Polsce. Obecnie, na 8 wydziałach, w 4 kolegiach oraz w 2 szkołach doktorskich, kształci **20 000** studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych w zakresie ponad 80 programów (w tym część w językach obcych), prowadzonych przez prawie **1900** nauczycieli akademickich. Badania naukowe i dydaktyka obejmują nauki humanistyczne, społeczne, inżynieryjno-techniczne, ścisłe i przyrodnicze oraz teologiczne, a także sztukę, łącznie w 25 dyscyplinach. W wyniku ewaluacji działalności naukowej przeprowadzonej w 2022 r. Uczelnia otrzymała 3 kategorie A+, 9 kategorii A i 13 kategorii B+. Uniwersytet w 2019 roku został zakwalifikowany do programu „Inicjatywa doskonałości – uczelnia badawcza". Kierunek rozwoju określony w Strategii rozwoju Uniwersytetu Śląskiego na lata 2020–2025 zakłada dążenie do przekształcenia Uniwersytetu w uczelnię badawczą. I tak, w 2019 roku Senat Uniwersytetu Śląskiego uchwalił nowy statut UŚ, który określa nowy ustrój uczelni. Konsekwencją tych zmian było utworzenie 8 Wydziałów: Humanistycznego; Nauk Przyrodniczych; Nauk Społecznych; Nauk Ścisłych i Technicznych; Prawa i Administracji; Sztuki i Nauk o Edukacji; Teologicznego oraz Szkoły Filmowej im. Krzysztofa Kieślowskiego, które rozpoczęły funkcjonowanie od 1 października 2019 roku. Zostały powołane Szkoła Doktorska w Uniwersytecie Śląskim oraz Międzynarodowa Środowiskowa Szkoła Doktorska przy Centrum Studiów Polarnych UŚ. Zmiany wprowadzone w Uniwersytecie Śląskim mają za zadanie umocnienie pozycji badawczej i dydaktycznej uczelni, konsolidację najlepszych zespołów badawczych i integrację środowisk naukowych i gospodarczych wokół zagadnień kluczowych dla rozwoju polskiej gospodarki. Posłużą także wzmocnieniu wizerunku istniejących w Uniwersytecie Śląskim wydziałów wśród potencjalnych studentów i pracodawców zainteresowanych zatrudnieniem absolwentów. W celu poprawy jakości kształcenia i dostępności Uniwersytet na bieżąco realizuje kolejne projekty inwestycyjne – w ostatnich latach zostały wybudowane i oddane do użytku dla społeczności akademickiej m.in. wielokrotnie nagradzane w konkursach architektoniczno-urbanistycznych, nowoczesne obiekty stanowiące siedziby Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka (CINiBA) oraz Szkoły Filmowej im. K. Kieślowskiego. W najbliższych latach powstaną nowe siedziby dla Instytutu Chemii i Instytutu Biologii, Biotechnologii i Ochrony Środowiska. W ramach Uniwersytetu Otwartego działają Uniwersytety: Dzieci, Młodzieży, Maturzystów, Trzeciego Wieku. Mocne wsparcie dla polityki włączania studentów w życie Uniwersytetu widoczne jest w dynamice, jaka towarzyszy rozwijaniu nie tylko Studenckiej Strefy Aktywności, ale również Telewizji Internetowej Uniwersytetu Śląskiego. Uniwersytet uczestniczy w nauce światowej. 19 maja 2017 roku Uniwersytet Śląski w Katowicach uzyskał zgodę na korzystanie z logo Komisji Europejskiej „HR Excellence in Research". Od listopada 2020 Uczelnia wraz z sześcioma zagranicznymi szkołami wyższymi – Uniwersytetem Kraju Saary (liderem konsorcjum), Uniwersytetem w Alicante, Estońską Akademią Sztuk Pięknych, Uniwersytetem Sofijskim im. św. Klemensa z Ochrydy, Uniwersytetem w Trieście oraz Uniwersytetem Witolda Wielkiego wspólnie tworzą prestiżowy uniwersytet europejski w ramach sojuszu Transform4Europe. Uczelnie łączą się, aby razem prowadzić badania naukowe na najwyższym poziomie oraz kształcić młodych ludzi na międzynarodowych kierunkach studiów. Tworzą również wspólny, wielojęzyczny kampus zlokalizowany w Polsce, Bułgarii, Estonii, Hiszpanii, Niemczech, na Litwie i we Włoszech po to, aby zadbać o przyszłość swoich regionów, a przez to krajów i Europy. Wyniki badań są upowszechniane nie tylko drogą publikacji naukowych, ale również działań popularnonaukowych. Uniwersytet Śląski szczyci się **Śląskim Festiwalem Nauki**, który uznawany jest za jedno z najważniejszych tego typu wydarzeń w Europie (w 2020 r. zespół organizujący otrzymał tytuł Popularyzatora Nauki 2020 przyznawany przez MEiN z PAP). Miasto Katowice będące główną siedzibą UŚ otrzymało prestiżowy tytuł Europejskiego Miasta Nauki 2024,

zaś nasza Uczelnia jest liderem Konsorcjum zrzeszającego władze miasta i 7 katowickich uczelni, które przygotowuje wydarzenia z tym związane. Początki Wydziału Nauk Społecznych, na którym prowadzony jest oceniany kierunek, sięgają 1973 r. W 1979 roku Wydział uzyskał prawo nadawania stopnia naukowego doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk politycznych i socjologii. Na skutek reorganizacji Uniwersytetu Śląskiego, 1 października 2019 roku do Wydziału Nauk Społecznych dołączyły instytuty wchodzące do tej pory w skład Wydziału Pedagogiki i Psychologii. Badania naukowe prowadzone na Wydziale przekładają się bezpośrednio na bogatą ofertę dydaktyczną. Obecnie na Wydziale studiuje blisko **4 900** studentek i studentów w ramach **dwudziestu kierunków**. Studia na kierunku praca socjalna pierwszego i drugiego stopnia prowadzone są w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Oprócz modułów stanowiących podstawę kształcenia, na kierunku praca socjalna oferowana jest także oferta modułów fakultatywnych. Sprawia to, że absolwent tego kierunku jest gruntownie przygotowany nie tylko do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, ale również do samodzielnego rozwijania umiejętności zawodowych w szerokim zakresie.

Część I. Samoocena uczelni w zakresie spełniania szczegółowych kryteriów oceny programowej na kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

1.1. Powiązanie koncepcji kształcenia z misją i głównymi celami strategicznymi uczelni (przy uwzględnieniu każdego z ocenianych poziomów studiów), oczekiwań formułowanych wobec kandydatów, oferowanych specjalności

Koncepcja kształcenia na kierunku praca socjalna **wpisuje się w przyjętą misję i strategię UŚ** – „Uniwersytet jako społeczność studentów i nauczycieli/badaczy działa w przekonaniu, iż warunkiem dobrej pracy i dobrych efektów dydaktycznych jest wysiłek włożony w formowanie twórczej postawy wobec rzeczywistości. Zadaniem zajęć dydaktycznych jest wyzwolenie umiejętności stawiania pytań i następnie wspólnego poszukiwania odpowiedzi". W myśl § 4 ust. 4 Statutu UŚ, w kształceniu studentów, doktorantów i uczestników innych form kształcenia Uniwersytet dąży do przekazywania wiedzy, kształtowania umiejętności, poszanowania praw człowieka oraz pielęgnowania cnót obywatelskich i wartości demokratycznych. Koncepcja kształcenia na kierunku praca socjalna w pełni zatem koresponduje z misją i strategią UŚ, gdyż głównym celem jest kształcenie studentów na wysokim poziomie naukowym, merytorycznym, społecznym i etycznym, a także dbałość o zapewnienie wszechstronnego wykształcenia, z uwzględnieniem kompetencji oraz umiejętności specjalistycznych właściwych dla kierunku praca socjalna. Nabyta i utrwalona w czasie nauki umiejętność wielowymiarowego postrzegania złożonej rzeczywistości w połączeniu ze zdolnością łączenia teoretycznej wiedzy z praktyką stanowią mocną stronę wykształcenia zdobywanego na kierunku praca socjalna. Wskazane w modułach kształcenia efekty uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji odzwierciedlają wagę, jaką przykłada się do rzetelnego i odpowiedzialnego, a zarazem efektywnego realizowania misji UŚ.

Kształcenie studentów na kierunku praca socjalna odbywa się w systemie trzyletnich studiów licencjackich oraz dwuletnich studiów magisterskich. Program kierunku osadzony jest w obszarze **nauk socjologicznych**, przy czym charakteryzuje się interdyscyplinarnością, co pozwala na ukazanie zagadnień w możliwie szerokiej perspektywie. Stwarza tym pole do badań i rozwoju nowych idei, mających na celu wyjaśnianie przyczyn, ale przede wszystkim poszukiwanie sposobów rozwiązań problemów społecznych oraz odpowiadania na zróżnicowane społeczne potrzeby. Interdyscyplinarność wyraża się w powiązaniu kierunku z takimi dyscyplinami jak: socjologia, psychologia, pedagogika, a także elementy nauk prawnych, których zakres problemowy stanowi podstawy wiedzy i umiejętności skutecznego profesjonalisty. Praca socjalna koncentruje się na procesie rozumienia, pomagania i wpierania w dążeniu do samodzielności osób, które znalazły się w trudnej sytuacji. Jest kierunkiem, którego ukończenie uprawnia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, regulowanego przepisami prawa (Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004, z późn. zm.)[4].

Kierunek jest realizowany w **profilu ogólnoakademickim**, co stanowi potencjał dla rozwoju naukowego w obszarze pracy socjalnej, a także wpisuje się w aktualne założenia Strategii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[5]. Koncepcja studiów opiera się na łączeniu idei wynikających z wartości pracy socjalnej z socjologicznymi podstawami badania świata społecznego, tkwiącymi w szeroko rozumianej socjologii. Kształcenie na profilu ogólnoakademickim łączy się z dążeniem do wzmocnienia znaczenia pracy socjalnej w wymiarze badawczo-naukowym, co znajduje swój wyraz

[4] https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040640593
[5] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5292/5/

w prowadzeniu studiów na kierunku w trybie dwustopniowym, otwierającym drogę do studiów trzeciego stopnia. Współudział studentek i studentów w badaniach zespołów badawczych, a także realizacja badań własnych w ramach prac dyplomowych umożliwia poznanie specyfiki badań empirycznych i inspiruje do pogłębiania własnych zainteresowań naukowych. Powiązanie kształcenia z prowadzonymi badaniami oraz działalnością naukową, a także łączenie ich z praktyką to podstawowy atut tych studiów. Realizacja modułów specjalizacyjnych umożliwia osobom studiującym udział w badaniach realizowanych przez pracowników badawczo-dydaktycznych oraz czerpanie z doświadczeń praktyków, pozyskiwanych wśród specjalistów z obszaru wsparcia społecznego. Natomiast formuła pracy dyplomowej w postaci projektu socjalnego angażuje studentów w badania własne oraz działania na rzecz realnych potrzeb zdiagnozowanych w otoczeniu.

Treści kształcenia przygotowują w głównej mierze do pełnienia istotnej roli pracownika socjalnego jako profesjonalisty, ale stanowią również niezbędne wyposażenie świadomego i wrażliwego uczestnika życia społecznego, badacza i obserwatora, człowieka o twórczej postawie, ciekawego nowych możliwości i gotowego do ciągłego rozwoju. Dążą do budowania świadomości szczególnego wpływu, jaki mogą wywierać studenci w przyszłej roli zawodowej, stając się zdolnymi do inspirowania, kierowania i wspierania działań liderami społeczności lokalnych. Program ma przy tym strukturę elastyczną, co oznacza, że oprócz modułów obowiązkowych zawierających niezbędny kanon wiedzy i umiejętności profesjonalisty w zakresie pracy socjalnej, studenci mają możliwość wyboru tematyki, która interesuje ich szczególnie, i w której planują się specjalizować. Taka formuła zapewnia możliwość ciągłego ulepszania programu oraz dostosowywania tematyki do zmieniającej się sytuacji i pojawiających się nowych zagadnień istotnych dla problematyki kierunku.

Podstawowym **celem kształcenia** na kierunku praca socjalna jest przygotowanie do profesjonalnego wykonywania zawodu pracownika socjalnego zarówno w wymiarze instytucjonalnej pomocy społecznej, jak i w obszarze szeroko pojętych służb społecznych. Dlatego w procesie kształcenia istotne jest rozwijanie praktycznych umiejętności, budowanych szczególnie w trakcie warsztatów oraz zajęć praktycznych (praktyki, projekty, wizyty studyjne), umożliwiających studentom bezpośredni kontakt z profesją i jej zadaniami. Ważnym elementem jest przy tym kształtowanie właściwej, odpowiedzialnej postawy opartej na współpracy i partnerstwie.

Programy kształcenia na obydwu poziomach studiów są powiązane zarówno w wymiarze badawczym, jak i praktycznym z funkcjonowaniem **systemu pomocy społecznej** i ukierunkowane na rzeczywiste **potrzeby społeczne**. Koncepcja kształcenia na kierunku praca socjalna zakłada systematyczne poszerzanie wiedzy oraz przygotowanie do prowadzenia badań naukowych. Studia pierwszego stopnia przygotowują w stopniu zaawansowanym do wykonywania **profesji pracownika socjalnego**. Absolwenci kierunku praca socjalna cechują się interdyscyplinarną wiedzą, wzorowymi postawami moralnymi, znajomością zasad funkcjonowania systemów społecznych, a także umiejętnością elastycznego podejścia do zmian społecznych, z uwzględnieniem ich kulturowego i gospodarczego tła. Specyfika wykonywania pracy w ramach najszerzej pojmowanej pracy socjalnej wymusza wyposażenie zarówno w specjalistyczną wiedzę, umiejętności i kompetencje, ale także rozwija wrażliwość społeczną, które razem kształtują wzorzec pracownika socjalnego. Studia drugiego stopnia dostarczają ponadto pogłębionej wiedzy i doskonalą w szerszym zakresie umiejętności niezbędne w profesjonalnym działaniu. Są ukierunkowane na przygotowanie absolwenta do podejmowania decyzji, które wymagają posiadania wyspecjalizowanej wiedzy. Uwzględniając oczekiwania interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, studentki i studenci studiów drugiego stopnia na kierunku praca socjalna mają do wyboru cztery specjalności: „mediacje i negocjacje", „gerontologiczna praca socjalna", „rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej" oraz „zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej". W ramach każdej z tych specjalności absolwent zdobywa wiedzę, kompetencje i umiejętności umożliwiające samodzielne rozwiązywanie problemów, podejmowanie decyzji z zachowaniem zasad etycznych, wykazywanie inicjatyw, a także uczestniczenie w różnego rodzaju projektach społecznych. Absolwent ma świadomość konieczności systematycznego kształcenia i rozwoju zawodowego. Koncepcja kształcenia na kierunku praca

socjalna drugiego stopnia zakłada również angażowanie studentów do poszerzania wiedzy oraz przygotowania ich do prowadzenia badań naukowych. Absolwent studiów magisterskich jest przygotowany do podejmowania wyzwań badawczych i dalszego indywidualnego rozwoju, w tym do podjęcia studiów w Szkole Doktorskiej.

1.2. Związek kształcenia z prowadzoną w uczelni działalnością naukową, w tym z głównymi kierunkami działalności naukowej prowadzonej w uczelni w dyscyplinie, do której kierunek jest przyporządkowany, oraz najważniejszych osiągnięć naukowych uczelni w tym zakresie z ostatnich 5 lat będących wynikiem tej działalności, a także sposobów wykorzystania wyników działalności naukowej w opracowaniu i doskonaleniu programu studiów, jak również w procesie jego realizacji, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości zdobywania przez studentów kompetencji badawczych i udziału w badaniach

Studia na kierunku praca socjalna powiązane są ściśle z działalnością naukową prowadzoną na Wydziale Nauk Społecznych. Większość pracowników dydaktycznych, prowadzących zajęcia na kierunku praca socjalna jest równocześnie pracownikami badawczymi, a efektem ich badań są publikacje naukowe. Ważny obszar podejmowanych przez nich badań wiąże się z problemami i potrzebami społecznymi, a także sposobami poszukiwania rozwiązań. Wyniki badań naukowych są na bieżąco przekazywane studentom w ramach zajęć. Studenci mają też obowiązek prowadzenia własnych badań, które są wykorzystywane na potrzeby realizacji projektu socjalnego.

Działalność badawcza prowadzona przez pracowników naukowych WNS, w tym prowadzących zajęcia na kierunku praca socjalna, ma charakter ciągły, interdyscyplinarny oraz międzynarodowy. W ramach prowadzonej działalności badawczej (jako członkowie zespołów badawczych lub w formie indywidualnej działalności badawczej)naukowcy realizują także granty badawcze oraz biorą udział w konferencjach i seminariach. Do najważniejszych osiągnięć naukowych będących wynikiem tej działalności, zaliczyć należy **publikacje pracowników** zaangażowanych w kształcenie studentów na kierunku praca socjalna (Zał_K1_01) przygotowywanych m.in. dzięki **projektom badawczym**(Zał_K1_02) w ramach działających na WNS **zespołów badawczych**[6].Dorobek każdego badacza widoczny jest na stronie internetowej UŚ[7] oraz w systemie USOS – Portal Pracownika[8].

Obszar podejmowanych działań badawczo-rozwojowych w ramach koncepcji kształcenia zakłada zachowanie równowagi programowej pomiędzy akcentowaniem i rozwijaniem kompetencji naukowych oraz praktycznych (zawodowych). Realizowane prace badawczo-rozwojowe odwołują się do obszaru zainteresowań nauk socjologicznych, a efekty działań potwierdzają zarówno publikacje, jak i diagnozy, ekspertyzy i opracowania.

Oprócz aktywności publikacyjnej warto wskazać na działania otwierające studentom możliwości brania udziału w badaniach. Z inicjatywy pracowników badawczo-dydaktycznych w roku 2013 powołano Laboratorium Społeczne w ramach Programu Aktywności Lokalnej „Razem Możemy Więcej", działającego w zdegradowanej dzielnicy Świętochłowic – Lipinach[9]. Zgodnie z ideą twórców, Laboratorium stanowi stałe narzędzie praktycznego kształtowania umiejętności niezbędnych do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Studenci poprzez udział w projektach i programach Laboratorium oraz Programu Aktywności Lokalnej prowadzą badania oraz uczą się współpracy na

[6]https://us.edu.pl/instytut/is/badania/zespoly-badawcze/
[7]https://us.edu.pl/instytut/is/pracownicy/
[8]https://pp.us.edu.pl/
[9]Dzielnica Świętochłowic o wysokim wskaźniku degradacji społecznej, ekonomicznej i ekologicznej.

rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Efektem tych działań są samodzielnie opracowywane i wdrażane projekty socjalne, które stanowią podstawę prac dyplomowych i magisterskich (więcej: kryterium 6 – współpraca z otoczeniem).

Począwszy od 2016 roku funkcjonuje również Centrum Badań Innowacji Społecznych[10]włączone obecnie do Obserwatorium Procesów Miejskich i Metropolitalnych[11]. Centrum działała w charakterze naukowo-edukacyjnym i ekspercko-analitycznym, tworzącym idee i innowacyjne rozwiązania problemów społecznych. Centrum realizuje partnerską współpracę środowiska naukowego i praktyków, opierającą się na wynikach badań, analizach oraz przedsięwzięciach edukacyjnych i kontaktach z siecią partnerów na terenie Polski i Europy. Instytucjonalna przestrzeń badawczo-edukacyjna Centrum Badań Innowacji Społecznych stara się łączyć zaangażowanie społeczne, tradycyjnie identyfikowane z organizacjami społecznymi, z profesjonalną perspektywą akademicką. Taka strategia wpisuje się w nowe myślenie o współczesnej nauce.

Dodatkowymi formami zaprezentowania przez studentów swoich zainteresowań badawczych jest uczestnictwo w działalności Koła Naukowego Pracy Socjalnej, a także udział w działaniach organizowanych z okazji Śląskiego Festiwalu Nauki[12], Dnia Pracownika Socjalnego lub Ogólnopolskiego Tygodnia Pracy Socjalnej[13].

1.3. Zgodność koncepcji kształcenia z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy, roli i znaczenia interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w procesie opracowania koncepcji kształcenia i jej doskonalenia

Wydział Nauk Społecznych jest w sposób naturalny związany ze środowiskiem ze względu na specyfikę badań i zainteresowań. Powołane na początku lat dziewięćdziesiątych Studium Pracy Socjalnej[14] stanowiło odpowiedź na rosnące potrzeby edukacji w zakresie kształcenia profesjonalnych służb społecznych. Począwszy od 2009 roku praca socjalna funkcjonuje jako samodzielny kierunek, wychodząc naprzeciw oczekiwaniom interesariuszy, uwzględniając uregulowania prawne oraz doświadczenia innych krajów europejskich. Aktualnie organizowany przez WNS kierunek praca socjalna stanowi główny ośrodek kształcenia profesjonalnych kadr pomocy społecznej w regionie, krzewiący kulturę profesjonalnego pomagania i poszanowania godności osób wspieranych. Wydział składa studentom szeroką ofertę edukacyjną, daje szanse udziału w krajowych i międzynarodowych programach naukowych, ułatwia dostęp do instytucji pomocy i polityki społecznej (praktyki, wizyty studyjne), wyposaża w wiedzę z zakresu nowych metod pracy oraz wzbogaca studentów poprzez ich naukową i społeczną aktywizację w postaci działalności kół naukowych, a także zaangażowania w organizację konferencji i seminariów.

Dbałość o jakość kształcenia znajduje wyraz w programie studiów opracowanym i aktualizowanym zgodnie z potrzebami i wymaganiami rynku pracy oraz wychodząc naprzeciw oczekiwaniom społecznym. Stanowi to wynik wieloletniej i **stałej współpracy ze środowiskiem**, w tym licznymi instytucjami i organizacjami pożytku publicznego zajmującymi się problemami społecznymi oraz zatrudniającymi absolwentów kierunku (więcej kryterium 6 – współpraca z otoczeniem). Najmocniej zaakcentowaną i rozwiniętą płaszczyzną współpracy jest program **praktyk zawodowych**, w trakcie

---

[10]https://us.edu.pl/centra-badawcze/opmim/centrum-innowacji-spolecznych/
[11]http://www.obserwatoriummiasto.us.edu.pl/centrum-badan-innowacji-spolecznych/
[12]https://www.slaskifestiwalnauki.pl/
[13]Cykliczne wydarzenie o zasięgu ogólnopolskim organizowane pod patronatem Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej. W dniach 20 - 25 marca 2023 r. odbędzie się IX edycja wydarzenia.
[14]Studium Pracy Socjalnej funkcjonowało do 2019 roku. Likwidacja Studium jako jednostki dydaktycznej wynikała ze zmian strukturalnych i funkcjonalnych w Uniwersytecie Śląskim (https://us.edu.pl/us-2-0/zmiany-strukturalne-i-funkcjonalne/).

których studenci nabywają i doskonalą umiejętności niezbędne do wykonywania zawodu (*więcej – punkt 2.7*). Znaczącym przejawem współpracy jest też **wdrażanie projektów socjalnych** przygotowanych przez studentów w ramach prac dyplomowych, a będących oryginalnymi i celnymi propozycjami rozwiązania realnie zdiagnozowanych problemów i potrzeb społecznych. Ponadto w ramach aktywnej współpracy z otoczeniem, na potrzeby instytucji polityki społecznej zespół naukowo-badawczy opracowuje **specjalistyczne raporty, diagnozy społeczne oraz rekomendacje**. Aktywnie uczestniczy zarówno w rolach ekspertów, jak i partnerów w seminariach, konferencjach i projektach badawczych, inicjowanych przez interesariuszy zewnętrznych, co owocuje obustronnymi korzyściami i wzmacnia efektywność podejmowanych działań. Realizowana współpraca ma ponadto charakter międzynarodowy – zarówno w wymiarze badawczym, jak i dydaktycznym (więcej – kryterium 7).

Koncepcja, jak i program kształcenia na kierunku praca socjalna są tworzone, modyfikowane i realizowane w oparciu o **konsultacje z interesariuszami wewnętrznymi oraz zewnętrznymi**. Kontakt z interesariuszami wewnętrznymi zapewniają prace w ramach **Rady dydaktycznej kierunków *polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna i socjologia*[15],** powołanej na mocy § 83 Statutu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[16], która jest organem doradczym i wspierającym dyrekcję kierunków w działaniach na rzecz jakości kształcenia. W jej skład, oprócz dyrektorek kierunków, pracowników badawczo-dydaktycznych, pracowników dydaktycznych wchodzą przedstawiciele studentów z każdego kierunku i poziomu studiów objętego działaniami rady, wskazanym przez samorząd studencki. Do zadań Rady Dydaktycznej Kierunków należy między innymi wyrażanie opinii o wszelkich sprawach dotyczących kształcenia na kierunku studiów oraz realizacja procedur wskazanych w Systemie Zapewniania Jakości Kształcenia (SZJK). Wśród kwestii poddawanych pod obrady Rady dydaktycznej kierunków są: zmiany w programach studiów, kwestie dotyczące jakości kształcenia, zasady rekrutacji na studia, zasady odbywania praktyk zawodowych i dyplomowych, zakres modułów specjalizacyjnych, tematy prac dyplomowych, katalog zagadnień do egzaminu dyplomowego na poszczególnych kierunkach oraz inne kwestie dotyczące procesu kształcenia. W ramach Rady dydaktycznej kierunków powoływane są zespoły do realizacji konkretnych zadań z obszaru dydaktyki, np. modyfikacji programów studiów, zatwierdzania tematów prac dyplomowych, wypracowania nowej koncepcji studiów.

Głos interesariuszy zewnętrznych reprezentują natomiast Partnerzy **Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna**, stanowiącej ciało opiniodawczo-doradcze, składające się z przedstawicieli otoczenia związanego z systemem wsparcia społecznego, w tym jednostek pomocy społecznej, organizacji pozarządowych i wybranych podmiotów administracji publicznej (więcej – kryterium 6).

Ostatnie lata współpracy z otoczeniem wskazują na wyraźny wzrost potrzeb w zakresie wzmocnienia liczebnego kadr pomocy społecznej. Ośrodki pomocy społecznej oraz instytucje działające w obszarze pomocy społecznej zmagają się z rosnącymi brakami kadrowymi. Potwierdza to raport Najwyższej Izby Kontroli z 2019 roku[17], z którego wynika, że pracowników socjalnych jest zbyt mało. Ze względu na wymagania formalne, liczba osób mających uprawnienia do wykonywania zawodu jest niewielka i zawęża się w głównej mierze do absolwentów kierunku praca socjalna, których liczba sukcesywnie z roku na rok spada. Rosnące zapotrzebowanie w skali całego kraju

[15] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wydzial/struktura/rad-kierunkow/

[16] Statut Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, uchwalony przez Senat Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w dniu 28 maja 2019 r., z uwzględnieniem sprostowań wprowadzonych uchwałą nr 417 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 24 września 2019 r. oraz zmian wprowadzonych uchwałami Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach: nr 474 z dnia 28 stycznia 2020 r., nr 496 z dnia 27 lutego 2020 r., nr 513 z dnia 8 kwietnia 2020 r., nr 557 z dnia 26 maja 2020 r. nr 68 z dnia 26 stycznia 2021 r. oraz nr 141 z dnia 29 czerwca 2021 r.

[17] https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/organizacja-i-warunki-pracy-pracownikow-socjalnych-w-gminach.html

potwierdzają także najnowsze dane jakie można uzyskać na stronie Barometru Zawodów[18] (prognoza zapotrzebowania na pracowników). Ma to również związek z wydarzeniami ostatnich lat związanych z pandemią czy kryzysem wojennym wskazujących, że przygotowanie profesjonalistów do pracy w zawodach pomocowych staje się wręcz koniecznością z powodu wzrostu liczby osób wymagających wsparcia.

Szybkie tempo wzrostu zapotrzebowania na profesjonalistów w pomocy społecznej znajduje swoje odzwierciedlenie w dużym zainteresowaniu pracodawców współpracą w ramach praktyk zawodowych oraz rosnącą otwartością na realizację studenckich projektów socjalnych, zarówno w instytucjach jak i podmiotach trzeciego sektora. Podkreślić przy tym należy, że w ramach zadań Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna nie tylko podejmuje się dyskusję odnośnie występujących potrzeb i trudności, ale również realizuje się konkretne działania obejmujące zaproponowane przez Partnerów tematy lub obszary problemowe. Wszystko to wskazuje na wysoką zgodność koncepcji kształcenia z potrzebami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz rynku pracy (więcej – kryterium 6).

Koncepcja, jak i program kształcenia na kierunku praca socjalna, są także równolegle konsultowane z interesariuszami wewnętrznymi – nauczycielami akademickimi oraz samymi studentami. Cykliczne ankiety i spotkania pozwalają na systematyczne doskonalenie oferty dydaktycznej kierunku. Zgodnie z oczekiwaniami interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, student studiów pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna ma możliwość wyboru tematyki zajęć seminaryjnych, specjalizacyjnych oraz fakultatywnych. Natomiast na studiach drugiego stopnia studenci mogą ponadto dokonywać wyboru spośród czterech specjalności, których tematyka odnosi się do aktualnych potrzeb społecznych.

Warto również wspomnieć, że odpowiedzią na zróżnicowane potrzeby interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych jest inicjatywa WNS pt. Bank Ekspertów[19], w ramach której można nawiązać w wybranym zakresie współpracę z poszczególnymi pracownikami badawczo-dydaktycznymi Wydziału.

1.4. Sylwetka absolwenta, przewidywane miejsca zatrudnienia absolwentów

Absolwenci kierunku praca socjalna posiadają interdyscyplinarną wiedzę umożliwiającą rozumienie człowieka oraz procesów i zjawisk społecznych. Dysponują umiejętnościami diagnozowania problemów i potrzeb o charakterze jednostkowym, grupowym i społecznym, a także konstruowania i wdrażania strategii ich rozwiązywania z wykorzystaniem zasobów indywidualnych i środowiskowych. Cechują się świadomością zagrożeń społecznych, ale też umiejętnością badania, odkrywania, rozwijania i wykorzystywania potencjału środowiska. Sprawnie komunikują się w środowisku oraz są gotowi do podjęcia współpracy z innymi specjalistami, a w swojej aktywności kierują się zasadami etyki zawodowej. Posiadają umiejętności racjonalnego oceniania sytuacji, analizowania motywów i wzorców ludzkich zachowań oraz prowadzenia otwartego dialogu. Wyróżniają się umiejętnością projektowania społecznego, świadczenia wielopłaszczyznowego, profesjonalnego wsparcia, inspirowania zmian społecznych, inicjowania nowych form pomocy oraz organizowania usług społecznych w ramach instytucji świadczących pomoc. Absolwenci kierunku potrafią budować własny warsztat pracy, a przy tym są otwarci na zmiany i gotowi do stosowania nowoczesnych metod pracy socjalnej. Świadomi swoich możliwości i ograniczeń wyznaczają kierunki dalszego samorozwoju. Posiadają wiedzę umożliwiającą samodzielne rozwiazywanie problemów,

[18] https://barometrzawodow.pl/modul/prognozy-na-mapach-wyniki?map_type=country&map_details=counties&profession%5B%5D=82&year%5B%5D=2023&year%5B%5D=2018&relation=1
[19] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wspolpraca/bank-ekspertow/

współpracę w zespołach interdyscyplinarnych, podejmowanie decyzji przy zachowaniu zasad oraz praw człowieka, wykazywanie inicjatyw, a także uczestniczenie w różnego rodzaju projektach społecznych. Posiadają nawyki systematycznego kształcenia i rozwoju zawodowego. Koncepcja kształcenia zakłada również aktywizację studentów mającą na celu poszerzenie wiedzy oraz przygotowanie do prowadzenia badań naukowych. Absolwent studiów magisterskich jest przygotowany do podejmowania wyzwań badawczych i dalszego indywidualnego rozwoju, w tym do podjęcia studiów w Szkole Doktorskiej. Ponadto absolwenci studiów drugiego stopnia wybierając poszczególne specjalności:

- są przygotowani do rozwiązywania konfliktów w roli mediatora i negocjatora w środowiskach rodzinnych i lokalnych (specjalność: *mediacje i negocjacje*),
- specjalizują się w planowaniu, kierowaniu i prowadzeniu szeroko rozumianej działalności pomocowej na rzecz osób starszych (specjalność: *gerontologiczna praca socjalna*),
- posiadają kompetencje i umiejętności prowadzenia działalności w zakresie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej (specjalność: *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*),
- są merytorycznie i praktycznie przygotowani do pełnienia roli organizatora społeczności lokalnej, a także do tworzenia programów rewitalizacji społecznej oraz budowania partnerstwa lokalnego na rzecz aktywnej integracji (specjalność: *rewitalizacja i organizacja społeczności lokalnej).*

Absolwent studiów kierunku *praca socjalna* posiada przygotowanie do wykonywania zawodu pracownika socjalnego zgodnie z wymaganiami stawianymi w Ustawie o pomocy społecznej z dn. 12 marca 2004 r. (DZ.U. Nr 64 z 2004 r. poz. 593, z późn. zm.). Jest wyposażony w kompetencje i odpowiednie umiejętności działania w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej, w organizacjach pozarządowych, w administracji rządowej i samorządowej odpowiedzialnej za realizację zadań polityki społecznej w skali lokalnej i regionalnej.

Potencjalne miejsca zatrudnienia absolwentów kierunku praca socjalna:

- Ośrodki Pomocy Społecznej (miejskie, gminne, miejsko-gminne),
- Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie,
- Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej,
- Domy Pomocy Społecznej,
- Środowiskowe Domy Samopomocy,
- Dzienne Domy Pomocy,
- Noclegownie,
- Ośrodki Opiekuńcze,
- Ośrodki Resocjalizacyjne,
- Ośrodki Interwencji Kryzysowej,
- Świetlice Środowiskowe,
- Centra Usług Społecznych,
- Centra Integracji Społecznej,
- Placówki Specjalistycznego Poradnictwa, w tym rodzinnego,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- organizacje pozarządowe działające w obszarze pomocy społecznej (stowarzyszenia, fundacje).

Warto podkreślić, że oprócz profesjonalnego przygotowania do zawodu, studiowanie pracy socjalnej wyposaża w wiedzę i kompetencje niezbędne także w wielu profesjach wymagających pracy z ludźmi. Interdyscyplinarność kierunku pozwala zrozumieć otaczający nas świat, zachodzące w nim zmiany i procesy społeczne oraz umożliwia lepsze poznanie innych i samego siebie.

1.5 Cechy wyróżniające koncepcję kształcenia; wykorzystanie wzorców krajowych lub międzynarodowych

Obok zajęć związanych z działalnością naukową Wydziału Nauk Społecznych, szczególny akcent położony jest na kształcenie umiejętności i kompetencji, jakimi absolwenci powinni cechować się w zawodzie, ale również w życiu społecznym. To co wyróżnia program, to wzbogacenie go o dostosowany do potrzeb wymiar praktyk oraz dyplomowanie w oparciu o metodę *service learning* (uczenie przez zaangażowanie społeczne), co jest zgodne z oczekiwaniami jakie pracodawcy stawiają przed absolwentami kierunku praca socjalna. Stąd następuje przesunięcie z biernego przyswajania wiedzy do aktywnego uczestnictwa w procesie kształcenia problemowego. Jest to widoczne szczególnie w pracy dyplomowej, przygotowywanej w formie projektu socjalnego, który jest odpowiedzią na realny problem zidentyfikowany na podstawie badań własnych studentów. Podkreślić jednocześnie należy, że przyjęta forma pracy dyplomowej nie jest zredukowana jedynie do praktyki, zawiera bowiem w sobie obligatoryjną cześć teoretyczną oraz obejmuje badania poprzedzające planowanie i wdrażanie działań. Jest opracowaniem zagadnienia w sposób naukowy, będącym jednocześnie dokonaniem w formie zaangażowania społecznego, prezentującym zaawansowaną wiedzę i umiejętności samodzielnego analizowania, wnioskowania i działania. Ukazuje to jedną z podstawowych ról przyszłych absolwentów kierunku, jaką jest rola **badacza** problemów i potrzeb społecznych, ale także rola **metodyka**, **stratega** i **kreatora** zmian społecznych.

Pozytywnym aspektem kształcenia przez projektowanie jest możliwość lepszego poznania placówek, w których studenci realizują projekty. Dzięki wewnętrznemu rozeznaniu mają możliwość dokonania własnej oceny działalności instytucji, analizy jej struktury i systemu zarządzania. Mogą się przyjrzeć bardziej szczegółowo zadaniom poszczególnych pracowników, ich postawom i identyfikacji z wykonywanym zawodem. Warto przy tym zaznaczyć, że sami studenci podlegają jednocześnie podobnemu oglądowi w zakresie ich zaangażowania, posiadanych umiejętności i rzetelności w działaniu, co częstokroć znajduje wyraz w propozycji zatrudnienia ich w placówce / organizacji, gdzie projekt jest realizowany. Projektowane działania nierzadko stają się stałym elementem działalności, co stanowi o ich trafności i skuteczności.

W trakcie realizacji zadań studenci doświadczają rozwoju własnej osobowości co sprzyja umacnianiu pewnych cech charakteru, np. odpowiedzialności, obowiązkowości, odwagi w podejmowaniu wyzwań, systematyczności, zdecydowania w działaniu, umiejętności pokonywania trudności i radzenia sobie ze stresem. Doskonalą również cechy ułatwiające budowanie pozytywnych relacji interpersonalnych, takich jak: gotowość do współpracy, otwartość, wytrwałość, pokonywanie stereotypów, radzenie sobie w sytuacjach konfliktowych.

Założenia, na których opiera się program kształcenia na kierunku praca socjalna sprowadzają się do stwierdzenia, że profesjonalna praca socjalna polega na mobilizowaniu ludzi do samodzielności i odpowiedzialności za swoje życie. Praca socjalna powinna wspierać postawy obywatelskie i aktywnie przeciwstawiać się wszelkim przejawom dyskryminacji społecznej. Działania powinny mieć charakter otwarty i aktywizujący. Dlatego priorytetem w kształceniu jest dążenie do tego, aby absolwent studiów był człowiekiem pełnym inicjatywy, łatwo nawiązującym kontakty, umiejącym współpracować ze środowiskiem lokalnym, instytucjami rządowymi i pozarządowymi, dysponującym rozległą wiedzą i umiejętnościami, w tym sprawnością opracowania i wdrożenia projektu socjalnego. Kształcenie jest zorientowane na wytworzenie i ugruntowanie postaw prospołecznych i partnerskich oraz odpowiedzialnej gotowości do uczestniczenia w zmianach na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.

Program studiów oparty został na wzorcach międzynarodowych, a także programach nauczania szkół wyższych kształcących na kierunku praca socjalna w Polsce w nurcie socjologicznym (m. in. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie). Odzwierciedla ponadto standardy kształcenia w obszarze pracy socjalnej, przyjęte lub określane przez:

- Międzynarodowe Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej (IASSW), Global Standards for Social Work Education and Training for Social Work Professions[20].
- Międzynarodowe Stowarzyszenie Pracowników Socjalnych (IFSW)[21].

Ponadto program studiów jest dostosowany do wymogów międzynarodowych FHEQ (The Framework For Higher Education Qualifications) w zakresie:

- efektów uczenia się i ich odniesienia do efektów dla programu,
- form prowadzenia zajęć (z odniesieniem do efektów uczenia się),
- sposobów sprawdzania i sposobów weryfikacji osiągania przez studenta założonych efektów uczenia się,
- liczby punktów ECTS (zgodnie z zasadami systemu ECTS).

Pozwala to na porównywanie kwalifikacji i efektów uczenia się w wymiarze krajowym i międzynarodowym, dostarcza informacji dotyczących kompetencji uzyskiwanych przez absolwentów oraz daje możliwość odniesienia standardów kształcenia poprzez porównywalne kompetencje absolwentów.

Pracownicy badawczo-dydaktyczni oraz dydaktyczni są członkami Polskiego Stowarzyszenia Szkół Pracy Socjalnej[22], które od ponad 30 lat regularnie organizuje zjazdy szkół połączone z konferencjami naukowymi poświęconymi zagadnieniom pracy socjalnej i zmieniającym się potrzebom w zakresie edukacji do pracy socjalnej. Pod patronatem Stowarzyszenia każdego roku organizowane jest ogólnopolskie wydarzenie pr. Tydzień Pracy Socjalnej, w którym aktywnie uczestniczą również nauczyciele akademiccy i studenci kierunku praca socjalna Uniwersytetu Śląskiego.

Program kierunku praca socjalna obejmuje szereg modułów podnoszących wiedzę o społeczeństwie, relacjach jakie w nim zachodzą i regułach pozwalających rozwijać się jednostkom i całym grupom społecznym. Ta ostatnia cecha czyni wiedzę kierunkową niezwykle utylitarną. Wykonywanie zawodu pracownika socjalnego, pozwala łączyć interdyscyplinarną teorię z praktyką na rzecz społecznego wsparcia. Konfrontacja tych dwóch wymiarów wykorzystywana jest w pracy ze studentami na potrzeby ich wieloobszarowego rozwoju. Możliwość **łączenia teorii i praktyki** w ramach kierunku praca socjalna służy nie tylko studentom, ale także przedstawicielom otoczenia społeczno-gospodarczego. Dobrze wykształceni i przygotowani do wykonywania zawodu absolwenci wzbogacają rynek rzetelną wiedzą i umiejętnościami. Badania oraz wnioski z realizowanych projektów wykorzystywane w czasie zajęć ze studentami są przydatne praktykom i mają zastosowanie w działaniach na rzecz osób doświadczających trudności.

Dążąc do podniesienia standardów kształcenia na kierunku praca socjalna wdrożono przyjętą w ramach UŚ koncepcję nauczania z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (Uchwała nr 2 z dnia 2 lutego 2023 r. w sprawie organizacji zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na Wydziale Nauk Społecznych)[23]. Jej głównymi założeniami jest wykorzystanie potencjału, jaki niesie kształcenie na odległość przy zachowaniu jakości kształcenia.

Znaczącą możliwość wykorzystania wzorców międzynarodowych w tworzeniu koncepcji kształcenia na kierunku daje udział UŚ w konsorcjum **Transfrom4Europe**, w ramach którego

[20] http://www.iassw-aiets.org/
[21] http://ifsw.org/
[22] http://wns.uwm.edu.pl/PSSPS
[23] https://us.edu.pl/wydzial/wns/uchwaly-wkks/

Uniwersytet Śląski w Katowicach, wraz z sześcioma zagranicznymi szkołami wyższymi, tworzy uniwersytet europejski nakierowany na kształcenie i szkolenie studentów, kadry i interesariuszy z regionów, w których są usytuowane, tworząc nowe zasoby wiedzy, rozwijając badania i dostarczając rozwiązania dla głównych obecnych i przyszłych wyzwań społecznych[24].

.6. Kierunkowe efekty uczenia się, z ukazaniem ich związku z koncepcją, poziomem oraz profilem studiów, a także z dyscypliną, do której kierunek jest przyporządkowany

Kierunkowe **efekty uczenia się powiązane są z dyscypliną nauki socjologiczne**. W punkcie 1.2. wskazano sfery działalności naukowej, prowadzonej przez nauczycieli akademickich i wykorzystywanej w kształceniu na kierunku praca socjalna. Dzięki temu **aktualny stan wiedzy w tym zakresie jest dostępny dla studentów tego kierunku**.

Kierunkowe efekty uczenia się na kierunku praca socjalna są spójne z koncepcją, poziomem i profilem ogólnoakademickim studiów, jak również z celami kształcenia. Efekty uczenia się określone zostały w taki sposób, by umożliwić ich racjonalne przypisanie do konkretnych modułów pozwalających na weryfikację ich osiągnięcia. Kierunkowe efekty uczenia się są zróżnicowane w zależności od poziomu studiów i zostały wskazane w karcie kierunku, z uwzględnieniem poziomu i formy studiowania[25].

Absolwenci kierunku praca socjalna nabywają zawansowaną (na poziomie studiów pierwszego stopnia) oraz pogłębioną (na poziomie studiów drugiego stopnia), interdyscyplinarną, uporządkowaną **wiedzę** na temat rozwoju i funkcjonowania człowieka, w jego biologicznych, psychologicznych i społeczno-kulturowych aspektach, stanowiącą niezbędną podstawę w rozumieniu jego sytuacji, potrzeb, trudności i zasobów jakie posiada. Zdobywają orientację w zadaniach i specyfice funkcjonowania instytucji wsparcia i pomocy dla jednostek, rodzin i ich otoczenia. Charakteryzują się wiedzą o procedurach, różnych aspektach procesu pomagania, podstawach prawnych regulujących działalność w obszarze pracy socjalnej. Wiedzę z zakresu metodyki wykonywania zadań pracownika socjalnego, projektowania i prowadzeniu badań w pracy socjalnej, potrafią wykorzystać w poszanowaniu norm społecznych i zasad etycznych zawodu. Znają narzędzia diagnostyczne w pracy socjalnej, a wiedza i umiejętności w zakresie procesów komunikowania interpersonalnego ułatwiają im prawidłowe porozumiewanie. Znajomość historii pracy socjalnej pozwala studentom na osadzenie działalności prospołecznej w dłuższej perspektywie czasowej i sprzyja budowie spójnej tożsamości i odrębności zawodowej.

W zakresie **umiejętności** zdobywanych na kierunku praca socjalna wskazać należy na sprawność dokonywania obserwacji, identyfikacji i interpretacji zjawisk społecznych, a także ich analizy, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji odbiegających od zachowań normatywnych. Absolwenci rozumieją dynamikę i specyfikę wybranych problemów społecznych. Nabywają umiejętność przygotowania i realizacji badań diagnostycznych oraz analizy i prezentacji ich wyników, a także doboru sposobu działania adekwatnego do zdiagnozowanych potrzeb i zasobów. Posiadają umiejętności organizacyjne pozwalające na realizację celów związanych z projektowaniem i odejmowaniem profesjonalnych działań. Są świadomi dylematów towarzyszących pracy pracownika socjalnego i potrafią antycypować konsekwencje podjętych decyzji. Posiadają umiejętności animowania, inspirowania i wspierania do samodzielności kierując się przy tym regułami i normami społeczno-etycznymi. Szczególną umiejętnością studentów jest opracowanie i wdrożenie (!) projektu

[24] https://us.edu.pl/t4e/
[25] https://informator.us.edu.pl/programmes/list/all/SP/

socjalnego, dedykowanego jednostkom, grupom lub społecznościom potrzebującym wsparcia i zmiany.

W obszarze **kompetencji społecznych** absolwenci wykazują gotowość do aktywnej współpracy w grupach, organizacjach i instytucjach związanych z pomocą społeczną. Efektywnie organizują pracę własną i celnie określają priorytety w realizacji zadań i osiąganiu celów. Rozumieją odmienne postrzeganie życia społecznego przez poszczególne osoby. Ich podejście do działania bezpośredniego charakteryzuje się w głównej mierze poszanowaniem zasady akceptacji, indywidualizacji i samostanowienia. Nabywają sprawność krytycznej analizy własnych działań, potrafią określić obszary kompetencji wymagające doskonalenia i wyznaczają kierunki samorozwoju i kształcenia. Są zdolni do etycznej autorefleksji i posiadają przekonanie o wadze zachowania się w sposób profesjonalny. Charakteryzują się spojrzeniem interdyscyplinarnym oraz przekonaniem o sensie i potrzebie podejmowania działań pomocowych. Ich postawę cechuje aktywność, otwartość, wytrwałość i odpowiedzialność.

Absolwenci studiów drugiego stopnia pogłębiają ponadto kompetencje w wybranych przez siebie specjalnościach. W przypadku specjalności *mediacje i negocjacje* nabywają kompetencje w zakresie realizacji procesu mediacyjnego i negocjacyjnego w obszarze pracy socjalnej. Uzyskują wiedzę na temat istoty i dynamiki konfliktów, technik skutecznej komunikacji, struktury procesu mediacji, strategii negocjacyjnych, zespołowego rozwiązywania konfliktów oraz prawnych aspektów mediacji i negocjacji. Kształcą cechę racjonalnego oceniania sytuacji, a także analizowania motywów i wzorców ludzkich zachowań. Ważnym elementem kształcenia jest wypracowanie umiejętności prowadzenia skutecznego dialogu z uczestnikami relacji wymagającej wsparcia.

Do kluczowych efektów uczenia się w ramach specjalności *rewitalizacja i organizacja społeczności lokalnej* należy zaliczyć merytoryczne przygotowanie do pracy środowiskowej, zdobycie kompetencji do pełnienia roli organizatora społeczności lokalnej, znajomość społecznych mechanizmów funkcjonowania społeczności i podstaw lokalnej samorządności. Absolwent jest przygotowany do tworzenia programów rewitalizacji społecznej oraz budowania partnerstwa lokalnego na rzecz aktywnej integracji. Zdobyta wiedza stanowi element niezbędny do umiejętnego diagnozowania i badania istniejących problemów społecznych oraz pomaga w sprawnym funkcjonowaniu i komunikowaniu w środowisku.

Specjalność *gerontologiczna praca socjalna* rozwija wiedzę, umiejętności i kompetencje w obszarze pracy socjalnej z seniorami. Kształcenie jest ukierunkowane na profesjonalne podejście do opieki i wsparcia osób starszych w podmiotach realizujących pracę socjalną, począwszy od zrozumienia istoty starości i starzenia się, a na umiejętnościach pracy z seniorami, z zachowaniem zasad etycznych kończąc. Absolwent specjalności jest przygotowany do planowania, kierowania i prowadzenia szeroko rozumianej działalności pomocowej na rzecz osób starszych. Posiada wiedzę, dzięki której lepiej zrozumie starość i może efektywnie wspierać seniorów w ich życiu i aktywności społecznej. W toku studiów student poznaje specyfikę i dynamikę procesu starzenia się, jego biologiczne, psychiczne i społeczne uwarunkowania, skutki oraz specjalistyczne metody pracy socjalnej z seniorami.

Specjalność *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej* jest ukierunkowana na zdobycie kompetencji i umiejętności prowadzenia działalności w zakresie ekonomii i przedsiębiorczości społecznej obejmujące orientację w mechanizmach jej funkcjonowania i podstawach prawnych ją regulujących. Absolwent posiada kompetencje w zakresie działań marketingowych w ekonomii społecznej i wyróżnia się orientacją w zasadach prowadzenia i mechanizmach funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego. Zdobyta wiedza i umiejętności stanowią istotny element usprawniania procesu zarządzania w ramach pracy socjalnej. Dzięki współpracy międzynarodowej studenci mają ponadto możliwość budowania projektów międzykulturowych, co udoskonala ich warsztat umiejętności zawodowych.

Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 1 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	**Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym**
1.	**Nie dotyczy**	

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 1:

Trwają prace nad modyfikacją programu studiów na kierunku praca socjalna, zgodnym z nową koncepcją studiów[26], podążającą za potrzebą wyposażenia absolwentów w kompetencje przyszłości oraz dążącą do osiągnięcia przez nich wykształcenia, które pozwoli im efektywnie pokierować swoim życiem zawodowym, ale również rozumieć i świadomie wpływać na coraz bardziej złożony świat, w którym przyjdzie im żyć. Nowa koncepcja studiów zakłada model kształcenia licencjackiego, składający się z dwóch obszarów: modułów kierunkowych prowadzących do dyplomu z danego kierunku oraz modułów otwartych, tzw. uniwersyteckich, które będą wzbogacać kształcenie kierunkowe poprzez powiązanie z wiedzą z innych dyscyplin obecnych w uniwersytecie. Da to studentowi możliwość rozszerzania programu kształcenia oraz rozwijania indywidualnych zainteresowań i ambicji. W nowym programie w jeszcze szerszym zakresie zostaną uwzględnione potrzeby interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

2.1. Dobór kluczowych treści kształcenia, w tym treści związanych z wynikami działalności naukowej uczelni w dyscyplinie, do której jest przyporządkowany kierunek oraz w zakresie znajomości języków obcych, ze wskazaniem przykładowych powiązań treści kształcenia z kierunkowymi efektami uczenia się oraz dyscypliną, do której kierunek jest przyporządkowany

Treści programowe przewidziane programem studiów na kierunku praca socjalna zostały sformułowane w sposób szczegółowy i są dostosowane do koncepcji oraz celów kształcenia**. Wykazują zgodność z misją Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, zapewniają efektywność przekazywania wiedzy oraz kształtowania umiejętności i kompetencji społecznych.** Specyfika i zgodność treści programowych oraz przypisanych im efektów uczenia się uwzględnia **po pierwsze** aktualnie prowadzone badania na WNS oraz działalność naukową całej Uczelni, a **po drugie** potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego. Konstrukcja programu oraz wprowadzone rozwiązania

[26] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/nowa-koncepcja-studiow/

organizacyjne umożliwiają realizację efektów uczenia się założonych dla kierunku. Przyjęte rozwiązanie zwiększa zarówno **kompetencje miękkie** (współpraca, wykonywanie poleceń, obowiązkowość), jak i **umożliwia indywidualizację rozwoju** i wyboru własnej ścieżki przez studenta.

Treści programowe na kierunku praca socjalna uwzględniają zakres dziedziny **nauki społeczne** i gwarantują realizację wszystkich kierunkowych efektów uczenia się. Program kształcenia zawiera **moduły**, które obejmują zagadnienia będące przedmiotem badań naukowych, prowadzonych przez poszczególnych pracowników prowadzących zajęcia na kierunku. Jest ponadto wzbogacony o treści związane z praktycznym wykorzystaniem zdobywanej wiedzy.

Dobór kluczowych, obligatoryjnych treści kształcenia ściśle związany jest z **kierunkowymi efektami uczenia się**. Treści te określone są w programach studiów pierwszego i drugiego stopnia. Liczba godzin zajęć oraz liczba punktów ECTS konieczna do uzyskania kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia są określone w planie i programie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych zgodnie z uregulowaniami prawnymi i wynoszą 180 ECTS na studiach pierwszego stopnia, i 120 ECTS na studiach drugiego stopnia. Studia pierwszego stopnia są realizowane bez podziału na specjalności, natomiast studia drugiego stopnia dają możliwość wyboru jednej z czterech specjalności: „mediacje i negocjacje", „gerontologiczna praca socjalna", „rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej" oraz „zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej". Plany studiów dla wszystkich specjalności przygotowane zostały w taki sposób, że część zajęć studenci realizują wspólnie, niezależnie od wybranej specjalności, natomiast specjalistyczne moduły realizowane są oddzielnie.

Kształcenie na kierunku praca socjalna osadzone jest w dyscyplinie nauk socjologicznych. Obok realizacji treści z obszaru socjologii, program obejmuje w głównej mierze treści skoncentrowane na wieloaspektowej pracy socjalnej, będącej w silnym związku z naukami socjologicznymi, a także psychologią i pedagogiką. Znajduje to swój wyraz w treściach programowych, które w założeniu mają za zadanie przygotować studentów do profesjonalnego wspierania, opierając się na interdyscyplinarnych podstawach.

Na studiach pierwszego stopnia moduły realizowane są z uwzględnieniem stopnia zaawansowania poszczególnych treści programowych. Pierwszy rok obejmuje interdyscyplinarne podstawy, wprowadzające w problematykę pracy socjalnej. Drugi rok kształcenia skoncentrowany jest na metodyce pracy socjalnej, metodach badań społecznych oraz na wybranych zagadnieniach społecznych. Ostatni rok studiów pierwszego stopnia to realizacja modułów związanych z profesjonalizacją zawodu, pogłębianiem problematyki społecznej, w tym wdrażaniem działań w przestrzeni społecznej.

Studia drugiego stopnia zakładają rozwinięcie, pogłębienie i doskonalenie efektów uczenia się uzyskiwanych na studiach licencjackich. Treści poruszane w ramach realizowanych modułów kierunkowych zawierają niewielką partię materiału powtarzającego niezbędne podstawy z zakresu pracy socjalnej. Pomaga to w utrwaleniu wiedzy, a w przypadku osób, które ukończyły inne (zazwyczaj pokrewne) kierunki na poziomie studiów pierwszego stopnia, stanowi to ułatwienie w realizacji zajęć poruszających bardziej złożone kwestie w obszarze pracy socjalnej. Należy przy tym zaznaczyć, że osobom, które nie ukończyły kierunku praca socjalna na poziomie studiów licencjackich, są dedykowane w ramach zajęć do wyboru tematy, które pozwalają na wyrównanie różnic programowych (np. *Aksjologia pracy socjalnej, Praca socjalna w perspektywie historycznej, Struktura i organizacja pomocy społecznej oraz działalność pożytku publicznego i wolontariat, Organizowanie społeczności lokalnej, Podstawy wiedzy o rozwoju biopsychicznym człowieka w cyklu życia, Elementy prawa rodzinnego i opiekuńczego w pracy socjalnej*). Program studiów drugiego stopnia pozwala ponadto na doskonalenie kompetencji w ramach wybranej specjalności.

Studenci uczestniczą w **zajęciach specjalizacyjnych** (przedmioty, seminaria, warsztaty), których tematyka wiąże się ściśle z problematyką pracy socjalnej. Przykładowe tematy proponowane studentom do wyboru na studiach pierwszego stopnia: *Globalizacja a wyzwania pracy socjalnej, Praca socjalna z rodziną, Mediacje rodzinne, Współczesne procesy migracyjne i ich konsekwencje,*

Praca socjalna z osobami z zaburzeniami psychicznymi, Problemy aktywizacji zawodowej i społecznej bezrobotnych i poszukujących pracy, Praca socjalna z osobami uzależnionymi i ich rodzinami, Praca socjalna z ofiarami i sprawcami przemocy, Postpenitencjarna praca socjalna, Praca socjalna z osobami z niepełnosprawnością – zagadnienia teoretyczne i praktyczne, Interwencja kryzysowa, Praca socjalna z osobami starszymi. Tematy do wyboru w ramach przedmiotów i warsztatów specjalizacyjnych na studiach drugiego stopnia: *Etyka w mediacji, Action research, Budowanie kampanii społecznych dla instytucji pomocowych, Dynamika grupy społecznej, Komunikacja w grupach, Autoprezentacja i wystąpienia publiczne, Sztuka negocjacji, Techniki negocjacji, Mediacje międzykulturowe, Różnice kulturowe w procesie mediacyjnym, Komunikacja perswazyjna, Praca w zespole – zespołowe rozwiązywanie problemów i konfliktów, Stres i wypalenie zawodowe, Praca socjalna z rodziną w oparciu o usługę asystenta rodziny, Praca socjalna z osobami zadłużonymi, Lokalne systemy wsparcia.*

Należy również wskazać, że studentów dotyczy obowiązek zaliczania modułów wybranych z oferty **modułów fakultatywnych** umieszczonych na liście przedmiotów do wyboru dedykowanej kierunkowi praca socjalna. Są to m.in.: *Feministyczna praca socjalna, Public relations w pracy socjalnej, Społeczno-kulturowe skutki procesów globalizacyjnych, Międzypokoleniowe więzi w rodzinach wielokulturowych, Indywidualizacja – rodzina – praca socjalna, Od kultury symbolicznej do kultury masowej – wprowadzenie do problemów kultury, Praca socjalna wobec ubóstwa – perspektywa mikro-mezo- i makrospołeczna.*

Studenci studiów drugiego stopnia są również zobowiązani do wyboru modułu humanistycznego z Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej[27] (30 godzin na studiach stacjonarnych i 20 godzin na studiach niestacjonarnych, 3 ECTS), która jest formułą wzbogacającą treści kształcenia kierunkowego, wprowadzającą w obszar studiów treści odpowiadające na zainteresowania i potrzeby studentów, budujących własne ścieżki kariery naukowej i zawodowej. W zdobywaniu nowych i doskonaleniu posiadanych już kompetencji w ramach OOD studenci uzyskują dostęp do pełnego potencjału oferty dydaktycznej w Uniwersytecie.

Zarys treści programowych realizowanych w ramach wybranych modułów kierunkowych przedstawia załącznik nr Zał_K2_01, natomiast przykładowe powiązania treści kształcenia z kierunkowymi efektami uczenia się oraz dyscyplinami, do których kierunek jest przyporządkowany zawiera załącznik Zał_K2_02.

Program studiów licencjackich przewiduje także lektorat języka obcego do wyboru spośród: angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego. Studenci najczęściej wybierają język angielski. Lektorat na studiach pierwszego stopnia realizowany jest w wymiarze 120h (8 punktów ECTS) i pozwala na uzyskanie przez studentów kompetencji językowych na poziomie B2, potwierdzanych egzaminem. Za przygotowanie modułów i organizację lektoratów z języków obcych odpowiada Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UŚ[28].

Program studiów drugiego stopnia na kierunku praca socjalna nie przewiduje lektoratów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami każdy absolwent studiów pierwszego stopnia jest zobowiązany do wykazania się znajomością języka obcego na poziomie B2. Osiągnięcie poziomu B2+ na studiach drugiego stopnia zapewnia realizacja obligatoryjnego modułu pt. *konwersatorium językowe*, prowadzonego w języku obcym, w ramach którego studenci muszą wykazać się znajomością (w mowie i piśmie) odpowiednich pojęć specjalistycznych w obrębie dyscypliny, umiejętnością czytania i komunikowania się w języku specjalistycznym związanym z danym kierunkiem/dyscypliną

[27] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/ogolnoakademicka-oferta-dydaktyczna/?doing_wp_cron=1650670317.8478529453277587890625
[28] https://us.edu.pl/kolegium/spnjo/

podczas prowadzonych zajęć interaktywnych, moderowanych dyskusji, w tworzonych pracach etapowych czy prezentacjach.

Studenci, poza zajęciami wynikającymi z programu studiów, realizują za pomocą platformy *e-learningowej* obsługiwanej przez Centrum Kształcenia na Odległość[29]szkolenia z przysposobienia bibliotecznego dotyczące korzystania z systemu bibliotecznego Uniwersytetu Śląskiego dla studentów I roku[30] oraz szkolenia z BHP[31].

Zgodnie z przyjętą strategią rozwoju, Wydział współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w celu poprawy atrakcyjności prowadzonych studiów, skutecznego kształcenia oraz przygotowania absolwentów na wyzwania z jakimi przyjdzie im się zmierzyć na rynku pracy. W odpowiedzi na zgłaszane przez interesariuszy zewnętrznych potrzeby, przygotowywana jest **nowa koncepcja kształcenia** na kierunku praca socjalna, która planowana jest do wdrożenia od roku akademickiego 2023/2024.

2.2. Dobór metod kształcenia i ich cech wyróżniających, ze wskazaniem przykładowych powiązań metod z efektami uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, w tym w szczególności umożliwiających przygotowanie studentów do prowadzenia działalności naukowej w zakresie dyscypliny, do której kierunek jest przyporządkowany lub udział w tej działalności, stosowanie właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, jak również nabycie kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego

Dobór metod kształcenia na kierunku praca socjalna zakłada wzrost zaangażowania studentów w proces kształcenia. Znajduje to odzwierciedlenie w powiązaniu **metod kształcenia z efektami uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych**. Program studiów przewiduje zajęcia dydaktyczne w formie wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów, treningów, warsztatów, lektoratów i seminariów dyplomowych. Uwzględnia również praktyki zawodowe, praktyki dyplomowe oraz zajęcia terenowe, które odbywają się poza uczelnią, jak również zajęcia z wychowania fizycznego prowadzone przez Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu UŚ[32].

Każdorazowo wybór metod kształcenia pozostaje w gestii pracowników badawczo-dydaktycznych WNS oraz prowadzących zajęcia specjalistów zewnętrznych. Wpływa na niego szereg czynników. Wśród elementów determinujących dobór metod kształcenia wskazać należy: formę zajęć, liczebność i strukturę grupy zajęciowej, zaplanowane do zrealizowania zadania dydaktyczne i – co oczywiste – treści merytoryczne oraz efekty uczenia się przypisane do danego modułu. W zależności od formy i tematyki zajęć, wykorzystuje się: metody podające (wykłady, ćwiczenia), metody aktywizujące – dyskusje, casestudy, projekty, gry dydaktyczne, metody symulacyjne (role playing), burze mózgów, genogramy, ekomapy, zadania domowe, kwerendy, debaty, eseje, gry dydaktyczne, prezentacje zespołowe, spacery badawcze (warsztaty, ćwiczenia, konwersatoria, seminaria),a także tutoring (seminaria).

Przyjęte standardy kształcenia, w których kładzie się nacisk na maksymalne dopasowanie środków przekazu do możliwości i potrzeb studentów, zachęcają wykładowców do wzbogacania zajęć o prezentację i/lub inne materiały multimedialne. W toku nauczania, dla zwiększenia efektywności nauczania oraz uzyskania informacji o poziomie recepcji przekazywanych treści, stosuje się **wykłady o charakterze częściowo konwersatoryjnym i problemowym.** Wykłady takie w większym stopniu

[29]https://el.us.edu.pl/cko/
[30]https://el.us.edu.pl/upgow/
[31] https://el.us.edu.pl/mw/
[32]https://cwfis.us.edu.pl/

aktywizują studentów niż bierne słuchanie, zwiększają efektywność zdobywania wiedzy oraz sprzyjają rozwojowi dodatkowych umiejętności i kompetencji społecznych.

Formuła ćwiczeń, konwersatoriów, warsztatów i seminariów narzuca stosowanie metod dydaktycznych, które umożliwiają, a nawet wymuszają, na studentach samodzielne zdobycie informacji z podanych źródeł, przetworzenie treści przekazanych w ramach wykładu, a następnie zastosowanie ich w działaniu. Przyjęty profil absolwenta studiów na kierunku zakłada, że jest on gotowy do podjęcia pracy w zawodzie pracownika socjalnego, który wymaga pełnienia wielu ról (badacza, doradcy, edukatora, mediatora, rzecznika, animatora, kreatora zmian, metodyka, stratega, ewaluatora, asystenta rodziny, asystenta zdrowienia i innych). Aby przygotować studentów do pełnienia takich zadań, **konieczne jest bezpośrednie ich zaangażowanie w proces kształcenia przy użyciu metod problemowych i aktywizujących.** Warto przy tym zasygnalizować stopniowe wprowadzanie do zajęć innowacyjnych metod dydaktycznych, takich jak elementy design thinking, gamifikacja (z wykorzystaniem TIK), wizualizacje problemu, czy tutoring naukowy i rozwojowy.

Aktualnie część modułów prowadzona jest przy wykorzystaniu metody *bended learning* – grupy mają równolegle do zajęć realizowanych w kontakcie założone zespoły w MS Teams lub na Moodle, w których umieszczane są dodatkowe materiały, zadania, ćwiczenia oraz prowadzona jest korespondencja z osobą realizującą moduł. Wśród narzędzi wspomagających nauczanie znajduje się szereg aplikacji, które uatrakcyjniają proces dydaktyczny, ułatwiają nauczycielom przygotowanie interesujących materiałów dydaktycznych, jak np. Canva, MS Forms, Mentimeter, Learning Apps, Genially, Padlet i in. Narzędziem znacząco wpływającym na zwiększenie kompetencji językowych jest aplikacja Grammarly, na którą licencje Uniwersytet Śląski w Katowicach udostępnia swoim pracownikom, doktorantom, a także studentom. Grammarly to praktyczne narzędzie służące profesjonalnej korekcie pisowni w języku angielskim, które, dzięki wbudowanym funkcjom, w czasie rzeczywistym wskazuje błędy ortograficzne, stylistyczne, gramatyczne i interpunkcyjne oraz sugeruje poprawną wersję analizowanego tekstu.

Dzięki tak zróżnicowanym metodom kształcenia studenci mają możliwość **osiągania efektów uczenia się różnymi sposobami**. Nabywają niezbędne kompetencje do prowadzenia działalności naukowej w obszarze problematyki społecznej oraz sami realizują badania na potrzeby wdrażanych projektów socjalnych. Jednocześnie zajęcia angażujące studentów w działanie pozwalają na łączenie zdobytej wiedzy z praktyką i tworzą okazję do trenowania nabywanych umiejętności, co ma kluczowe znaczenie w przygotowaniu do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Podczas poszczególnych zajęć studenci mają możliwość pracy zarówno indywidualnej, jak i zespołowej, co wyposaża ich w kompetencje indywidulanej odpowiedzialności za powierzone zadania oraz kształci w nich zdolność do wypracowania porozumienia w kwestiach spornych.

Nauczanie języków obcych na Uniwersytecie Śląskim w ramach lektoratów na studiach pierwszego stopnia prowadzone jest w ramach pasm językowych określonych Zarządzeniem Rektora nr 77/2013 r. z dnia 13 czerwca 2013 r. w sprawie organizacji nauki języków obcych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach[33]. Realizację efektów uczenia się w zakresie języków obcych reguluje Uchwała nr 490/2020 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 28 stycznia 2020 r. w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i zmiany programów studiów prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim (ze zm.)[34]. Program stacjonarnych i niestacjonarnych studiów pierwszego stopnia przewiduje zajęcia z wybranego języka obcego w postaci lektoratu w wymiarze 120 h (4 moduły lektoratu realizowane w czterech kolejnych semestrach po 30 godzin w każdym), za które student uzyskuje 8 punktów ECTS (4 semestry po 2 punkty ECTS). Po ukończeniu lektoratu student uzyskuje umiejętności językowe właściwe dla kwalifikacji na poziomie 6 Polskiej Ramy Kwalifikacji — co zapewnia posługiwanie się językiem obcym na poziomie B2 Europejskiego Systemu Opisu

[33] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/1365/5/
[34] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/3163/5/

Kształcenia Językowego. Za przygotowanie modułów i organizację lektoratów odpowiada Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UŚ (SPNJO). Przed rozpoczęciem zajęć student jest zobowiązany do wykonania testu poziomującego, którego wynik decyduje o przypisaniu go do odpowiedniej grupy z wybranego języka.

W nauczaniu języka obcego wykorzystywane są głównie **metody aktywizujące**, w tym: praca w grupach, metody projektowe, prezentacje multimedialne, a także – metody i techniki kształcenia na odległość. Uzyskanie przez studenta biegłości językowej na poziomie B2 potwierdzane jest egzaminem kończącym lektorat. Student może również przedłożyć odpowiedni certyfikat zewnętrzny na ekwiwalentnym poziomie, zwalniający go z przeprowadzanego przez SPNJO egzaminu kończącego lektorat – wykaz uznawanych certyfikatów stanowi załącznik nr 1 do Zarządzenia Rektora UŚ nr 89/2019. Studenci mogą również korzystać z dodatkowej oferty kursów organizowanych przez SPNJO[35].

Na studiach stacjonarnych drugiego stopnia posługiwanie się językiem obcym na poziomie B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz w wyższym stopniu w zakresie specjalistycznej terminologii (odpowiednim dla poziomu 7 Polskiej Ramy Kwalifikacji) zapewnia realizacja obligatoryjnego konwersatorium językowego, prowadzonego w języku obcym (angielskim), w ramach którego studenci muszą wykazać się znajomością (w mowie i piśmie) odpowiednich pojęć specjalistycznych w obrębie dyscypliny, umiejętnością czytania i komunikowania się w języku specjalistycznym związanym z danym kierunkiem/dyscypliną podczas prowadzonych zajęć. W ramach zajęć wykorzystywane są również obcojęzyczne publikacje naukowe ściśle związane z kierunkiem studiów, których znajomość w naturalny, niewymuszony sposób poszerza zakres słownictwa i jego stosowanie przez studentów. W programie studiów drugiego stopnia na kierunku praca socjalna realizuje się ponadto moduły w wykorzystaniem języka angielskiego (więcej informacji na ten temat zamieszczono w punkcie 2.5). Sposoby weryfikacji i oceny wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych osiąganych w zakresie znajomości języka obcego obejmują m.in. bieżącą ocenę przygotowania do zajęć, ocenę aktywności studentów na zajęciach oraz ocenę pracy końcowej np. w postaci przygotowanej i wygłoszonej prezentacji wybranego przez studenta zagadnienia albo pracy pisemnej na zadany temat. Za merytoryczną ocenę przedmiotowych efektów uczenia się odpowiedzialni są nauczyciele prowadzący zajęcia.

Warto wskazać, że studenci mają możliwość skorzystania z wyjazdów zagranicznych w ramach programu ERASMUS+ oraz CEEPUS.

2.3. Zakres korzystania z metod i technik kształcenia na odległość

Uniwersytet Śląski w Katowicach zapewnia wszystkim swoim pracownikom oraz osobom studiującym bezpłatne konto w usłudze Office365, pozwalające korzystać ze zbioru aplikacji firmy Microsoft, a także konto w usłudze Google Workspace, pozwalające korzystać ze zbioru aplikacji firmy Google. Społeczność uniwersytecka ma ponadto możliwość skorzystania z dostępu do platformy Moodle. Metody i techniki kształcenia na odległość przyjęte na Wydziale, w tym również na kierunku praca socjalna, można podzielić na: **formy synchroniczne**, w ramach których kontakt następuje *on-line* w czasie rzeczywistym między prowadzącym a studentami i pomiędzy samymi studentami, zgodnie z przyjętym harmonogramem zajęć, **formy asynchroniczne**, polegają na zaznajamianiu się studentów z materiałami dydaktycznymi w czasie przez nich wybranym; formami takimi są m.in. quizy, testy i inne zadania do samodzielnego rozwiązania, projekty grupowe i indywidualne.

[35] https://us.edu.pl/kolegium/spnjo/lektorat/moj-lektorat/

Otwartość nauczycieli akademickich na nowe technologie sprzyja kształtowaniu podobnych postaw otwartości u studentów, którzy chętnie przygotowują i przedstawiają na forum między innymi prezentacje multimedialne. Prace zespołowe z zastosowaniem różnych technik informacyjnych sprzyjają kształtowaniu wielu umiejętności, elastyczności, wykorzystywaniu mocnych stron każdego z członków grupy jak również kreatywności niezbędnej w pracy naukowej.

W Uniwersytecie Śląskim prowadzenie zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość jest regulowane przez Zarządzenie nr 176 Rektora UŚ z dnia 15 października 2021 r.[36]. Zgodnie z nim student jest zobowiązany do odbycia szkoleń z zakresu korzystania z platform nauczania na odległość, wykorzystywanych przez Uniwersytet. Na stronie internetowej Centrum Kształcenia na Odległość udostępnia się studentom materiały szkoleniowe, przygotowujące do samodzielnego udziału w zajęciach z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Na platformie e-learningowej UŚ zamieszczony został kurs Pierwsze kroki z narzędziami do pracy zdalnej - Teams i Moodle, który jest rekomendowany dla studentów rozpoczynających studia. Centrum Kształcenia na Odległość zapewnia także studentom bieżącą pomoc techniczną. Zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość realizują osoby, które odbyły szkolenie przygotowujące do ich prowadzenia.

Za pomocą platformy *e-learningowej* obsługiwanej przez Centrum Kształcenia na Odległość[37] przeprowadzane są obowiązkowe szkolenia dla studentów I roku z modułu bezpieczeństwo i higiena pracy[38] oraz z przysposobienia bibliotecznego[39]. Platforma *e-learningowa* umożliwia również studentom zdalny dostęp do aktualizowanych na bieżąco materiałów do zajęć.

W semestrze letnim 2019/2020, po ograniczeniu bezpośredniego kontaktu, aby zrealizować harmonogram studiów, zajęcia początkowo odbywały się z wykorzystaniem poczty uniwersyteckiej, a następnie narzędzi internetowych do nauki zdalnej, takich jak: MS Teams, Moodle, Discord, ZOOM. Pierwsze zajęcia w formie synchronicznej były realizowane już w drugim tygodniu lockdownu. Jako narzędzie do sprawdzania i podsumowywania wiadomości z przeprowadzonych zajęć wykorzystywano wskazane powyżej narzędzia *online* przeznaczone do tworzenia i przeprowadzania interaktywnych quizów takie jak: **Quizizz, Kahoot czy Forms**.

Zgodnie z Zarządzeniami Rektora UŚ nr 171/2020[40] oraz 32/2021[41] w sprawie zasad realizacji procesu kształcenia w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, w kolejnym okresie pandemii obejmującym semestr zimowy i letni 2020/2021, narzędziami rekomendowanymi do prowadzenia dydaktyki zdalnej były **MS Teams, Moodleoraz Testportal**[42].Pozwoliło to na dużo sprawniejszy kontakt ze studentami, a platformaMS Teams stała się powszechnie używana. Centrum Kształcenia na Odległość UŚ zorganizowało z początkiem roku akademickiego serię szkoleń o różnych stopniach zaawansowania, aby pracownicy akademiccy mogli w pełni wykorzystać potencjał dydaktyczny platform.

Zajęcia w roku akademickim 2020/2021 odbywały się w systemie zdalnym według planu studiów, a wszystkie formy zajęć (wykłady, ćwiczenia, konwersatoria i seminaria) odbywały się przede wszystkim na platformie MS Teams. W roku akademickim 2021/2022 część zajęć była realizowana

[36] https://aktyprawne.us.edu.pl/lang/pl-PL/d/5359/5/
[37] https://el.us.edu.pl/cko/
[38] https://el.us.edu.pl/mw/enrol/index.php?id=145 – po zalogowaniu się
[39] https://el.us.edu.pl/upgow/
[40] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/4731/5/
[41] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/4942/5/
[42] https://us.edu.pl/student/komunikaty/organizacja-ksztalcenia-w-roku-akademickim-2020-2021/

w trybie zdalnym. Od bieżącego roku akademickiego kształcenie w Uniwersytecie Śląskim odbywa się w formie stacjonarnej, z zastrzeżeniem zasad wynikających z w/w Zarządzenia Rektora UŚ nr 176/2021. W semestrze zimowym 2022/2023 jedynie pojedyncze zajęcia na kierunku były realizowane w formie zdalnej. Od semestru letniego 2022/2023 obowiązuje Uchwała nr 2 Komisji ds. kształcenia i studentów Wydziału Nauk Społecznych z dnia 2 lutego 2023 r[43] w sprawie organizacji zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na Wydziale Nauk Społecznych zgodnie z którą, Dyrekcja kierunku może wyrazić zgodę na realizację synchronicznych zajęć zdalnych w następujących sytuacjach:

a) realizacji wykładów oraz zajęć w grupach łączonych;
b) realizacji zajęć prowadzonych przez profesorów wizytujących, o ile jest to podyktowane okolicznościami i pozwala na osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów uczenia się;
c) realizacji zajęć, w wypadku których zdalna forma prowadzenia istotnie poprawia poziom realizacji efektów uczenia się. W szczególności rekomenduje się realizację w formie zdalnej tych zajęć, których celem jest kształtowanie umiejętności studentów w zakresie posługiwania się nowymi technologiami lub platformami do nauczania zdalnego;
d) zaistnienia wyjątkowych sytuacji dotyczących nauczyciela akademickiego, w szczególności odbywania stażu lub wyjazdu naukowego, problemów zdrowotnych, lub innych zdarzeń losowych, utrudniających realizację zajęć w kontakcie bezpośrednim. Powierzenie zajęć zdalnych we wskazanych wyżej okolicznościach nie może utrudniać realizacji efektów uczenia się zakładanych w module zajęć.

W początkowym okresie trwania pandemii, jak również obecnie można korzystać z tutoriali dotyczących funkcjonowania i obsługi platform nauczania na odległość[44]. Po zniesieniu stanu epidemii COVID-19 nadal rozwijane jest nauczanie na odległość, które aktualnie **uzupełnia tradycyjne metody** kształcenia. Natomiast metody asynchroniczne służą przygotowaniu studentów do zajęć tradycyjnych oraz utrwaleniu wiedzy po odbytych już zajęciach (np. w formie testów powtórkowych czy quizów).

2.4. Dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością, jak również możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia

Na poziomie Uniwersytetu dostosowanie procesu uczenia się do zróżnicowanych potrzeb grupowych i indywidualnych studentów, w tym studentów z niepełnosprawnością, jak również możliwości realizowania indywidualnych ścieżek kształcenia są zawarte w Regulaminie studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach[45]. Są to: **IDS** – indywidualne dostosowanie studiów; **IOS** – indywidualna organizacja studiów; **ITS** – indywidualny tok studiów; **ISM** – indywidualne studia międzyobszarowe.

Studenci z niepełnosprawnością po spełnieniu określonych kryteriów (aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub inny równoważny dokument) mogą studiować w ramach indywidualnego

[43] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Bez-kategorii/U2-23_-w-sprawie-organizacji-zaje%CC%A8c%CC%81-dyd-z-wykorzystaniem-metod-i-technik-ksztalcenia-na-odleglos%CC%81c%CC%81-na-WNS.pdf
[44] https://www.zdalny.us.edu.pl/index.php/pl/studenci-doktoranci-sluchacze/zajecia-dydaktyczne/tutoriale-platform-ksztalcenia-0
[45] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5003/5/

dostosowania studiów - **IDS**[46].Jedną z form dostosowania systemu wsparcia do potrzeb studentów z niepełnosprawnością jest powołanie **Wydziałowych Merytorycznych Koordynatorów ds. Dostępności** oraz **Wydziałowego Koordynatora Administracyjnego ds. Dostępności.** Wśród ich zadań można wyróżnić:

- pełną dostępność (drogą mailową, telefoniczną, przez komunikatory internetowe oraz osobiście) dla studentów z niepełnosprawnością i innych studentów, wymagających wsparcia w procesie dydaktycznym,
- kontakt między studentem a nauczycielami w związku z dostosowaniem procesu dydaktycznego do potrzeb studenta, pośredniczenie między studentem a nauczycielami we wszystkich sprawach trudnych, wymagających wyjaśnienia,
- wspieranie nauczycieli w sytuacjach nietypowych, jakie mogą występować podczas zajęć dydaktycznych z udziałem studentów z niepełnosprawnościami,
- informowanie o odbywających się szkoleniach w zakresie pracy ze studentami o szczególnych potrzebach dydaktycznych,
- wsparcie dla asystentów osób z niepełnosprawnościami poprzez ustalanie zakresu ich zadań,
- wyjaśnianie wątpliwości związanych ze sposobem realizacji ich zadań.

Dostosowanie procesu dydaktycznego do potrzeb studenta polega na ustaleniu i wdrożeniu sposobu przekazywania wiedzy, który w najlepszy sposób umożliwi przyswojenie treści dydaktycznych przez studenta. **Służą temu między innymi**: dodatkowe terminy konsultacji, usprawiedliwienie nieobecności w przypadku choroby lub konieczności leczenia szpitalnego, wydłużony czas egzaminu i zaliczenia, wydłużenie sesji egzaminacyjnej, dostosowanie formy egzaminu i zaliczenia do możliwości studenta (forma pisemna lub ustna), zgoda na zmianę grupy ćwiczeniowej, udostępnianie dodatkowych materiałów dydaktycznych (np. teksty zawierające treści zajęć zapisane dużą czcionką), indywidualne wyznaczenie zakresu materiału do przygotowania, możliwość korzystania z dyktafonu po uzyskaniu zgody osoby prowadzącej zajęcia (dostępna również dla wszystkich studentów). Ponadto studentom, którzy zgłoszą taką potrzebę, przyznawana jest pomoc osobistego asystenta, którego główną funkcją jest wparcie studenta z niepełnosprawnością w sprawach organizacyjnych, jak kontakt z dziekanatem i kadrą dydaktyczną, ustalanie terminów i lokalizacji zajęć, pomoc przy przemieszczaniu się na terenie uczelni i przy sporządzaniu notatek podczas zajęć.

Warto również wskazać, że w ramach projektu **„DUO – Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą"** uczelnia organizowała i organizuje szereg szkoleń dla kadry akademickiej, które przybliżają tematykę związaną z koniecznością dostosowania kształcenia dla studentów ze specjalnymi potrzebami[47]. Również w ramach **Projektu POWER II „Jeden Uniwersytet Wiele Możliwości"** było realizowane szkolenie z zakresu efektywnego procesu dydaktycznego z osobami przejawiającymi zaburzenia w kontaktach społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem zespołu Aspergera[48]. Nadto na stronie us.edu.pl można zapoznać się z **poradnikami**: *„Kontakt z osobami z zaburzeniami psychicznymi. Poradnik dla pracowników Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach",*

[46]https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/wsparcie-i-fundusze-dostosowanie-do-specjalnych-potrzeb-indywidualne-dostosowanie-studiow/
[47]https://us.edu.pl/ksztalcenie/projekty-edukacyjne/dla-pracownikow/duo-uniwersytet-slaski-uczelnia-dostepna-uniwersalna-i-otwarta/
[48]https://us.edu.pl/ksztalcenie/projekty-edukacyjne/dla-studentow/jeden-uniwersytet-wiele-mozliwosci-program-zintegrowany/

„Trudne sytuacje w relacjach ze studentami. Zasady postępowania i scenariusze rozmów”, które są rozprowadzane wśród pracowników uczelni także w wersji papierowej[49].

Studenci, którym aktualna sytuacja uniemożliwia kontynuowanie toku studiów na zasadach ogólnych, mogą studiować w oparciu o **Indywidualną Organizację Studiów** (IOS). Jest to forma przyznawana na jeden semestr jako forma pomocy, polegająca na specjalnym trybie organizacji zajęć[50].

Indywidualizacja procesu uczenia się jest także możliwa poprzez podjęcie **Indywidualnego Toku Studiów** (ITS) przez studentów, którzy spełniają warunki jego otrzymania (§ 17 Regulaminu studiów). O ITS może ubiegać się student, który ukończył pierwszy semestr studiów i uzyskał średnią ocen powyżej 4,0 lub został zatrudniony w Uczelni w konsekwencji zdobycia przez niego, indywidualnie lub w zespole, grantu na finansowanie działalności naukowej, lub ukończył z oceną celującą studia pierwszego stopnia, po których kontynuuje naukę na studiach drugiego stopnia oraz przedstawił na piśmie szczegółową koncepcję realizacji ITS. Dodatkowo takim tokiem studiów student może iść od pierwszego roku, jeśli jest laureatem lub finalistą olimpiad stopnia centralnego lub laureatem konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich lub finalistą mistrzostw sportowych o charakterze ogólnokrajowym lub międzynarodowym w kategoriach młodzieżowych.

W ramach ITS student, z uwzględnieniem swoich zainteresowań, dobiera moduły do realizacji procesu uczenia się w zakresie przewidzianym na danym kierunku oraz w zakresie dodatkowym, a także może uczestniczyć w wybranych pracach naukowo-badawczych czy też rozwojowych i wdrożeniowych[51]. Ponadto, student ma możliwość studiowania na **Indywidualnych Studiach Międzyobszarowych** (ISM)[52], podczas których sam buduje swój program kształcenia. Może wybierać zajęcia na praktycznie wszystkich kierunkach Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, wskazując jeden lub więcej kierunków wiodących, na których zdobędzie dyplom, a swój rozwój naukowy i zawodowy wzbogaca o dowolnie wybrane zajęcia na innych kierunkach. Przez cały okres studiów studentem opiekuje się wybrany przez niego tutor.

Przy zastosowaniu poszczególnych rozwiązań prawnych student może liczyć na pomoc ze strony Dyrektora kierunku, Wydziałowych Koordynatorów Merytorycznych ds. Dostępności, Wydziałowego Koordynatora Administracyjnego ds. Dostępności, wykwalifikowanego personelu dziekanatów, przedstawicieli Samorządu Studentów, pozostających w bieżącym kontakcie z Władzami Wydziału, w szczególności z Prodziekanem ds. kształcenia i studentów. Pomocy w tym względzie udzielają również Centrum Obsługi Studentów oraz Dział Kształcenia – jednostki administracji centralnej Uczelni.

Indywidualizacja i dostosowanie kształcenia realizowane są również poprzez:

- programy wymiany studentów, w szczególności Erasmus i MOST, na zasadach w nich obowiązujących,
- możliwość ponadprogramowego uczestnictwa studentów w programach tutoringowych, podczas których student wybiera, spośród nauczycieli akademickich uczestniczących w danym programie, indywidualnego tutora, pod okiem którego: realizuje własne pasje nie związane z zakresem materiału objętego programem studiów lub poszerzające ten zakres, lub indywidualizuje nauczanie związane z określonym przedmiotem tam, gdzie wymaga to wsparcia. Programami, które wsparły i/lub wspierają przygotowanie kadry akademickiej do

[49] https://us.edu.pl/pracownik/poradniki/
[50] https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/ios-czyli-indywidualna-organizacja-studiow/
[51] https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/indywidualny-tok-studiow/
[52] https://us.edu.pl/kolegium/ism/

indywidualizacji nauczania opartych o tutoring są: projekt **Power II „Jeden Uniwersytet, Wiele Możliwości JUWM"(2019–2023)**, pozwalające poszerzyć grono certyfikowanych tutorów oraz program Mistrzowie dydaktyki, podczas którego nauczyciele akademiccy poznają dobre praktyki związane z indywidualizacją kształcenia, wypracowane w innych uczelniach europejskich, które następnie implementują w macierzystych jednostkach. W 2021 r. rozpoczęło też działalność Centrum Dydaktyki Uniwersytetu Śląskiego, które ma za zadanie wspierać nauczycieli w dostosowaniu kształcenia do potrzeb współczesnego studenta[53].

Inne istotne dla kryterium aspekty to:

- Możliwość przeprowadzania konsultacji naukowych z nauczycielami akademickimi. Każdy nauczyciel akademicki jest zobowiązany, zgodnie z §20 Regulaminu pracy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, przeznaczyć minimum 45 minut tygodniowo na konsultacje ze studentami. Od roku akademickiego 2019/2020 wyznaczone zostało 45-minutowe **pasmo konsultacyjne** (w godzinach 13^{00}-13^{45}), kiedy zazwyczaj nie odbywają się zajęcia, dzięki czemu termin konsultacji nie pokrywa się z zajęciami zarówno studentów, jak i pracowników.
- Dokonywany autonomicznie wybór promotora pracy licencjackiej i magisterskiej, a także swoboda wyboru i realizacji tematu pracy dyplomowej.
- Swoboda wyboru modułów fakultatywnych i specjalizacyjnych (w zakresie oferowanych tematów).
- Działanie na WNSkół naukowych, w których członkostwo rozszerza teoretyczną wiedzę i umiejętności studentów poprzez zindywidualizowane działanie, pozwalające zdobyć umiejętności praktyczne kształtujące kompetencje społeczne niezbędne dla ich osobistego rozwoju[54].

2.5. Harmonogram realizacji studiów z uwzględnieniem: zajęć lub grup zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz studentów (w przypadku gdy uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku studia w formie stacjonarnej oraz niestacjonarnej, charakterystykę należy przedstawić odrębnie dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych), zajęć lub grup zajęć związanych z działalnością naukową prowadzoną w uczelni oraz zajęć lub grup zajęć rozwijających kompetencje językowe w zakresie znajomości języka obcego, jak również zajęć lub grup zajęć do wyboru

Program i plany studiów na kierunku praca socjalna pierwszego stopnia reguluje uchwała Senatu UŚ nr 395 z dnia 25 września 2019 r. w sprawie ustalenia **programów studiów** kierunków prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach[55]. Program studiów stacjonarnych pierwszego stopnia stanowi załącznik nr Zał_2_01_01, natomiast program studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia – znajduje się w załączniku Zał_2_01_02. Z kolei najnowszy program studiów drugiego stopnia na kierunku praca socjalna został wprowadzony Uchwałą Senatu UŚ nr 288 z dnia 6 czerwca 2022 r. (odpowiednio załącznik nr Zał_2_01_03 dla studiów stacjonarnych oraz nr Zał_2_01_04 dla studiów niestacjonarnych)[56].

Studia na kierunku praca socjalna oferowane są w formie stacjonarnej i niestacjonarnej zarówno w zakresie pierwszego, jak i drugiego stopnia. Aktualnie realizacja pełnego programu studiów

[53] https://www.centrumdydaktyki.us.edu.pl/
[54] https://us.edu.pl/wydzial/wns/kola-naukowe/
[55] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/3237/5/
[56] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/5743/5/

odbywa się tylko na **stacjonarnych studiach pierwszego stopnia**. Wśród specjalności oferowanych na studiach drugiego stopnia największym zainteresowaniem cieszyła się do tej pory specjalność *mediacje i negocjacje*. Obowiązujące programy studiów udostępnione są na oficjalnej stronie internetowej Wydziału[57], gdzie studenci mają możliwość sprawdzenia nie tylko programów studiów, ale również opisów modułów (Informator ECTS[58]).

Tab. I. Rozkład punktów ECTS w programach studiów na kierunku praca socjalna

Poziomy studiów i specjalności	**Bezpośredni udział nauczycieli (BUNA)[59]**		**Zajęcia związane z działalnością naukową**		**Treści kształcenia do wyboru**	
	ECTS	**%**	**ECTS**	**%**	**ECTS**	**%**
Studia **pierwszego** stopnia	150	83%	95	53%	62	34%
Studia **drugiego** stopnia:						
Mediacje i negocjacje	95	79%	92	77%	66	55%
Gerontologiczna praca socjalna	95	79%	100	83%	66	55%
Rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej	95	79%	100	83%	66	55%
Zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej	97	80%	82	68%	60	50%

Źródło: plany studiów

Program kształcenia na kierunku praca socjalna pierwszego i drugiego stopnia **spełnia wymagania** w zakresie realizacji zajęć związanych z prowadzoną na Wydziale Nauk Społecznych działalnością naukową, które umożliwiają studentom przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w niej. Zdecydowana większość treści kształcenia jest zdobywana przy bezpośrednim udziale nauczycieli akademickich. Studenci mają możliwość wyboru treści kształcenia w ramach modułów specjalizacyjnych, fakultatywnych i dyplomowych. W przypadku studiów drugiego stopnia należy zaznaczyć, że osobom, które nie ukończyły studiów pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna, dedykuje się wybrane (wymienione w punkcie 2.1) moduły pozwalające na wyrównanie różnic programowych, co ma na celu ułatwienie osiągnięcia porównywalnych efektów uczenia się. Na studiach pierwszego stopnia studenci mają możliwość wyboru treści kształcenia w ramach 20 modułów, natomiast na studiach drugiego stopnia w ramach 18 lub 19 modułów (w zależności od specjalności)**.**

Kompetencje w zakresie języka obcego zdobywane są w ramach zajęć z lektoratów językowych (studia pierwszego stopnia) oraz modułów prowadzonych w języku obcym lub z użyciem języka obcego (studia drugiego stopnia). Student po ukończeniu **lektoratu na studiach pierwszego stopnia** posiada umiejętności językowe na poziomie B2, zgodnie z wymogami Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Lektorat języka obcego **na studiach pierwszego stopnia** obejmuje **120 godzin** realizowanych w trakcie czterech semestrów i wymaga bezpośredniego udziału nauczycieli

[57] https://us.edu.pl/wydzial/wns/praca-socjalna-2/
[58] https://informator.us.edu.pl/programmes/list/all/SP/
[59] Wskaźnik BUNA wyliczany jest zgodnie z Uchwałą nr 490 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 28 stycznia 2020 r.w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i zmiany programów studiów prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Trwają obecnie prace nad przyjęciem w Uniwersytecie eksperckiego modelu wyliczania niniejszego wskaźnika.

akademickich i innych osób prowadzących zajęcia oraz studentów. W ramach nauki języka obcego studenci wybierają jeden z lektoratów w języku: angielskim, francuskim, niemieckim lub rosyjskim. Studenci przed rozpoczęciem zajęć językowych wypełniają test poziomujący, który wskazuje, do którego z poziomów językowych mogą zostać przypisani. Po zaliczeniu semestru czwartego student studiów stacjonarnych zobowiązany jest do złożenia egzaminu certyfikacyjnego na poziomie B2. Za przygotowanie modułów i organizację lektoratów z języków obcych odpowiada Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UŚ[60].

Na **studiach drugiego stopnia** celem rozwijania praktycznych specjalistycznych umiejętności wykorzystania języka studenci realizują obligatoryjne konwersatorium językowe prowadzone w języku angielskim oraz uczestniczą w zajęciach realizowanych z wykorzystaniem języka angielskiego.

Tab. II. Zajęcia rozwijające kompetencje językowe

Poziom i forma studiów	**Forma zajęć**		**Liczba godzin**	**ECTS**
		stacjonarne	**niestacjonarne**	
Studia pierwszego stopnia	Lektorat z j. obcego	120	120	8
Studia drugiego stopnia	Konwersatorium językowe	30	20	3
Studia drugiego stopnia	Wykład monograficzny/fakultatywny[61]	60	30	4
Studia drugiego stopnia	Współczesne teorie pracy socjalnej[56]	60	32	5
Studia drugiego stopnia	Seminarium specjalizacyjne 3: *Projekt międzykulturowy*[62]	30	16	4
Studia drugiego stopnia	Moduł ogólnoakademicki	30	20	2

Źródło: plany studiów

Większość zajęć oferowanych studentom na Wydziale Nauk Społecznych związanych jest z działalnością naukową prowadzoną przez pracowników. Studenci kierunku praca socjalna są przygotowywani do prowadzenia badań naukowych w trakcie zajęć z metod badań społecznych, seminarium metodologicznego oraz poprzez uczestnictwo w wybranych „modułach do wyboru" (specjalizacyjnych i fakultatywnych), które służą przekazaniu studentom wiedzy związanej bezpośrednio z dyscypliną, jaką naukowo zajmuje się prowadzący. Niejednokrotnie wiedza przekazana na tych zajęciach wskazuje studentom drogę przy wyborze seminarium i tematu pracy dyplomowej, stanowiąc jednocześnie bazę wykorzystywaną w trakcie jej pisania. Podkreślić należy, że każdy student ma obowiązek wykonania badań własnych na potrzeby diagnozy potrzeb i zasobów, niezbędnej do przygotowania i zrealizowania projektu socjalnego.

[60] https://us.edu.pl/kolegium/spnjo/

[61] Zajęcia z wykorzystaniem j. obcego (wybrane zajęcia w języku obcym, obcojęzyczna literatura).

[62] Zajęcia w języku angielskim realizowane w ramach specjalności: *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*

2.6. Dobór form zajęć, proporcji liczby godzin przypisanych poszczególnym formom, a także liczebności grup studenckich oraz organizacji procesu kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem harmonogramu zajęć (w przypadku gdy uczelnia prowadzi na ocenianym kierunku studia w formie stacjonarnej oraz niestacjonarnej, charakterystykę należy przedstawić odrębnie dla studiów stacjonarnych oraz niestacjonarnych)

W toku **studiów pierwszego stopnia** studenci kierunku praca socjalna realizują **60 obowiązkowych modułów kursowych** obejmujących **2100 godzin**. Program studiów pierwszego stopnia przewiduje następujące formy zajęć: wykład (900 godz.), ćwiczenia (675 godz.), konwersatorium (105 godz.), seminarium (225 godz.), trening interpersonalny (15 godz.). Część wymienionych zajęć (poza wykładami) jest prowadzona z wykorzystaniem formy warsztatowej. Program studiów obejmuje również lektorat z języka obcego (120 godz.), oraz niewliczane do pluli godzin w kontakcie bezpośrednim praktyki zawodowe (240 godz.), praktykę dyplomową (120 godz.), zajęcia terenowe (wizyty studyjne – 45 godz.)oraz – na studiach stacjonarnych – wychowanie fizyczne (60 godz.).

W toku **studiów drugiego stopnia** studenci realizują w sumie**34 moduły**, w tym 13obligatoryjnych modułów kursowych (465 godz.), 10 modułów fakultatywnych (330 godz.) oraz 10 modułów dyplomowych (300 godz.), w tym praktykę dyplomową (120 godz.). Program studiów obejmuje ponadto praktykę zawodową (120 godz.). Plan studiów dla specjalności *mediacje i negocjacje*, *gerontologiczna praca socjalna*, *rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej* obejmuje w sumie**1215 godzin,** a dla specjalności *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej***1200 godzin**. Program studiów drugiego stopnia przewiduje następujące formy zajęć: wykład (300 godz.;285 godz. na specjalności *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*), ćwiczenia (195 godz.), konwersatoria (176 godz.), seminaria (210 godz.), laboratorium (30 godz.) i warsztaty (64 godz.). Program studiów obejmuje również praktyki zawodowe (120 godz.), praktykę dyplomową (120 godz.) oraz moduł ogólnoakademicki (humanistyczny), w wymiarze 30 godz. którego tematykę studenci wybierają z ogólnoakademickiej oferty dydaktycznej[63].

W przypadku studiów **niestacjonarnych pierwszego stopnia** liczba godzin wynosi 1300 godzin, a liczba modułów jest pomniejszona o jeden w porównaniu z programem studiów stacjonarnych – wychowanie fizyczne. Poza tym proporcje w zakresie liczby godzin poszczególnych form zajęć są zbliżone do w programów studiów stacjonarnych. Program **studiów niestacjonarnych drugiego stopnia** przewiduje **830 godzin** zajęć(836 na specjalności *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*). Liczba modułów jest taka sama jak na studiach stacjonarnych. Poza tym proporcje w zakresie liczby godzin poszczególnych form zajęć są zbliżone do w programów studiów stacjonarnych.

Rozkład zajęć w poszczególnych semestrach stacjonarnych studiów pierwszego stopnia wynosi od 420 godz. w semestrze pierwszym, w którym studenci zapoznają się z interdyscyplinarnymi podstawami wiedzy wykorzystywanej w pracy socjalnej, do 270 godz. w semestrze piątym, w którym studenci mają więcej czasu na pracę własną związaną z przygotowaniem projektu socjalnego. W pozostałych semestrach liczba godzin waha się między 390 a 300 godzin, co umożliwia osiąganie efektów uczenia się w założonym czasie i zakresie (Zał_K2_03).W przypadku studiów drugiego stopnia liczba godzin waha się między 285 a 345 na semestr. Jest wyższa na drugim roku studiów, ale wynika to z wliczenia do tych godzin praktyk zawodowych i dyplomowych w wymiarze po 120 godzin każda (Zał_K2_04). Plan studiów drugiego stopnia pozwala na sukcesywne zgłębianie wiedzy,

[63]https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/ogolnoakademicka-oferta-dydaktyczna/

umiejętności i kompetencji społecznych poprzez realizację modułów kierunkowych (obligatoryjnych), fakultatywnych i dyplomowych. Wymiary i rozkład godzin na studiach niestacjonarnych znajdują się odpowiednio w załącznikuZał_K2_05 dla studiów pierwszego stopnia i w załączniku Zał_K2_06 dla studiów drugiego stopnia.

Dziekanat dydaktyczny opracowuje dla każdego kierunku studiów w układzie semestralnym harmonogramy zajęć uwzględniające plany studiów oraz podział na poszczególne stopnie i lata studiów dla formy stacjonarnej i niestacjonarnej. Harmonogramy te, po ich zaopiniowaniu przez Samorząd Studencki i zatwierdzeniu przez Dyrekcję kierunków, publikowane są na stronie internetowej Wydziału[64].

Zajęcia na studiach stacjonarnych realizowane są od poniedziałku do piątku w godzinach między 8.00 a 18.45. W wyjątkowych i rzadkich sytuacjach mogą trwać do godz. 20.30.Zasady układania harmonogramów zajęć reguluje Zarządzenie Rektora UŚ nr 64/2022 z dnia 9 maja 2022 w sprawie określenia godzin prowadzenia zajęć dydaktycznych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach[65], określające ujednolicony na poziomie całego Uniwersytetu, godzinowy rozkład zajęć na studiach stacjonarnych, w którym przewidziano piętnastominutowe przerwy między zajęciami, jak również jedną przerwę czterdziestopięciominutową (13.00-13.45). Zarządzenie odnosi się również do studiów niestacjonarnych, jednakże na kierunku praca socjalna studia pierwszego stopnia w tym trybie nie są realizowane od 2014 roku, a na studiach drugiego stopnia od 2017 roku. Określona w zarządzeniu koncepcja planowania zajęć przyczyniła się do podniesienia komfortu pracy i studiowania. W opracowaniu harmonogramów uwzględnia się obciążenia dydaktyczne kadry badawczo-dydaktycznej i dostępność sal. Unika się sytuacji, w której studenci mają przerwy między zajęciami (tzw. „okienka") lub w których niewielka liczba zajęć jest rozproszona w całym tygodniu (Zał_2_03).Uwzględnia się ponadto sugestie zmian zgłaszane przez Samorząd Studencki[66], osoby prowadzące zajęcia i studiujące. Ze względu na konieczność wdrażania projektów socjalnych studenci trzeciego roku mają w ostatnim semestrze przynajmniej jeden dzień wolny od zajęć.

W obecnie realizowanym cyklu kształcenia, na stacjonarnych studiach pierwszego stopnia na ocenianym kierunku studiuje w sumie **150** osób[67], przy czym faktycznie na zajęcia uczęszcza 115 studentów kierunku praca socjalna[68].Należy zaznaczyć, że liczba studentów wykazana dla pierwszego roku jest w rzeczywistości blisko o połowę niższa (osoby nie podjęły wcale kształcenia, a kilka osób zrezygnowało w trakcie trwania pierwszego semestru). Nie są obecnie prowadzone cykle dla studiów drugiego stopnia, ani studiów niestacjonarnych obydwu stopni. Faktyczna liczebność grup ćwiczeniowych wynosi między 32 a 18 osób, natomiast wykładowych między 43 a 32osoby (tabela III). Liczebność grup studenckich regulowana jest Uchwałą nr 112/2017[69] Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Zarządzeniem nr 169/2019 Rektora Uniwersytetu Śląskiego[70] oraz Uchwałą nr 4 z dnia 16 grudnia 2019 r.[71] w sprawie ustalenia liczebności grup studenckich dla poszczególnych rodzajów zajęć na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (załącznik 1 do uchwały[72]).

---

[64]https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/harmonogram-sesji/harmonogramy-zajec/
[65]https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/5687/5/
[66]https://us.edu.pl/wydzial/wns/samorzad-studencki/
[67] Dane uwzględniają wszystkie osoby, które zapisały się na studia.
[68] Liczba studentów aktualnie uczęszczających na zajęcia (stan na luty 2023).
[69]https://aktyprawne.us.edu.pl/d/3542/5/
[70]https://aktyprawne.us.edu.pl/d/192/5/
[71]https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Bez-kategorii/Uchwala-4.2019.pdf
[72]https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Bez-kategorii/Zalacznik-do-uchwaly-4.2019.pdf

Tab. III. Liczba studentów i liczebność grup – rok akademicki 2022/2023

Specjalność	Rok	Liczba studentów	Liczba grup ćwiczeniowych	Liczebność grup ćwiczeniowych	Liczba grup wykładowych
Studia pierwszego stopnia stacjonarne	I	75 (40[73])	2	20	1
	II	32	1	32	1
	III	43	2	21-22	1
RAZEM		150 (115[67])	5		3

Źródło: Dane z dziekanatu

2.7. Program i organizacja praktyk, w tym w szczególności ich wymiar i termin realizacji oraz dobór instytucji, w których odbywają się praktyki, a także liczby miejsc praktyk

Podstawy prawne realizowania praktyk zawodowych

Praktyki realizowane są na podstawie wewnętrznych (uczelnianych) aktów prawnych, wydawanych na podstawie upoważnień przewidzianych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 poz. 574), do których należą:

- **Regulamin studiów na Uniwersytecie Śląskim** (załącznik do uchwały nr 108 Senatu UŚ z dnia 27 kwietnia 2021 r.)[74]. Do praktyk studenckich odnosi się § 5 Regulaminu studiów. Przewiduje on m. in. że zaliczenie praktyki zawodowej jest jednym z warunków zaliczenia semestru, a także, że opiekun praktyki może zaliczyć praktykę na podstawie potwierdzonej pracy zawodowej, udziału studenta w obozie naukowo-badawczym lub w innym przypadku, jeżeli stwierdzi, że zostały osiągnięte wymagane efekty uczenia się. W szczegółach wskazany przepis odsyła do programu studiów oraz regulaminu praktyk, nadawanego przez dyrektora kierunku studiów po zasięgnięciu opinii właściwej rady dydaktycznej i właściwego organu samorządu studenckiego.
- **Zarządzenie nr 92 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 22 czerwca 2020 r. w sprawie określenia wytycznych dotyczących organizacji w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach praktyk zawodowych studenta**[75](ze zm.).Ogólny zarys praktyk zawodowych, a także najważniejsze pojęcia z nimi związane, określa zarządzenie nr 92 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 22 czerwca 2020 r. (ze zm.). Istotną rolę praktyczną mają załączniki wydane do wskazanego zarządzenie, tj. porozumienie o organizacji praktyki zawodowej, skierowanie na praktykę, raport z odbycia praktyki oraz wniosek o zaliczenie pracy zawodowej jako praktyki, które stanowią modele dla wzorów opracowywanych na poziomie poszczególnych kierunków.
- **Zarządzenie nr 92 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 27 czerwca 2022 r. w sprawie określenia wytycznych dotyczących organizacji w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach praktyk zawodowych studenta**[76].Zarządzenie wprowadza zmiany do zarządzenia nr 92/2020 przewidując nowe wzory dokumentów.

[73]Faktyczna liczba studentów.
[74]https://www.aplikacja.adapciak.us.edu.pl/resources/upload/v2/regulamin_studiow.pdf
[75]https://us.edu.pl/wydzial/wsne/wp-content/uploads/sites/20/Nieprzypisane/zarz%C4%85dzenie-92-Rektora-U%C5%9A-w-Katowicach-z-dnia-22-czerwca-2020.pdf
[76]https://us.edu.pl/wydzial/wpia/wp-content/uploads/sites/19/Praktyki/Zarzadzenie-nr-92-2022-06-27-zmieniajac-praktyki-studenckie-2-porozumienie-z-zakladem-pracy.pdf

- **Regulamin praktyk zawodowych na kierunku praca socjalna**[77]obowiązujący od roku akademickiego 2020/2021.Szczegóły dotyczące praktyk zawodowych dla kierunku praca socjalna pierwszego i drugiego stopnia określone zostały w Regulaminie praktyk zawodowych, wydanym przez Dyrektorkę kierunku po zasięgnięciu opinii Rady dydaktycznej i Samorządu Studenckiego. Regulamin określa cele odbywania praktyk zawodowych, procedurę zaliczania praktyk, zobowiązania Uczelni, studentów oraz akademickiego opiekuna studenckich praktyk zawodowych związane z organizacją praktyk. Ponadto, regulamin zawiera odnośniki do załączników: porozumienia o organizacji praktyki zawodowej, skierowania na praktykę, raportu z odbycia praktyki, oświadczenia studenta oraz formularza oceny praktyk. W roku 2022 wzory dokumentów dla kierunku praca socjalna pierwszego i drugiego stopnia zostały uzupełnione o efekty uczenia się.

Informacje podstawowe dotyczące organizacji praktyk na kierunku praca socjalna

Nad prawidłowym wykonywaniem praktyk na kierunku praca socjalna czuwa Dziekan, zaś bezpośredni nadzór merytoryczny nad praktykami sprawują powołani przez niego akademiccy opiekunowie studenckich praktyk zawodowych (inni dla każdego poziomu studiów). Warunkiem zaliczenia praktyki przez opiekuna jest osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się, przewidzianych dla modułu „praktyki zawodowe", weryfikowanych na podstawie przedkładanej przez studenta dokumentacji odzwierciedlającej przebieg praktyki, tj. raport z odbycia praktyki, zaopatrzony w pozytywną opinię instytucji lub instruktora praktyk zawodowych z ramienia zakładu pracy oraz pomocniczo rozmowy ze studentem. Studenci są ponadto zobowiązani do wyrażenia opinii dotyczącej realizacji praktyk (od roku akademickiego 2021 opinia jest wypełniania online).

Praktyki na kierunku praca socjalna mają charakter obligatoryjny i są realizowane w wymiarze 360 godzin na studiach pierwszego stopnia oraz 240 godzin na studiach drugiego stopnia, z czego 120 godzin na każdym z poziomów obejmują praktyki dyplomowe. Zajęcia w formie praktyk mają na celu zapoznanie studentów ze specyfiką funkcjonowania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz organizacji III sektora zajmujących się pomocą i pracą socjalną na rzecz grup wymagających wsparcia, w tym m.in. z rodzajem świadczonych usług i stanem zaspokojenia potrzeb klientów przez placówki wsparcia. Studenci podczas praktyk zawodowych poznają specyfikę środowiska zawodowego i kształcą umiejętności zawodowe związane bezpośrednio z miejscem odbywania praktyki. Nabywają ponadto umiejętności skutecznego komunikowana się w organizacji, współpracy z innymi specjalistami i pracy w zespole interdyscyplinarnym. Doskonalą organizację pracy własnej i zespołowej, w tym efektywnego zarządzania czasem, sumienności i odpowiedzialności za powierzone zadania.

Efekty uczenia się jakie absolwent kierunku praca socjalna osiąga realizując praktyki zawodowe wskazują, że:

- ma wiedzę na temat funkcjonowania struktury organizacyjnej, zasad organizacji pracy, podziału kompetencji, procedur, procesu planowania pracy wybranej jednostki;
- posiada, wiedzę dotyczącą rodzaju świadczonych usług przez organizacje, w której odbywa praktyki;
- posiada wiedzę o uczestnikach działalności wspierającej i pomocowej, zna specyfikę potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;
- posiada wiedzę dotyczącą stopnia zaspokojenia potrzeb osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej;

[77]https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Nieprzypisane/Regulamin-praktyk-ZAWODOWYCH-Praca-Socjalna-2020.pdf

- zna i rozumie podstawowe mechanizmy procesów komunikacji interpersonalnej, dostrzega bariery i zakłócenia w ich obszarze oraz posiada umiejętność przeciwdziałania im;
- potrafi zaplanować odpowiednie formy wsparcia w instytucjach i organizacjach zajmujących się pomocą i pracą socjalną dla różnych grup klientów pomocy społecznej;
- posiada sprawność zebrania materiałów umożliwiających opracowanie i realizację projektów socjalnych, potrafi wyrażać opinie i pomysły w formie pisemnej i ustnej;
- ma świadomość istoty właściwych oddziaływań w ramach profesjonalnej pracy socjalnej.

Praktyki zawodowe są zazwyczaj realizowane w okresie wakacyjnym, po ukończeniu I i II roku studiów (pierwszy stopień) oraz I roku (drugi stopień). Dopuszcza się ich realizację w czasie trwania roku akademickiego, nie później jednak niż do końca semestru następującego po okresie wakacyjnym. Natomiast praktyki dyplomowe są nierozerwalnie związane z przygotowaniem pracy dyplomowej, są realizowane przez trzy semestry studiów (równolegle do seminarium dyplomowego), a zaliczane w ostatnim semestrze studiów.

Tab. IV. Rodzaje, wymiary i terminy praktyk

Poziom studiów	Rodzaj praktyk	Wymiar	ECTS	Zaliczenie
I stopień	p. zawodowe	120	4	III semestr
	p. zawodowe	120	4	V semestr
	p. dyplomowe	120	4	VI semestr
II stopień	p. zawodowe	120	4	III semestr
	p. dyplomowe	120	4	IV semestr

Źródło: plany studiów

Wśród licznych placówek, w których studenci odbywają praktyki zawodowe można wymienić: Regionalne Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne, Miejsko-Gminne i Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, Urzędy Wojewodów (jednostki do spraw: polityki społecznej, pomocy i zabezpieczenia społecznego), Domy Pomocy Społecznej, Centra Integracji Społecznej, Ośrodki Interwencji Kryzysowej, Centra Usług Społecznych, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Świetlice środowiskowe, Domy Dziecka, jednostki organizacyjne właściwe w sprawach zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej lub realizujące cele i zadania w ramach pomocy społecznej i pracy socjalnej, stowarzyszenia i fundacje działające w obszarze pomocy społecznej i pracy socjalnej.

Regulamin, ramowy program praktyk, wykaz niezbędnych dokumentów dotyczących ich realizacji, a także lista najczęściej wybieranych miejsc odbywania praktyk są dostępne do pobrania na stronie Wydziału Nauk Społecznych[78].

Wnioski płynące z raportów z przebiegu praktyk zawodowych i z ewentualnych uwag zakładowego instruktora praktyk, a także uwagi praktykantów w formie ustnej, jak i te zawarte w ankietach, wykorzystywane są do doskonalenia programu studiów i trybu organizacji praktyk. Począwszy od roku 2021 podjęto ponadto inicjatywę **nagradzania wyróżnieniami** ośrodków, polecanych przez studentów po odbyciu praktyk (na podstawie pisemnych opinii) – więcej w kryterium 6.

[78] https://us.edu.pl/wydzial/wns/praktyki-instytut-socjologii/

Kontakt z akademickimi opiekunami praktyk zawodowych

Opiekunowie praktyk zawodowych powoływani są przez dziekana i są upoważnieni do podpisywania dokumentów związanych z realizacją praktyk.
Do zadań opiekunów praktyk w okresie 2018-2022 należały w szczególności:

- odbywanie corocznych spotkań z osobami studiującymi, celem przybliżenia im zasad odbywania praktyk zawodowych na danym kierunku i roku studiów w konkretnym roku akademickim. W latach 2020/2021 i 2021/2022, z uwagi na ograniczenia wynikające z pandemii, spotkania te odbyły się w formie zdalnej na platformie MS Teams;
- odbywanie stacjonarnych dyżurów w sprawie studenckich praktyk zawodowych w wymiarze 90 minut raz w tygodniu, względnie dyżurów zdalnych na platformie MS Teams (zgodnie z procedurą obowiązującą w okresie pandemii koronawirusa);
- aktualizowanie treści strony internetowej WNS w zakresie informacji dotyczących studenckich praktyk zawodowych, w tym aktualnie obowiązujących aktów prawa wewnętrznego, terminów odbywania dyżurów, wskazówek praktycznych dla studentów;
- wymiana bieżącej korespondencji elektronicznej ze studentami;
- weryfikacja dodatkowa - w uzasadnionych lub budzących wątpliwości przypadkach – uzyskanych podczas praktyki efektów uczenia się w drodze rozmowy bezpośredniej z osobą studiującą;
- kontakt z organizatorami studenckich praktyk zawodowych.

Wsparcie dla osób studiujących w celu znalezienia miejsca na odbywanie praktyk w czasie pandemii

Realizacja praktyk w pierwszym okresie trwania pandemii była utrudniona, dlatego na poziomie uniwersyteckim przyjęto rozwiązania ułatwiające studentom osiągnięcie efektów uczenia się, z których korzystali również studenci kierunku praca socjalna[79].Polegały one na dopuszczeniu alternatywnych sposobów realizacji praktyk (tryb zdalny), skróceniu czasu jej trwania oraz wydłużeniu czasu na zaliczenie praktyk. Zaimplementowano ponadto rozwiązanie mające na celu wsparcie w poszukiwaniu miejsc realizacji praktyk zawodowych poprzez bieżący monitoring potrzeb (plik do wspólnej edycji ze studentami) i kontakt z Partnerami Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna w sprawie organizacji praktyk. Począwszy od roku akademickiego 2021/2022 praktyki są realizowane bez utrudnień i zgodnie z przyjętymi zasadami.

Praktyki dyplomowe

Oprócz praktyk zawodowych studenci kierunku praca socjalna realizują również obowiązkowe **praktyki dyplomowe**, które są związane z wdrażaniem projektu socjalnego. Służą diagnozowaniu sytuacji, nawiązaniu współpracy, opracowaniu planu działań i ich realizacji oraz ewaluacji. Stanowią zatem konkretne, bezpośrednie działania z wybraną jednostką, rodziną, grupą lub społecznością. Dla sprawnej realizacji praktyk dyplomowych opracowano regulamin dostępny na stronie internetowej Wydziału[80]. Praktyki dyplomowe są nierozerwalnie związane z seminarium dyplomowym, któremu towarzyszy harmonogram współpracy przyjęty przez Radę dydaktyczną kierunku i wdrożony od semestru letniego 2022 roku (Zał_K2_07).

[79] https://us.edu.pl/student/studia/praktyki-studenckie/
[80]https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Nieprzypisane/Regulamin-praktyk-DYPLOMOWYCH-Praca-Socjalna-2020.pdf

Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 2 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 2:

W programie studiów na kierunku praca socjalna, przygotowywanym zgodnie z nową koncepcją studiów na studiach pierwszego stopnia planuje się wprowadzenie przynajmniej dwóch dodatkowych obligatoryjnych modułów prowadzonych w j. obcym. Studenci mają mieć ponadto dostęp do większej liczby zajęć do wyboru uwzględniających współczesne kierunki zmian i rozwoju oraz odpowiadających potrzebom osób studiujących.

Trwają również prace dotyczące rozwoju współpracy w zakresie praktyk zawodowych (planuje się spotkania dedykowane instruktorom praktyk ze strony zakładów pracy).

Od 2019 roku Wydział Nauk Społecznych bierze udział w projekcie dydaktycznym POWER 03.05 Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, realizując działania związane z dodatkowym wsparciem dydaktyki w formie warsztatów ze specjalistami i ekspertami zewnętrznymi. Zajęcia dedykowane studentom kierunku praca socjalna realizowane są ze specjalistami/praktykami z obszaru pomocy społecznej, co pozwala na podniesienie kompetencji studentów w zakresie wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Zajęcia te są realizowane poza programem studiów i są dedykowane studentom czterech ostatnich semestrów studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

3.1. *Wymagania stawiane kandydatom, warunki rekrutacji na studia oraz kryteria kwalifikacji kandydatów na każdy z poziomów studiów*

Kompetencje oczekiwane od kandydata ubiegającego się o przyjęcie na studia na kierunek praca socjalna pierwszego stopnia wynikają z Polskiej Ramy Kwalifikacji, zgodnej z Europejską Ramą Kwalifikacji, jak również z art. 69 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Kandydat na studia **na kierunku praca socjalna pierwszego stopnia** musi posiadać kwalifikacje umożliwiające przystąpienie do kształcenia służącego uzyskaniu efektów uczenia się właściwych dla 6 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji. Potwierdzeniem urzędowym posiadania takiego przygotowania jest złożony egzamin maturalny. Kandydat na studia **na kierunku praca socjalna drugiego stopnia** musi posiadać kwalifikacje umożliwiające przystąpienie do kształcenia służącego uzyskaniu efektów uczenia się właściwych dla 7 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji. Potwierdzeniem urzędowym posiadania takiego przygotowania jest dyplom ukończenia studiów pierwszego stopnia, studiów inżynierskich lub jednolitych studiów magisterskich.

Rekrutacja na studia w trybie stacjonarnym i niestacjonarnym na kierunku praca socjalna odbywa się co roku na zasadach określonych we właściwej uchwale Senatu w sprawie warunków i trybu rekrutacji na I rok studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w danym roku akademickim. Jest ona podejmowana przez Senat Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dwuletnim wyprzedzeniem. Uchwała jest każdorazowo publikowana w serwisie aktów prawnych UŚ[81], natomiast kryteria kwalifikacji umieszczone są na stronie UŚ w zakładce kandydat/kierunki od A do Z[82] oraz w systemie Internetowej Rejestracji Kandydatów.

Informacje o oczekiwanych od kandydata kompetencjach cyfrowych niezbędnych w procesie rekrutacji, wymaganiach sprzętowych związanych z kształceniem z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz o wsparciu Uczelni w zapewnieniu do tego sprzętu znajdują się na stronie internetowej Uczelni w serwisie kandydat w formie dedykowanej zakładki: Dodatkowe kompetencje wymagane od kandydatów i studentów UŚ | Kandydat |Studia, Rekrutacja, Kierunki | Uniwersytet Śląski w Katowicach (us.edu.pl).

Kształceniu zdalnemu i wsparciu Uczelni w tym zakresie poświęcony jest serwis: Strona główna | Zdalny UŚ (us.edu.pl) oraz Centrum Kształcenia na Odległość | Strona główna (us.edu.pl).

W czasie rekrutacji, dla osób nie posiadających odpowiednich narzędzi do dokonania skutecznej rejestracji i zapisu na studia, w Dziale Kształcenia (Rektorat) udostępniane są stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu oraz drukarka i skaner oraz udzielane jest na bieżąco wsparcie specjalistów w tym zakresie.

Ogólne zasady rekrutacji na rok akademicki 2022/2023 określone zostały w Uchwale Senatu nr 144/2021z29 czerwca 2021 roku[83], natomiast kryteria przyjęcia na studia na kierunku praca socjalna uregulowano w Załączniku nr 3 do tej uchwały (s.5-7 i 10). Zasady rekrutacji na rok akademicki 2023/2024 reguluje Uchwała Senatu nr 298/2022z 28 czerwca 2022 roku[84] wraz z załącznikiem nr 3 (s. 2-4). Uchwała definiuje wymogi stawiane kandydatom na studia dla każdego kierunku studiów, określa poszczególne etapy postępowania kwalifikacyjnego, zasady przeliczania wyników na świadectwie dojrzałości oraz ustalania list rankingowych. Limity przyjęć na rok akademicki 2022/2023 zostały określone w Uchwale Senatu nr 277/2022 z 31 maja 2021 roku[85] oraz w załączniku do tej uchwały.

Na studia pierwszego stopnia kandydaci są przyjmowani na podstawie konkursu świadectw dojrzałości. Pod uwagę brane są wyniki z przedmiotów zdawanych na egzaminie maturalnym w części pisemnej (j. polski, j. obcy nowożytny, przedmiot do wyboru). Szczegółowe informacje dotyczące kwalifikacji znajdują się na stronie Internetowej Rejestracji Kandydatów (IRK)[86]oraz są umieszczone w załączniku Zał_K3_01(str. 5-7). Informacje na temat rekrutacji cudzoziemców znajdują się na stronie: Cudzoziemcy | Kandydat |Studia, Rekrutacja, Kierunki | Uniwersytet Śląski w Katowicach (us.edu.pl)

W przypadku studiów drugiego stopnia od kandydata oczekuje się posiadania kwalifikacji oraz kompetencji niezbędnych do podjęcia kształcenia na studiach drugiego stopnia na tym kierunku, a także zainteresowania problematyką pracy socjalnej. Kandydaci przyjmowani są na podstawie złożenia wymaganych dokumentów, po uprzednim zarejestrowaniu się kandydata w systemie IRK. Szczegółowe informacje dotyczące kwalifikacji w przypadku przekroczenia limitu przyjęć znajdują się

[81]https://aktyprawne.us.edu.pl
[82]https://us.edu.pl/kandydat/strona-glowna/lista-kierunkow/
[83]https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/5258/5/
[84]https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5824/5/
[85]https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5754/5/
[86]https://irk.us.edu.pl/irk/application/program?id=903

na stronie Internetowej Rejestracji Kandydatów[87]oraz zostały przedstawione również w załącznikuZał_K3_01(str. 10).

Program studiów pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna jest tak ukształtowany, że wyposaża w interdyscyplinarną bazę wiedzy i umiejętności przy wykorzystaniu indywidualnych zasobów kandydatów. Stąd też nie jest wymagane (gdyż nie jest to konieczne) złożenie egzaminów maturalnych z konkretnych przedmiotów do wyboru. Wskazane kryteria kwalifikacyjne mają na celu wyłonienie najlepszych kandydatów ze wszystkich, którzy są formalnie przygotowani do uzyskania efektów uczenia się właściwych dla 6 poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji (złożyli egzamin maturalny), przy zapewnieniu transparentności procedur i sprawiedliwego traktowania kandydatów.

O zakwalifikowaniu na studia **decyduje miejsce na liście rankingowej**, utworzonej na podstawie sumy uzyskanych punktów z przedmiotów maturalnych, z uwzględnieniem limitu przyjęć określonych uchwałą Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. **Limity miejsc** na kierunku praca socjalna wynoszą na**70** na studiach pierwszego stopnia i **40** na studiach drugiego stopnia. Na studiach niestacjonarnych limity na obydwu poziomach studiów wynoszą po **35** miejsc.

Z pominięciem postępowania rekrutacyjnego na studia przyjmowani są **laureaci oraz finaliści olimpiad**. Warunki rekrutacji laureatów i finalistów olimpiad reguluje **uchwała Senatu nr 125/2021Senatu UŚ**[88] zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowych zasad przyjmowania na I rok studiów laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego oraz laureatów konkursów międzynarodowych oraz ogólnopolskich w latach 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023[9]. Uchwała, wraz z wykazem olimpiad, konkursów i uprawnień w latach 2020-2023, jest opublikowana w serwisie akty prawne UŚ oraz na stronie poświęconej rekrutacji w zakładce „olimpiady i konkursy”[89].

Postępowanie rekrutacyjne na studia niestacjonarne pierwszego i drugiego stopnia na kierunku praca socjalna odbywa się na podstawie oceny złożonych przez kandydata wymaganych dokumentów (po uprzedniej rejestracji w systemie Internetowej Rejestracji Kandydatów) do wypełnienia limitu miejsc. W ostatnich latach studia niestacjonarne nie cieszą się zainteresowaniem wystarczającym do ich uruchomienia.

3.2. Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni, w tym w uczelni zagranicznej

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się i okresów kształcenia oraz kwalifikacji uzyskanych w innej uczelni definiują: Regulaminu studiów w Uniwersytecie Śląskim[90], Zasady rekrutacji i realizacji wyjazdów w roku akademickim 2022/2023 w ramach programu ERASMUS+[91], Regulamin Programu Mobilności Studentów i Doktorantów MOST przyjęty przez KRUP dnia 8 kwietnia 2022 r.[92].

Zgodnie z Regulaminem Studiów obowiązującym w Uniwersytecie Śląskim (§ 19 ust. 1) student ma prawo brać udział w programach wymiany studenckiej, w szczególności Erasmus i MOST, na zasadach w nich obowiązujących. Zgodnie z § 19 ust. 6 Regulaminu studiów “Dziekan uznaje zaliczenia uzyskane w wyniku zrealizowania studiów częściowych i/lub praktyk za granicą na podstawie zrealizowanego, uprzednio zatwierdzonego porozumienia o programie studiów lub praktyki,

[87]https://irk.us.edu.pl/irk/application/program?id=1023
[88]https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/5178/5/
[89]https://us.edu.pl/kandydat/rekrutacja-na-studia-krok-po-kroku/olimpiady-i-konkursy/
[90]https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5003/5/
[91]http://erasmus.us.edu.pl/sites/erasmus.us.edu.pl/files/erasmus_2022-23_sms_zasady_rekrutacji_i_realizacji_wyjazdow_studentow_us_w_celu_realizacji_czesci_studiow_0.pdf
[92]https://most.amu.edu.pl/jak-powstal-most/regulamin/

stosownie do zawartego porozumienia". Należy podkreślić, że zgodnie z Zasadami rekrutacji i realizacji wyjazdów w roku akademickim 2022/2023 w ramach programu Erasmus+ (pkt 38): Na podstawie dostarczonego "Wykazu zaliczeń" i "Porozumienia o programie studiów" uczelnia zobowiązuje się do zapewnienia uczestnikowi zaliczenia okresu studiów/przedmiotu/egzaminów, jako równoważnego z okresem studiów/przedmiotami/egzaminami w Uniwersytecie Śląskim. Uczelnia może odmówić zaliczenia w przypadku, kiedy uczestnik osiągnie niezadowalające wyniki lub nie spełni warunków określonych pomiędzy stronami, jako niezbędne do otrzymania zaliczenia. Warunkiem zaliczenia semestru odbytego na innej uczelni jest uzyskanie przez studenta minimum 30 punktów ECTS, uzyskanych w ramach zajęć i praktyk przewidzianych programem kształcenia, realizacji projektu badawczego, przygotowania i złożenia pracy dyplomowej lub przygotowania do egzaminu dyplomowego pod warunkiem uzyskania efektów uczenia się zbieżnych z wymaganymi na kierunku w uczelni macierzystej. Rozliczenie okresu studiów odbytych na uczelni zagranicznej w ramach programu Erasmus+ następuje zatem na podstawie „Porozumienia o programie studiów" (*Learning Agreement*), wykazu zaliczeń (*Transcript of Records*) oraz wniosku o zaliczenie semestru na podstawie ocen uzyskanych w ramach programu Erasmus. Stałe wsparcie studentom w zakresie mobilności międzynarodowej zapewnia Pełnomocnik dziekana ds. Programu Erasmus oraz Biuro Wymiany Międzynarodowej UŚ (Office for International Exchange). Szczegóły znajdują się na stronie WNS oraz stronie ogólnouczelnianej poświęconej wyjazdom studentów[93].

Rozliczenie semestru studiów odbytych na innej uczelni w ramach programu MOST odbywa się na podstawie „Porozumienia o programie zajęć" oraz wykazu ocen z przedmiotów odbywanych na uczelni partnerskiej. Zgodnie z § 5 ust 7 Regulaminu Programu MOST "Podstawą realizacji Programu MOST jest Porozumienie o programie zajęć. Dokument ten uzgadniany jest przez uczestnika Programu MOST z dziekanem uczelni macierzystej oraz dziekanem uczelni przyjmującej. Liczba punktów ECTS, którą otrzyma student za realizację odpowiednich zajęć i praktyk w ramach Programu MOST na uczelni przyjmującej znajduje się na Porozumieniu o programie zajęć. Decyzję dotyczącą przypisania odpowiedniej liczby punktów ECTS za ich realizację podejmuje dziekan uczelni macierzystej". Stałe wsparcie studentom w zakresie mobilności krajowej zapewnia Koordynator wydziałowy Programu MOST oraz Koordynatorzy Uczelniani ds. Programu MOST. Szczegóły na stronach www[94].

Za prawidłowe przenoszenie osiągnięć, zatwierdzanie harmonogramu oraz kryteria przenoszenia osiągnięć zdobytych w innej uczelni, w tym uczelni zagranicznej odpowiada Dziekan, Dyrektor kierunku lub właściwy wyznaczony w tym celu Pełnomocnik.

W przypadku przenoszenia studenta **z innej uczelni** efekty uczenia się i kwalifikacje uzyskiwane w innej uczelni weryfikowane są na podstawie przedstawionej dokumentacji z przebiegu studiów. W wyniku jej analizy dokonuje się zaliczenia modułów realizujących efekty uczenia się przewidziane dla kierunku. Dodatkowo osoby prowadzące zajęcia w ramach poszczególnych modułów mogą dokonać zaliczenia wybranego materiału na podstawie udokumentowania realizacji poszczególnych treści (np. potwierdzonego sylabusa). Ogólne zasady uznania wcześniej uzyskanych efektów uczenia się określa Regulamin Studiów w UŚ[95].

---

[93] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wspolpraca/miedzynarodowa/erasmus/, https://erasmus.us.edu.pl/wyjazdy-studentow

[94] https://us.edu.pl/doktorant/mobilnosc-rozwoj/program-most/, https://us.edu.pl/student/mobilnosc/wyjazdy-krajowe/

[95] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5003/5/

3.3. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów

W celu ułatwienia zdobywania lub uzupełniania wykształcenia przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe, w Uniwersytecie Śląskim funkcjonują procedury uznawania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów. Zasady, warunki i tryb potwierdzania ww. efektów uczenia się określa **Uchwała nr 432 Senatu z dnia 24 września 2019 r.**[96].

Za przeprowadzenie weryfikacji, na podstawie dokumentów sprawdzonych przez Dział Kształcenia, odpowiedzialna jest, powoływana przez Dziekana, komisja ds. potwierdzenia efektów uczenia się. Komisja składa się z właściwego dyrektora kierunku oraz koordynatorów modułów, dla których osiągnięcie przez wnioskodawcę efektów uczenia się jest potwierdzane. Procedura ta umożliwia m.in. skrócenie czasu trwania studiów przez zaliczenie części modułów (z przypisaniem im punktów ECTS) bez konieczności uczestnictwa w zajęciach. Procedura potwierdzania efektów uczenia się jest jednorazowa i odpłatna.

Efekty uczenia się zdobyte poza edukacją formalną mogą być potwierdzane w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się zdefiniowanym w modułach kształcenia na studiach pierwszego lub drugiego stopnia kierunku praca socjalna, w cyklu kształcenia określonym przez program kształcenia w danym roku akademickim. Zainteresowanie taką ścieżką studiów jest znikome – do tej pory nie złożono takiego wniosku.

3.4. Zasady, warunki i tryb dyplomowania na każdym z poziomów studiów

Zasady, warunki i tryb dyplomowania określają*:*

1. **Regulamin studiów** – w szczególności rozdział VI Praca Dyplomowa i VII Egzamin Dyplomowy (§ 34-39)[97];
2. **Zarządzenie nr 201 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach** z dnia 23 listopada 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury składania i archiwizowania pisemnych prac dyplomowych w bazie elektronicznej[98];
3. **Zasady dyplomowania** przyjęte na kierunku praca socjalna[99].

Na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach funkcjonuje określona **procedura dyplomowania**. Promotorami prac licencjackich mogą być nauczyciele akademiccy w stopniu co najmniej doktora, a prac magisterskich – co najmniej doktora habilitowanego. Doświadczeni pracownicy lub specjaliści spoza uczelni w stopniu doktora, nie spełniający tych wymogów, mogą zostać upoważnieni przez dziekana do kierowania pracą magisterską po uzyskaniu rekomendacji właściwej rady dydaktycznej (§ 35 ust. 2 Regulaminu studiów). Student dokonuje wyboru promotora pracy dyplomowej z listy dostępnych zajęć seminaryjnych w danym roku akademickim, a następnie rejestruje się na wybrane seminarium w systemie USOS. Opiekunowie prac wybierani są przez studentów drogą elektroniczną poprzez zapisy. Liczba seminariów jest dostosowana do liczebności studentów. Występują ograniczenia liczbowe w wielkości grup na seminariach dyplomowych i magisterskich, co jest podyktowane dbałością o równomierne obciążenie prowadzących i – co za tym idzie – jakością kształcenia.

---

[96] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/3221/5/
[97] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5003/5/
[98] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5395/5/
[99] https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/egzaminy-licencjackie-i-magisterskie/

Tematyka i tytuły prac dyplomowych ustalane są indywidualnie przez seminarzystów i konsultowane z promotorami. Procedura zgłaszania i zatwierdzania tematu pracy dyplomowej regulowana jest przez **Zarządzenie nr 201/2021 Rektora Uniwersytetu Śląskiego** w sprawie wprowadzenia procedury składania i archiwizowania pisemnych prac dyplomowych w bazie elektronicznej[100].Reguluje ono cały proces od przygotowania oferty tematów prac dyplomowych aż do egzaminu dyplomowego. W ramach procedury po ustaleniu tematu pracy studenta z promotorem, dokonywane jest zgłoszenie tematu pracy drogą elektroniczną. W Uniwersytecie Śląskim zgłoszenia przyjmowane są poprzez system APD (**Archiwum Prac Dyplomowych**). Promotor tworzy w systemie APD wniosek o zatwierdzenie tematu pracy dyplomowej. Akceptacji zgłoszonych tematów prac dokonuje komisja ds. tematów prac dyplomowych powoływana przez Radę dydaktyczną kierunków, natomiast w systemie APD formalnej akceptacji dokonuje Dyrektor kierunku. Każdą modyfikację tytułu pracy, która nie wykracza poza zatwierdzony temat pracy promotor pracy zgłasza niezwłocznie, w formie pisemnej właściwemu dziekanowi wydziału. Po uzyskaniu akceptacji dziekana wydziału pracownik dziekanatu wprowadza do USOS skorygowany tytuł pracy. Zmiana tematu pracy wymaga złożenia przez promotora nowego wniosku.

Każda pisemna praca dyplomowa, przed egzaminem dyplomowym jest przesyłana do JSA (**Jednolity System Antyplagiatowy**) celem weryfikacji samodzielności i oryginalności pracy. Jeśli zachodzi podejrzenie, że pracą naruszone zostało prawo własności intelektualnej, promotor ma obowiązek poinformować o tym dziekana wydziału i złożyć wniosek o wstrzymanie procedury dyplomowania. W przeciwnym razie praca przechodzi do dalszych etapów procedury dyplomowania. Po akceptacji pracy dyplomowej przez promotora, a także po uzyskaniu zaliczeń z wszystkich modułów objętych programem studiów, Dziekan wydziału wyznacza recenzenta pracy, datę obrony, formę przeprowadzenia egzaminu dyplomowego oraz powołuje komisję egzaminacyjną. Promotor i recenzent wprowadzają do systemu APD **recenzje pracy.** Recenzje są jawne i podane do wiadomości studenta przed obroną. Po uzyskaniu pozytywnych ocen pracy dyplomowej student przystępuje do egzaminu dyplomowego. **Egzamin dyplomowy** przeprowadzany jest przez powołaną przez dziekana komisję egzaminacyjną, składającą się z przewodniczącego, którym jest pracownik naukowy ze stopniem co najmniej doktora, upoważniony przez dziekana, promotora oraz recenzenta pracy dyplomowej. Przynajmniej jeden z członków komisji powinien posiadać co najmniej stopień doktora habilitowanego. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i składa się z dwóch części:

I. Część jawna egzaminu dyplomowego obejmuje:
   - odpowiedź na dwa pytania egzaminacyjne (losowane z puli zagadnień egzaminacyjnych)
   - prezentację projektu socjalnego i dyskusję na temat projektu

II. W części niejawnej komisja uzgadnia i ustala:
   - ocenę pracy dyplomowej,
   - ocenę egzaminu dyplomowego,
   - ostateczny wynik studiów.

Egzamin dyplomowy, na umotywowany wniosek studenta, może być przeprowadzony poza siedzibą uczelni przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, zapewniających w szczególności:
1. transmisję egzaminu dyplomowego w czasie rzeczywistym między jego uczestnikami,
2. wielostronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której uczestnicy egzaminu dyplomowego mogą wypowiadać się w jego toku z zachowaniem niezbędnych zasad bezpieczeństwa.

[100] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/5395/5/

Podczas egzaminu dyplomowego członkowie komisji zadają pytania. Dwa z nich student losuje spośród zagadnień egzaminacyjnych przygotowanych przez promotora, dostępnych na stronie internetowej[101], obejmujących zagadnienia z całego toku studiów (Zał_K3_02, Zał_K3_03). W tej części egzaminu członkowie komisji mogą także zadawać dodatkowe pytania. Kolejne pytanie lub pytania zadają członkowie komisji z zakresu pracy dyplomowej i efektów uczenia się związanych z realizacją projektu socjalnego. Po udzieleniu odpowiedzi student wychodzi z sali egzaminacyjnej lub opuszcza spotkanie odbywane za pomocą środków komunikacji elektronicznej na czas ustalania przez komisję oceny. W części niejawnej komisja ocenia odpowiedzi oraz ustala ocenę końcową studiów. Członkowie komisji **zatwierdzają również w APD protokół egzaminu dyplomowego**, co jest równoznaczne z jego podpisaniem. Po powrocie na salę egzaminacyjną lub na spotkanie odbywane za pomocą środków komunikacji elektronicznej, student otrzymuje informację o wyniku egzaminu dyplomowego oraz o ostatecznym wyniku ukończenia studiów.

Należy wskazać, że w przypadku uzyskania z egzaminu dyplomowego oceny niedostatecznej lub nieprzystąpienia do tego egzaminu w ustalonym terminie, dziekan wyznacza drugi termin egzaminu. Powtórny egzamin może się odbyć nie wcześniej niż przed upływem jednego miesiąca i nie później niż po upływie trzech miesięcy od daty pierwszego egzaminu. Warunkiem ukończenia studiów jest złożenie egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Zasady obliczenia ostatecznego wyniku studiów określa § 39 Regulaminu studiów.

Pracownik dziekanatu po zakończonym egzaminie dyplomowym sporządza i włącza do teczki osobowej studenta następujące dokumenty:

1. wydruk protokołu egzaminu dyplomowego;
2. wydruk recenzji pracy dyplomowej;
3. wydruk Karty pracy dyplomowej, tzw. metryczki potwierdzającej archiwizację pracy w APD.

3.5. Sposoby oraz narzędzia monitorowania i oceny postępów studentów (np. liczby kandydatów, przyjętych na studia, odsiewu studentów, liczby studentów kończących studia w terminie) oraz działania podejmowane na podstawie tych informacji, jak również sposoby wykorzystania analizy wyników nauczania w doskonaleniu procesu nauczania i uczenia się studentów

Śledzenie postępów studentów odbywa się na Wydziale w sposób systematyczny, przy wykorzystaniu szeregu narzędzi, a w szczególności poprzez:

1. prowadzony przez dziekanat bieżący monitoring liczby studentów przyjętych na studia, liczby studentów przechodzących na kolejne lata studiów oraz liczby absolwentów,
2. bieżącą kontrolę postępów przez prowadzących zajęcia dydaktyczne, koordynatorów modułów i egzaminatorów;
3. czynną obserwację zaangażowania studentów,
4. cosemestralne anonimowe ankiety studenckie,
5. cosemestralne anonimowe ankiety pracowników naukowych.

Stały dostęp do danych dotyczących postępów studentów ma Prodziekan ds. Kształcenia i Studentów oraz Dyrektor kierunku, realizujący **politykę doskonalenia jakości kształcenia** na Wydziale, a także w związku z koniecznością podejmowania szeregu decyzji związanych z tokiem studiów.

[101] https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/egzaminy-licencjackie-i-magisterskie/

Zgodnie z Regulaminem studiów Dziekan wydaje decyzje administracyjne dotyczące skreślenia z listy studentów (§ 12 ust 2 pkt 1 Regulaminu studiów). Dziekan skreśla z listy studentów w przypadku (m. in.) niezłożenia w terminie pracy dyplomowej w trybie § 34 ust. 7 (§ 13 ust 1 pkt 3 Regulaminu studiów), niezłożenia w terminie egzaminu dyplomowego w trybie § 38 ust. 3 (§ 13 ust 1 pkt 4 Regulaminu studiów). Dziekan może również skreślić studenta z listy studentów w przypadku: stwierdzenia braku postępów w nauce (§ 13 ust 2 pkt 1 Regulaminu studiów), nieuzyskania zaliczenia semestru lub roku w określonym terminie w trybie § 29 ust. 1 pkt 3 (§ 13 ust 2 pkt 2 Regulaminu studiów) oraz stwierdzenia braku udziału w obowiązkowych zajęciach dydaktycznych i organizacyjnych zgodnie z obowiązującym go programem studiów z wyłączeniem wykładów (§ 13 ust 2 pkt 4 Regulaminu studiów).

Skreślenie następuje również w przypadku niepodjęcia studiów, rezygnacji ze studiów, ukarania karą dyscyplinarna wydalenia z Uczelni (§ 13 ust 1 Regulaminu studiów). Może również nastąpić z powodu niewniesienia opłat związanych z odbywaniem studiów (§ 13 ust 2 Regulaminu Studiów). Dziekan na wniosek studenta rozstrzyga w sprawie: przyznania egzaminu komisyjnego (§ 28 ust. 1-5 Regulaminu Studiów), skierowania na powtarzanie modułu lub modułów i warunkowym wpisie na następny semestr, jeżeli student nie uzyskał zaliczenia z nie więcej niż dwóch modułów (§ 29 ust. 1 pkt 1 Regulaminu studiów) lub skierowania na powtarzanie semestru (§ 29 ust 1 pkt 2 Regulaminu studiów).

Zadaniem **Prodziekana ds. Kształcenia i studentów** jest m.in. inicjowanie oraz nadzorowanie działań w zakresie doskonalenia programów studiów i oferty dydaktycznej Wydziału czy też organizowanie dydaktyki na Wydziale. **Dyrektor kierunku praca socjalna** m.in. sprawuje nadzór merytoryczny i organizacyjny nad zajęciami prowadzonymi na kierunku, inicjuje i koordynuje działania w zakresie doskonalenia programu studiów, czy też zapewnia właściwą jakość kształcenia na kierunku studiów, w szczególności poprzez realizowanie lub nadzór nad realizacją procedur wskazanych w wydziałowym Systemie Zapewniania Jakości Kształcenia. Istotnym zadaniem jest również przygotowanie propozycji warunków i trybu rekrutacji na studia, kryteriów kwalifikacji, zasad przyjmowania na I rok laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego oraz laureatów konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich, a także limitów przyjęć na studia w danym roku akademickim.

Na Wydziale obowiązują **Procedury Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia**[102], zgodnie z którymi organizowane są doroczne spotkania ze studentami, podczas których omawiane są sprawy istotne dla kształcenia na danym kierunku studiów(Zał_K3_04). Uzyskane wówczas informacje od studentów kierunku studiów stanowią istotny czynnik w kontekście przygotowywania koncepcji doskonalenia studiów. Ponadto corocznie prowadzone są badania wśród studentów trzeciego roku studiów kierunku praca socjalna mające charakter ewaluacji całego toku kształcenia. Studenci mają wówczas możliwość wyrażenia opinii dotyczących budowy programu studiów i jego realizacji.

Przeprowadzone analizy i posiadane dane statystyczne pozwalają dostrzec kilka prawidłowości. Po pierwsze zainteresowanie podjęciem studiów na kierunku praca socjalna na studiach pierwszego stopnia utrzymuje się w ostatnich latach na podobnym poziomie, przy czym limity przyjęć wypełniają się w drugim naborze. W przypadku studiów drugiego stopnia zainteresowanie kierunkiem praca socjalna zdecydowanie spada, podobnie jak studiami niestacjonarnymi na obydwu poziomach. Po drugie, wzrasta liczba osób, które po dokonaniu zapisu na studia nie podejmują ich. Wielu studentów zapisuje się na studia, ale po otrzymaniu legitymacji studenckiej ich nie podejmuje. W tych przypadkach powodem rekrutacji na studia jest chęć przedłużenia korzyści wynikających z posiadania

[102] https://us.edu.pl/wydzial/wns/szjk/

statusu studenta. Natomiast liczba studentów, którzy rezygnują w trakcie studiów jest porównywalna w ostatnich latach i dotyczy kilku procent osób studiujących. Najczęściej decyzja o rezygnacji ze studiów jest podejmowana w trakcie lub po pierwszym semestrze, co jest tendencją występującą na większości kierunków i może się wiązać z okresem poszukiwania swojej ścieżki edukacyjno-zawodowej. Drugi moment, w którym zauważalna jest zmiana liczebności to ukończenie pierwszego roku, po którym studenci realizują praktyki zawodowe. Może się to wiązać z nabyciem świadomości, z jakimi wyzwaniami wiąże się realizacja zawodu pracownika socjalnego i brakiem gotowości do wykonywania tego zawodu. Po trzecie, analiza danych na potrzeby monitorowania jakości kształcenia wskazuje, że studenci dobrze radzą sobie z zaliczaniem modułów (średnia wszystkich ocen 4,44), a przygotowywane przez nich prace dyplomowe stanowią ciekawe i trafne rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych.

Liczba absolwentów kierunku praca socjalna jest znacząco niższa od liczby osób rozpoczynających studia. Dane otrzymane z dziekanatu wskazują, że studia skończyło 58% osób, które w trzech ostatnich latach podjęły studia. Taki stan rzeczy wynika z wskazanych powyżej przyczyn, do których można dodatkowo dodać zmianę zainteresowań, wyjazd za granicę lub podjęcie pracy zawodowej, której wykonywanie koliduje z realizacją studiów w trybie stacjonarnym.

Powyżej wskazany problem jest przedmiotem dyskusji, pomiędzy trzema grupami: studentami, przedstawicielami Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna i nauczycielami akademickimi. Poszukuje się sposobów zachęcania młodych ludzi do podejmowania studiów, dających uprawnienia do wykonywania niezwykle ważnego i potrzebnego społecznie zawodu. Wśród propozycji są działania promocyjne (ambasadorzy kierunku)[103], wzmocnienie współpracy z otoczeniem (planowany jest konkurs „Lider dobroczynności"), wyróżnienia pt. „Dobra praktyka" dla podmiotów, w których realizowane są praktyki najwyżej oceniane przez studentów kierunku (od 2021 r.), włączenie do procesu dydaktycznego doktorantów mających praktyczne doświadczenie zawodowe (m.in. zajęcia z metodyki pracy socjalnej, treningi superwizyjne), dodatkowe wsparcie na etapie wdrażania projektów socjalnych (poszukiwanie źródeł finansowania – nawiązanie współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej Województwa Śląskiego).

3.6. Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągania efektów uczenia się

Ogólne zasady sprawdzania i oceniania stopnia osiągania efektów uczenia się określone zostały w Regulaminie studiów, który określa prawa i obowiązki studenta związane z zaliczaniem modułów, przystępowaniem do egzaminów, zaliczaniem poszczególnych etapów studiów i zakończeniem procesu kształcenia. Jednocześnie System Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez WNS określa sposób monitorowania weryfikacji efektów uczenia się. Weryfikacja postępów osiąganych przez studentów kierunku praca socjalna polega na przeglądzie liczby wpisów na semestr przeprowadzanym po każdym semestrze.

Studia pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna trwają 6 semestrów. Aby ukończyć studia pierwszego stopnia należy spełnić następujące warunki:

1. zaliczyć przedmioty kierunkowe oraz wybrane przedmioty specjalizacyjne i fakultatywne;
2. zrealizować dodatkowe wymagania zapisane w programie studiów (w tym praktyki);
3. uzyskać co najmniej 180 punktów ECTS;
4. przygotować pracę dyplomową w postaci projektu socjalnego;
5. zdać ustny egzamin dyplomowy (licencjacki) połączony z obroną pracy dyplomowej.

[103] https://us.edu.pl/kandydat/katarzyna-rumniak-ambasadorka-kierunku-studiow/

Studia drugiego stopnia na kierunku praca socjalna trwają 4 semestry. Aby je ukończyć należy spełnić następujące warunki:

1. zaliczyć przedmioty kierunkowe oraz wybrane przedmioty specjalizacyjne i fakultatywne;
2. zrealizować dodatkowe wymagania zapisane w programie studiów (w tym praktyki);
3. uzyskać co najmniej 120 punktów ECTS;
4. przygotować pracę dyplomową w postaci projektu socjalnego;
5. zdać ustny egzamin dyplomowy (magisterski) połączony z obroną pracy dyplomowej.

Podstawą skutecznej weryfikacji i oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się jest przede wszystkim informacja dla studentów na temat sposobu weryfikacji efektów uczenia się w ramach poszczególnych modułów, **zawarta w sylabusach** dostępnych w systemie USOS po zalogowaniu[104]. Przegląd sylabusów pozwala dostrzec różnorodność **form zaliczenia**. Stopień osiągania zakładanych efektów uczenia się weryfikowany jest w trakcie zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela (dyskusje, warsztaty zespołowe, zadania indywidualne, aktywność), a także na podstawie kolokwiów, egzaminów, prac zaliczeniowych, projektów, zadań i aktywności wymagających pracy własnej studentów. Dodatkowym źródłem informacji o osiąganych postępach są sprawozdania z realizacji praktyk zawodowych oraz opinie sporządzane przez koordynatorów tych praktyk w instytucjach i organizacjach. Za merytoryczną ocenę przedmiotowych efektów uczenia się odpowiedzialni są koordynatorzy modułów i nauczyciele prowadzący zajęcia. Szczegółowe kryteria oceniania określone są w sylabusach poszczególnych modułów.

Prowadzący zajęcia z danego modułu ma obowiązek poinformować studentów na pierwszych zajęciach o zasadach oceniania ich wiedzy i umiejętności oraz warunkach zaliczenia danej formy zajęć oraz całego modułu. Jeżeli przedmiot jest realizowany przez więcej niż jednego prowadzącego, do opracowania i przedstawienia wspólnych zasad oceniania oraz warunków zaliczeń zobowiązany jest koordynator modułu. Niezgodność przeprowadzonego zaliczenia czy egzaminu z deklarowaną w sylabusie może być podstawą do unieważnienia egzaminu lub zaliczenia, albo przyznania studentowi prawa do egzaminu czy zaliczenia komisyjnego.

3.7. Dobór metod sprawdzania i oceniania efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych osiąganych przez studentów w trakcie i na zakończenie procesu kształcenia (dyplomowania), w tym metod sprawdzania efektów uczenia się osiąganych na praktykach zawodowych, z ukazaniem przykładowych powiązań metod sprawdzania i oceniania z efektami uczenia się odnoszącymi się do działalności naukowej w zakresie dyscypliny, do której kierunek jest przyporządkowany, stosowania właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych, jak również kompetencji językowych w zakresie znajomości języka obcego

Metody sprawdzania i oceniania efektów uczenia się, pozostają w ścisłym związku ze sposobem realizacji danego przedmiotu określonym w programie studiów (wykład, ćwiczenia, konwersatorium, seminarium, lektorat, praktyki) oraz treści konkretnego sylabusa. Stopień osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się w trakcie studiów jest określany na podstawie weryfikacji wiedzy i umiejętności nabywanych w ramach poszczególnych modułów. Efekty są oceniane na bieżąco w trakcie zajęć na podstawie aktywnego udziału w zajęciach, pracach zespołowych, dyskusjach, kwerendach,

[104] https://usosweb.us.edu.pl

badaniach, burzach mózgów, warsztatach, zajęciach terenowych oraz na podstawie przygotowywanych i omawianych prezentacji tematycznych. Oprócz bieżącej weryfikacji, każdy z modułów kończy się obowiązkowym zaliczeniem na ocenę, co umożliwia podsumowanie osiągniętych efektów w wymiarze indywidualnym. W przypadku prac i zadań zespołowych oceniana jest ponadto umiejętność współpracy, w tym podziału pracy, jej kultury i organizacji. W przypadku, gdy moduł jest prowadzony zarówno w formie ćwiczeń/warsztatów, jak i wykładów, student otrzymuje osobne oceny, a część wykładowa kończy się egzaminem. Suma ocen składa się na ocenę końcową modułu. Dydaktycy stosują tu **szeroki wachlarz narzędzi** umożliwiających ocenę osiągnięć, w tym egzaminy w formie pisemnej i ustnej, kolokwia (pisemne i ustne), prace zaliczeniowe, eseje, testy, prace etapowe, zadania typu *case study*, samodzielne i zespołowe projekty, analizy danych zastanych (*deskresearch*), diagnozy pogłębione, raporty, mapy problemów, scenki, sprawozdania, debaty, dzienniki praktyk, wykonane zgodnie z wytycznymi prezentacje (indywidualne i zespołowe), prace z zakresu metodyki badań obejmujące opracowanie narzędzi badawczych, przygotowanie narzędzi diagnostycznych (genogram, ekomapa), a także nowoczesne formy weryfikacji wykorzystujące gamifikację i aplikacje on-line.

Nieodłączną częścią programu studiów są praktyki zawodowe (w tym praktyki dyplomowe), realizowane w placówkach wsparcia i pomocy społecznej, a także w organizacjach pozarządowych, w trakcie których studenci nabywają praktycznych umiejętności zawodowych, dzięki asystowaniu w pracy specjalistów i wykonywaniu zadań placówki na rzecz osób, grup i społeczności. Studenci w ramach praktyk mają obowiązek prowadzić **dziennik praktyki**, dokonać **diagnozy** przy wykorzystaniu stosowanych w placówce dokumentów (np. wywiad środowiskowy[105]) i opracować **plan pomocy** / wsparcia / zmiany / rozwiązań (oceniany przez Instruktora praktyki w placówce); przygotować **sprawozdanie** z praktyk obejmujące ocenę przydatności zdobytej w ramach praktyk wiedzy i umiejętności (przedstawiane Opiekunowi praktyk w UŚ). Studenci uzyskują ponadto **opinię** Instruktora praktyki (w placówce) wraz z oceną (wzory wszystkich dokumentów dotyczących praktyk są dostępne do pobrania na dedykowanej praktykom stronie WNS[106]). Ważnym elementem praktyk zawodowych są **praktyki dyplomowe** realizowane w trakcie pracy nad projektem socjalnym (zaliczane w ostatnim semestrze studiów), służące: zebraniu materiałów niezbędnych w opracowaniu diagnozy stanu i przygotowaniu programu wsparcia, nawiązaniu współpracy z placówką, nawiązaniu współpracy z adresatami pomocy, diagnozowaniu sytuacji (potrzeby i zasoby), przygotowaniu projektu socjalnego adekwatnego do potrzeb i zasobów, wdrożeniu zaplanowanych działań, ewaluacji podjętych aktywności, wypracowaniu rekomendacji. Weryfikacją ich realizacji jest przygotowanie i wdrożenie projektu socjalnego będącego zasadniczym elementem pracy dyplomowej.

Zasady **dyplomowania** na kierunku praca socjalna są wyraźnie sformułowane. Praca dyplomowa przyjmuje formę projektu socjalnego. Wśród zasad dyplomowania znajduje się nie tylko wspólnie przyjęta i stosowana przez promotorów struktura projektu socjalnego, ale przede wszystkim fakt, że projekt powinien być zrealizowany w praktyce. Zasada ta wynika z założenia, że studia na kierunku przygotowującym do wykonywania zawodu muszą wyposażać absolwenta w profesjonalne umiejętności i kompetencje, które formuła projektowania socjalnego pomaga kształcić i doskonalić. Jednocześnie praca dyplomowa spełnia wszystkie wymagania stawiane pracy naukowej, posiada bowiem część teoretyczną opisującą podjętą tematykę oraz część badawczą zakładającą bezpośredni udział studenta w przygotowaniu i realizacji badań. W ten sposób osiąganie efektów kształcenia może nabierać pełni swojego znaczenia we wszystkich swych wymiarach.

---

[105]Student wypełnia samodzielnie formularz wywiadu z dbałością o poufność danych (obowiązuje anonimizacja danych). Jeśli w placówce nie wykorzystuje się narzędzia wywiadu, to student dokonuje diagnozy zgodnie z obowiązującymi w danej instytucji zasadami.
[106]https://us.edu.pl/wydzial/wns/praktyki-instytut-socjologii/

Kompetencje **w zakresie języka obcego** są nabywane i weryfikowane w ramach zajęć z lektoratów językowych (studia pierwszego stopnia) oraz modułów prowadzonych w języku obcym lub z użyciem języka obcego (studia drugiego stopnia). Studenci mają również okazję wykorzystywać i doskonalić swoje umiejętności językowe podczas wizyt studentów przyjeżdżających do Polski w ramach wymiany między uczelniami partnerskimi programu SOWOSEC *(Joint Degree Study Programme)*. Uczestnicy wymiany biorą udział w 2-3 tygodniowych blokach obejmujących zajęcia dydaktyczne w języku angielskim oraz wizyty studyjne w instytucjach i organizacjach zajmujących się pracą socjalną i ekonomią społeczną w regionie.

3.8. Rodzaje, tematyka i metodyka prac etapowych i egzaminacyjnych, projektów

Tematyka i metodyka prac etapowych oraz egzaminacyjnych zależą od specyfiki prowadzonego modułu i obejmują różne formy. Tematyka jest zbieżna z zakresem danego modułu, a celem prac etapowych i egzaminacyjnych jest weryfikacja osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Wśród najczęściej stosowanych form zaliczeniowych są kolokwia cząstkowe i końcowe, prace egzaminacyjne, egzaminy pisemne i ustne, testy, eseje, a także, diagnozy, zadania domowe, prace indywidualne i zespołowe, studia przypadku, prezentacje indywidualne i zespołowe, narzędzia z zakresu metodyki pracy socjalnej, narzędzia badawcze, symulacja zachowań – nagrywanie scenek na zadany temat, sprawozdania itp. Szczegóły dotyczące rodzaju i metodyki prac zawarte są w sylabusach poszczególnych modułów.

3.9. Rodzaje, tematyka i metodyka prac dyplomowych, ze szczególnym uwzględnieniem nabywania i weryfikacji osiągnięcia przez studentów kompetencji związanych z prowadzeniem działalności naukowej

Warunkiem uzyskania dyplomu ukończenia studiów na kierunku praca socjalna jest zaliczenie na ocenę pozytywną wszystkich wskazanych w programie kształcenia modułów (w tym praktyk zawodowych i dyplomowych) oraz przygotowanie pracy dyplomowej w postaci **projektu socjalnego**. Praca składa się z części teoretycznej stanowiącej naukową osnowę poruszanej problematyki oraz części praktycznej, będącej usystematyzowanym planem pomocy dla wybranej jednostki, grupy lub społeczności, u których zdiagnozowano potrzebę działań. Dodatkowym wymogiem stawianym pracy dyplomowej jest wdrożenie projektu i opracowanie wyników ewaluacji. Struktura części projektowej została opracowana przez kadrę badawczo-dydaktyczną, stąd powstające projekty socjalne są spójne w zakresie ich budowy (Zał_K3_05; Zał_K3_06). Dla ułatwienia realizacji poszczególnych etapów pracy dyplomowej od roku 2022 wprowadzono harmonogram współpracy w ramach seminarium dyplomowego (Zał_K3_07).

W kontekście oceny osiągnięcia efektów uczenia się podkreślić należy, że przyjęty na kierunku model pracy dyplomowej opartej na **projekcie socjalnym** daje wyjątkową możliwość zweryfikowania całego spektrum wiedzy, umiejętności i kompetencji nabytych w trakcie studiów. Praca w takiej formie pozwala na projektowanie złożonych rozwiązań, z zastosowaniem wielu perspektyw teoretycznych oraz innowacji. Studenci w swoich projektach pełnią nie tylko rolę badaczy, ale również funkcje koordynatorów, realizatorów, nauczycieli, trenerów, ewaluatorów, fundraiserów, menagerów, rzeczników, mediatorów, negocjatorów czy osób promujących podejmowane działania. Uczą się słuchać, obserwować i odpowiadać na potrzeby.

Za pracę dyplomową może być uznana praca przygotowana samodzielnie przez studenta[107]. Przy ustalaniu tematu pracy dyplomowej brane są pod uwagę zainteresowania naukowe studenta,

[107]Dopuszczalna jest praca pisana w zespołach dwuosobowych, przy spełnieniu wymogu wyraźnego określenia autorstwa poszczególnych treści pracy.

realizowane na wydziale badania oraz możliwości w zakresie opieki naukowej nad daną pracą dyplomową. Student sam dokonuje wyboru tematu na podstawie wstępnej diagnozy problemu, który potem konsultuje z promotorem. Kolejnym etapem są badania własne mające na celu pogłębienie diagnozy będącej podstawą do przygotowania planu działań.

Tematyka przygotowywanej pracy jest ściśle powiązana z kierunkiem studiów i obejmuje szeroki wachlarz zagadnień i problemów społecznych, w tym między innymi pracę socjalną z rodzinami (w tym w szczególności z dziećmi), osobami starszymi, osobami niepełnosprawnymi, osobami uzależnionymi od alkoholu lub narkotyków i ich rodzinami, osobami w kryzysie bezdomności, z osobami doświadczającymi przemocy i sprawcami przemocy, z rodzinami monoparentalnymi, z rodzinami wielodzietnymi, z osobami bezrobotnymi, z młodzieżą przebywającą w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, z osobami niedostosowanymi społecznie itp. Część projektów jest poświęcona specyfice pracy socjalnej i jest adresowana do społeczeństwa (cel edukacyjny) lub pracowników socjalnych (cel wzmacniający). Studenci projektują zarówno programy o charakterze interwencyjnym, naprawczym, jak i profilaktycznym. Ich cele w zależności od ujęcia mają charakter edukacyjny, terapeutyczny, kompensacyjny, wzmacniający, kształcący / trenujący wybrane umiejętności. Projekty są realizowane m. in. w ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej, świetlicach środowiskowych, stowarzyszeniach, ośrodkach interwencji kryzysowej, domach dziecka, noclegowniach, szkołach, świetlicach socjoterapeutycznych, grupach wsparcia, programach aktywności lokalnej, społecznościach lokalnych itp.

3.10. Sposoby dokumentowania efektów uczenia się osiągniętych przez studentów (np. testy, prace egzaminacyjne, pisemne prace etapowe, raporty, zadania wykonane przez studentów, projekty zrealizowane przez studentów, wypełnione dzienniki praktyk, prace dyplomowe, protokoły egzaminów dyplomowych)

Efekty uczenia się osiągane przez studentów dokumentowane są przez przeprowadzone prace zaliczeniowe i egzaminacyjne (jeśli sylabus przewiduje formę pisemną). W przypadku, gdy zaliczenie bądź egzamin przybiera formę ustną, prowadzący zajęcia wpisuje ocenę do protokołu w systemie USOS niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od dnia ogłoszenia wyników zaliczenia danej formy zajęć lub egzaminu (§ 25 ust 5 Regulaminu studiów). Dobrą praktyką stosowaną przez egzaminatorów jest zapisywanie pytań zadanych studentom, bądź przykładowych pytań jakie zostały zadane w toku egzaminu.

Po zakończeniu semestru pracownicy dziekanatu generują z systemu USOS semestralne karty osiągnięć studentów, które - po zatwierdzeniu przez Dziekana, Prodziekana- archiwizowane są w teczce studenta.

Zasady składania i archiwizacji prac dyplomowych reguluje Zarządzenie nr 201 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 23 listopada 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury składania i archiwizowania pisemnych prac dyplomowych w bazie elektronicznej[108]. Prace dyplomowe oraz ich recenzje archiwizowane są w systemie APD. Oprócz tego w systemie znajduje się również protokół egzaminu dyplomowego. Po zakończonym egzaminie dyplomowym pracownik dziekanatu sporządza i włącza do teczki osobowej studenta następujące dokumenty:

1. wydruk protokołu egzaminu dyplomowego;
2. wydruk recenzji pracy dyplomowej;
3. wydruk Karty pracy dyplomowej, tzw. metryczki potwierdzającej archiwizację pracy w APD.

Procedura dyplomowania została szczegółowo przedstawiona w punkcie 3.4.

[108] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5395/5/

Zgodnie z obowiązującym Regulaminem praktyk zawodowych na kierunku praca socjalna, osoba studiująca rozpoczyna praktykę na podstawie skierowania i porozumienia, podpisanych uprzednio przez akademickiego opiekuna praktyk. Natomiast w celu zaliczenia praktyki zawodowej osoba studiująca przedkłada akademickiemu opiekunowi praktyk raport z odbycia praktyki oraz formularz oceny praktyki. Wzory wszystkich obowiązujących dokumentów znajdują się na poświęconej praktykom stronie internetowej[109]. Po zakończeniu procedury zaliczenia praktyki dokumenty są archiwizowane przez akademickiego opiekuna praktyk. Informacje dotyczące praktyk zostały opisane w punktach2.7 i 3.7.

Dokumentacja egzaminów i zaliczeń obejmuje przede wszystkim prace egzaminacyjne i zaliczeniowe, a ponadto prezentacje, testy, eseje, projekty – zależnie od przyjętej metody sprawdzania i oceniania efektów uczenia się, wskazanych w punktach 3.7 i 3.8. W przypadku egzaminów i zaliczeń ustnych dokumentacja obejmuje zaprotokołowanie wyników w systemie USOS. Obowiązkiem prowadzącego zajęcia jest poinformowanie studenta o ocenie z egzaminu lub zaliczenia oraz wprowadzenie jej do systemu USOS (§ 25 Regulaminu studiów). W przypadku egzaminu lub zaliczenia ocenę należy wpisać niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu 7 dni od daty ogłoszenia wyników. Karty okresowych osiągnięć studenta są prowadzone w postaci elektronicznej. Student ma prawo wglądu do prac egzaminacyjnych lub zaliczeniowych w terminie 14 dni od ogłoszenia wyników w systemie USOS (§ 27 Regulaminu studiów). W praktyce studentom umożliwia się zapoznanie z ich pracami znacznie dłużej. Dokumentacja (papierowa lub elektroniczna) efektów uczenia się jest archiwizowana przez osoby prowadzące zajęcia. Dokumenty dotyczące praktyk archiwizowane są przez akademickiego opiekuna praktyk.

Dokumentacja egzaminu dyplomowego obejmuje pracę dyplomową, recenzje i protokoły egzaminów dyplomowych. Zasady składania i archiwizacji prac dyplomowych reguluje Zarządzenie nr 201Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 23 listopada 2021 r. w sprawie wprowadzenia procedury składania i archiwizowania pisemnych prac dyplomowych w bazie elektronicznej. Protokół egzaminu dyplomowego (licencjackiego lub magisterskiego) sporządza w postaci elektronicznej w APD przewodniczący komisji egzaminacyjnej. Następnie członkowie komisji zatwierdzają protokół, co jest równoznaczne z jego podpisaniem. Po egzaminie pracownik dziekanatu włącza do teczki akt osobowych studenta następujące dokumenty sporządzone w postaci elektronicznej w APD: wydruk protokołu egzaminu magisterskiego, wydruk recenzji pracy magisterskiej oraz wydruk Karty Pracy Dyplomowej.

3.11. Wyniki monitoringu losów absolwentów ukazujące stopień przydatności na rynku pracy efektów uczenia się osiągniętych na ocenianym kierunku oraz luki kompetencyjne, jak również informacje dotyczące kontynuowania kształcenia przez absolwentów ocenianego kierunku

Istotnym elementem wsparcia studentów jest pomoc we wchodzeniu na rynek pracy lub kontunuowaniu edukacji. W skali Uczelni sprawami tymi zajmuje się **Biuro Karier Uniwersytetu Śląskiego**[110]. W serwisie studenta i absolwenta na internetowej stronie Biura Karier UŚ student może odnaleźć informacje dotyczące testów psychozawodowych, doradztwa kariery, próbnych rozmów kwalifikacyjnych, praktyk na studiach, ofert pracy, staży, praktyk, rozwoju osobistego, coachingu kariery, szkoleń i warsztatów, spotkań z pracodawcami, wolontariatu, projektów, a także raportów

[109] https://us.edu.pl/wydzial/wns/praktyki-instytut-socjologii/
[110] http://bk.us.edu.pl/

z badań dotyczących losów absolwentów. Na uwagę zasługuje również **Akademia Rozwoju Kariery,** w ramach której organizowany jest cykl wakacyjnych szkoleń poświęconych rozwojowi zawodowemu i osobistemu. Uczestnicy Akademii mogą szkolić się w najbardziej pożądanych przez pracodawców obszarach, takich jak: zarządzanie projektami, komunikatywność, umiejętność pracy w grupie, zarządzanie stresem, przedsiębiorczość. Biuro Karier zarówno w trakcie roku akademickiego, jak i w czasie wakacji organizuje cykl warsztatów i szkoleń m. in. z umiejętności psychospołecznych prowadzony przez potencjalnych pracodawców (**szkolenie z zarządzania czasem, stresem, kreatywnego rozwiązywania problemów, przedsiębiorczości**) oraz umiejętności technicznych jak np. kurs Excela. Szkolenia prowadzone są przez przedstawicieli firm i pracodawców.

Uniwersytet Śląski w Katowicach w latach 2018 - 2021 realizował projekt **„STUDIA I CO DALEJ - zwiększenie konkurencyjności studentów UŚ na rynku pracy"**, finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym celem projektu było podniesienie jakości i rozwój usług świadczonych przez Biuro Karier poprzez wsparcie w okresie trwania projektu 1900 studentów i studentek w rozpoczęciu aktywności zawodowej na rynku pracy. Beneficjentami projektu byli studenci studiów stacjonarnych i niestacjonarnych 2 i 3 roku pierwszego stopnia; 1 i 2 roku drugiego stopnia; 4 i 5 roku jednolitych studiów magisterskich, niezależnie od kierunku studiów. Forma wsparcia Beneficjentów to indywidualne poradnictwo zawodowe związane m.in. z przedsiębiorczością, wspomagające studentów w rozpoczęciu aktywności zawodowej na rynku pracy oraz coaching kariery.

Badanie losów zawodowych absolwentów Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach jest skierowane do absolwentów wszystkich kierunków studiów pierwszego, drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich, zarówno studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych – począwszy od roku akademickiego 2007/2008. Do roku 2016/2017 opracowywane raporty dotyczyły losów absolwentów całego Wydziału, od roku 2017/2018 raporty skupiają się na losach absolwentów poszczególnych kierunków. Grupę respondentów stanowią absolwenci, którzy – będąc na ostatnim roku studiów – wyrazili zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych na potrzeby monitorowania losów zawodowych absolwentów. Formuła badania zakłada realizację pomiaru po roku od ukończenia studiów.

Badanie realizowane jest **metodą sondażową** z wykorzystaniem internetowego kwestionariusza ankiety, który składa się z sześciu części. Źródłem danych są również informacje pozyskane w wyniku współpracy z **Radą Programową Kierunku Praca Socjalna**.

Na podstawie raportów dotyczących lat 2017-2021 można stwierdzić, że studia na kierunku praca socjalna pozwalają na **szybkie pojęcie pracy w zawodzie**. Absolwenci kierunku praca socjalna potwierdzają, iż wybrany kierunek studiów **w znacznym stopniu spełnił ich oczekiwania w przygotowaniu do zawodu**, przy czym praktyki zawodowe i dyplomowe są jednym z częściej wskazywanych sposobów rekrutacji do przyszłej pracy. Z badań wynika także, że wybór kierunku, jak i uczelni był wyborem świadomym. W ocenie ponad większości uczestników badań, **istnieje zapotrzebowanie na absolwentów kierunku praca socjalna**, z czego połowa badanych podkreśliła to w stopniu zdecydowanym. Absolwenci nie mają trudności w określeniu, kto może być ich pracodawcą, na jakich stanowiskach pracy mogą pracować ani jakie wymagania zawodowe mają spełniać. Program nauczania na pierwszym i drugim stopniu studiów w dużej mierze pokrywa się z oczekiwaniami pracodawców dotyczącymi np. sfery umiejętności komunikacyjnych, wiedzy z zakresu metodyki pracy socjalnej, jak i doświadczenia zawodowego (praktyki). Szczególnie doświadczenia, które absolwenci zdobywają podczas praktyk zawodowych i dyplomowych, a także (dobrowolnie) jako wolontariusze działający w różnych stowarzyszeniach lub akcjach charytatywnych (np. Szlachetna Paczka, WOŚP, DKMS itp.) stanowią ważny element ich przygotowania do zawodu. Opinie i uwagi wnoszone przez absolwentów, po ich analizie wykorzystywane są do stałego ulepszania programu kształcenia oraz w pracach nad nową koncepcją studiów.

Poza badaniami losów zawodowych absolwentów Biuro Karier zajmuje się także m.in. **badaniem oczekiwań pracodawców**. Badanie to jest przeprowadzane **raz na dwa lata**. Wyniki uwzględniają oczekiwania pracodawców w podziale na grupy kierunków: artystyczne, ścisłe, ekonomiczne, humanistyczne, prawnicze i administracyjne, społeczne, biologiczne i przyrodnicze. Dane uzyskane od pracodawców obejmują m. in. informacje nt. sposobów pozyskiwania przyszłych pracowników, znajomości języków obcych pożądanych przez pracodawców, kompetencji miękkich, wiedzy czy cech osobowości w podziale na kierunki studiów. Wyniki tego raportu wykorzystywane są przez Biuro Karier m. in. do tworzenia zapotrzebowania, a następnie do realizacji szkoleń, warsztatów z zakresu umiejętności wskazanych przez pracodawców jako najbardziej pożądane u kandydatów do pracy(Zał_K3_08).

Absolwenci studiów pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna mają możliwość kontynuacji kształcenia na studiach drugiego stopnia, na co jednak decyduje się niewielka ich liczba (w ostatnich latach niewystarczająca do uruchomienia kierunku). Pozostali podejmują zatrudnienie lub studia magisterskie na innym kierunku (najczęściej na studiach pedagogicznych).

Obecny program studiów realizuje tematykę zajęć, która wymieniana była w badaniach absolwentów jako brakująca lub niewystarczająca, np. wprowadzone zostały zajęcia z zakresu wypalenia zawodowego, pracy z klientem niedobrowolnym, z klientem zadłużonym. Ponadto wspólnie z partnerami Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna zmodyfikowano program praktyk zawodowych oraz doprecyzowano wymogi stawiane praktykom dyplomowym. Bieżące modyfikowanie programu studiów, a także tworzenie nowych specjalności są dowodem na dostosowanie oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy w zakresie świadczenia profesjonalnej pracy socjalnej. Sprzyjają temu również prace nad nową koncepcją studiów, które umożliwiają w większym zakresie uwzględnienie postulatów absolwentów odnośnie do zmian w programie studiów.

Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 3 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

4.1. Liczba struktura, kwalifikacje oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku

Kierunek praca socjalna jest realizowany na Wydziale Nauk Społecznych. Osoby prowadzące zajęcia są w przeważającej części zatrudnione w Instytucie Socjologii. W sumie kadra nauczycieli akademickich związanych z Instytutem Socjologii liczy 42 osoby, z czego 34 to pracownicy badawczo-dydaktyczni, a 8 osób jest zatrudnionych na etatach dydaktycznych, z czego 2 osoby na pół etatu.

Zajęcia na kierunku praca socjalna prowadzi w bieżącym roku akademickim w sumie 33 nauczycieli, z czego 21 jest pracownikami związanymi z Instytutem Socjologii, 6 jest pracownikami innych jednostek Uniwersytetu Śląskiego i kolejne6 osób to specjaliści zatrudniani w ramach umów cywilno-prawnych(Zał_2_02).Bazując na długoletnim doświadczeniu, realizowane zajęcia są zgodne

z kompetencjami i zainteresowaniami naukowo-badawczymi oraz doświadczeniem zawodowym nauczycieli akademickich. Dorobek naukowy kadry prowadzącej zajęcia jest różnorodny i obejmuje takie zagadnienia jak: profesjonalizacja zawodu pracownika socjalnego, praca socjalna z rodziną, praca socjalna w cyklu życia, gerontologiczna praca socjalna, dialog obywatelski, governance na poziomie lokalnym, partycypacja społeczna, kapitał społeczny, organizowanie społeczności lokalnej, ekonomia społeczna, rewitalizacja a praca socjalna, polityka rozwoju regionalnego, mniejszości etniczne i kulturowe, ewaluacja w pracy socjalnej. Ponadto są przedstawiciele takich dyscyplin, jak: nauki o zarządzaniu i jakości, pedagogika, filozofia, psychologia, prawo oraz lektorzy języków obcych, co odpowiada wymogom programowym kierunku praca socjalna. Pracownicy badawczo-dydaktyczni prowadzący zajęcia na kierunku praca socjalna wykazują aktywność naukową, zlokalizowaną w różnorodnych subdyscyplinach naukowych związanych z programem studiów. Ta aktywność egzemplifikuje się zarówno w licznych recenzowanych publikacjach naukowych, w udziale w konferencjach o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym, jak i w udziale kadry w międzynarodowym dyskursie intelektualnym (granty międzynarodowe, prowadzenie wykładów i seminariów w uczelniach zagranicznych).

Dorobek naukowy pracowników związanych z Instytutem Socjologii za lata 2019-2022 obejmuje monografie i współautorstwo monografii, redakcje monografii oraz artykuły w czasopismach z listy czasopism punktowanych (Zał_K4_01). Dorobek publikacyjny za ostatnie 6 lat wskazuje na wysoką aktywność nauczycieli akademickich i związek prowadzonych badań z kształceniem na kierunkach realizowanych w Instytucie Socjologii (Zał_K4_02). Ponadto pracownicy badawczo-dydaktyczni wykazują aktywność badawczą w ramach założonych zespołów badawczych (Zał_K4_03) oraz w składaniu grantów (Zał_K4_04). Wyrazem uznania jakości działalności naukowej prowadzonej w dyscyplinie nauki socjologiczne w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach w latach 2017-2021 jest przyznanie kategorii B+. Uzyskanie takiej kategorii naukowej daje Uczelni uprawnienia do prowadzenia studiów, szkół doktorskich oraz do nadawania stopni i tytułów naukowych w dyscyplinie nauki socjologiczne.

Badania oraz publikacje autorstwa pracowników prowadzących zajęcia ze studentami stanowią element treści dydaktycznych w wielu modułach realizowanych na kierunku praca socjalna. Wybrane z nich to:

- Faliszek K. (red.). (2013). Wprowadzenie do badań ewaluacyjnych. Aspekty teoretyczne i praktyczne na podstawie doświadczeń badawczych. Toruń: WE Akapit.
- Klimczak J., Nowalska-Kapuścik D. (2020). Starość w dzielnicy poprzemysłowego miasta. Katowice: Wydawnictwo UŚ.
- Leśniak-Berek E. (2017). Między przywilejem a obowiązkiem – o roli superwizji w zawodzie pracownika socjalnego. W: B. Kromolicka, A. Jarzębińska (red.), O (wyzwaniach) współczesnej pracy socjalnej. Nowe problemy – zmiana – transgresja. Szczecin: Wolumina.pl.
- Leśniak-Berek E. (2018). Projektowanie w pracy socjalnej na przykładzie projektów socjalnych realizowanych w Studium Pracy Socjalnej Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego. Praca socjalna 2018, nr 33(6).
- Leśniak-Berek E. (2019). Seniorzy jako adresaci działań aktywizujących, podejmowanych przez młodzież - na przykładzie projektów socjalnych realizowanych przez studentów Studium Pracy Socjalnej Uniwersytetu Śląskiego. W: M.H. Herudzińska(red.), Znane i nieznane oblicza starości jako obszar wyzwań dla społeczeństw XXI wieku (II edycja)(s. 276-288), Warszawa: SGGW.
- Leśniak-Berek E. (2020). Pomagając w zmianie – dialog motywujący w pracy socjalnej. W: K. Faliszek, S. Pawlas-Czyż(red.), Socjologia bez granic: o naukowej tożsamości działań na rzecz człowieka i jego środowiska (s. 333-355). Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.

- Leśniak-Berek E., Pawlas-Czyż S. (2021). Projekty socjalne w kształtowaniu profesjonalnych kompetencji - obszary innowacji w działaniach studentów kierunku praca socjalna prowadzonego na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W: E. Kantowicz, M. Zmysłowska (red.), Projektowanie w pracy socjalnej - badanie, kształcenie, działanie. Olsztyn: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski.
- Niesporek A. (2019). Edukacja w zakresie pracy socjalnej. W: K. Frysztacki (red.), Praca socjalna 30 wykładów. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Pawlas-Czyż S., Leśniak-BerekE. (red.). (2010). W kręgu zagadnień profesjonalizacji zawodu pracownika socjalnego.Katowice: Śląsk.
- Pawlas-CzyżS. (2018). Społeczna rzeczywistość choroby nowotworowej w rodzinie. Toruń: AKAPIT.
- Rychłowska-Niesporek A. (2021). Indywidualizacja a życie rodzinne. W: E. Rostańska, K. Walancik-Ryba, M. Szyszka (red.). Współczesna rodzina. Różnorodność doświadczeń i działań. Dąbrowa Górnicza: Wydawnictwo WSB.
- Wódz K., Kowalczyk B. (red.). (2014). Organizowanie społeczności. Modele i strategie działania. Warszawa: CRZL.
- Wódz K., Klimek M. (red.) (2017). Wojkowickie Laboratorium Rewitalizacji Społecznej. Wojkowice: WW Oficyna Wydawnicza.
- Wódz K.,Pawlas-CzyżS. (red.). (2007).Praca socjalna wobec współczesnych problemów społecznych. Toruń: Akapit.
- Wódz K., Mandrysz W., Klimek M. (2020). Społeczność lokalna jako źródło rezyliencji. Z badań w województwie śląskim. Katowice: Wydawnictwo Naukowe Śląsk.
- Mandrysz W., Wódz K. (2020). Social economy and household resilience. W: M. Boost, J. Dagg, J. Gray, M. Promberger Poverty, crisis and resilience. Edward Elgar Publishing Cheltenham UK, Northampton USA.

Warto również wspomnieć o udziale kadry prowadzącej zajęcia w stażach dydaktycznych, a także w licznych szkoleniach mających na celu doskonalenie i unowocześnianie warsztatu dydaktycznego, a także uwzględnianiu szczególnych potrzeb osób studiujących (zarówno związanych ze zdrowiem, jak i trudnymi sytuacjami życiowymi). W ostatnich trzech latach pracownicy związani z Instytutem Socjologii brali udział w ponad 130 różnych formach szkoleń, w tym kursach podnoszących kompetencje w zakresie posługiwania się językiem obcym(Zał_K4_05, Zał_K4_06_01, Zał_K4_06_02).

4.2. Obsada zajęć ze szczególnym uwzględnieniem zajęć, które prowadzą do osiągania przez studentów kompetencji zawiązanych z prowadzeniem działalności naukowej

Przy obsadzie zajęć zapewniona jest zgodność dorobku naukowo-badawczego i kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia z efektami uczenia się, treściami tych modułów oraz dyscyplinami naukowymi, z którymi są powiązane. Kadra prowadząca zajęcia posiada na ogół długoletni staż pracy w Uniwersytecie Śląskim, jak i innych uczelniach wyższych. Wśród osób zatrudnionych dwie są praktykami pracującymi w zawodzie związanym ściśle z pracą socjalną (pracowniczka socjalna i superwizor pracy socjalnej). Zawierane są ponadto umowy cywilno-prawne z praktykami będącymi specjalistami w określonych obszarach, którzy w pełni realizują program kształcenia oraz posiadają predyspozycje do pracy dydaktycznej. Zgodnie z wymogami programowymi na kierunku praca socjalna wśród pracowników prowadzących zajęcia są przedstawiciele takich dyscyplin, jak: socjologia, psychologia, pedagogika, nauki o zarządzaniu i jakości, prawo oraz filozofia. Zdecydowana większość z nich ma na swoim koncie dorobek naukowy i publikacyjny w zakresie pracy socjalnej.

Program studiów praca socjalna obejmuje moduły, które pozwalają studentom zdobyć kompetencje do prowadzenia pracy naukowej. Niniejsze kompetencje studenci rozwijają również

uczestnicząc w badaniach naukowych realizowanych przez pracowników WNS UŚ lub zapoznając się z wynikami tych badań(więcej informacji na ten temat zawarto w punkcie 4.3).

Ćwiczenia na kierunku mogą być także prowadzone przez doktorantów kształcących się w Szkole Doktorskiej UŚ. Zgodnie z regulaminem SD prowadzą zajęcia na wyższych latach studiów doktoranckich. Na pierwszym roku wyłącznie współprowadzą zajęcia w celu nabycia doświadczenia. Warto dodać, że program kształcenia SD obejmuje m.in. rozwój kompetencji komunikacyjnych, kompetencji związanych z transferem wiedzy oraz kompetencji dydaktycznych związanych z procesem nauczania.

4.3. Łączenie przez nauczycieli akademickich i inne osoby prowadzące zajęcia działalności dydaktycznej z działalnością naukową oraz włączania studentów w prowadzenie działalności naukowej

Obszary nauki i dydaktyki na kierunku praca socjalna są ze sobą zintegrowane, dając studentom możliwość zapoznania się z ekspercką wiedzą pracowników uniwersytetu, jak również pozwolić na twórcze rozwijanie ich naukowych zainteresowań poprzez uczestnictwo w realizowanych na uczelni projektach badawczych.

Prowadzone przez pracowników związanych z Instytutem Socjologii Uniwersytetu Śląskiego badania cieszą się uznaniem, wykraczającym również poza polskie środowisko. Dorobek każdego pracownika naukowego Instytutu widoczny jest na stronie internetowej UŚ[111] oraz w systemie USOS – Portal Pracownika[112]. Do najważniejszych osiągnięć naukowych zaliczyć można publikacje w wysoko punktowanych i prestiżowych czasopismach naukowych (Zał_K4_01).

Łączenie przez nauczycieli akademickich działalności dydaktycznej z działalnością naukową możliwe jest przede wszystkim w przypadku kadry zatrudnionej na stanowiskach badawczo-dydaktycznych. Działalność naukowa kadry odpowiadającej za kształcenie na kierunku praca socjalna koresponduje z programem studiów, a także efektami uczenia się, jakie są zakładane w jego ramach. Możliwość omawiania oraz dyskutowania prowadzonych w Instytucie Socjologii badań jest dla studentów szansą na kontakt z najwyższej klasy specjalistami w danych dziedzinach. Stwarza to także możliwość rozbudzenia ich poznawczych pasji i otwartości względem ewentualnej naukowej ścieżki zawodowej. Bezpośrednie bądź pośrednie uczestnictwo w projektach badawczych jest ponadto dla studentów sposobnością do poznania organizacji i metodologii nauki oraz uwrażliwiania się na znaczenie procedur pozyskiwania, wytwarzania i udostępniania wiedzy.

Nauka jest działalnością z natury rzeczy wymagającą kreatywności i innowacyjności. Zasoby te stanowią także olbrzymi kapitał w projektowaniu pomostów pomiędzy realizowanymi przez konkretnych badaczy projektami naukowymi a dydaktyką i zaangażowaniem studentów. Świadomość potencjału łączności tych dwóch obszarów jest oczywistą koniecznością. Wśród dostępnych na kierunku praca socjalna modułów część ma charakter otwarty, umożliwiający elastyczną zmianę tematyki w kolejnych cyklach dydaktycznych (przedmioty specjalizacyjne i fakultatywne). Pracownicy zgłaszają propozycje autorskich kursów, których tematyka bezpośrednio powiązana jest z problematyką realizowanych przez nich badań naukowych. Rozwiązanie to pozwala pracownikom naukowym na omówienie ze studentami efektów własnych projektów badawczych oraz popularyzację uzyskiwanych rezultatów, zaś dla studentów stanowi możliwość zapoznania się z najnowszymi efektami socjologicznych analiz i ich przedyskutowania z ekspertami. Udział w modułach specjalizacyjnych, fakultatywnych oraz dyplomowych (w ramach których studenci

[111] https://us.edu.pl/pracownik/
[112] https://pp.us.edu.pl/

samodzielnie wybierają obszar swoich badań) daje ponadto studentom możliwość **rozwoju własnych zainteresowań naukowych**.

Obszary badawcze kadry badawczo-dydaktycznej łączą się z zagadnieniami, w których zlokalizowane są efekty uczenia się przewidziane w programie kształcenia kierunku praca socjalna. Studenci mają możliwość zapoznania się z nimi w ramach prowadzonych modułów kierunkowych oraz specjalizacyjnych, np. badania ewaluacyjne w pracy socjalnej, instytucje polityki i pomocy społecznej, projekt socjalny, metody badań społecznych, teorie i metody pracy socjalnej z jednostką i rodziną, teorie i metody pracy socjalnej z grupą i społecznością lokalną, praca socjalna w różnych obszarach problemów społecznych, działalność pożytku publicznego i wolontariat, współczesne kierunki rozwoju pracy socjalnej, praca socjalna z seniorami, superwizja pracy socjalnej, globalizacja a wyzwania pracy socjalnej, praca socjalna z rodziną, feministyczna praca socjalna, public relations w pracy socjalnej, społeczno-kulturowe skutki procesów globalizacyjnych, współczesne procesy migracyjne i ich konsekwencje. Dodatkową możliwość włączania studentów w prowadzenie działalności naukowej jest aktywność **Koła Naukowego Pracy Socjalnej**, które co roku aktywnie uczestniczy w ogólnopolskim wydarzeniu Tygodnia Pracy Socjalnej. Jego członkowie biorą ponadto aktywny udział w konferencjach naukowych (np. Krzysztof Krukowka: – *Przemoc wobec kobiet w środowisku imigranckim, z uwzględnieniem migrantek przymusowych* - wystąpienie w ramach Międzywydziałowej Konferencji Naukowej „Czy przemoc ma płeć?", Katowice UŚ 15 grudnia 2022) (Zał_K4_07).

Ważnym aspektem relacji nauka-dydaktyka jest także angażowanie studentów do badań. Z punktu widzenia prowadzących badania stanowi to niejednokrotnie znaczące wsparcie przy ich realizacji, z kolei dla studentów stanowi bezcenną praktyczną lekcję prowadzenia badań naukowych oraz socjalizuje do roli uczonego i przygotowuje do pracy naukowej. Rozwiązanie to nawiązuje w oczywisty sposób dla konstytutywnego dla idei uniwersytetu modelu Mistrz-uczeń, nadając mu praktyczny, aplikacyjny wymiar. Przykładami takich działań mogą być:

- Projekt badawczo-naukowy realizowany w ramach zajęć Badania ewaluacyjne w pracy socjalnej oraz Globalne procesy społeczne pt. „Badania dotyczące aktywności osób starszych w Bogucicach" 2017-2018, 2019-2020. Projekt zakładał diagnozę potencjału dzielnicy oraz potrzeb osób starszych. W ramach projektu realizowane były wizyty studyjne (MOPS Bogucice, spotkania w ramach Klubu Seniora).
- Współpraca przy realizacji projektu badawczego „Sytuacja obcokrajowców w województwie śląskim–między pandemią a wojną w Ukrainie" na zlecenie Stowarzyszenia „Pro Silesia: Biznes – Nauka – Samorząd" (2021-2022).
- Udział w przygotowaniu Monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Świętochłowice – dla Ośrodka Pomocy Społecznej w Świętochłowicach (2021).
- Udział w badaniach „Diagnoza potrzeb i problemów dzielnicy Chropaczów" – dla Ośrodka Pomocy Społecznej w Świętochłowicach (2021).
- Udział w badaniu motywacji młodzieży w działaniach wolontariackich – dla Śląskiego Centrum Rozwoju Organizacji Pozarządowych i Wolontariatu (2022).
- Udział w badaniach dotyczących wizerunku jednostek pomocy społecznej – na potrzeby realizacji zajęć z modułu pt. Public relations w pracy socjalnej (2021,2022).
- Stały udział w badaniach na rzecz projektów socjalnych realizowanych w Laboratorium Społecznym – Lipiny.

Od roku 2013 do nadal działa Laboratorium Społeczne w ramach Programu Aktywności Lokalnej „Razem Możemy Więcej", usytuowane w zdegradowanej dzielnicy Świętochłowic – Lipinach, które organizuje wsparcie społeczności lokalnej przy aktywnym udziale studentów (wolontariat, praktyki, projekty socjalne). Działania są realizowane w trybie ciągłym poprzez coroczne projekty socjalne realizowane przez studentów na rzecz mieszkańców dzielnicy i okolic. Warto przy tym podkreślić, że realnym efektem realizowanych w Lipinach działań jest podjęcie następujących inicjatyw:

- Otwarcie Klubu Aktywnych Pań;
- Otwarcie Klubu Seniora;
- Powołanie Klubu Młodzieżowego Okejka;
- Powołanie Klubu Malucha;
- Realizacja zajęć z dziećmi (streetwork) w ramach akcji „Wyciągamy dzieci z bramy";
- Udział w pracach nad rewitalizacją zdegradowanych obszarów miejskich w mieście Świętochłowice oraz w gminie Wojkowice;
- Udział w pracach nad tworzeniem polityki miejskiej i gminnej;
- Organizacja grup wsparcia dedykowanych określonym grupom społecznym (długotrwale bezrobotni, uzależnieni, wykluczeni społecznie).

Większość powyższych działań odbyło się z inicjatywy i przy współudziale studentów kierunku praca socjalna. Podstawę tych działań stanowią zawsze badania potrzeb i zasobów realizowane w społeczności lokalnej.

W 2016 r. powołane zostało Centrum Badań Innowacji Społecznych[113], które obecnie funkcjonuje w strukturze Obserwatorium Procesów Miejskich i Metropolitalnych[114]. Strategicznym celem powołania CBIS było rozwijanie badań społecznych ukierunkowanych na transformację sfery publicznej. Instytucjonalna przestrzeń badawczo-edukacyjna Centrum łączy zaangażowanie społeczne, tradycyjnie identyfikowane z organizacjami społecznymi, z profesjonalną perspektywą akademicką. Natomiast Obserwatorium zostało utworzone z inicjatywy Instytutu Socjologii jako jednostka interdyscyplinarna, oparta na współpracy z przedstawicielami różnych dyscyplin i ośrodków naukowych. Obserwatorium jest porozumieniem ośmiu uczelni oraz jednostek naukowo-badawczych z woj. śląskiego: Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Akademii Sztuk Pięknych, Akademii Techniczno-Humanistycznej w Bielsku-Białej, Głównego Instytutu Górnictwa, Politechniki Śląskiej, Akademii WSB i Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu. W ramach OPMiM funkcjonuje 17 tematycznych zespołów badawczych integrujących niemal 100 naukowców i ekspertów reprezentujących różne dyscypliny naukowe oraz krajowe ośrodki akademickie i jednostki badawczo-rozwojowe (m.in. socjologowie, geografowie, ekonomiści, prawnicy, politolodzy, biolodzy, czy przedstawiciele nauk artystycznych i technicznych). Dzięki takiej strukturze możliwe jest korzystanie w projektach z triangulacji perspektyw i metod badawczych oraz źródeł danych. OPMiM współtworzy także Metropolitalną Sieć Współpracy Naukowej, współpracując z jednostkami krajowymi o podobnym profilu działalności (m.in. Instytut Metropolitarny w Gdańsku, Obserwatorium Polityki Miejskiej w Krakowie, Centrum Badań Metropolitarnych przy UAM w Poznaniu), czego rezultatem jest prezentacja wyników prowadzonych przez przedstawicieli OPMiM badań w czasie wspólnych konferencji i wykładów poświęconych problematyce największych polskich miast.

Należy także podkreślić, że ważnym aspektem łączenia działalności dydaktycznej z działalnością naukową **jest stworzenie możliwości dla publikacji prac studenckich**(w tym szczególnie doktoranckich) w ramach zarówno monografii, jak i czasopism naukowych. Przykładem takich publikacji są (m. in.):

- Bieniek N., Kulpa P., Świerc A. (2018). Efektywność udzielanych dotacji osobom bezrobotnym przez urząd pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Tychy: Wyd. PUP.
- Biała S., Pniak M., Warzecha P. (2018). Sytuacja i opinie osób uczestniczących w stażach organizowanych przez urząd pracy. Tychy: Wyd. PUP.

[113] https://us.edu.pl/centra-badawcze/opmim/centrum-innowacji-spolecznych/
[114] http://www.obserwatoriummiasto.us.edu.pl/centrum-badan-innowacji-spolecznych/

- Czakon P., Pistelok P. (2020). Świat poprzedników i świat otaczający (*Umwelt*). W: Wróblewski, P. (red.). Struktury projektów działań. Światy absolwentów studiów doktoranckich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. s. 31-72.
- Dzienniak-Pulina D., Wolska K. (2022). Modus operandi wybranych seryjnych sprawców zabójstw. Czynniki ryzyka i możliwości oddziaływań resocjalizacyjnych i profilaktycznych. Chowanna, 2(57), 1-21.
- Gluzek M. (2020). Znaczenie ewaluacji w procesie działań pomocowych na rzecz osób z problemem alkoholowym. W: D. Müller-Siekierska, J. Ratkowska-Pasikowska, K. Walczak-Człapińska (red.), Rodzina w systemie wsparcia i pomocy osobom z problemem alkoholowym. Łódź: WUŁ.
- Karendał A. (2020). Horyzont przewidywalnych zdarzeń i uznawane autorytety. W: Wróblewski, P. (red.). Struktury projektów działań. Światy absolwentów studiów doktoranckich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 73-105.
- Karendał P. (2020). Wykonalność projektu a jego urzeczywistnienie. W: Wróblewski, P. (red.). Struktury projektów działań. Światy absolwentów studiów doktoranckich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s.107-128 .
- Nowicka K., Lubański R., Tsakhlo D. (2018). Sytuacja cudzoziemców na lokalnym rynku pracy. Tychy: Wyd. PUP.
- Tytko O. (2018). Kierunki rozwoju zawodowego absolwentów socjologii oraz szanse socjologów na rynku pracy — studium badawcze. W:A. Bartoszek, S. Kamińska-Berezowska (red.), Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa. red. t. 9. Z.1/2018.
- Tytko O. (2020). Więźniowie na rynku pracy — analiza doświadczeń polskich i zagranicznych. W: S. Kamińska-Berezowska i R. Muster (red.) Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa. red. t.11/2020.
- Walczak A., Kozak M.(2020). Mobbing w organizacji pomocowej jako przykład patologii zarządzania. Studium przypadku. W: S. Kamińska-Berezowska i R. Muster (red.) Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa. red. t.11/2020.

4.4. Polityka kadrowa

Pracownicy badawczo – dydaktyczni prowadzący badania na kierunku praca socjalna spełniają wymogi przewidziane w ustawie, Statucie UŚ, a także w przyjętej Strategii Rozwoju UŚ na lata 2020 – 2025 r., która zakłada zatrudnianie pracowników badawczych i badawczo-dydaktycznych legitymujących się dorobkiem naukowym adekwatnym do etapu ich kariery naukowej w drodze otwartych konkursów ogłaszanych na forach krajowych i międzynarodowych.

Nadrzędne cele polityki kadrowej Uniwersytetu zostały ujęte w Strategii rozwoju UŚ na lata 2020-2025 w obszarze KADRA. Nawiązują do zaleceń europejskich wytycznych *HR Strategy 4 Researchers* i ukierunkowane są na:

1. zapewnienie i utrzymanie w Uniwersytecie wysoko wykwalifikowanej kadry na różnych etapach rozwoju zawodowego,
2. sukcesywny wzrost potencjału zawodowego pracowników,
3. osiągnięcie wysokiej efektywności pracy,
4. kształtowanie kultury pracy opierającej się na zaangażowaniu, odpowiedzialności, profesjonalizmie i wzajemnym szacunku,

5. zapewnienie klimatu zaufania i poszanowania różnorodności pracowników,
6. systematyczna poprawa i zwiększanie atrakcyjności warunków pracy oraz rozwoju kadry.

Procesy kadrowe i awansowe w Uniwersytecie są przejrzyste i oparte na wartościach takich jak otwartość, transparentność, merytoryka, równe traktowanie i równość szans. Podstawowe założenia polityki kadrowej w obszarze równości określa Deklaracja Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach - wspólnoty równych i różnorodnych[115].

Za politykę kadrową zgodnie z Zarządzeniem nr 152 Rektora Uniwersytetu Śląskiego z dnia 14 września 2020 r.[116] odpowiada Prorektor ds. Rozwoju Kadry. Polityka kadrowa ukierunkowana jest na rozwój naukowy pracowników poprzez motywację do zdobywania kolejnych stopni i tytułów naukowych, aplikowania w konkursach o pozyskiwanie funduszy na badania naukowe, rozwijania współpracy z zagranicznymi i krajowymi ośrodkami naukowymi, rozpowszechnianie osiągnięć naukowych na międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych oraz publikowanie wyników badań w renomowanych czasopismach naukowych.

Zasady przeprowadzania konkursów reguluje Zarządzenie nr 2 Rektora Uniwersytetu Śląskiego z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie ustalenia Regulaminu w sprawie szczegółowej organizacji, trybu i warunków przeprowadzania postępowania konkursowego przy zatrudnianiu nauczycieli akademickich w Uniwersytecie Śląskim[117]. Uniwersytet dokłada wszelkich starań, by dobór kadr na wolne stanowiska pracy odbywał się w sposób obiektywny, rzetelny, wystandaryzowany i transparentny. Pozyskiwanie kadr w grupie nauczycieli akademickich odbywa się w drodze otwartych konkursów, przeprowadzanych zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa oraz z poszanowaniem zasad wynikających z Kodeksu postępowania przy rekrutacji pracowników naukowych, w szczególności zasad *OTM-R.*

Na poziomie WNS dobór nauczycieli akademickich jest poprzedzony analizą celowości zatrudnienia w kontekście potrzeb dydaktycznych na kierunku, jakości kształcenia, a także dorobku i perspektyw naukowych kandydatów. Opinie w tym zakresie wyraża zarówno Dyrektor Instytutu pod kątem działalności badawczej oraz Prodziekan ds. kształcenia i studentów w porozumieniu z Dyrektorem Kierunku pod kątem dydaktycznym, w celu zapewnienia powiązania pracy dydaktycznej z dorobkiem i doświadczeniem naukowym pracowników.

Systematycznie monitorowany jest także rozwój naukowy nauczycieli akademickich. Prorektor ds. Rozwoju Kadry wraz z Prorektorem ds. Nauki i Finansów oraz Dyrektor Instytutu Socjologii w oparciu o dane pozyskane z Portalu Pracownika UŚ na bieżąco monitorują postępy w pracy badawczej pracowników. Monitorowana jest także działalność dydaktyczna prowadzona przez pracowników w celu zapewnienia wysokiej jakości kształcenia. Ocena wszystkich zajęć dydaktycznych odbywa się w każdym semestrze w formie ankiet wypełnianych przez studentów zgodnie z Zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Śląskiego nr 3z dnia 14 stycznia 2022 r.[118] oraz hospitacji prowadzonych przez Dyrektora Kierunku albo wyznaczoną przez niego osobę.

Wypełnianie obowiązków badawczych, dydaktycznych oraz organizacyjnych przez nauczycieli akademickich jest weryfikowane podczas oceny okresowej dokonywanej zgodnie ze Statutem UŚ co dwa lata. Uzyskanie pozytywnej oceny okresowej jest warunkiem przedłużenia zatrudnienia oraz

[115] https://us.edu.pl/uczelnia/rowne-traktowanie/#zasady-rownosci
[116] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/4694/5/
[117] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5443/5/?tc=17
[118] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5441/5/

awansu. Pracownicy niebędący nauczycielami akademickimi podlegają ocenie bieżącej dokonywanej przez bezpośredniego przełożonego.

Prowadzona polityka kadrowa obejmuje także rozwój kompetencji kadry kierowniczej, dydaktycznej i administracyjnej. Uniwersytet zapewnia stały dostęp do możliwości podnoszenia kwalifikacji i kompetencji zawodowych w ramach oferty szkoleniowej oraz możliwości dokształcania zawodowego, finansowanych ze środków grantowych (np. Zintegrowanego Programu Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Jeden Uniwersytet – Wiele możliwości. Program zintegrowany[119]), programów sektorowych lub inicjatyw własnych Uniwersytetu (np. powstałe w 2020r.Centrum Dydaktyki Akademickiej[120]).

Polityka kadrowa władz uczelni, zarówno w zakresie formalnego, jak i merytorycznego doboru pracowników badawczo-dydaktycznych zapewnia realizację programu kształcenia na kierunku praca socjalna oraz osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się. Ocena pracowników badawczo-dydaktycznych została podporządkowana monitorowaniu i podwyższaniu ich kwalifikacji. Składa się ona z czterech zasadniczych komponentów:

- okresowe oceny dorobku naukowego i dydaktycznego oraz zaangażowania w sprawy organizacyjne Uczelni i Wydziału,
- oceny doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią,
- hospitacje dydaktyczne,
- oceny dokonywane przez studentów (ewaluacja zajęć).

Ocena działalności naukowej uwzględnia publikacje, udział w konferencjach naukowych, projektach badawczych, aplikowanie o granty, współpracę z instytucjami naukowo-badawczymi w kraju i zagranicą. Działalność dydaktyczna oceniana jest na podstawie hospitacji zajęć oraz ocen nauczycieli akademickich przez studentów (ankietyzacja zajęć dydaktycznych). Uwagi i oceny studentów odgrywają istotną rolę w okresowej ocenie pracowników. Wyniki oceny dokonywanej przez studentów są analizowane przez Dyrektorkę kierunku na potrzeby zapewniania systemu jakości kształcenia. W przypadku sytuacji niepokojących (niska ocena zajęć, komentarze studentów dotyczące pracy dydaktycznej nauczyciela akademickiego) Dyrektorka kierunku odbywa rozmowę z nauczycielem oraz ustala wspólnie plan działań naprawczych. Polityka kadrowa obejmuje również udzielanie urlopów naukowych oraz staży naukowych i dydaktycznych, których realizacja wpływa na rozwój i wzmocnienie kompetencji badawczo-dydaktycznych kadry.

4.5. System wspierania i motywowania kadry do rozwoju naukowego oraz podnoszenia kompetencji dydaktycznych

4.5.1. System wspierania i motywowania kadry

System wspierania i motywowania kadry do rozwoju naukowego oparty jest w Uniwersytecie Śląskim na kilku filarach. Obejmuje on wypłatę dodatkowych wynagrodzeń w postaci dodatków projakościowych, organizowanie konkursów wewnątrz uczelnianych w celu rozwoju działalności naukowej, w szczególności: Inicjatywa Doskonałości Badawczej, Zielony Horyzont, Horyzont Postcovidowy. Rozwój kompetencji dydaktycznych realizowany jest poprzez finansowanie szkoleń dla pracowników w ramach Programu Power, w tym podnoszenia kwalifikacji językowych oraz poprzez finansowanie udziału w stażach badawczo-dydaktycznych.

---

[119] https://www.zintegrowane.us.edu.pl/
[120] https://www.centrumdydaktyki.us.edu.pl/

Do narzędzi motywujących pracowników do podnoszenia kwalifikacji należą: system nagród JM Rektora za działalność indywidualną albo zespołową obejmującą działalność badawczą, dydaktyczną oraz organizacyjną. System ten obejmuje też jednorazowe dodatki projakościowe dla pracowników, finansowane ze środków subwencji na działania projakościowe, za uzyskane granty, czy wysoko punktowane publikacje. Informacje o programie projakościowym każdego roku omawiane są na spotkaniu z pracownikami związanymi z Instytutem Socjologii. Szczegółowe informacje o programie projakościowym umieszczone są na stronie internetowej Uniwersytetu Śląskiego[121]. W 2022r. takie dodatki otrzymało łącznie 8 osób, z czego 6 za publikacje, a 2 za złożenie dwóch wniosków granatowych w ramach konkursu Horizon Europe (dr Witold Mandrysz, dr Łukasz Trembaczowski). Dodatki projakościowe za publikacje otrzymały osoby, które opublikowały artykuły w czasopismach z listy MEiN - za co najmniej 100 pkt: dr Rafał Cekiera, dr Grzegorz Gawron, dr Katarzyna Juszczyk, dr hab. Rafał Muster, dr hab. Magdalena Szpunar, dr hab. Małgorzata Suchacka. Ponadto w ramach systemu motywowania kadry naukowej, w Instytucie Socjologii wprowadzono system premiowania przy podziale środków na działalność statutową, polegający na wspieraniu pracowników publikujących w wysoko punktowanych czasopismach z listy ministerialnej.

Dodatkowo działania w zakresie rozwoju naukowego służące ewaluacji wspierane są środkami finansowymi znajdującymi się w dyspozycji Dyrektora Instytutu. Budżet Dyrektora Instytutu (tzw. rezerwa) to część środków, która zgodnie z zarządzeniem Rektora, jest przeznaczana na działania mające na celu przyczynić się do uzyskania najlepszego wyniku ewaluacyjnego, z naciskiem na umiędzynarodowienie badań. Środki te w głównej mierze przeznaczane są na sfinansowanie usługi korekty językowej publikacji lub wniosków grantowych (proofreading), koszty związane z opłatą publikacyjną, open access, czy na realizację projektów badawczych. Przykładowo można wskazać następujących pracowników korzystających ze środków z rezerwy dyrektora: dr Grzegorz Gawron (dofinansowanie monografii habilitacyjnej pt.: Koprodukcja usług społecznych źródłem osobistej i społecznej produktywności osób starszych. Studium socjologiczne na przykładzie beneficjentów Programu Wieloletniego „Senior+", Wyd. UŚ), dr Barbara Lewicka (dofinansowanie kosztów przelotu do Nowego Jorku, gdzie w okresie styczeń-czerwiec 2023 w Columbia University odbywa staż w ramach stypendium Kościuszkowskiego), dr Rafał Cekiera dofinansowanie kosztów publikacji artykułu (Everyday life from a sacra perspective :individualentries in prayerbooks of intentions as material for social research. Religions, 12, 1–10), dr hab. Sławomira Kamińska-Berezowska (dofinansowanie monografii pt.: Nestorki i nestorzy polskiej socjologii pracy: wybrane problemy, Wyd. UŚ).

Podobnie, rozwój kompetencji dydaktycznych, w tym podnoszenie kwalifikacji językowych oraz udział w stażach badawczo-dydaktycznych jest możliwy poprzez dofinansowanie z budżetu znajdującego się w dyspozycji Dyrektora Instytutu.

Budując swoją pozycję jako uczelni badawczej, Uniwersytet Śląski w Katowicach szczególnie docenia starania badaczy dbających o najwyższą jakość swojego dorobku naukowego. W związku z tym w ramach Inicjatywy Doskonałości Badawczej finansowane są różne inicjatywy przyczyniające się do rozwoju zawodowego naukowców i podnoszenia jakości ich badań. Celem konkursu Swoboda badań, organizowanego w ramach Inicjatywy Doskonałości Badawczej, jest doskonalenie warunków rozwoju naukowego pracowników, budowanie wysokiej jakości dorobku naukowego, upowszechnianie i komercjalizacja wiedzy, a w konsekwencji zwiększenie wpływu działalności naukowej uczelni na rozwój światowej nauki. „Mobilność i Nauka” to kolejny program wspierania działalności naukowców Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach organizowany w ramach Inicjatywy Doskonałości Badawczej. Program przewiduje finansowanie staży naukowych w renomowanych zagranicznych jednostkach naukowych oraz w instytucjach partnerskich w ramach sojuszu Transform4Europe (T4EU).

[121] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-naukowe/dzialania-projakosciowe/

Konkurs pn. „Zielony Horyzont" został uruchomiony w związku z najważniejszymi współczesnymi wyzwaniami ekologicznymi i klimatycznymi oraz strategią na rzecz zielonego ładu w regionie, Europie oraz na świecie. Dotyczy on dofinansowania działań badawczych podejmujących tematykę transformacji środowiskowej i proekologiczną. Celem konkursu jest wsparcie interdyscyplinarnej działalności badawczej pracowników Uniwersytetu Śląskiego we współpracy międzynarodowej, przyczyniającej się do zwiększenia realnego wpływu działalności naukowej uczelni na jej otoczenie zewnętrzne.

W związku z najważniejszymi współczesnymi wyzwaniami w obliczu pandemii koronawirusa oraz koniecznością adaptacji społeczeństwa do nowych warunków został uruchomiony konkurs pn. „Horyzont Postcovidowy", który dotyczy dofinansowania działań badawczych mających istotny wpływ na funkcjonowanie i rozwój cywilizacyjny społeczeństwa. Celem konkursu było wsparcie interdyscyplinarnej działalności badawczej pracowników Uniwersytetu Śląskiego, podejmujących działania na rzecz badań konsekwencji pandemii COVID-19 na różnorodnych płaszczyznach jej oddziaływania, w tym wielowymiarowego wsparcia psychologicznego, społecznego lub technologicznego, a także skutecznego przeciwdziałania skutkom pandemii wywołanej koronawirusem.

Budowanie potencjału i podnoszenie kompetencji dydaktycznych odbywa się dzięki takim formom wsparcia jak: szkolenia, kursy i seminaria oraz udostępnianie narzędzi zapewniających komfort pracy. Wymienione inicjatywy mają pomóc w pozytywnych zmianach organizacyjnych na uczelni poprzez stworzenie warunków do rozwoju zawodowego społeczności akademickiej Uniwersytetu. W ciągu ostatnich sześciu lat pracownicy związani z Instytutem Socjologii wykazali uczestnictwo w 132 różnych formach doskonalenia kompetencji dydaktycznych (łączna liczba uczestników wyniosła 192), nie wliczając w to szkoleń i kursów podnoszących kompetencje w zakresie powadzenia zajęć w językach obcych (pracownicy uczestniczyli głównie w szkoleniach z języka angielskiego, ale także z francuskiego i czeskiego). Duża część szkoleń była organizowana i finansowana w ramach projektów: Zintegrowanego Programu Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[122], realizowany od 1 października 2018 roku do 31 marca 2023 roku oraz programu Jeden Uniwersytet – Wiele Możliwości. Program Zintegrowany[123] oraz DUO – *Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą*[124].

Pracownicy uczestniczyli także w szkoleniach i kursach organizowanych poza Uniwersytetem, finansowanych przez inne instytucje oraz ze środków prywatnych. Szkolenia, w których brali udział nauczyciele akademiccy to – między innymi: Podstawy Design Thinking, Gry jako narzędzie integracyjno-edukacyjne); Sztuka dydaktyki akademickiej; Tutoring - edukacja spersonalizowana na uniwersytecie – cykl szkoleń podstawowych i zaawansowanych; Pamięć i uwaga w procesie uczenia się; Wykorzystanie metody eksperymentu w procesie nauczania; Technologie informacyjno – komunikacyjne w dydaktyce szkoły wyższej; Dydaktyka cyfrowa w praktyce akademickiej; Szkolenie z zakresu obsługi platformy Microsoft Teams; Wykorzystanie platform Teams i Moodle w dydaktyce. Ważną kategorią szkoleń były te, które odnosiły się do pracy ze studentami ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi, np.: Szkolenie z zakresu zaburzeń psychicznych; w tym zespołu Aspergera; Szkolenie z zakresu metod dydaktycznych w pracy ze studentami z niepełnosprawnością, Szkolenie z zakresu otwartości, równości, zrozumienia; Szkolenie z zakresu uniwersalnych kompetencji społecznych. Wśród szkoleń zrealizowanych przez pracowników związanych z Instytutem Socjologii należy również wskazać także te, które doskonalą kompetencje w zakresie indywidualnej pracy dydaktycznej ze studentem, organizowane przez UŚ. Trzy osoby ukończyły program mentorski, uzyskując kwalifikacje do pracy ze studentem ze szczególnymi

[122] https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-1/o-projekcie
[123] https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-2/o-projekcie
[124] https://www.duo.us.edu.pl/

potrzebami edukacyjnymi. Kilkanaście osób ukończyło szkolenia z zakresu tutoringu akademickiego, natomiast cztery uzyskały akredytację tutorską. Wykaz najważniejszych szkoleń, w których udział wzięli pracownicy związani z Instytutem Socjologii zawierają załączniki Zał_K4_06_01, Zał_K4_06_02.

Kolejnym programem wsparcia jest konkurs „Data Steward – zarządzanie danymi badawczymi". Jest to nowy konkurs organizowany w ramach Inicjatywy Doskonałości Badawczej, którego celem jest podnoszenie kompetencji kadry uczelni poprzez powołanie wykwalifikowanego zespołu data stewardów zgodnie z polityką otwartego dostępu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Program zakłada pokrycie kosztów szkoleń podnoszących kompetencje w zakresie zarządzania danymi badawczymi zgodnie z międzynarodowymi standardami oraz dodatków zadaniowych z tytułu okresowego zwiększenia obowiązków służbowych. Realizacja programu jest przewidziana przez maksymalnie 18 miesięcy.

Pracownicy Instytutu Socjologii działalność naukową realizują w ramach powołanych zespołów badawczych (lub indywidualnych działalności badawczych). Wykaz aktualnych tematów badawczych realizowanych w ramach zespołów badawczych (także międzynarodowych, interdyscyplinarnych) znajduje się w załączniku Zał_K4_03.

Podział środków na działalność statutową dokonywany jest corocznie w oparciu o osiągnięcia pracowników w zakresie działalności naukowej. Przy podziale środków bierze się pod uwagę cztery najlepiej punktowane publikacje za okres ostatnich czterech lat. Na tej podstawie przydzielane zostają punkty pracownikom oraz obliczana jest wartość przeliczeniowa jednego punktu. Środki przyznawane na działalność statutową dzielone są na podstawie ilorazu powstałego wskutek podziału ogólnej puli środków przez ogólną liczbę punktów, co daje wartość przeliczeniową jednego punktu w złotówkach. System podziału środków w ramach subwencji ma na celu premiowanie najlepszych pracowników, a jednocześnie motywowanie do dalszej pracy naukowej i rozwoju.

Pracownicy otrzymują także indywidualne lub zespołowe nagrody JM Rektora UŚ. Priorytetem WNS jest rozwój kadry naukowej, poprzez prowadzenie badań naukowych, prowadzenie działań zmierzających do wzrostu umiędzynarodowienia Wydziału oraz pozyskiwanie grantów na badania naukowe. Nagrody przyznawane są za osiągniecia naukowo-badawcze, dydaktyczne, organizacyjne i za całokształt dorobku.

Nagrody Rektora otrzymuje się biorąc pod uwagę następujące kryteria:

- działalność naukowa (najlepiej punktowane publikacje naukowe indeksowane w bazach Scopus, WoS, publikacje, które powstały w ramach współpracy międzynarodowej, pozyskanie grantów międzynarodowych lub krajowych, realizacja badań naukowych, których efektem jest tzw. „wpływ społeczny");
- działalność dydaktyczna (szczególnie wysoka jakość kształcenia, implementacja innowacyjnych metod kształcenia, opieka nad studentami udokumentowana osiągnięciami studentów, opieka nad kołami naukowymi w przypadku włączenia studentów w badania naukowe albo przygotowania studentów do aktywnego uczestnictwa w konferencjach, seminariach itp., przygotowanie studentów do konkursów krajowych i międzynarodowych);
- działalność organizacyjna (faktyczne zaangażowanie i aktywne uczestnictwo w pracach komisji i innych ciał kolegialnych; pełnienie indywidualnych funkcji powierzonych przez dyrekcję Instytutu; organizacja konferencji międzynarodowych; współpraca z otoczeniem społeczno – gospodarczym oraz placówkami naukowo – dydaktycznymi, w szczególności szkołami oraz reprezentowanie Instytutu na zewnątrz w ramach tej współpracy).
- całokształt dorobku (całościowy dorobek naukowo-badawczy, w szczególności – publikacje, granty)

W celu wspierania i motywowania kadry powołany został System Motywacyjny w Dydaktyce Akademickiej (SMoDA), projektowany jest jako proces stale doskonalony, w ramach którego doceniane są działania w następujących przestrzeniach (zgodnych z certyfikatami doskonałości Polskiej Komisji Akredytacyjnej):

1. Doskonały kierunek

2. Zawsze dla studenta
3. Otwarty na świat
4. Partner dla rozwoju

Wymienione programy motywacyjne w dydaktyce akademickiej zostaną sfinansowane ze środków Inicjatywy Doskonałości Badawczej, która zakłada m.in. stworzenie najlepszych warunków do rozwoju zawodowego pracowników UŚ, w tym budowanie i podnoszenie kompetencji badawczych oraz dydaktycznych kadry naukowej.

W ramach konkursu pn. „Listy gratulacyjne JM Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dla nauczycieli/nauczycielek akademickich za doskonałą dydaktykę w roku akademickim 2021/2022" dwie pracownice Instytutu Socjologii zostały nagrodzone za doskonałą dydaktykę w roku akademickim 2021/2022 – dr Katarzyna Ponikowska i dr Ewa Leśniak-Berek, prof. UŚ.

4.5.2. Awanse naukowe pracowników

Według stanu na luty 2023r. 36 osób zaliczało się do liczby N w naukach socjologicznych, w tym 34 osoby zatrudnione są w ramach pełnych etatów badawczo-dydaktycznych, a 2 osoby w ramach połowy etatów badawczych. W Instytucie Socjologii zatrudnione są 34 osoby, natomiast 2 osoby, które nie są zatrudnione w IS, deklarują prowadzenie badań w dyscyplinie nauki socjologiczne. Wśród 34 osób zaliczanych do liczby „N", które zatrudnione są Instytucie Socjologii znajduje się: 4 profesorów, 12 doktorów habilitowanych i 18 doktorów. Ponadto sześciu studentów Szkoły Doktorskiej UŚ swoją dysertację przygotowuje w dyscyplinie nauki socjologiczne.

W 2019 roku awans stanowiskowy (ze stanowiska adiunkta na stanowisko profesora uczelni) uzyskało 11 doktorów habilitowanych, którzy zaliczania są do liczby „N" w naukach socjologicznych. W 2022 roku awans stanowiskowy uzyskała jedna osoba – adiunkt ze stopniem doktora został przeszeregowany na stanowisko profesora uczelni. Aktualnie procedowane jest postępowanie o nadanie tytułu profesora u dra hab. Andrzeja Niesporka, prof. UŚ. W bieżącym roku zostanie wszczęte postępowanie habilitacyjne przez dra Grzegorza Gawrona.

W celu wzmocnienia potencjału naukowo-badawczego, w Instytucie Socjologii zostały zatrudnione dwie osoby o ugruntowanej pozycji międzynarodowej w ramach etatów badawczych. Na pół etatu badawczego zatrudniono prof. Ewą Bogalską-Martin (z Uniwersytetu w Grenoble) i w takim samym wymiarze etatu zatrudniono prof. Lydię Coudroy de Lille (z Uniwersytetu w Lyonie).

Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 4 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 4:

W listopadzie 2022 roku został ogłoszony konkurs na stanowisko adiunkta w grupie pracowników badawczo-dydaktycznych w Instytucie Socjologii, którego rozstrzygnięcie nastąpi na początku marca.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

5.1. Stan, nowoczesność, rozmiary i kompleksowość bazy dydaktycznej i naukowej służącej realizacji zajęć oraz działalności naukowej na ocenianym kierunku w dyscyplinie, do której kierunek jest przyporządkowany

Budynek Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego znajduje się w centrum Katowic przy ul. Bankowej 11, co stanowi jego atut, bowiem jest zlokalizowany:

- W bezpośredniej odległości od **CINIBY**, jednego z najnowocześniejszych w Polsce Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej, będącego wspólnym projektem Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Uniwersytetu Ekonomicznego.
- W bezpośrednim sąsiedztwie **Rektoratu**, w którym znajduje się **Studencka Strefa Aktywności i Relaksu.**
- W odległości 10 minut spacerem od **Muzeum Śląskiego**, które mieści się w katowickiej Strefie Kultury. Siedziba Muzeum Śląskiego wraz z otaczającym go parkiem stanowi doskonałą przestrzeń dla studentów kierunku praca socjalna do uczestnictwa w licznych wydarzeniach edukacyjnych, muzycznych, festiwalach muzycznych i filmowych, czy spacerów.
- W odległości 10 minut spacerem od siedziby **Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia – NOSPR**, co również jest dla studentów kierunku praca socjalna wyjątkową możliwością udziału w światowych i krajowych wydarzeniach muzycznych.
- W odległości 10 minut spacerem od słynnego **Spodka** oraz **Międzynarodowego Centrum Kongresowego,** gdzie odbywały się i odbywają m.in. takie światowe wydarzenia jak Szczyt Klimatyczny ONZ, Internetowy Szczyty Cyfrowe IGF, Światowe Forum Miejskie (World Urban Forum), Europejski Kongres Gospodarczy, światowe festiwale muzyczne takie jak WOMAX, Tauron Nowa Muzyka, czy największe na świecie rozgrywki *e-sportowe* Intel Extreme Master.

W otoczeniu budynku Wydziału Nauk Społecznych mieści się parking, z wydzielonymi miejscami dla osób z niepełnosprawnościami. Przed budynkiem zorganizowano atrakcyjną dla osób studiujących przestrzeń umożliwiającą spędzenie czasu pomiędzy zajęciami na świeżym powietrzu (dodatkowe miejsca do siedzenia, nowe nasadzenia, fortepian). Na Wydziale znajdują się dwie aule – o powierzchni 334,39 m^2 (369 miejsc) oraz o powierzchni 224,07 m^2 (220 miejsc). Obie aule posiadają wyposażenie audiowizualne. Oprócz auli na Wydziale znajdują się trzy audiowizualne sale sympozjalne – o powierzchni 125 m^2 (106 miejsc), o powierzchni 124,42 m^2 (106 miejsc – sala do pełnej dyspozycji Instytutu Socjologii) oraz o powierzchni 89,77 m^2 (90 miejsc). Studenci mają do dyspozycji ponadto 4pracownie komputerowe, w których zainstalowane jest oprogramowanie dla osób niedowidzących. Zestawienie wszystkich sal dydaktycznych wraz z ich wyposażeniem zawiera załącznikZał_2_05.Trwa proces adaptacji pomieszczeń po bibliotece WNS oraz po przynależnym do niej magazynie. We wspomnianej przestrzeni powstanie pomieszczenie stanowiące strefę studenta / odpoczynku oraz strefę „nauki", wyposażoną w miejsca ze stanowiskami komputerowymi oraz dostępem do sieci internetowej, a także miejsca, gdzie studenci będą mogli skorzystać z sieci internetowej, wykorzystując swój sprzęt komputerowy.

W budynku Rektoratu (*vis-à-vis* budynku Wydziału Nauk Społecznych) znajduje się **Studencka Strefa Aktywności i Relaksu**, w której mieszczą się wszystkie biura wspierające studentów i absolwentów Uczelni: Biuro Karier, Biuro Studenckich Spraw Socjalnych, Biuro Działalności Studenckiej Wsparcia Studentów, a także gabinety psychologów i doradców zawodowych. Są one prowadzone w ramach Centrum Obsługi Studentów. Znajdują się tutaj wygodne kanapy i fotele, blaty

i krzesła. W Studenckiej strefie Aktywności i Relaksu znajduje się również sala warsztatowa, kącik czytelniczy oraz kącik zabaw dla dzieci. Przestrzeń ta jest w pełni dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Na wydziale trwają prace nad przygotowaniem **„pokoju wyciszenia"** dla studentek i studentów mających trudności z uczestnictwem w typowych zajęciach z grupą oraz takich, którzy mają obniżoną sprawność funkcjonowania społecznego. W pokoju wyciszenia studenci i studentki będą mieli możliwość odseparowania się od bodźców i odreagowania napięcia. Utworzenie pokoju wyciszenia zostanie sfinansowane ze środków pozyskanych na realizację projektu "DUO - Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą" (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWR.03.05.00-00-A031/19-00; projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego).

W budynku znajdują się **dwie windy osobowe** i **pięć platform podjazdowych**. Dostępnych jest 8 automatów vendingowych do sprzedaży napojów i żywności, a także 2 ogólnodostępne, bezpłatne dystrybutory z zimną i gorącą wodą filtrowaną. Na poziomie -1 Wydziału Nauk Społecznych znajduje się szatnia, w której studenci mogą zostawić odzież zewnętrzną oraz parasole. Szatnia dysponuje miejscami dla 288 studentów – w razie potrzeby można tę liczbę podwoić. Szatnia czynna jest od poniedziałku do niedzieli od godziny 7:30 do 19:00. W budynku dostępne są dodatkowo zamykane szafki do dyspozycji osób studiujących (40 schowków). W obiekcie poza tym znajdują się: portiernia, sanitariaty i pomieszczenia techniczne. Pomieszczenia znajdujące się na południowej i zachodniej stronie budynku są wyposażone w klimatyzatory, które podlegają bieżącej konserwacji i regularnym przeglądom. Wydział spełnia wymogi z zakresu bezpieczeństwa pożarowego.

Poszczególne dziekanaty kierunkowe, dziekanat ds. odpłatności za studia i świadczeń dla studentów oraz dziekanat ds. obsługi dydaktyki znajdują się na parterze w bliskiej odległości od siebie. Prowadzą do nich szerokie klatki schodowe oraz winda, co jest niezmiernie istotne z punktu widzenia osób z dysfunkcją ruchu. W bliskim sąsiedztwie poszczególnych dziekanatów, znajduje się gabinet Dziekana Wydziału oraz gabinety prodziekanów: ds. Kształcenia i Studentów, ds. Badań Naukowych i Umiędzynarodowienia oraz ds. Strategii i Promocji.

Wydział może poszczycić się również oddaną w 2022 roku do użytku **pracownią do badań fokusowych**, której utworzenie sfinansowano ze środków własnych wydziału, a doposażono ze środków pozyskanych w ramach programu POWER (Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego POWR.03.05.00-00-Z117/17-00; projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego). Pracownia fokusowa składa się z dwóch pomieszczeń: sali fokusowej ze stołem i krzesłami dla uczestników wywiadu grupowego i stanowiskiem dla moderatora oraz podglądowni (części obserwacyjno-technicznej) - gabinetu, który pozwala na monitorowanie przebiegu wywiadu fokusowego poprzez obserwację uczestników przez lustro weneckie oraz na techniczną obsługę spotkania. Pracownia fokusowa wyposażona jest w sprzęt audiowizualny do rejestracji spotkań (kamera FullHD z wbudowanymi mikrofonami), nagłośnienie oraz lustro fenickie (weneckie) zapewniające bezpośredni podgląd przebiegu badania i kompletny system monitorowania, który umożliwia rejestrację i zapis audio-wideo wywiadów. Do dyspozycji moderatora w pracowni pozostaje ekran projekcyjny z rzutnikiem multimedialnym oraz system transmisji obrazu i dźwięku. W podglądowni znajduje się komputer PC z przyłączami do sprzętu audiowizualnego, rzutnika oraz dostęp do internetu. Rozwiązania techniczne i informatyczne powinny pozwolić na rejestrację przebiegu dyskusji oraz – opcjonalnie – na transmisję online. Dzięki temu studenci mają możliwość obserwacji przebiegu dyskusji przeprowadzanych np. na potrzeby zajęć dydaktycznych czy wcielenia się w rolę moderatora. Studenci mogą korzystać z tej sali w ramach zajęć z metod badań społecznych, a także zajęć specjalizacyjnych z zakresu Action Research oraz dotyczących metod pracy z grupą i społecznościami lokalnymi.

Infrastruktura wydziału została także wzbogacona o **dwa studia: telewizyjne i radiowe**. Studia te mogą być wykorzystywane przez studentów w ramach zajęć z zakresu autoprezentacji, Public Relations w pracy socjalnej oraz jako pomoc w realizacji projektów socjalnych (np. do promocji działań projektowych). Duża część wyposażenia została również sfinansowana ze środków pozyskanych w ramach programu POWER. Studio telewizyjne jest wyposażone w kompletny tor kamerowy wykorzystujący 5 kamer studyjnych JVC. Kamery są wyposażone w wózki jezdne, ekrany podglądowe Lilliput, sygnalizację tally-light. Istnieje możliwość zdalnego sterowania kamerami z reżyserki z wykorzystaniem kontrolera parametrów. Studio posiada kompletne okablowanie AV w standardach HDMI, SDI, XLR oraz system sterowania oświetleniem DMX z możliwością regulacji nasilenia światła i temperatury barwowej, a także 7 paneli świetlnych LED oraz 2 reflektory LED z soczewką Fresnela. Dodatkowo znajduje się tam system prompterowy oraz system komunikacji reżyserka-studio wraz z interkomem typu "ucho", a także meble studyjne do realizacji telewizyjnych oraz system mikroportowy. Wyposażenie studia stanowią również podwieszenia i sztankiety do instalacji teł fotograficznych, ekrany podglądowe dla prowadzących i reżyserki, konsola analogowo-cyfrowa do obsługi sygnału audio, mikser sygnału video BlackMagic Design, głośniki odsłuchowe dla reżyserki i studia, system rejestracji obrazu i dźwięku Black Magic Design Stream Deck, aranżacja akustyczna z wykorzystaniem paneli akustycznych i pułapek basowych Apama oraz połączenie sygnałowe studia radiowego i telewizyjnego z wykorzystaniem standardów SDI i XLR. Studio radiowe jest wyposażone w meble studyjne umożliwiające realizacje radiowe, konsolę radiową do obsługi dźwięku, mikrofony pojemnościowe Audio Technica, bramki DBX 266 oraz statywy mikrofonowe typu goose-neck. W studio znajdują się również głośniki odsłuchowe dla reżyserki i studia, filtr realizacyjny do nagrań lektorskich, aranżacja akustyczna z wykorzystaniem paneli akustycznych i pułapek basowych Apama oraz sufitowych paneli akustycznych.

Warto dodać, że w budynku WNS znajduje się księgarnia oferująca **szeroki wybór** pozycji z zakresu nauk społecznych i humanistycznych.

Baza dydaktyczna i naukowa Wydziału Nauk Społecznych udostępniona do realizacji zajęć na kierunku praca socjalna jest **wystarczająca do sprawnej realizacji procesu dydaktycznego**. Wszystkie sale dydaktyczne wyposażone są w rzutniki multimedialne i komputery stacjonarne posiadające podłączenie do internetu. Zasadnicza część zajęć realizowanych na kierunku praca socjalna odbywa się na drugim piętrze (pojedyncze zajęcia na trzecim piętrze i na parterze), do którego prowadzi aż pięć ciągów komunikacyjnych, w tym trzy klatki schodowe i dwie windy oraz bardzo szerokie, przestronne korytarze, co zapewnia komfort i bezpieczeństwo w sytuacjach nagłych oraz stanowiło atut w czasie ograniczeń związanych z pandemią.

Instytut Socjologii dysponuje dziesięcioma salami o liczebności od 29 do 106 miejsc. Ich wykaz ujęty został w poniższej tabeli.

Tab. V. Wykaz sal w Instytucie Socjologii

Lp.	Nr sali	Liczba miejsc	Metraż	Wyposażenie
1.	232	45	51,31	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome
2.	233	81	84,39	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome
3.	234	49	51,97	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome
4.	235	39	38,78	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome
5.	236	33	31,92	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome
6.	237	37	39,14	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome

7.	312	30	49,28	Sala komputerowa, audiowizualna
8.	048A	29	29,03	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome
9.	sala sympozjalna II	106	124,42	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome
10.	fokusownia	10	20,51	Sala audiowizualna, wyposażenie ruchome

Instytut Socjologii posiada również pokój wykorzystywany do zajęć, wyposażony w sprzęt audiowizualny o powierzchni 33,92 m^2 z przeznaczeniem dla 18 słuchaczy (pok. 231). Zajęcia w mniejszych grupach seminaryjnych odbywają się ponadto w gabinetach.

Zajęcia na kierunku praca socjalna są aktualnie realizowane tylko z 5 grupami na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia, co ułatwia w znaczący sposób zaplanowanie zajęć w harmonogramach.

5.2. Infrastruktura i wyposażenia instytucji, w których prowadzone są zajęcia poza uczelnią oraz praktyki zawodowe

Obowiązkowe praktyki zawodowe na kierunku praca socjalna prowadzone są w instytucjach i podmiotach wsparcia społecznego, m.in. ośrodkach pomocy społecznej, domach pomocy społecznej, ośrodkach interwencji kryzysowej, domach dziecka, świetlicach środowiskowych, a także stowarzyszeniach i fundacjach, do których należy zapewnienie infrastruktury niezbędnej do realizacji przez studenta programu praktyk. Z rozmów przeprowadzonych przez opiekunów praktyk wynika, że instytucje te dbają o zapewnienie odpowiednich stanowisk pracy, pomieszczeń i materiałów zgodnie z programem praktyki, a także są zobowiązane do zapoznania studenta z zakładowym regulaminem pracy i przepisami o bezpieczeństwie i higienie pracy. Zgodnie z treścią składanego przez studenta oświadczenia przed rozpoczęciem praktyk, każdy student zobowiązany jest m.in. do przestrzegania ustalonego w miejscu odbywania praktyki porządku i dyscypliny pracy oraz zasad BHP i ochrony przeciwpożarowej. Monitorowanie jakości i dostępności infrastruktury w trakcie odbywania praktyk przez studentów w instytucjach zewnętrznych odbywa się poprzez opinie wydawane po ich zakończeniu (formularz elektroniczny), a także w ich trakcie, poprzez interweniowanie u praktykodawców w przypadku zgłoszenia przez studenta zastrzeżeń w tym obszarze.

5.3. Dostęp do technologii informacyjno-komunikacyjnej (w tym Internetu a także platformy e-learningowej, w przypadku, gdy na ocenianym kierunku prowadzone jest kształcenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość) oraz stopnia jej wykorzystania w procesie nauczania i uczenia się studentów oraz w działalności i komunikacji naukowej

Sale dydaktyczne w budynku WNS UŚ wyposażone są w **infrastrukturę informatyczną** (projektory, komputery, nagłośnienie i systemy łączności), które umożliwiają realizację procesu dydaktycznego w sposób efektywny. Znaczna część wyposażenia została zainstalowana w trakcie pandemii COVID-19, a co za tym idzie, jest to sprzęt nowy, w pełni kompatybilny z wykorzystywanym oprogramowaniem.

Dodatkowo dla zapewnienia najwyższej jakości przekazu audio i video obron doktorskich i innych ważnych wydarzeń został zakupiony sprzęt umożliwiający transmisję spotkań hybrydowych w wybranych salach (Zał_2_05). Organizując wydarzenia w formule hybrydowej skierowanej do szerokich grup odbiorców pracownicy mają możliwość zwrócenia się do **uniwersyteckiego Centrum**

Komunikacji Medialnej, które dysponuje profesjonalnym sprzętem i obsługuje transmisje wydarzeń m.in. w serwisach Youtube i Facebook.

Podstawowym narzędziem wykorzystywanym **w nauczaniu zdalnym i hybrydowym** na kierunku praca socjalna jest **Microsoft Teams na platformie Microsoft 365**. Wszyscy studenci i pracownicy (kadra naukowa i administracyjna) mają możliwość utworzenia konta w domenie Office365. Konto to zapewnia dostęp do bogatego pakietu aplikacji ułatwiających pracę, naukę i komunikację: Teams, SharePoint, Outlook, Word, Excel, OneNote i PowerPoint. Umowa licencyjna z firmą Microsoft **zapewnia pełne bezpieczeństwo danych osobowych użytkowników, a także plików przechowywanych i przesyłanych przez użytkowników**. Aby zwiększyć funkcjonalność platformy Teams, aktywowana została **możliwość zapraszania** do uniwersyteckiej sieci Office365 osób, nie będących pracownikami Uniwersytetu Śląskiego. Opcja ta ułatwia komunikację naukową i podejmowanie wspólnych działań w ramach międzyuniwersyteckich grup oraz zespołów roboczych.

MS Teams **dostępny jest z każdego miejsca**, poprzez przeglądarkę (wersja web), aplikację dla systemu Windows/IOS lub na urządzenia mobilne. Osoby nieposiadające konta w domenie o365 Uniwersytetu Śląskiego mogą uczestniczyć w każdym spotkaniu poprzez link z zaproszeniem od organizatora.

Po powrocie do studiowania w kontakcie wielu nauczycieli akademickich tworzy równolegle do zajęć stacjonarnych zespoły na MS Teams, aby **zwiększyć efektywność komunikacji wykładowcy ze studentami**, ułatwić przesyłanie materiałów dydaktycznych, a także umożliwić studentom pracę w grupach. Zajęcia zdalne prowadzone są wyłącznie w trybie synchronicznym z wykorzystaniem wideokonferencji. MS Teams umożliwia uczestnikom spotkania pełną komunikację (audio, video i tekstową), udostępnianie prezentacji multimedialnych lub swojego ekranu oraz działanie na wspólnej tablicy lub w osobnych pokojach, gdzie studenci pracują w grupach nadzorowani przez prowadzącego (***breakout rooms***). Materiały multimedialne i tekstowe przesyłane w zespołach są elementem uzupełniającym wykład, dyskusję lub inne formy pracy w trakcie spotkania online. Aplikacja MS Teams automatycznie generuje raporty obecności na zajęciach i umożliwia rejestrowanie przebiegu spotkania.

W trakcie zdalnych i hybrydowych zajęć dydaktycznych wykładowcy wykorzystują także pozostałe aplikacje pakietu Office365. Na potrzeby zaliczeń i egzaminów kadra naukowa użytkuje: **MS Forms, Testportal oraz Platformę E-learningową Uniwersytetu Śląskiego osadzoną w środowisku Moodle**. Moodle wykorzystywane jest także jako narzędzie do kształcenia asynchronicznego – prowadzący mają możliwość przygotowywania w tym środowisku kursów zdalnych, które uzupełniają zajęcia w trybie stacjonarnym. Platforma E-learningowa[125] jest także przestrzenią, gdzie zamieszczane są wewnętrzne szkolenia dla pracowników uniwersytetu (np. Ochrona danych osobowych) lub kursy przybliżające narzędzia pracy zdalnej (Platforma Moodle - dla wykładowcy, MS Teams + Forms - dla wykładowcy, USOS).

MS Teams wykorzystywany jest również do spotkań grup roboczych, zespołów projektowych oraz zdalnych lub hybrydowych konferencji naukowych i wydarzeń organizowanych przez pracowników i studentów (np. VII Tydzień Pracy Socjalnej[126], II Konferencja Wokół Nauk Społecznych – Młodość[127]).

Całość obsługi administracyjnej związanej z procesem dydaktycznym opiera się na systemie USOS[128], który służy studentom m.in. do zapisywania się na zajęcia oraz bieżącego monitorowania

[125] https://el.us.edu.pl/
[126] https://us.edu.pl/student/komunikaty/tydzien-pracy-socjalnej/
[127] https://us.edu.pl/wydzial/wns/2022/11/09/ii-konferencja-wokol-nauk-spolecznych-mlodosc/
[128] https://usosweb.us.edu.pl.

wszelkich spraw związanych z przebiegiem studiów. Dostępne dla studentów i nauczycieli akademickich **bazy danych** wskazane zostały w punkcie 5.6.

Dzięki użyciu aplikacji i systemów stworzonych przez licencjonowanych dostawców, gwarantowane jest **bezpieczeństwo danych studentów oraz pracowników**, nad czym czuwają zarówno Inspektor Ochrony Danych UŚ, Lokalny Administrator Danych Osobowych oraz Pełnomocnik Lokalnego Administratora danych osobowych.

W celu rozwoju i monitorowania metod nauczania na odległość oraz wspierania jego jakości, z grona nauczycieli akademickich powołany został **Pełnomocnik Dziekana Wydziału Nauk Społecznych UŚ do spraw kształcenia na odległość**. Współpracuje on z jednostkami na poziomie uniwersyteckim, takimi jak Działem Kształcenia, Centrum Kształcenia na Odległości, Działem Informatycznej Obsługi Toku Studiów, a na poziomie wydziału z informatykami.

Aby przygotować studentów kierunku praca socjalna do korzystania z aplikacji i systemów wykorzystywanych w kształceniu zdalnym, przed rozpoczęciem każdego roku akademickiego **organizowane są szkolenia** w ramach Dni Adaptacyjnych. Dodatkowo na platformie e-learningowej UŚ zamieszczony został kurs Pierwsze kroki z narzędziami do pracy zdalnej - Teams i Moodle, który jest rekomendowany dla studentów rozpoczynających studia.

W okresie pandemii wsparciem w nauczaniu zdalnym dla nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne był działający na MS Teams od początku pandemii COVID-19 zespół *Wykładowcy UŚ w zdalnym uczeniu (się)*. W zespole zamieszczano na bieżąco informacje o funkcjonalnościach MS Teams, wymieniano się doświadczeniami i uwagami technicznymi związanymi z prowadzeniem zajęć dydaktycznych online. W Uniwersytecie działała także grupa **Ambasadorów MS Teams** – osób, które wiosną 2020 r., przeszły cykl szkoleń z działania tej aplikacji, aby następnie dzielić się wiedzą z innymi członkami społeczności akademickiej (poprzez organizowanie szkoleń na wydziałach lub indywidualnych spotkań szkoleniowych). Pracownicy i studenci mają także dostęp do uniwersyteckiej platformy ZdalnyUŚ[129], gdzie można znaleźć najważniejsze informacje o platformach, filmy instruktażowe, poradniki itp.

5.4. Udogodnienia w zakresie infrastruktury i wyposażenia dostosowanych do potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Zasadnicza część zajęć realizowanych na kierunku praca socjalna odbywa się na drugim piętrze (pojedyncze zajęcia na trzecim piętrze i na parterze), do którego prowadzi aż pięć ciągów komunikacyjnych, w tym trzy klatki schodowe i dwie windy oraz bardzo szerokie, przestronne korytarze, co zapewnia komfort i bezpieczeństwo w sytuacjach nagłych.

W budynku znajdują się dwie windy osobowe:

- nowoczesna, włączona do użytku w styczniu 2020 r. **winda wewnętrzna** obsługująca 5 kondygnacji (parter, I p., II p., III p., IV p.) wymiar: 199cmx118cm, panel sterowania na wysokości 93-123 cm, oznaczenia w języku Braille'a, lustro, pochwyt, drzwi automatyczne, komunikaty głosowe, wyświetlacz pięter, przycisk awaryjny (czynny jedynie w czasie awarii windy)
- **winda zewnętrzna**: obsługująca 5 kondygnacji (przyziemie, parter, I p., II p., III p.) wymiar: 140cm106cm, panel sterowania na wysokości 90-122 cm, oznaczenia w języku Braille'a, drzwi automatyczne, winda przeszklona 3 drzwiowa brak lustra, wyświetlacz kondygnacji. Z powodów bezpieczeństwa w celu przywołania windy na poziomie przyziemia (wejście

[129] https://www.zdalny.us.edu.pl/

z zewnątrz) należy przywołać obsługę za pomocą przycisku znajdującego się po prawej stronie. Studenci i pracownicy korzystający z windy na co dzień mają możliwość uzyskania od administratora budynku karty stałego dostępu zapewniającej swobodny i niezależny od obsługi budynku dostęp do windy.

Obydwie działające w budynku windy spełniają wszystkie standardy dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Dodatkowo, w budynku znajduje się **pięć platform podjazdowych**:

- platforma pionowa przy wejściu głównym (dojazd do windy wewnętrznej) przywołanie obsługi za pomocą przycisku;
- platforma przy portierni lewa str. (dostęp do dziekanatów) pomieszczenia od 1-22;
- platforma II piętro (dostęp do sali sympozjalnej I);
- platforma III piętro (dostęp do sali sympozjalnej II);
- platforma IV piętro (dostęp do sali sympozjalnej IIII wejście prawe).

Dzięki dostępowi do wind i platform zlikwidowane zostały ograniczenia dostępu do sal dydaktycznych, zaplecza socjalnego i administracji obsługi studentów. Na potrzeby osób z niepełnosprawnościami zostały wydzielone dwa miejsca parkingowe (od strony północnej budynku, blisko windy zewnętrznej). Na każdym piętrze udostępnione są specjalnie dostosowane toalety.

Warto tutaj dodać, że Centrum Obsługi Studentów UŚ udostępnia sprzęt wspierający kształcenie, **np. notebooki, dyktafony, systemy FM, lupy elektroniczne, zestawy książki mówionej.** Studenci używający aparatów słuchowych mają możliwość wypożyczenia systemu FM, który wzmacnia działanie aparatu słuchowego. Uczelnia dysponuje **10 nadajnikami Campus S i 20 odbiornikami PhonakMicroLinkMLxS**. Niezależnie od udogodnień technicznych studenci niesłyszący lub niedosłyszący posługujący się Polskim Językiem Migowym, **mogą liczyć na pomoc tłumacza**, który będzie im towarzyszył podczas zajęć, wizyt w bibliotece czy dziekanacie, a także w innych istotnych dla życia studenckiego sytuacjach.

5.5. Dostępność infrastruktury, w tym aparatury naukowej, oprogramowania specjalistycznego i materiałów dydaktycznych, w celu wykonywania przez studentów zadań wynikających z programu studiów w ramach pracy własnej

W czasie pandemii COVID-19,aby umożliwić studentom i pracownikom udział w zajęciach i spotkaniach zdalnych, 4 sale zostały przeznaczone na „**sale pracy indywidualnej"** dostępne na żądanie do rezerwacji od godziny 7.30 do 20.00 (sale nr 241,110,207,209). Sale były wyposażone w sprzęt komputerowy i były wykorzystywane również podczas obron prac dyplomowych organizowanych w trybie zdalnym. Ponadto osoby nieposiadające sprzętu komputerowego miały możliwość skorzystania ze sprzętu uniwersyteckiego po podpisaniu umowy użyczenia[130].

Aktualnie studenci mogą korzystać z miejsc pracy i komputerów znajdujących się w Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej – CINiBA (budynek bezpośrednio sąsiadujący z WNS) oraz w innych miejscach na terenie campusu (np. Studencka Strefa Aktywności i Relaksu w Rektoracie sąsiadującym bezpośrednio z WNS).

Aplikacje i systemy wykorzystywane w nauczaniu zdalnym są dostępne dla studentów z ich prywatnych komputerów i urządzeń mobilnych i mogą być używane w ramach pracy własnej w dowolnym czasie i miejscu (bez ograniczenia co do lokalizacji). Dotyczy to nie tylko Platformy

[130] https://www.zdalny.us.edu.pl/index.php/pl/nauczyciele-akademiccy/wsparcie/uzyczenie-sprzetu

E learningowej, ale wszystkich aplikacji pakietu Office365. W konsekwencji materiały dydaktyczne przygotowywane przez dydaktyków i przesyłane studentom za pośrednictwem Microsoft Teams i SharePoint są dostępne w trybie ciągłym. Również z wszystkich elektronicznych zasobów biblioteki uniwersyteckiej studenci mogą korzystać z domu (lub dowolnej lokalizacji) po zalogowaniu do systemu HAN UŚ.

Na Uniwersytecie Śląskim działa system **EDUROAM** (*educational roaming*), który umożliwia autoryzowany dostęp do internetu dla użytkowników wszystkich uczelni i jednostek akademickich, biorących udział w projekcie EDUROAM na całym świecie. Każdy pracownik uczelni posiada konto w domenie us.edu.pl, które umożliwia nie tylko korzystanie z poczty elektronicznej, ale również z sieci bezprzewodowej wi-fi EDUROAM oraz z wirtualnej sieci uczelni (VPN). Takie same możliwości mają studenci Uniwersytetu Śląskiego. Studenckiego Konta Uniwersytetu Śląskiego (SKUŚ) mają wszyscy studenci zarejestrowani w systemie USOS. Po ich aktywowaniu oni również mogą korzystać z poczty elektronicznej w domenie us.edu.pl, z sieci bezprzewodowej EDUROAM oraz z wirtualnej sieci uczelni (VPN).Pracownicy i studenci korzystający z usługi EDUROAM mają dostęp do internetu w każdym budynku Uniwersytetu Śląskiego.

Na Wydziale Nauk Społecznych podjęto również starania w zakresie wzmocnienia sygnału sieci internetowej. Obecnie w budynku działa 15 stacji przekaźnikowych AP. Sygnał obsługuje głównie korytarze wzdłuż budynku dając dostęp do sieci **EDUROAM** w salach dydaktycznych i na korytarzach przed nimi. Ponadto częściowo pokryte sygnałem są pomieszczenia pracownicze w segmentach A i B. Zgodnie ze złożonym zapotrzebowaniem do Działu Administracji Sieci i Usług Sieciowych o rozbudowę infrastruktury sieci bezprzewodowej do października br. zostanie zamontowane kolejne 30 szt. Access Pointów, które pozwolą na całkowite pokrycie budynku Bankowa 11 sygnałem Wi-Fi.

W czasie pandemii COVID-19 działał dodatkowy projekt **Dydaktyczna Biblioteka Cyfrowa UŚ**[131]**.** W bibliotece tej były umieszczane pełne teksty tych publikacji, które były niezbędne w procesie kształcenia (książki, artykuły, rozdziały), ale nie były dostępne w wersji elektronicznej. Z materiałów mogli skorzystać zarówno pracownicy jak i studenci Uniwersytetu Śląskiego. Prośby o umieszczenie publikacji w Dydaktycznej Bibliotece Cyfrowej mogli przesyłać pracownicy naukowi UŚ poprzez specjalnie przygotowany w tym celu formularz. Aktualnie studenci mają możliwość zdalnego zamawiania cyfrowej kopii materiałów[132].

5.6. System biblioteczno-informacyjny uczelni, w tym dostęp do aktualnych zasobów informacji naukowej w formie tradycyjnej i elektronicznej, o zasięgu międzynarodowym oraz dostosowanie do potrzeb wynikających z procesu nauczania i uczenia się na ocenianym kierunku, a także działalności naukowej w zakresie dyscypliny, do której przyporządkowany jest kierunek, w tym w szczególności dostęp do piśmiennictwa zalecanego w sylabusach

W bezpośrednim sąsiedztwie WNS znajduje się Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka (CINiBA)[133] – jedna z **najnowocześniejszych bibliotek uniwersyteckich w Polsce**, wybudowana wspólnie przez Uniwersytet Śląski i Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, w której połączono zbiory Biblioteki UŚ i Biblioteki Głównej UEK. Do zasobów CINiBA włączono również zasoby biblioteki WNS posiadającej bogaty księgozbiór z zakresu nauk socjologicznych, w tym dotyczących pracy socjalnej.

---

[131] https://www.ciniba.edu.pl/biblioteki-cyfrowe/988000-dydaktyczna-biblioteka-cyfrowa-us
[132] https://www.ciniba.edu.pl/zdalne-zamawianie
[133] https://www.ciniba.edu.pl/

Budynek CINiBA ma ponad 12 tys. m2 powierzchni i 63 tys. m3 kubatury. Na 7 kondygnacjach obiektu równocześnie może przebywać 1000 osób. Znajduje się tam 340 komputerów i terminali, skanery, 54 km półek, 6 „selfchecków" do samodzielnego wypożyczania książek, wrzutnia (najnowszy i jedyny w Polsce model zawierający sorter do selekcjonowania zwracanych książek, np. wg ich miejsca przechowywania)[134]. Na każdym poziomie znajduje się samoobsługowy punkt ksera. Biblioteka jest w pełni dostosowana **do potrzeb osób z niepełnosprawnością** – posiada automatycznie otwierane drzwi wejściowe, windy z kabinami dostosowanymi dla osób poruszających się na wózkach oraz niewidomych/niedowidzących, toalety dla osób z niepełnosprawnością ruchową, korytarze i pomieszczenia dostosowane do poruszania się na wózkach, stanowiska pracy dla niepełnosprawnych czytelników i pracowników[135].

Dobra organizacja przestrzeni (miejsca do pracy indywidualnej i grupowej, do czytania prasy) sprawia, że książnica jest **utożsamiana z miejscem spotkań intelektualnych i przyjemnego spędzania czasu**. CINiBA jest otwarta dla wszystkich czytelników, a korzystanie z jej zasobów jest bezpłatne. O otwartym charakterze książnicy świadczy nie tylko wolny dostęp do krajowych i światowych publikacji w postaci tradycyjnej i elektronicznej, ale także fachowa pomoc ze strony bibliotekarzy, przyjazna architektura, najnowsze technologie i rozwiązania (w tym urządzenia samoobsługowe) oraz dostosowanie gmachu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Centrum jest czynne od poniedziałku do soboty w godzinach 8.00-20.00. W czasie sesji egzaminacyjnych CINIBA jest czynna do 23.00.

CINiBA udostępnia zbiory naukowe ze wszystkich dyscyplin wiedzy reprezentowanych w Uniwersytetach – Śląskim i Ekonomicznym. W Centrum zapewniony jest dostęp do krajowych i światowych publikacji naukowych **w postaci tradycyjnej i elektronicznej**. Czytelnicy CINiB-y mają do dyspozycji kolekcję liczącą **ponad 1 milion woluminów książek i czasopism,** wzbogaconą o bazy danych dostępne w bibliotece i zdalnie w dowolnym miejscu na świecie, po zalogowaniu do systemu. Znaczna część księgozbioru znajduje się w otwartych strefach i ma charakter **ogólnodostępny**. Są to książki najnowsze oraz zbiory wyselekcjonowane, publikacje istotne dla poszczególnych dziedzin naukowych, po które najczęściej sięgają pracownicy naukowi i studenci. Wolny dostęp do półek, możliwość swobodnego przeglądania książek, bez konieczności ich zamawiania, pozwala na swobodne korzystanie z zasobów i gwarantuje użytkownikom dużą samodzielność – od dotarcia do właściwej półki po wypożyczenie książki. Inteligentne rozwiązania np. **funkcja „prowadź"**, dostępna w katalogu INTEGRO, pozwala na szybką lokalizację książki. Po kliknięciu ikony „Prowadź", wyświetla się podgląd piętra i regału, na którym znajduje się wybrana pozycja. CINIBA jest dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych, które **mogą swobodnie korzystać z zasobów biblioteki**, wykorzystując specjalistyczne oprogramowanie i sprzęt komputerowy.

W czytelni zlokalizowanej w CINiBA można korzystać z książek, czasopism, materiałów z magazynów zamkniętych oraz publikacji sprowadzonych z innych bibliotek. Na księgozbiór podręczny składają się: encyklopedie ogólne (polskie i zagraniczne), bibliografie dziedzinowe i seria Prace Naukowe UŚ. Oprócz tego w CINiBA zlokalizowana jest Czytelnia Prasy Bieżącej z najnowszą informacyjną i opiniotwórczą prasą, w tym m.in. polskimi i zagranicznymi gazetami i tygodnikami[136].

W budynku CINiBA znajduje się również Mediateka, w której zapewniony jest dostęp do multimediów oraz stanowisk komputerowych, na których można odtwarzać płyty wymagające zainstalowania programu i zrestartowania komputera[137].

---

[134] http://ciniba.edu.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=56&Itemid=67
[135] http://ciniba.edu.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=2&Itemid=2&lang=pl
[136] http://www.ciniba.edu.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=8&Itemid=31&lang=pl
[137] https://www.ciniba.edu.pl/czytelnia-i-mediateka-n

W zbiorach biblioteki znajdują się pozycje wskazane w sylabusach. Prowadzący zajęcia mają możliwość przesyłania do biblioteki informacji o nowych publikacjach w sylabusie. W marcu 2023r uruchomiono **Pakiet Wykładowcy**[138], w ramach którego nauczyciele akademiccy mają zapewniony:

- bezpłatny 30-dniowy dostęp online do całego księgozbioru PWN i PZWL w czytelni on-line IBUK Libra;
- po tym okresie 30-dniowy dostęp do nowości PWN i PZWL, które pojawiły się w IBUKU Librze w poprzednim miesiącu;
- stały rabat 25% na książki papierowe i 30% na e-booki PWN i PZWL oraz informacje o dodatkowych promocjach w newsletterze;
- dostęp do dodatkowych materiałów w newsletterze – webinaria, e-booki, prezentacje.

W CINIB-ie organizowane są **wydarzenia edukacyjno-kulturalne, wystawy, spotkania autorskie, promocje książek oraz akcje promocyjno-informacyjne**. Rocznie odbywa się tutaj **ok. 400 wydarzeń**. Centrum prowadzi również szkolenia dla studentów, pracowników, doktorantów w zakresie korzystania z baz danych, tworzenia kwerend, wyszukiwania cytowań. Szkolenia są przygotowywane na życzenie i dostosowywane do potrzeb danej grupy. Do niektórych źródeł przygotowane zostały filmy umieszczone na kanale youtube biblioteki (CINiBA official). Zawierają one instrukcje wskazujące jak się zalogować przez system HAN, jak korzystać z baz danych, bibliotek cyfrowych, jak zapisywać otrzymane rezultaty itp.[139].

Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 5 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	Modernizacja infrastruktury dydaktycznej, socjalnej, przestrzeni studenckiej, technicznej, nowych mediów oraz poprawa wyposażenia w komputery i oprogramowanie. Działania te powinny objąć w pierwszej kolejności: modernizację budynku i sal dydaktycznych; ciągów i udogodnień komunikacyjnych; sieci bezprzewodowej; komputerów w salach zajęć oraz oprogramowania wykorzystywanego na potrzeby dydaktyczne i do celów badawczych.	W raportowanym okresie podjęto szereg działań związanych z modernizacją infrastruktury dydaktycznej i socjalnej budynku Wydziału Nauk Społecznych. **Wyremontowano bądź oddano do użytku** w tym czasie 11 pomieszczeń, w tym aż 8 będących do dyspozycji kadry badawczo-dydaktycznej Instytutu Socjologii oraz studentów kierunku praca socjalna. Poszczególne pomieszczenia zostały pomalowane, wyposażone w meble i sprzęt komputerowy. Szczegółowy wykaz sal oraz opis podjętych prac modernizacyjnych w budynku zawierają załącznikiZał_2_05_01, Zał_K5_01.Warto podkreślić, że w ostatnim czasie powstało kilka **nowych pomieszczeń** poszerzających bazę dydaktyczną. Jednym z takich pomieszczeń jest **pracownia do badań fokusowych**, której utworzenie sfinansowano ze środków własnych wydziału, a doposażono ze środków pozyskanych w ramach programu POWER (Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego POWR.03.05.00-00-Z117/17-00; projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach

[138] https://www.ciniba.edu.pl/wiadomosci/988545-ibuk-libra-pakiet-wykladowcy
[139] https://www.youtube.com/channel/UC0O2vmkA0LvFDxMLfiiSYLg

		Europejskiego Funduszu Społecznego). W ostatnich trzech latach zakupiono dla pracowników związanych z Instytutem Socjologii i Wydziałem **sprzęt i oprogramowanie** wykorzystywane na potrzeby dydaktyczne i do celów naukowo-badawczych. Gabinety dla wykładowców zostały wyposażone w pięć zestawów komputerowych, złożonych z komputerów stacjonarnych, monitorów, urządzeń peryferyjnych (klawiatura i myszka) oraz w podstawowe oprogramowanie (licencja Microsoft Office Professional). Dodatkowo zakupiono 11 notebooków, które przekazane zostały do użytkowania pracownikom. Każdy z komputerów przenośnych jest wyposażony w licencję Microsoft Office Professional. Do dyspozycji pracowników przekazano również sześć tabletów graficznych. Pracownicy i studenci mogą również korzystać z najnowszych wersji oprogramowania **PS Imago Pro – Predictive Solutions** (dawniej SPSS), które służy do realizacji zadań z zakresu statystycznej analizy danych, raportowania, automatycznego przetwarzania danych czy Business Intelligence. Jest ono wykorzystywane nie tylko w badaniach realizowanych przez pracowników, ale także w procesie dydaktycznym, m.in. na zajęciach ze statystyki, metod i technik badań socjologicznych. Studenci wykorzystują je także, realizując własne projekty badawcze na potrzeby prac dyplomowych. Co roku finansowany jest zakup licencji na to oprogramowanie. Liczba użytkowników licencji jest nielimitowana, co oznacza, że każdy pracownik i student po złożeniu wniosku do opiekuna licencji może uzyskać dostęp do plików instalacyjnych i kodów aktywacyjnych. Program PS Imago Pro jest zainstalowany na wszystkich komputerach w obydwu pracowniach (sala 14 i sala 312), z których korzystają studenci kierunku praca socjalna. Zakupiono również oprogramowanie do badań jakościowych. Jednym z programów do analizy danych jakościowych jest **QDA Miner,** który obejmuje pakiet do kodowania, objaśniania, wyszukiwania i analizowania małych i dużych zbiorów dokumentów i obrazów. Może on być wykorzystany do analizy wywiadu lub zogniskowanej grupowej transkrypcji, dokumentów prawnych, artykułów prasowych, nawet całych książek, a także rysunków, fotografii, obrazów, i innych typów dokumentów wizualnych. Drugi z tych programów to **NVivo**, obejmujący pakiet oprogramowania do analizy danych jakościowych firmy QSR International. NVivo pomaga badaczom jakościowym organizować, analizować i znajdować wgląd w nieuporządkowane lub jakościowe dane, takie, jak: wywiady, otwarte odpowiedzi na ankiety, artykuły w czasopismach, treści zamieszczane w mediach

		społecznościowych i treści internetowe, gdzie wymagane są głębokie poziomy analizy małych lub dużych ilości danych. Oprócz sal i pracowni specjalistycznych w budynku powstała kolejna **nowa sala dydaktyczna** (sala 39), która została wyposażona w komputer stacjonarny, projektor multimedialny oraz nagłośnienie. Sala może pomieścić 31 osób. Dla potrzeb dydaktycznych zaadaptowano również dawną salę Rady Wydziału Nauk Społecznych (sala 142), która może pomieścić 60 osób. Została wyposażona w nowoczesny sprzęt multimedialny, umożliwiający prowadzenie wideokonferencji. W sali znajduje się też komputer stacjonarny, projektor multimedialny, dwie kamery, nagłośnienie, telewizor oraz mikrofon. Wszystkie sale dydaktyczne, w których odbywają się zajęcia dla studentów i studentek kierunku praca socjalna zostały wyposażone w **komputery stacjonarne** z dołączaną **kamerą** oraz **rzutniki multimedialne**. Wszystkie posiadają również podłączenie do sieci, co umożliwia prowadzenie zajęć w formie hybrydowej. Nagłośnienie posiada 11 pomieszczeń dydaktycznych na 13 będących w użytku, przy czym jedno z pomieszczeń będące zapleczem fokusowni nie wymaga takiego wyposażenia (30a), a drugie z pomieszczeń będzie wyposażone w nagłośnienie przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego (048a). Dwie z sal (salę sympozjalną I i salę sympozjalną II) wyposażono dodatkowo w profesjonalny sprzęt umożliwiający prowadzenie zajęć hybrydowych. W każdej z tych sal zamontowano dwie kamery obrotowe. Sprzęt do obsługi kamer oraz same kamery zostały zespolone z komputerem znajdującym się przy biurku. Trwają obecnie prace związane z instalacją trzech kamer obrotowych w największej sali znajdującej się w budynku (Nowa Aula), gdzie również możliwe będzie prowadzenia zajęć w formie hybrydowej. Zakup wyposażenia został sfinansowany ze środków przyznanych uczelni w ramach projektu “DUO - Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą” (Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWR.03.05.00-00-A031/19-00; projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego). W procesie planowania zajęć dydaktycznych w budynku dąży się do optymalizacji wykorzystania przestrzeni dydaktycznej, dlatego zajęcia dla studentów kierunku praca socjalna są w miarę potrzeb planowane również w innych salach dydaktycznych wydziału. Wykaz sal dydaktycznych wraz z wyposażeniem, znajdujących się w dyspozycji Wydziału Nauk Społecznych umieszczony w załączniku Zał_2_05_01zawiera pełną bazę lokalową WNS (w lokalizacji

		przy ul. Bankowej 11) ze względu na potencjalną możliwość skorzystania z tych sal na potrzeby zajęć prowadzonych na kierunku praca socjalna, w przypadku ich dostępności. Wybranym kolorem opisanym w legendzie zaznaczono sale dydaktyczne będące w pełnym dostępie dla Instytutu Socjologii. Pozostałe sale traktuje się jako potencjalną bazę wykorzystywaną w porozumieniu z dyrekcjami innych kierunków. W ramach doskonalenia infrastruktury informacyjnej uruchomiono nową **stronę internetową Uniwersytetu Śląskiego**[140]**.** Została ona zaprojektowana z uwzględnieniem zasad pełnej dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Nowa strona internetowa UŚ jest nowoczesna i funkcjonalna. Architektura strony uwzględnia podstrony poszczególnych wydziałów, instytutów oraz jednostek dydaktycznych. Nawigację ułatwiają zakładki, które kierują do działów zawierających treści adresowane do różnych grup użytkowników (student, doktorant, kandydat, absolwent, pracownik). Wyróżniono też działy: nauka i badania, kształcenie, współpraca i uczelnia. Strona główna zawiera aktualne informacje dotyczące życia uczelni. **Strona internetowa Wydziału Nauk Społecznych**[141] zawiera kompletne informacje dotyczące kształcenia. W zakładce *student*[142]wyodrębniono kluczowe grupy informacji, do których mają dostęp osoby studiujące. Znajdują się tutaj informacje dotyczące pracy dziekanatu, harmonogramy zajęć, harmonogramy rejestracji na zajęcia, harmonogramy sesji egzaminacyjnej, informacje dotyczące wsparcia dla studentów, harmonogram dyżurów pracowników, programy studiów, informacje dotyczące praktyk, egzaminów dyplomowych, wzory dokumentów, zakres kompetencji w zakresie dydaktyki oraz informacje na temat aktywności studentów. Informacje dla studentów są na bieżąco aktualizowane na stronie. Oprócz informacji dotyczących kształcenia na stronie Wydziału zamieszczone są odnośniki do stron instytutów, a także informacje na temat prowadzonych badań naukowych oraz wiadomości wydziałowe. Poprawie efektywności działań na rzecz modernizacji infrastruktury sprzyja ponadto wyodrębnienie na wydziałach UŚ stanowisk **kierowników organizacyjnych** (nastąpiło to wraz ze zmianami organizacyjnymi na uczelni, w roku

[140]https://us.edu.pl/
[141]https://us.edu.pl/wydzial/wns/
[142]https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/

		akademickim 2019/2020). Zakres ich obowiązków reguluje § 52Regulaminu organizacyjnego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Ich zadaniem jest – między innymi – zapewnienie należytego funkcjonowania wydziału w zakresie zadań o charakterze administracyjnym, finansowym, gospodarczym i technicznym. Kwestie dotyczące modernizacji infrastruktury, zgłaszanie potrzeb sprzętowych zgłaszane są kierownikowi organizacyjnemu, dzięki czemu możliwe jest podejmowanie szybkich działań w tym zakresie. Na Wydziale Nauk Społecznych funkcje tę pełni mgr Agnieszka Kotulska. Wykonany zakres prac remontowych pomieszczeń dydaktycznych i pracowniczych, doposażenie wszystkich sal dydaktycznych w komputery, zakup laptopów i oprogramowania na użytek pracowników, a także zmiany organizacyjne uczelni ułatwiające zgłaszanie potrzeb w tym zakresie należy uznać za wykazujące zdecydowaną poprawę w stosunku do stanu z roku 2019. Zmiany te przyczyniły się do poprawy komfortu pracy i studiowania.
2.	Poprawa funkcjonalności i skuteczności działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości w zakresie rozwoju i doskonalenia infrastruktury dydaktycznej i naukowej	W odniesieniu do potrzeby poprawy funkcjonalności i skuteczności działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości w zakresie rozwoju i doskonalenia infrastruktury dydaktycznej i naukowej, należy wskazać, że począwszy od roku akademickiego 2019/2020, w związku ze zmianami organizacyjnymi uczelni **zmodyfikowano System Zapewniania Jakości Kształcenia** (§ 152Statutu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[143]). Bieżący nadzór nad SZJK sprawuje rektor przy pomocy właściwego prorektora lub prorektorów, komisji kształcenia, a także dziekanów i dyrektorów kierunków studiów. Rektor UŚ ustanowił swojego **pełnomocnika ds. jakości kształcenia i akredytacji**. W uczelni działa **Biuro Jakości Kształcenia**, wyodrębnione w ramach Działu Jakości i Analiz Strategicznych monitorujące funkcjonowanie SZJK na poziomie ogólnouczelnianym i w poszczególnych jednostkach organizacyjnych oraz wspierające organy uczelni, osoby pełniące funkcje kierownicze i ciała kolegialne w projektowaniu, organizacji i ewaluacji działań na rzecz zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia oraz SZJK[144]. Na każdym wydziale powołano **pełnomocników dziekanów ds. jakości kształcenia i akredytacji** odpowiedzialnych za wspieranie i monitorowanie kwestii związanych z jakością kształcenia oraz za sprawozdawczość na poziomie wydziałów. Na Wydziale Nauk Społecznych funkcję pełnomocnika pełni w obecnej kadencji dr Maciej Janowski[145].

[143] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/4952/5/
[144] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/biuro-jakosci-ksztalcenia/zadania-kontakt/?doing_wp_cron=1644944778.6787190437316894531250
[145] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/biuro-jakosci-ksztalcenia/zespol-ds-jakosci-ksztalcenia-i-akredytacji/?doing_wp_cron=1644512528.1231389045715332031250

		Zakres obowiązków pełnomocnika został opisany w załącznikuZał_K5_02. Pełnomocnik rektora, pełnomocnicy dziekanów poszczególnych wydziałów oraz pracownicy Biura Jakości Kształcenia tworzą **Zespół ds. Jakości Kształcenia i Akredytacji**. Zmiany w zakresie SZJK pociągnęły za sobą modyfikacje w zakresie przygotowywania raportów z oceny jakości kształcenia oraz procedury jego opracowywania. Raport tworzony jest na trzech poziomach: 1. kierunkowym (przygotowywany przez dyrektora danego kierunku), 2. wydziałowym (przygotowywany przez dziekana lub jego pełnomocnika), 3. ogólnouczelnianym (przygotowywanym przez pełnomocnika ds. jakości kształcenia i akredytacji)[146]. Raporty z oceny jakości kształcenia na kierunku *praca socjalna* opracowuje dyrekcja kierunków w oparciu o dane udostępniane przez Biuro Jakości Kształcenia, a także materiały własne, gromadzone przez dyrekcję kierunków. Organem doradczym i wspierającym dyrekcję kierunków w działaniach na rzecz jakości jest **Rada dydaktyczna kierunków *polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna i socjologia***, powołana na mocy § 83 Statutu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[147]. W jej skład, oprócz dyrektorek kierunków, pracowników badawczo-dydaktycznych, pracowników dydaktycznych wchodzą przedstawiciele studentów z każdego kierunku i poziomu studiów objętego działaniami rady, wskazanym przez samorząd studencki. Do zadań Rady dydaktycznej kierunków należy między innymi wyrażanie opinii o wszelkich sprawach dotyczących kształcenia na kierunku studiów oraz realizacja procedur wskazanych w Systemie Zapewniania Jakości Kształcenia (SZJK). Wśród kwestii poddawanych pod obrady Rady dydaktycznej kierunków są: zmiany w programach studiów, kwestie dotyczące jakości kształcenia, zasady rekrutacji na studia, zasady odbywania praktyk zawodowych i dyplomowych, zakres modułów specjalizacyjnych, tematy

[146] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/jakosc-ksztalcenia/raport-jakosci-ksztalcenia/?doing_wp_cron=1644510473.1839070320129394531250

[147] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/4952/5/

Statut Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, uchwalony przez Senat Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w dniu 28 maja 2019 r., z uwzględnieniem sprostowań wprowadzonych uchwałą nr 417 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 24 września 2019 r. oraz zmian wprowadzonych uchwałami Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach: nr 474 z dnia 28 stycznia 2020 r., nr 496 z dnia 27 lutego 2020 r., nr 513 z dnia 8 kwietnia 2020 r., nr 557 z dnia 26 maja 2020 r. nr 68 z dnia 26 stycznia 2021 r. oraz nr 141 z dnia 29 czerwca 2021 r.

		prac dyplomowych, katalog zagadnień do egzaminu dyplomowego na poszczególnych kierunkach oraz inne kwestie dotyczące procesu kształcenia. W ramach Rady dydaktycznej kierunków powoływane są zespoły do realizacji konkretnych zadań z obszaru dydaktyki, np. modyfikacji programów studiów, zatwierdzania tematów prac dyplomowych. Członkowie Rady dydaktycznej kierunków dokonują również hospitacji zajęć dydaktycznych. Stanowiska i opinie Rady dydaktycznej kierunków są przekazywane Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów bądź kierowane są bezpośrednio do Uczelnianej Komisji ds. Kształcenia i Studentów. Rada Dydaktyczna kierunków zbiera się kilka razy w roku, aby omówić bieżące kwestie związane z procesem dydaktycznym. Spotkania odbywają się zarówno w bezpośrednim kontakcie, jak również zdalnie. Doraźnie, jeśli zachodzi potrzeba wydania opinii w trybie pilnym przeprowadza się konsultacje i głosowania korespondencyjne, z wykorzystaniem poczty elektronicznej. Studenci – członkowie Rady dydaktycznej kierunków mają możliwość wyrażania swoich opinii i postulatów na forum Rady. Mogą zgłaszać swoje pomysły i uwagi, w tym również te dotyczące infrastruktury. Należy podkreślić, że spośród 16 członków Rady dydaktycznej kierunków aż czworo to studenci z głosem stanowiącym. Ważnym elementem SZJK są **spotkania z nauczycielami akademickimi i studentami**, pozwalające na włączanie studentów i kadry w systematyczną ocenę i doskonalenie infrastruktury i zasobów. Spotkania z kadrą dydaktyczną odbywają się przynajmniej dwa razy w roku (na początku każdego semestru). Podczas spotkań omawiane są bieżące sprawy dotyczące procesu kształcenia, wyniki oceny jakości kształcenia na kierunku, planowane zmiany w obszarze dydaktyki. Spotkania służą również wypracowywaniu rozwiązań doskonalących w ramach SZJK. Pracownicy mają możliwość zgłoszenia swoich uwag i postulatów dotyczących warunków realizacji zajęć dydaktycznych na kierunkach, w tym również związanych z infrastrukturą. Ostatnie spotkanie z kadrą dydaktyczną odbyło się 7 marca 2023 r. Poprzednie spotkania miały miejsce31 stycznia 2023 r., 8 listopada 2022 r., 6 czerwca 2022r., 4 maja 2022 r., 22 marca 2022 r., 22 lutego 2022 r., 22 września 2021 r., maja 2021, 9 marca 2021 r., 23 września 2020 r. Spotkania dla studentów odbywają się minimum raz w roku. Spotkania te służą omówieniu bieżących spraw dydaktycznych oraz potrzeb związanych z kształceniem.

		Studenci i studentki mają możliwość wypowiedzenia na tematy związane z jakością kształcenia, infrastrukturą, mogą zgłaszać swoje postulaty i uwagi, które są dyskutowane podczas spotkania, a wnioski z dyskusji są przekazywane przez dyrektorkę kierunku władzom dziekańskim. Zgodnie z zaleceniami PKA dotyczącymi poprawy funkcjonalności i skuteczności działania wewnętrznego systemu zapewniania jakości w zakresie rozwoju i doskonalenia infrastruktury dydaktycznej i naukowej, w **raporcie z oceny jakości kształcenia** na kierunku praca socjalna przygotowanym za rok 2019/2020 zgłoszono uwagi w odniesieniu do potrzeby rozwoju i doskonalenia infrastruktury dydaktycznej i naukowej (**Zał_K5_03**). Dodatkowo Dyrektorka Kierunków zgłosiła władzom dziekańskim zapotrzebowanie w zakresie remontu, modernizacji i rozbudowy bazy lokalowej, a także wyposażenia sal dydaktycznych oraz pokoi kadry badawczo-dydaktycznej. Działania uwzględniające zasygnalizowane potrzeby rozpoczęły się jeszcze w roku 2020 sukcesywnie poprawiając sytuację w zakresie infrastruktury badawczo-dydaktycznej. Należy podkreślić, że współpraca w tym zakresie jest cały czas kontynuowana, a zgłaszane na bieżąco potrzeby są uwzględnianie w planach kolejnych działań, co wykazano powyżej.
3.	Poprawa responsywności badań ewaluacyjnych oraz włączenie nauczycieli akademickich i studentów w systematyczną ocenę oraz doskonalenie infrastruktury	W celu poprawienia responsywności i jakości badań ewaluacyjnych zmieniona została na poziomie uczelni zarówno zawartość, jak i formuła oceny pracy dydaktycznej. Aktywnemu udziałowi nauczycieli akademickich oraz studentów w procesie oceny i doskonalenie infrastruktury służy **włączenie do programu spotkań z pracownikami i studentami punktu dotyczącego analizy jakości infrastruktury**. Dodatkowo przeprowadzono wśród pracowników i studentów **analizę potrzeb** w związku z koniecznością zmiany formy zajęć na zdalną, w związku z sytuacją epidemiczną. Począwszy od roku akademickiego 2021/2022 zmianie uległa **procedura ewaluacji zajęć dydaktycznych**. Ocenie podlegają wszystkie zajęcia (wcześniej ewaluacji poddawano wybrane zajęcia, z zachowaniem zasady, że w danym roku akademickim ocenie poddawane są przynajmniej jedne zajęcia prowadzone przez każdego pracownika)[148]. Drugą ważną zmianą jest włączenie nauczycieli akademickich w proces oceny, co oznacza, że sami mogą ocenić jakość współpracy z daną grupą.

[148] https://us.edu.pl/student/komunikaty/ocena-zajec-dydaktycznych-badanie-ankietowe/

		Samo narzędzie ewaluacyjne zostało zmodyfikowane i poszerzone o dodatkowe pytania (Zarządzenie nr 3/2022 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 14 stycznia2022 r. w sprawie ankiety oceny pracy dydaktycznej nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach oraz ankiety dla osób prowadzących zajęcia dydaktyczne na temat współpracy z daną grupą zajęciową[149]), a ostateczne wprowadzenie narzędzia zostało poprzedzone badaniami pilotażowymi wśród studentek i studentów oraz nauczycieli akademickich. Kwestionariusz ewaluacyjny daje respondentom możliwość wypowiedzenia się w formule otwartej, co stwarza uczestnikom zajęć potencjalną sposobność odniesienia się do różnych kwestii związanych z kształceniem, w tym zgłoszenia uwag dotyczących infrastruktury. W roku akademickim 2019/2020 ewaluacji poddano 23 zajęcia prowadzone na kierunku praca socjalna. Łączna liczba wypełnionych kwestionariuszy ankiety wyniosła 381. Średnia ocen ze wszystkich poddanych ewaluacji modułów wyniosła 4,48. W roku akademickim 2020/2021 liczba zajęć poddanych ewaluacji zwiększyła się do 40, a liczba wypełnionych kwestionariuszy ankiety do 891. Średnia ocen wyniosła 4,62. Zmiana dotycząca liczby zajęć poddawanych ocenie studentów była podyktowana potrzebą pozyskania większej ilości informacji, które będzie można wykorzystać do oceny jakości kształcenia na kierunku. W roku akademickim 2021/22 ewaluacji poddano łącznie 154 różne formy zajęć prowadzonych na kierunku praca socjalna. Łącznie wypełniono 1229 kwestionariuszy elektronicznej ankiety ewaluacyjnej. Średnia arytmetyczna obliczona na dla wszystkich wypełnionych ankiet ewaluacyjnych na kierunku praca socjalna wyniosła 4,62. Wnioski i zmiany wynikające z analizy danych pozyskanych z ankiet ewaluacyjnych oceniających pracowników przedstawiane są na spotkaniach organizowanych przez Dyrektora Kierunków. W posiedzeniach biorą udział zarówno pracownicy, jak i przedstawiciele środowiska studentów. Spotkania z pracownikami odbywają się zwyczajowo dwa razy w roku – pod koniec roku bądź na początku roku akademickiego oraz po zakończeniu semestru zimowego. Spotkania ze studentami odbywają się minimum raz w roku, są na nie zapraszani studenci kierunków praca socjalna,

[149] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/5441/5/

		socjologia oraz polityki miejskie i doradztwo publiczne. Taka częstotliwość spotkań pozwala na bieżące monitorowanie sytuacji dydaktycznej oraz sprawne reagowanie na zgłaszane problemy, w tym także związane z infrastrukturą. W związku ze zdalną formą realizacji zajęć od semestru letniego roku akademickiego 2019/2020, w semestrze zimowym roku akademickiego 2020/2021 zrealizowano **badania monitorujące** wśród studentek i studentów kierunku praca socjalna dotyczące jakości kształcenia w formule zdalnej, a także potrzeb związanych z tą formą kształcenia. Wyniki badań nie wykazały nieprawidłowości wymagających dodatkowych działań. Zajęcia odbywały się zgodnie z harmonogramem przy wykorzystaniu zalecanych platform (Moodle, MS Teams), których obsługę większość studentów opanowała po pierwszym miesiącu zdalnego nauczania na poziomie wystarczającym do aktywnego uczestniczenia w zajęciach. Aż 91% badanych wskazała, że dysponuje sprzętem niezbędnym do uczestniczenia w zajęciach w formule zdalnej. Zgłoszone pojedyncze braki sprzętu nie wykluczały studentów z zajęć (możliwość realizacji zajęć z wykorzystaniem aplikacji MS Teams w smartfonie). Wyniki badań zostały zaprezentowane w załącznikuZał_K5_04. W czasie pandemii, tj. w okresie od roku 2020 do 2021 zarówno studenci, jak i nauczyciele akademiccy korzystali z infrastruktury uczelni w wymiarze bardzo mocno ograniczonym. Analizując potrzeby związane z infrastrukturą skupialiśmy się głównie na badaniu dostępności infrastruktury internetowej, opiniach studentów o kształceniu zdalnym oraz trudnościach związanych z realizacją zajęć zdalnych. Począwszy od roku 2021 podejmujemy ponownie kwestię infrastruktury związanej z bazą lokalową (stan pomieszczeń, ich wyposażenie), starając się włączać studentki i studentów oraz kadrę dydaktyczną w jej ocenę i doskonalenie. Bieżące problemy związane z **dostosowaniem infrastruktury do potrzeb dydaktycznych** (m.in. problemy sprzętowe, lokalowe) są zgłaszane bezpośrednio dyrekcji kierunków, która - w miarę możliwości - rozwiązuje je samodzielnie bądź przy wsparciu kierownika organizacyjnego oraz władz dziekańskich. Należy wskazać, że studentki i studenci, a także pracownicy realizujący zajęcia na kierunku mają różne możliwości zgłoszenia wszelkich potrzeb, propozycji i uwag: - poprzez przedstawicieli Rady dydaktycznej kierunków; - podczas spotkań dyrekcji kierunków z pracownikami związanymi z Instytutem Socjologii (minimum 2 razy w roku akademickim);

		- podczas spotkań dyrekcji kierunków ze studentkami i studentami kierunków (przynajmniej raz w roku akademickim); - poprzez opiekunów roku; - poprzez Samorząd studencki WNS[150]; - za pośrednictwem formalnej korespondencji kierowanej do władz wydziału, dyrektorek kierunków i dziekanatu.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

6.1. Zakres i formy współpracy uczelni z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym z pracodawcami oraz jej wpływ na koncepcję kształcenia, efekty uczenia się, program studiów i jego realizację, w tym realizacje praktyk zawodowych

Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym na kierunku praca socjalna jest prowadzona systematycznie na różnych płaszczyznach, w sposób tak zinstytucjonalizowany, jak i niesformalizowany, a jej celem jest m.in. doskonalenie kształcenia na kierunku; połączenie potrzeb i oczekiwań podmiotów zewnętrznych z kształceniem młodzieży; powiązanie badań naukowych prowadzonych w Instytucie Socjologii z potrzebami otoczenia zewnętrznego; zapewnienie wsparcia merytorycznego osobom potrzebującym; utrzymanie kontaktów z absolwentami; wspólna realizacja przedsięwzięć dydaktycznych, naukowych i popularyzatorskich.

Współpraca instytucjonalna realizowana jest:

- **na szczeblu uczelnianym**[151] - poprzez Biuro Współpracy z Gospodarką UŚ (jednostka administracji ogólnouczelnianej, której zadaniem jest budowanie współpracy Uniwersytetu Śląskiego z przedsiębiorcami, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami samorządu terytorialnego[152].
- **na szczeblu dziedzinowym**– poprzez działalność badawczą Obserwatorium Procesów Miejskich i Metropolitalnych[153].
- **na poziomie wydziałowym**– poprzez: Radę Programową Kierunku Praca Socjalna, porozumienia o realizacji praktyk zawodowych, realizację projektów socjalnych w środowisku, wspólną organizację wydarzeń (Tydzień Pracy Socjalnej[154], Śląski Festiwal Nauki[155]), a także współpracę indywidualną poszczególnych nauczycieli akademickich.

Obserwatorium Procesów Miejskich i Metropolitalnych realizuje działalność doradczą, ekspercką i badawczą. OPMiM realizuje projekty na zlecenie interesariuszy zewnętrznych: jednostek samorządu terytorialnego, takich jak Urząd Miasta Katowice, Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego czy Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia, jak również podmiotów komercyjnych. W zdecydowanej

[150] https://us.edu.pl/wydzial/wns/samorzad-studencki/
[151] https://us.edu.pl/wspolpraca/
[152] Szczegółowy zakres zadań BWG http://transfer.us.edu.pl/dzialalnosc-bwg),
[153] https://us.edu.pl/centra-badawcze/opmim/
[154] https://us.edu.pl/wydzial/wns/2022/03/08/8607/
[155] https://www.slaskifestiwalnauki.pl/

większości zrealizowanych dotąd przez OPMiM zadań uczestniczyli – jako kierownicy i wykonawcy – pracownicy związani z Instytutem Socjologii. Doświadczenie zdobyte w pracach badawczych, eksperckich i diagnostycznych wykorzystują podczas zajęć prowadzonych na kierunku praca socjalna. Budują również sieć kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi, która jest wykorzystywana w kształtowaniu programów studiów oraz określaniu treści zajęć o charakterze specjalistycznym.

Ze względu na specyfikę kierunku praca socjalna szczególnie mocno akcentowana jest konieczność podkreślania praktycznych aspektów prowadzonych badań, odpowiadających wyzwaniom gospodarki, potrzebom społeczności lokalnej i oczekiwaniom rynku pracy. Założenia te znajdują odzwierciedlenie w realizowanych praktykach studenckich (zawodowych i dyplomowych), w projektach socjalnych, a także w pracach Rady Programowej Kierunku PS.

Dbałość o jakość kształcenia znajduje wyraz w programie studiów opracowanym zgodnie z potrzebami i wymaganiami rynku pracy oraz zgodnie z oczekiwaniami społecznymi, co wpisuje się w misję i strategię uczelni. Stanowi to wynik wieloletniej i stałej współpracy ze środowiskiem, w tym licznymi instytucjami i organizacjami pożytku publicznego zajmującymi się problemami społecznymi oraz zatrudniającymi absolwentów kierunku praca socjalna. Najmocniej zaakcentowaną i rozwiniętą płaszczyzną współpracy jest program praktyk zawodowych, w trakcie których studenci nabywają i doskonalą umiejętności niezbędne do wykonywania zawodu (szczegóły współpracy oraz listę miejsc realizacji praktyk przedstawiono w punkcie 2.7). W aktualnie realizowanym programie oprócz praktyk zawodowych studenci odbywają praktyki dyplomowe związane z wdrażaniem projektów socjalnych oraz wizytują lokalne i regionalne podmioty pomocy społecznej w ramach modułów: Instytucje polityki i pomocy społecznej (publiczne), Instytucje polityki i pomocy społecznej (niepubliczne), Instytucje polityki i pomocy społecznej (monografia).

Tak wyraźnie zaakcentowany udział interesariuszy zewnętrznych w procesie kształcenia wynika z głębokiego przekonania, że potrzeby edukacyjne w zakresie pracy socjalnej wymagają ciągłego kontaktu i współpracy z przedstawicielami szeroko pojętych służb społecznych, polityki społecznej, ekonomii społecznej itp. Dokonując wyszczególnienia współpracy nawiązanej w ostatnich latach, należy wskazać przede wszystkim na działania przynoszące wymierne efekty zarówno dla studentów kierunku praca socjalna, jak i dla środowiska. Na potrzeby instytucji polityki społecznej zespół naukowo-badawczy opracowuje specjalistyczne raporty, diagnozy społeczne oraz rekomendacje. Aktywnie uczestniczy zarówno w rolach ekspertów, jak i partnerów w seminariach, konferencjach i projektach badawczych inicjowanych przez interesariuszy zewnętrznych, co owocuje obustronnymi korzyściami i wzmacnia efektywność podejmowanych działań.

Do przykładowych aktywności w tym zakresie można zaliczyć opracowania:

- Strategia rozwiązywania problemów społecznym w powiecie rybnickim na lata 2014-2024;
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych miasta Pszów na lata 2016-2022;
- Koncepcja metodologiczna badania empirycznego związanego z opracowaniem Regionalnej Polityki Miejskiej Województwa Śląskiego (2018);
- Programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie rybnickim na lata 2018-2020;
- Udział w opracowaniu wkładu merytorycznego do wniosku o rejestrację Związku Metropolitalnego woj. śląskiego na mocy ustawy z dnia 9 marca 2017 roku (2017);
- Społeczna diagnoza gminy Wojkowice (2017);
- Ewaluacja strategii rozwiązywania problemów społecznych powiatu rybnickiego na lata 2014-2023 (2019);
- Program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie rybnickim na lata 2021-2023;
- Monitoring Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych miasta Świętochłowice (2021);
- Diagnoza potrzeb i problemów dzielnicy Chropaczów (2021).

Szczególną formą współpracy jest działalność **Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna**, powołanej w 2016 r., skład której tworzą przedstawiciele otoczenia instytucyjnego, społecznego,

gospodarczego, kulturalnego i samorządu terytorialnego. Skład Rady jest sukcesywnie poszerzany i obecnie liczy 32 podmioty(Zał_K6_01). Największą aktywnością we współpracy wykazują się ośrodki pomocy społecznej i stowarzyszenia.

Do zadań Rady w zakresie współpracy dydaktycznej należy:

- współpraca w obszarze organizacji praktyk zawodowych i staży dla studentów, doktorantów i absolwentów;
- wyrażanie opinii na temat oczekiwań pracodawców wobec absolwentów kierunku *praca socjalna*;
- zgłaszanie propozycji tematów prac dyplomowych studentów;
- opiniowanie oferty edukacyjnej, katalogu efektów kształcenia, programów studiów, programu praktyk dla studentów kierunku praca socjalna (studia pierwszego i drugiego stopnia);
- gościnny udział przedstawicieli pracodawców w zajęciach fakultatywnych, specjalizacyjnych lub ponadprogramowych, o tematyce zgodnej z kierunkiem;
- podejmowanie działań promocyjnych na rzecz kierunku *praca socjalna,* w tym kandydatów na studia, studentów, doktorantów i absolwentów wchodzących na rynek pracy;
- wskazywanie możliwości rozwoju kierunków kształcenia;
- pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych i rzeczowych na rzecz rozwoju współpracy dydaktycznej;
- wykonywanie innych zadań związanych z jakością i rozwojem kształcenia na kierunku.

Natomiast w zakresie współpracy naukowo-badawczej Rada realizuje takie zadania:

- wspieranie działań Instytutu Socjologii na rzecz otoczenia zewnętrznego – szczególnie zgłaszanie propozycji prac badawczych, ekspertyz naukowych, szkoleń;
- inspirowanie badań naukowych w Instytucie Socjologii – zgłaszanie propozycji/zapotrzebowania na podjęcie określonej problematyki badań naukowych;
- pomoc w pozyskiwaniu środków finansowych i rzeczowych na rzecz rozwoju współpracy naukowo-badawczej;
- inicjowanie powstawania doktoratów wdrożeniowych w dyscyplinie nauki socjologiczne.

Posiedzenia odbywają się cyklicznie raz w semestrze. Są na nich prezentowane bieżące informacje dotyczące liczebności studentów i ich potrzeb w zakresie realizacji praktyk.W ramach posiedzeń podjęto szereg ustaleń, m. in. uchwalono, a w 2021 zmodyfikowano regulamin Rady Programowej (Zał_K6_02), zmodyfikowano zasady realizacji praktyk na kierunku (więcej punkt 2.7 i 3.7), podjęto dyskusję na temat rosnących potrzeb w zakresie zatrudniania absolwentów kierunku praca socjalna oraz medialnego wizerunku pomocy społecznej. Dokonano wstępnych ustaleń w sprawie konkursu na najlepsze projekty socjalne oraz działań promocyjnych w nowych mediach. W listopadzie 2018 r. organizowano konferencję naukową w ramach obchodów jubileuszu 25 lat kształcenia do zawodu pracownika socjalnego w Studium Pracy Socjalnej UŚ. Partnerzy Rady wzięli czynny udział w konferencji prezentując swoje doświadczenia z pola praktyki, a także biorąc udział w dyskusji dotyczącej perspektyw rozwoju profesji w Polsce. Kolejnymi aktywnościami z udziałem Partnerów jest Śląski Festiwal Nauki Katowice oraz coroczne, cykliczne wydarzenie pt. Ogólnopolski Tydzień Pracy Socjalnej, w czasie którego praktycy dzielą się swoim doświadczeniem i działaniami ze studentami. Ubiegłoroczna, VII edycja wydarzenia TPS (rok 2022) była zrealizowana w całości przy współpracy z Partnerami Rady Programowej[156].

W marcu 2020 odbyło się spotkanie z przedstawicielami Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego w sprawie finansowania projektów socjalnych przygotowywanych przez studentów kierunku praca socjalna. Podstawą współpracy były założenia do

[156] https://us.edu.pl/wydzial/wns/2022/03/08/8607/

programu grantowego „Projekt na START", którego wdrożenie uniemożliwił wprowadzony lockdown. Trwają obecnie rozmowy w sprawie powrotu do współpracy w tym zakresie.

Członkowie Rady mają czynny udział w **modyfikowaniu, ulepszaniu i realizacji programu studiów**. W październiku 2022 r. wzięli udział w badaniu dotyczącym nowej koncepcji studiów na kierunku praca socjalna, którego wyniki przedstawiono wraz z propozycją nowego programu na posiedzeniu Rady w lutym 2023 r. Zaproponowane w programie zmiany uwzględniały zgłaszane przez pracodawców potrzeby i zyskały akceptację Partnerów Rady.

Wartą w tym miejscu wskazania formą współpracy jest **udział interesariuszy zewnętrznych (praktyków) w procesie kształcenia**(Zał_K6_03). Zajęcia dla studentów prowadzą specjaliści w zakresie interwencji kryzysowej, terapii uzależnień, zburzeń psychicznych, pracy z osobami w kryzysie bezrobocia, pracy z osobami zadłużonymi, pracy z rodziną w oparciu o usługę asystenta rodziny, czy systemów wsparcia lokalnego. Mają w tym również swój udział członkowie Rady, którzy są zapraszani zarówno na pojedyncze zajęcia kursowe, podczas których dzielą się ze studentami swoim doświadczeniem zawodowym oraz wiedzą ekspercką, jak również prowadzą samodzielnie zajęcia na kierunku praca socjalna, np. mgr Andrzej Górak z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach poprowadził zajęcia kursowe *Praca socjalna z rodziną w oparciu o usługę asystenta rodziny*, mgr Magdalena Badora z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Konopiskach prowadzi ćwiczenia z *Teorii i metod pracy socjalnej z jednostką i rodziną*, mgr Paweł Jaworski z Ośrodka Pomocy Społecznej w Gliwicach prowadził warsztat *Praca socjalna z osobami zadłużonymi,* natomiast mgr Agnieszka Kubera, ze Stowarzyszenia Pomocy Dzieci i Młodzieży „Dom Aniołów Stróżów" prowadziła warsztat kursowy pt. *Lokalne systemy wsparcia*. Są to zajęcia wysoko oceniane przez studentów w procesie ewaluacji. Dostarczają umiejętności praktycznych i kształcą niezbędne w zawodzie profesjonalne kompetencje. Ponadto w ramach zajęć studenci są zapraszani do firm i instytucji reprezentowanych przez członków Rady. Dzięki takim wizytom mogą poznać specyfikę funkcjonowania różnych środowisk, w których w przyszłości będą mogli znaleźć zatrudnienie.

W ramach RPKS podjęto również inicjatywę nagradzania **wyróżnieniami** ośrodków i organizacji pozarządowych wysoko ocenianych przez studentów za realizację praktyk zawodowych. Studenci dokonują ocen poprzez wypełnianie elektronicznego formularza zawierającego opinię o zrealizowanych praktykach. Przyjęto kryterium minimum trzech ocen pozytywnych przy braku negatywnych w danym roku akademickim. Za rok 2021 przyznano osiem takich wyróżnień, z czego siedem dla Ośrodków Pomocy Społecznej i jedno dla stowarzyszenia[157]. Aż cztery z wyróżnionych ośrodków są Partnerami Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna, co stanowi potwierdzenie dobrego doboru składu Rady. Wyróżnienia za rok 2022 będą przyznane po zakończeniu semestru zimowego 2022/2023.

Rozwinięciem dotychczasowej współpracy było **spotkanie superwizyjne** dla kadry zarządzającej podmiotów wchodzących w skład RPKPS, które odbyło się 16 lutego 2023 r. Inspiracją do spotkania było rozpoznanie potrzeb w środowisku. Kadra kierownicza ośrodków sygnalizuje rosnącą potrzebę wsparcia superwizyjnego kierowanego dla ich szczebla. Spotkanie poprowadził certyfikowany superwizor pracy socjalnej i wzięło w nim udział siedem osób.

Stałym punktem spotkań jest zgłaszanie propozycji tematyki prac dyplomowych przez Partnerów Rady Programowej (Zał_K6_04). Podejmowanie problemów sugerowanych przez Partnerów daje studentom korzyści w postaci potencjalnego wsparcia w całym procesie projektowania, począwszy od pogłębiania diagnozy (ułatwienie dostępu do adresatów działań), poprzez realizację projektu (dostęp do zasobów placówki/organizacji), aż do jego ewaluacji (udzielenie informacji zwrotnej o efektach). Realizacja projektów w podmiotach partnerskich stanowi dodatkowo ważny element pogłębienia współpracy Studium Pracy Socjalnej z otoczeniem. Proponowane tematy mają dużą wartość dla wszystkich osób studiujących na kierunku, ponieważ są też często inspiracją dla

[157] https://tiny.pl/wk9t8

studentów realizujących projekty w innych miejscach. Ostatnie spotkanie RPKPS odbyło się w lutym 2023 r.

Znaczącym przejawem współpracy z otoczeniem jest – wspominane już – **wdrażanie w ośrodkach, placówkach i organizacjach pomocy społecznej projektów socjalnych** przygotowanych przez studentów w ramach prac dyplomowych, a będących oryginalnymi i celnymi propozycjami rozwiązania realnie zdiagnozowanych problemów. Projekty są nierzadko wynikiem współpracy podjętej w trakcie praktyk zawodowych, choć nie jest to zasadą. Ważnym ich celem jest również zaprezentowanie potencjalnemu pracodawcy umiejętności, kompetencji i możliwości jakie posiada przyszły absolwent. Częstym wynikiem współpracy podjętej w ramach projektu jest propozycja zatrudnienia absolwenta w danej placówce lub organizacji.

W programie studiów na kierunku praca socjalna są ponadto moduły, w ramach których studenci odbywają **wizyty studyjne** – *Instytucje polityki i pomocy społecznej (publiczne i niepubliczne* oraz *monografia*). Zajęcia te pozwalają studentom zapoznać się ze specyfiką, zadaniami i rodzajem oferowanego wsparcia. Stanowią ważny punkt współpracy z otoczeniem opartym na wzajemności potrzeb. W semestrze zimowym 2022/2023 studenci trzeciego roku kierunku praca socjalna odwiedzili aż 29 podmiotów trzeciego sektora (Zał_K6_05)wzbogacając tym wiedzę o sieci wsparcia lokalnego i nawiązując współpracę na potrzeby realizacji projektu socjalnego.

W zakres współpracy z otoczeniem można wreszcie włączyć **działalność Koła Naukowego Pracy** Socjalnej, którego członkowie realizują cykliczne wydarzenia oraz udzielają się jako wolontariusze (Zał_K6_06).

6.2.Sposoby, częstość i zakres monitorowania, oceny i doskonalenia form współpracy i wpływ jej rezultatów na program studiów i doskonalenie jego realizacji

Każda ze wskazanych form współpracy podlega monitorowaniu w zakresie wynikającym ze specyfiki działania. Częstotliwość spotkań w ramach RPKPS obejmuje jedno spotkanie w semestrze, co wynika z organizacji roku akademickiego i możliwości realnego uwzględnienia wypracowanych postanowień (w tym zaproponowanych tematów projektów socjalnych) w procesie dydaktycznym. W czasie pandemii liczba spotkań była mniejsza. Monitorowanie praktyk zawodowych oraz dyplomowych zostało opisane w punkcie 3.7.

Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 6 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

7.1. Rola umiędzynarodowienia procesu kształcenia w koncepcji kształcenia i planach rozwoju kierunku (przy uwzględnieniu każdego z ocenianych poziomów studiów)

Umiędzynarodowienie procesu kształcenia stanowi element koncepcji kształcenia na kierunku praca socjalna. Jest także wyrazem realizacji misji UŚ jako uczelni o wymiarze europejskim, która jest

miejscem, „którego tożsamość konstytuuje się nie poprzez izolację, lecz dzięki gotowości gościnnego przyjęcia tego, co Inne i Odmienne". **Wykorzystanie wzorców międzynarodowych** w kształceniu na kierunku praca socjalna nastąpiło na różnych płaszczyznach i za pomocą zróżnicowanych środków. Po pierwsze, na płaszczyźnie ogólnej: tworzenia programu studiów, ustalania efektów kształcenia i sposobów ich weryfikacji oraz określania metod i sposobów kształcenia; po drugie na płaszczyźnie szczegółowej, merytorycznej, przy określaniu zawartości programowej (meritum) poszczególnych modułów zajęć. Przy tworzeniu programu kształcenia wykorzystano standardy przyjmowane w innych szkołach wyższych kształcących na kierunku praca socjalna, których poznawaniu służą wizyty pracowników w zagranicznych uczelniach, realizowane – między innymi – w ramach programu Erasmus+.

Dążenie do **umiędzynarodowienia procesu kształcenia** na kierunku praca socjalna odbywa się głównie poprzez:

- włączenie do programów studiów zajęć w językach obcych;
- stworzenie szerokiej oferty mobilności w ramach programu Easmus+;
- dostęp do literatury obcojęzycznej w CiNiBA;
- angażowanie studentów i pracowników w projekty międzynarodowe, zwłaszcza w ramach konsorcjum Transfrom4Europe (np. możliwość udziału w T4E Week w Katowicach w maju 2022[158]);
- wsparcie strukturalno-organizacyjne: na WNS powołano pełnomocniczkę dziekana ds. współpracy międzynarodowej oraz troje pełnomocników dziekana ds. międzynarodowej wymiany akademickiej[159];
- kontakt z przedstawicielami międzynarodowego środowiska naukowego poprzez uczestnictwo studentów w wykładach i zajęciach prowadzonych przez profesorów wizytujących zagranicznych (zdalnie bądź stacjonarnie);
- stałe podnoszenie kompetencji językowych nauczycieli akademickich w zakresie umiędzynarodowienia, m.in. poprzez udział w szkoleniach i kursach językowych w ramach projektu POWER;
- stałe podnoszenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich poprzez prowadzenie wykładów w zagranicznych ośrodkach akademickich jako profesorowie wizytujący;
- doskonalenie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich poprzez udział w stażach zagranicznych i stypendiach, wymianie akademickiej w ramach programu Erasmus+ oraz w ramach realizacji umów bilateralnych. Ich doświadczenie i kompetencje zdobyte w ten sposób jest następnie wykorzystywane na płaszczyźnie dydaktycznej;
- stałe podnoszenie kompetencji merytorycznych pracowników dydaktycznych oraz badawczo-dydaktycznych w aspekcie międzynarodowym poprzez udział w międzynarodowych projektach, mających bezpośrednie przełożenie na zawartość merytoryczną zajęć na kierunku praca socjalna (np. projekty finansowane przez Narodową Agencję Programu Erasmus+: Elephant[160], Gepard[161], Prosper[162]).

Szczegółowy wykaz staży zagranicznych i szkoleń językowych, w których uczestniczyli nauczyciele akademiccy prowadzący zajęcia na kierunku praca socjalna, a także wykaz mobilności w ramach programu ERASMUS+ znajdują się w załącznikach (Zał_K7_01, Zał_K7_02, Zał_K7_03).

---

[158] https://us.edu.pl/t4e/transform4europe-week/
[159] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wydzial/wladze/pelnomocnicy-dziekana/
[160] https://www.projekt-elephant.us.edu.pl/strona-glowna/
[161] https://us.edu.pl/uczelnia/rowne-traktowanie/gepard/
[162] https://us.edu.pl/kształcenie/projekty-edukacyjne/dla-osob-spoza-uczelni/prosper/

7.2. Aspekty programu studiów i jego realizacji, które służą umiędzynarodowieniu, ze szczególnym uwzględnieniem kształcenia w językach obcych

Program studiów na kierunku praca socjalna uwzględnia postulat umiędzynarodowienia procesu kształcenia. Zgodnie z programem kształcenia, w całokształcie umiejętności istotnych dla rozwoju zawodowego absolwentów istotne znaczenie ma znajomość języków obcych, toteż jednym z efektów uczenia się na studiach pierwszego stopnia jest posługiwanie się językiem obcym w odniesieniu do podstawowej terminologii z zakresu pracy socjalnej oraz umiejętność rozumienia, a także tworzenia różnego typu tekstów pisanych i ustnych wymagającą wiedzy systemowej o języku w zakresie jego struktur gramatycznych, leksyki i fonetyki (PS1_U21). Z kolei na studiach drugiego stopnia oczekuje się, że student będzie porozumiewał się w języku obcym, posługując się komunikacyjnymi kompetencjami językowymi w stopniu zaawansowanym (poziom B2+ Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego) oraz posiadał umiejętność czytania ze zrozumieniem skomplikowanych tekstów naukowych oraz pogłębioną umiejętność przygotowania różnych prac pisemnych (w tym badawczych) oraz wystąpień ustnych dotyczących zagadnień szczegółowych z zakresu pracy socjalnej w języku obcym (PS2_U21).

Osiągnięciu wskazanych efektów uczenia się mają służyć – oprócz **lektoratów** z języków obcych na studiach pierwszego stopnia oraz **konwersatoriów językowych** na studiach drugiego stopnia następujące zajęcia przewidziane w programie studiów:

- projekt międzykulturowy prowadzony w języku angielskim;
- wykład monograficzny/ fakultatywny realizowany z wykorzystaniem języka obcego;
- współczesne teorie pracy socjalnej – moduł realizowany z wykorzystaniem języka obcego;
- studenci wszystkich specjalności kierunku praca socjalna na studiach drugiego stopnia mogą wybrać zajęcia prowadzone w języku angielskim w ramach Ogólnoakademickiej Oferty Dydaktycznej[163]w ramach realizacji modułu ogólnoakademickiego (humanistycznego), który przewidziany jest w programie studiów. W roku akademickim 2022/2023 oferowanych jest osiem kursów w języku angielskim.

Umiędzynarodowieniu procesu kształcenia służą również zajęcia prowadzone przez profesorów wizytujących reprezentujących uczelnie zagraniczne. W ostatnich latach studenci kierunku praca socjalna mieli możliwość wzięcia udziału w następujących zajęciach:

- 2019/2020 oraz 2020-2021 – *Management skills and managerial functions in modern organizations* oraz *Entrepreneurship and new venture creation in Human Resource aspect*, prof. Anna Dunay z SzentIstván University, Faculty of Economics and Social Sciences w Gödöllő (Węgry).
- 2020/2021 –*Family sociology issues related to the Visegrad Countries* oraz *Lifestyle sociology issues related to the Visegrad Countries*, prof. Klára Tarkó z Wydziału Pedagogikiim. Juhásza Gyuli Uniwersytetu w Szeged (Węgry). Wykłady były zorganizowane w ramach projektu „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach" POWR.03.05.00-00-z117/17-00.
- 2020/2021 – *Housing issues in Europe* oraz *Urbanization in France. Spatial and social challenges,* prof. Lydia Coudroy de Lille z Uniwersytetu w Lyonie. Wykłady były zorganizowane w ramach projektu „Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach" POWR.03.05.00-00-z117/17-00.

[163]https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/ogolnoakademicka-oferta-dydaktyczna/?doing_wp_cron=1650670317.8478529453277587890625

7.3. Stopień przygotowania studentów do uczenia się w językach obcych i sposobów weryfikacji osiągania przez studentów wymaganych kompetencji językowych oraz ich oceny

W ramach studiów pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna każdy student ma obowiązek realizacji czterech semestrów **lektoratów** z języka obcego (studenci mają do wyboru zajęcia z języka angielskiego, francuskiego, niemieckiego i rosyjskiego). Każdy moduł obejmuje 30 godzin zajęć + 30 godzin pracy własnej studenta. Semestry 1-3 kończą się zaliczeniem, moduł czwarty zaliczeniem i egzaminem[164].

W ramach studiów drugiego stopnia na kierunku praca socjalna każdy student realizuje obowiązkowo moduł **konwersatorium językowe**, które ma na celu poszerzanie umiejętności precyzyjnego posługiwania się słownictwem fachowym oraz zapoznanie studentów z terminologią używaną w naukach społecznych poszerzoną o wybrane zagadnienia związane ze studiowaną specjalnością w języku angielskim. Moduł obejmuje 30 godzin zajęć + 60 godzin pracy własnej studenta. Zajęcia kończą się zaliczeniem.

Ponadto UŚ stwarza wiele możliwości osiągnięcia i doskonalenia biegłości językowej, a także jej poświadczenia w formie Akademickiego Certyfikatu Znajomości Języka Obcego, który można uzyskać po złożeniu Egzaminu Certyfikującego. Jednostką organizującą Egzaminy Certyfikujące dla całej społeczności akademickiej oraz wszystkich zainteresowanych jest Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych[165].

7.4. Skala i zasięg mobilności i wymiany międzynarodowej studentów i kadry

Mobilność studentów i kadry realizowana jest w drodze umów bilateralnych, w szczególności programu Erasmus+, (lista uczelni, z którymi podpisano umowy w ramach programu Erasmus+ obejmuje 37 szkół wyższych, z czego 21 umów zostało podpisanych lub odnowionych od roku akademickiego 2019/2020)(Zał_K7_03).

Studenci kierunku praca socjalna są na bieżąco informowani i stale zachęcani do udziału w programie Erasmus+. Corocznie organizowane są spotkania informacyjne, upowszechniane na stronie Wydziału, w mediach społecznościowych, a także poprzez tradycyjne ogłoszenia. Podczas rekrutacji na wyjazdy w ramach programu Erasmus+ stosowane są zasady wyznaczone przez Narodową Agencję Programu Erasmus+ i zalecenia Biura Współpracy Międzynarodowej UŚ. W procesie rekrutacji na wyjazdy na studia bierze się pod uwagę średnią ocen, znajomość języka oraz list motywacyjny przygotowany przez osoby podlegające rekrutacji. W oparciu o te kryteria tworzona jest lista rankingowa, pozwalająca na zakwalifikowanie do wyjazdu studentów wykazujących najwyższe kwalifikacje.

Na przestrzeni lat skala wyjazdów studentów kierunku praca socjalna na studia zagraniczne nie była duża, a w ostatnich latach z oferty wyjazdowej nie skorzystał nikt. Może to częściowo wynikać z ograniczeń związanych z pandemią Covid-19 oraz z wyraźnego spadku liczby studentów na kierunku.

Skala i zasięg mobilności studentów kierunku praca socjalna:

- 2016/2017 – program CEEPUS „Central European Exchange Program for University Studies" – w marcu 2016 troje studentów III roku studiów pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna wyjechało do Nyiregyhazy (University of Debrecen Węgry). W czasie trzytygodniowego pobytu odbyli kilka wizyt studyjnych w instytucjach i organizacjach

[164] Szczegółowe zasady uczestnictwa w zajęciach, kryteria oceniania i sposoby weryfikacji kompetencji językowych opisane są na https://us.edu.pl/kolegium/spnjo/lektorat/moj-lektorat/regulaminy/zasady-uczestnictwa-w-lektoracie/.

[165] https://us.edu.pl/kolegium/spnjo/

działających w sferze szeroko pojętej ekonomii społecznej. Odbyło się również kilkanaście godzin zajęć konwersatoryjnych.

- 2017/2018 - program CEEPUS „*Central European Exchange Program for University Studies*" – w terminie 26.04-02.05.2018 roku cztery studentki studiów pierwszego stopnia na kierunku *praca socjalna* i jeden nauczyciel akademicki uczestniczyli w Intesive Cours w University of Debrecen, Węgry. W czasie tygodniowego pobytu studentki odbyły kilka wizyt studyjnych w instytucjach i organizacjach działających w sferze szeroko pojętej ekonomii społecznej, odbyły również kilkanaście godzin zajęć z nauczycielami z 6 krajów. Nauczyciel akademicki realizował zajęcia i uczestniczył w seminarium naukowym.
- 2017/2018 – jedna studentka studiów pierwszego stopnia na kierunku *praca socjalna* realizowała semestralne stypendium w ramach programu wymiany studentów Erasmus+ w Finlandii.
- 2018/2019 – jedna studentka studiów pierwszego stopnia na kierunku *praca socjalna* realizowała semestralne stypendium w ramach programu wymiany studentów Erasmus+ w Hiszpanii.

Większa jest natomiast mobilność międzynarodowa kadry dydaktycznej. Osoby realizujące zajęcia dydaktyczne na kierunku praca socjalna wykazują aktywność w tym zakresie poprzez:

- **wyjazdy realizowane w ramach programu Erasmus+.** W okresie od 2019 do 2022 roku z wyjazdów dydaktycznych skorzystało 6 nauczycieli akademickich, natomiast z wyjazdów szkoleniowych - 7 osób. Umiędzynarodowienie kadry realizowane w ten sposób wpływa także na jej kompetencje wykorzystywane na potrzeby dydaktyki (Zał_K7_03);
- **wyjazdy realizowane w ramach programu CEEPUS** – Ostravska Universita, Czechy (2018), Uniwersytet w Debreczynie, Węgry (2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023), FH-Camups Wien, Austria (2018, 2019, 2020, 2021, 2022);
- **realizowanie zajęć w ramach projektu Transform4Europe**, np. dr Barbara Lewicka prowadziła zajęcia w ramach modułu *Smart City and Beyound*, a dr Witold Mandrysz, dr hab. Rafał Muster, prof. UŚ, dr Łukasz Trembaczowski i dr Agata Zygmunt-Ziemianek poprowadzili *Just transitionresearchworkshop* dla studentów i doktorantów uczelni zrzeszonych w sojuszu T4E;
- **zagraniczne staże dydaktyczne** w ostatnich trzech latach zrealizowało w sumie 6 osób (Zał_K7_01)
- **udział w międzynarodowych szkoleniach** organizowanych (np. w 2022 roku dr Łukasz Trembaczowski uczestniczył w Summer School on Geometric Data Analysis: Statistical Foundations and Practical Applications organizowanej przez Uniwersytet Warszawski w ramach projektu NAWA; w kwietniu 2023 planowany jest udział dra Witolda Mandysza w International Staff Visiting Daysat the Department of Social Education, VIA University College, Campus Viborg, Dania);
- **udział w międzynarodowych konferencjach, kongresach i seminariach dydaktycznych**, (np. w Międzynarodowym Kongresie Jakości Kształcenia[166], odbywającym się w listopadzie 2022 roku w Katowicach – dr Jolanta Klimczak i dr Agata Zygmunt-Ziemianek uczestniczyły w tym wydarzeniu w sposób czynny, a duża grupa nauczycieli akademickich uczestniczyła w nim w charakterze słuchaczy; w październiku 2022 roku dr Agata Zygmunt-Ziemianek uczestniczyła w międzynarodowej konferencji dydaktycznej Transform4Europe – *Hackathon For Inno-*

[166] https://iceq.pl/

Methods organizowanej przez uczelnię partnerską konsorcjum Transform4Europe – Vytautas Magnus University w Kownie);

- **realizowanie wykładów gościnnych w zagranicznych uczelniach** (np. dr hab. Tomasz Nawrocki, prof. UŚ odbywał je w październiku 2022 roku w Uniwersytecie Alpejskim w Grenoble, dr hab. Robert Pyka odbywał je w marcu 2020 roku w Uniwersytecie w Lille).

Należy ponadto wskazać na współpracę o charakterze ciągłym:

- od 2005 realizowane są działania w zakresie **projektu „SOWOSEC"**, w ramach którego przygotowano wspólny program nauczania pod nazwą *Praca socjalna i ekonomia społeczna – joint degree study programme*. Program ten łączy współpracę partnerów z Austrii, Czech, Francji, Niemiec, Polski, Słowacji, Szwajcarii i Węgier. W 2008 r. opracowano na podstawie doświadczeń projektu SOWOSEC program studiów podyplomowych w zakresie *Praca socjalna i ekonomia społeczna*. Przygotowano również wymaganą dokumentację dla otwarcia tych studiów w Uniwersytecie Śląskim i rozpoczęto procedury akredytacyjne. Następnie przekształcono studia podyplomowe w studia drugiego stopnia jako specjalność w ramach kierunku praca socjalna obecnie noszącą nazwę *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*.
- Od 2010 r. pracownicy zaangażowani w kształcenie na kierunku praca socjalna realizują **moduł ICPM** (*Inter Cultural Project Management*). Moduł ten stanowi integralną część *SOWOSEC Joint Degree Study Programme* i zakłada coroczne dwu/trzy-tygodniowe wizyty studyjne studentów realizowane w uniwersytetach partnerskich. W ramach tych wizyt realizowane są zajęcia dydaktyczne w języku angielskim oraz hospitacje w instytucjach i organizacjach zajmujących się pracą socjalną i ekonomią społeczną w regionie. Do tej pory moduł ICPM w Uniwersytecie Śląskim realizowało ponad 70-cioro studentów z FH-Campus Wien w Austrii i Hochshule Munchen w Niemczech.

W ramach programów wymiany międzynarodowej (głównie Erasmus+) studenci z uczelni zagranicznych odbywają studia częściowe w UŚ, korzystając – między innymi – z oferty zajęć prowadzonych na kierunku praca socjalna. Oferta zajęć dla osób studiujących przyjeżdżających w ramach programu Erasmus+ realizowana przez pracowników związanych z Instytutem Socjologii obejmowała 6 modułów zajęć w semestrze zimowym oraz 7 modułów zajęć w semestrze letnim. Zestawienie oferowanych kursów wraz z liczbą ich słuchaczy od roku akademickiego 2019/2020 do 2022/2023 prezentuje poniższa tabela.

Tabela IV. Oferta dla ERASMUS+

Tytuł modułu	wykładowca	ECTS	Liczba studentów w grupie			
			2022/23	2021/22	2020/21	2019/20
SEMESTER ZIMOWY						
Organizationalleadership	dr Maja Drzazga-Lech	2	5	7	9	5
Public Relations in anorganisation	dr hab. Małgorzata Suchacka	5	6	6	11	-
Pathology and socialprevention	dr Witold Mandrysz	4	6	6	6	2
Sociology of socialproblems	dr Agata Zygmunt-Ziemianek	4	10	8	8	-
Socialdemography	dr Agata Zygmunt-Ziemianek	6	13	8		2
Interculturalcommunication	dr Katarzyna Ponikowska	3	-	-	10	-
Razem			**40**	**35**	**44**	**9**
SEMESTER LETNI*						
ContemporaryPolishsociety	dr Maja Drzazga-Lech	4	-	2	4	-
Marketing and communication in organization	dr Maja Drzazga-Lech	4	-	7	9	-
Socialproject management	dr Witold Mandrysz	2	-	13	-	4
Social policy	dr Agata Zygmunt-Ziemianek	6	-	8	9	-
Sociology of deviance and social control	dr Agata Zygmunt-Ziemianek	3	-	9	13	2
Communication, negotiations, mediations	dr Katarzyna Ponikowska	4	-	11	-	-
Interculturalcommunication	dr Katarzyna Ponikowska	5	-	6	-	-
Razem				**56**	**35**	**6**

** Dane za semestr letni roku akademickiego 2022/2023 nie zostały uzupełnione, ponieważ w czasie przygotowywania raportu zapisy na zajęcia nie zostały jeszcze uruchomione.*

Wymianie doświadczeń dydaktycznych służą również wizyty wykładowców z zagranicznych ośrodków akademickich w ramach programu Erasmus+. W roku akademickim 2019/2020 ramach wyjazdu szkoleniowego w Instytucie Socjologii gościł doc. dr Frédéric Delaneuville z Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie, w roku akademickim 2021/2022 z Uniwersytetu Śląskiego w Opawie przyjechał dr Petr Slováček (również był to wyjazd szkoleniowy). Także w roku akademickim 2021/2022 w ramach wymiany dydaktycznej w Instytucie Socjologii gościł prof. Ondrej Štefaňak z Uniwersytetu Konstantyna Filozofa w Nitrze, który poprowadził wykłady dla studentów studiów pierwszego stopnia pt. *Religiosity of Slovakian Youth in the Process of Change* oraz *Moral values of Slovakian Youth*.

7.5. Sposoby, częstość i zakres monitorowania i oceny umiędzynarodowienia procesu kształcenia oraz doskonalenia warunków sprzyjających podnoszeniu jego stopnia, jak również wpływu rezultatów umiędzynarodowienia na program studiów i jego realizację

Umiędzynarodowienie procesu kształcenia jest na bieżąco monitorowane przez władze Wydziału, a także przez pełnomocniczkę dziekana ds. współpracy międzynarodowej oraz pełnomocników

dziekana ds. międzynarodowej wymiany akademickiej, którzy organizują co roku spotkania informacyjne dotyczące mobilności międzynarodowej. W okresie przed pandemią spotkania te organizowane były w formie stacjonarnej i uczestniczyli w nich także pracownicy Biura Wymiany Międzynarodowej UŚ. Spotkania takie zawsze poprzedzone były stosownym ogłoszeniem skierowanym do wszystkich studentów. W okresie po wprowadzeniu ograniczeń związanych z koniecznością zachowania standardów bezpieczeństwa podczas pandemii spotkania takie odbywały się online, w ramach specjalnie utworzonego zespołu na platformie MS Teams. W roku akademickim 2022/23 nastąpi powrót do spotkań stacjonarnych, najbliższe planowane jest na marzec 2023.

Kwestia wpływu rezultatów umiędzynarodowienia na program studiów i jego realizację brana jest pod uwagę w standardowych bieżących działaniach z tego zakresu: ocena dokonywana przez Radę dydaktyczną kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi, głównie poprzez analizę wyników ewaluacji zajęć dydaktycznych prowadzonych w językach obcych, jak również analizę zainteresowania studentów przyjeżdżających z zagranicznych ośrodków akademickich ofertą zajęć prowadzonych w językach obcych przez pracowników związanych z Instytutem Socjologii.

Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 7 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 7:

Wzmocnienie współpracy międzynarodowej, nakierowanej na kształcenie studentów i dającej im bezpośredni udział w życiu europejskich uniwersytetów zapewnia uczestnictwo UŚ w konsorcjum Transform4Europe.

W nowym programie studiów pierwszego stopnia na kierunku praca socjalna przygotowywanym zgodnie z nową koncepcją studiów na Uniwersytecie Śląskim planuje się zwiększenie liczby zajęć realizowanych w języku obcym (poza lektoratami). Studenci będą mieli minimum dwa dodatkowe obligatoryjne moduły realizowane w języku obcym, a swoboda wyboru pozwoli im na zwiększenie liczby tych zajęć zgodnie z preferencjami (pula dodatkowych modułów realizowanych w językach obcych do wyboru).

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

8.1 Dostosowanie systemu wsparcia do potrzeb różnych grup studentów, w tym potrzeb studentów z niepełnosprawnością

Wsparcie dla studentów WNS realizowane jest na wielu płaszczyznach: **dydaktycznej, organizacyjnej, efektywnego procesu studiowania, udzielania pomocy materialnej oraz z zakresu wsparcia psychologicznego.** Wynika to z przyjętej w UŚ strategii, której priorytetowym celem jest uwzględnienie zróżnicowanych potrzeb studentów, zarówno grupowych, jak i indywidualnych. Należy podkreślić, że poza formami wsparcia, jakie oferowane są wszystkim studentom, szczególną uwagę zwraca się na studentów ze szczególnymi potrzebami, w tym studentów z niepełnosprawnościami, studentów uczestniczących w wymianach międzynarodowych, studentów wymagających wsparcia

materialnego, jak również studentów zainteresowanych sportem, zaangażowanych w działalność organizatorską czy studentów uzdolnionych.

Realizacja potrzeb grupowych studentów WNS jest zapewniana poprzez włączanie przedstawicieli studentów w prace ciał kolegialnych funkcjonujących na WNS. Studenci wchodzą w skład Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów, są także licznie reprezentowani w Radzie dydaktycznej kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi (czworo spośród 16 członków rady z głosem stanowiącym to studenci). Kandydaci na członków Rady dydaktycznej muszą uzyskać akceptację Samorządu Studenckiego. Udział studentów we wskazanych gremiach pozwala nie tylko na stałe monitorowanie ich potrzeb, ale także uwzględnianie pojawiających się postulatów. Między innymi, studenci opiniowali zmiany w programach kształcenia na studiach drugiego stopnia na kierunku praca socjalna, wyrażają również swoje opinie w sprawie zmian, jakie zostaną wprowadzone w programach studiów pierwszego stopnia. Jako członkowie Rady Dydaktycznej opiniują kandydatów na stanowisko dyrektora kierunków. Należy również dodać, że Samorząd Studencki wyraża swoje opinie o harmonogramach zajęć, a zgłoszone uwagi są uwzględniane przez jednostkę opracowującą ten harmonogram (§ 8 ust 1 Regulaminu Studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach[167]).

Na WNS stwarza się studentom możliwość udziału, a także włączenia się w organizowanie różnego rodzaju przedsięwzięć, w tym przede wszystkim **konferencji, seminariów i warsztatów**. Chodzi tutaj nie tylko o aktywności, które organizowane są przez pracowników WNS, ale także te, które inicjowane są przez samych studentów. Tego typu aktywności są organizowane lub współorganizowane przez działające na WNS koła naukowe oraz Samorząd Studencki. Samorząd Studencki oraz koła naukowe mogą korzystać również z bazy lokalowej WNS; mają możliwość rezerwacji odpowiedniej auli lub sali, zgodnie ze swoimi potrzebami. Istnieje również możliwość skorzystania z dostępnych w aulach lub salach sprzętów, m. in. projektorów czy komputerów stacjonarnych.

W UŚ zapewnia się studentom możliwość realizacji **potrzeb indywidualnych**. Przejawia się ona przede wszystkim w szczegółowych rozwiązaniach prawnych zawartych w Regulaminie Studiów w niwersytecie Śląskim w Katowicach, zawierającym opis rodzajów i form wsparcia dla studentów.
Na podstawie Regulaminu studiów studenci mogą ubiegać się m.in. o:

- uzyskanie zgody na **Indywidualną Organizację Studiów (IOS)** (§15 Regulaminu studiów). IOS polega na indywidualnym ustaleniu z prowadzącymi zajęcia sposobu realizacji efektów uczenia się i ich weryfikacji, w przypadku, gdy zachodzą okoliczności uzasadniające jej przyznanie (m.in. podjęcie kształcenia na więcej niż jednym kierunku studiów, studentka będącą w ciąży, student będący rodzicem);
- zapewnienie dostosowań (§16 Regulaminu studiów) i tym samym realizację procesu kształcenia, prowadzenia badań naukowych innym trybem, po przyznaniu tzw. **Indywidualnego Dostosowania Studiów (IDS).** IDS przyznawany jest studentom ze specjalnymi potrzebami wynikającymi ze stanu zdrowia w celu dostosowania warunków odbywania studiów do rodzaju występujących trudności i ich szczególnej sytuacji;
- uzyskanie zgody na studiowanie w ramach **Indywidualnego Toku Studiów (ITS)** (§ 17 Regulaminu studiów). ITS polega na odpowiednim doborze modułów realizujących efekty uczenia się na kierunku oraz dodatkowych efektów uczenia się, a także udziale studenta w pracach naukowo-badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych. O ITS może ubiegać się

[167] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5003/5/

student, który ukończył pierwszy semestr studiów i uzyskał średnią ocen powyżej 4,0 lub został zatrudniony w Uczelni w konsekwencji zdobycia przez niego, indywidualnie lub w zespole, grantu na finansowanie działalności naukowej, lub ukończył z oceną celującą studia pierwszego stopnia, po których kontynuuje naukę na studiach drugiego stopnia oraz przedstawił na piśmie szczegółową koncepcję realizacji ITS. Dodatkowo takim tokiem studiów student może iść od pierwszego roku, jeśli jest laureatem lub finalistą olimpiad stopnia centralnego lub laureatem konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich lub finalistą mistrzostw sportowych o charakterze ogólnokrajowym lub międzynarodowym w kategoriach młodzieżowych;

- **przedłużenie terminu na zaliczenie semestru** (§ 25 ust 6 Regulaminu studiów);
- **udzielenie urlopu zdrowotnego, dziekańskiego lub krótkoterminowego** (§ 32 Regulaminu studiów);
- **realizację wybranych efektów uczenia się z semestru wyższego** niż wynika to z aktualnego wpisu na semestr (§ 30 ust 1 Regulaminu studiów);
- **wyznaczenie późniejszego terminu na złożenie pracy dyplomowej** niż wynikający z Regulaminu studiów (§ 34 ust 5 Regulaminu studiów);
- udział w programach wymiany studentów, w szczególności **Erasmus+ i MOST** (§ 19 Regulaminu studiów);
- **uznanie efektów uczenia się** osiągniętych w szczególności w wyniku działalności o charakterze badawczym, naukowym, artystycznym, wdrożeniowym lub społecznym prowadzonej w czasie trwania jego studiów (§ 21 Regulaminu studiów).

Student w każdej indywidualnej sprawie studenckiej może liczyć na wsparcie Prodziekana ds. kształcenia i studentów, Pełnomocników dziekana ds. studenckich, a także właściwego Dyrektora kierunku studiów i jego zastępcy. Pomocą służą również pracownicy właściwego dziekanatu, a także Samorząd Studencki pozostający w stałym kontakcie z władzami Wydziału.

Należy podkreślić, że Uniwersytet realizuje strategię otwartości dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami. Uwidacznia się to w przepisach Regulaminu studiów, a szczególnie w załączniku nr 1 do Regulaminu studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (**Regulamin dostosowania organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dostosowania warunków odbywania studiów do rodzaju występujących trudności**).

UŚ dokłada zatem wszelkich starań, aby zapewnić dostosowanie procesu dydaktycznego dla studentów ze szczególnymi potrzebami, wynikającymi ze stanu zdrowia, integracji osób z niepełnosprawnościami ze środowiskiem akademickim, wyrównania szans edukacyjnych oraz likwidowania barier i przeciwdziałania wykluczeniu. Na wsparcie mogą liczyć studenci, dla których niezbędna jest pomoc asystenta dydaktycznego lub którzy potrzebują wypożyczyć sprzęt, chcą wziąć udział w szkoleniach czy konferencjach, są aktywni sportowo, potrzebują usług doradczych lub konsultacji psychologicznych. Informacji o sposobach wsparcia dla takich grup studentów udzielają **merytoryczni koordynatorzy ds. dostępności i administracyjni specjaliści ds. dostępności**[168] powołani na WNS. Szczegółowo zadania Koordynatora ds. dostępności przedstawiono w opisie kryterium 2.

UŚ zapobiega wykluczeniu cyfrowemu studentów i pracowników poprzez darmowy **dostęp do MS Office 365 edu**, a w tym m.in. programów Word, Excel, Powerpoint, Forms w wersji online. Studenci

[168] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wsparcie/

mają również możliwość korzystania z systemu USOS UŚ w wersji mobilnej. We wszystkich budynkach UŚ istnieje dostęp do sieci Eduroam, która zapewnia możliwość skorzystania z Internetu po zalogowaniu się jak do uczelnianej poczty elektronicznej. Studenci korzystają z mLegitymacji, która uprawnia ich – między innymi – do korzystania ze zniżek w komunikacji miejskiej.

UŚ jest beneficjentem projektu **DUO – *Uniwersytet Śląski uczelnią dostępną, uniwersalną i otwartą***[169] nr umowy o dofinansowanie POWR.03.05.00-00-A031/19-00 Projekt współfinansowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, działanie 3.5 Kompleksowe programy szkół wyższych. Projekt został rozpoczęty wraz z podpisaniem umowy w dniu 17 grudnia 2019 roku i zakłada współpracę w ramach grup roboczych ekspertów zewnętrznych, pracowników uczelni oraz studentów z niepełnosprawnościami. Zadania zostały podzielone na sześć głównych obszarów: Podnoszenie kompetencji kadr z zakresu dostępności, Zmiany organizacyjne, w tym instrukcje dopasowania programów studiów dla studentów z niepełnosprawnościami, Udoskonalenie procesu kształcenia, Zwiększenie dostępności uczelni, Wprowadzenie technologii wspierających zwiększających samodzielność oraz Utworzenie „Centrum Projektowania Uniwersalnego". Projekt będzie realizowany do 30 września 2023 roku. Do tej pory w ramach projektu zrealizowano szereg działań zwiększających dostępność uczelni, między innymi: zorganizowano warsztaty z zakresu polskiego języka migowego dla pracowników, przeprowadzono szereg szkoleń z zakresu otwartości, równości i zrozumienia, z zakresu metod dydaktycznych w pracy ze studentami ze specjalnymi potrzebami oraz z zakresu spektrum autyzmu, a także zrealizowano programy mentorskie skierowane do nauczycieli akademickich. Podjęto również działania zmierzające do wprowadzenia elektronicznych podań i wniosków dla studentów w systemie USOS. Trwają również prace nad opracowaniem nowego regulaminu IDS, który będzie uwzględniał szerszy niż do tej pory zakres wsparcia dla studentów ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi. W projekcie uczestniczy grupa pracowników związanych z Instytutem Socjologii. Wchodzą oni w skład zespołów realizujących zadania projektowe. Ponadto duża część kadry dydaktycznej bierze udział w szkoleniach i programach oferowanych w ramach projektu. Troje pracowników ukończyło program mentoringowy („Mentor studenta w trudnej sytuacji życiowej").

W Uniwersytecie, od 1 stycznia 2022 r. realizowany jest także Projekt edukacyjny ***UNIWERS-US. Kadra Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dla projektowania uniwersalnego***[170], którego celem jest podniesienie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich UŚ w zakresie projektowania uniwersalnego. Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projektowanie uniwersalne, zgodnie z art. 2 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), oznacza projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Jednocześnie uniwersalne projektowanie nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne. W ramach projektu przewidziano realizację czterech zadań: Podniesienie kompetencji z zakresu projektowania uniwersalnego – liderzy/ambasadorzy ds. projektowania uniwersalnego, Podniesienie kompetencji z zakresu projektowania uniwersalnego – wspólnota ucząca się, Podniesienie kompetencji dydaktycznych nauczycieli akademickich UŚ w obszarze projektowania uniwersalnego – przygotowanie rekomendacji, Praktyczne wykorzystanie wiedzy dotyczącej projektowania uniwersalnego – konsultacje i mentoring. Część kadry akademickiej, od czerwca 2022 r. uczestniczy w cyklu

[169] https://www.duo.us.edu.pl/
[170] https://us.edu.pl/wydzial/wnst/strona-glowna/realizowane-projekty/projekty-dydaktyczne/uniwers-us/

certyfikowanych szkoleń i warsztatów z projektowania uniwersalnego, obejmujących zarówno teoretyczne, jak i praktyczne aspekty zagadnienia, a także zastosowanie standardów projektowania uniwersalnego w szkolnictwie wyższym. Działania te mają na celu m.in. przygotowanie dla wspólnoty UŚ rekomendacji w postaci materiałów e-learningowych, by następnie te uwzględnione zostały przy tworzeniu sylabusów oraz samych kursów, w których materiały będą umieszczane z zachowaniem standardów dostępności cyfrowej. Planowane jest także stworzenie pracowni dydaktyki projektowania uniwersalnego. Projekt realizowany będzie do 31 października 2023 r.

W ramach dostosowania systemu wsparcia do potrzeb różnych grup studentów należy również wspomnieć o przyjętym w 2021 r. **Planie Równości Płci w Uniwersytecie Śląskim**[171], w ramach którego osoby studiujące same w sobie stanowią odrębną grupę beneficjentek i beneficjentów wielu działań w każdym z pięciu obszarów. Na szczególnie podkreślenie zasługuje przede wszystkim szereg rozwiązań dla studentek w ciąży oraz osób studiujących sprawujących funkcje rodzicielskie lub opiekuńcze. Dla przykładu, w obszarze „Kultura organizacyjna oraz równowaga pomiędzy życiem prywatnym, zawodowym a uczeniem się", w ramach zwiększenia równości szans dla osób uczących się przewidziano: umożliwienie wnioskowania o uwzględnienie obowiązków opiekuńczych w logowaniu na zajęcia oraz umożliwienie indywidualizacji uczenia się i form weryfikacji jego efektów osobom z obowiązkami rodzicielskimi i opiekuńczymi. Celem stworzenia dodatkowych mechanizmów wspierających osoby uczące się podjęte zostały wstępne rozmowy z władzami samorządowymi dotyczące miejsc w przedszkolach/żłobkach dla dzieci także osób studiujących w UŚ. W bliskiej przyszłości planuje się ponadto zorganizowanie wsparcia wewnątrz UŚ w zakresie opieki nad dziećmi, członkami rodziny o specjalnych potrzebach, starszymi członkami rodziny itp. oraz rozwój infrastruktury UŚ przyjaznej rodzicom z małymi dziećmi. W ramach budowania równowagi między obowiązkami rodzinnymi i wynikającymi z uczenia się w Planie duży nacisk kładzie się na stworzenie wytycznych sprzyjających planowaniu spotkań roboczych uwzgledniających równowagę uczenie się – rodzina oraz monitorowanie potrzeb i reagowanie na problemy zgłaszane przez osoby uczące się w Uniwersytecie. Wreszcie, w ramach ułatwiania osobom uczącym się ponownego wdrożenia się (np. po urlopie związanym z rodzicielstwem), przewidziano wprowadzenie praktyk typu „pozostawania w kontakcie" dla osób długotrwale korzystających z uprawnień rodzicielskich (możliwość krótkotrwałego „zawieszenia" urlopu rodzicielskiego w celu np. Uczestnictwa w szkoleniu).

8.2. Zakres i formy wspierania studentów w procesie uczenia się

Wśród form wspierania kształcenia studentów można wyróżnić **formy instytucjonalne i pozainstytucjonalne**. Formy instytucjonalne wynikają z przyjętego programu studiów (są to wykłady, ćwiczenia, seminaria, praktyki studenckie, a także tutoring). Z kolei formami pozainstytucjonalnymi są warsztaty, seminaria naukowe czy też konkursy wiedzy. Istotne znaczenie w zakresie wspierania studentów w procesie uczenia się mają **koła naukowe i organizacje studenckie** działające na WNS. W ramach wydziału można wskazać na funkcjonowanie licznych organizacji, a wśród nich – między innymi:

- Koło Naukowe Pracy Socjalnej (Zał_K8_01),
- Koło Naukowe Socjologów (w trakcie reaktywacji) ,
- Koło Naukowe Polityków Społecznych,
- Sekcja Naukowa „Progres",
- Międzywydziałowe Stowarzyszenie Dziennikarzy „Mosty",

[171] https://us.edu.pl/wp-content/uploads/pliki/level-up/plan-rownosci-plci_US.pdf

- Koło Naukowe Komunikacji Międzykulturowej.

Należy dodać, że studenci w procesie uczenia się na kierunku praca socjalna korzystają z następujących form **pomocy merytorycznej**:

- konsultacji pracowników dydaktycznych i badawczo-dydaktycznych;
- indywidualnych zajęć prowadzonych w formie tutoringu, m.in. w ramach programu „Mistrzowie Dydaktyki";
- seminariów dyplomowych;
- zasobów Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej (CINIBA), dysponującej bogatym księgozbiorem obejmującym dziedziny wiedzy reprezentowane przez wszystkie kierunki kształcenia;
- dostępu do czytelni studenckich wyposażonych w terminale komputerowe w budynku CINIBA;
- możliwości wyszukiwania i zamawiania książek i skryptów on-line, jak i korzystania z bogatego księgozbioru biblioteki cyfrowej;
- udziału w otwartych posiedzeniach towarzystw naukowych (m.in. PAN Katowice).

Wsparcia w procesie uczenia się udzielają studentom **opiekunowie poszczególnych roczników**. Do ich zadań należy – między innymi – reprezentowanie studentów w kontaktach z nauczycielami akademickimi i władzami wydziału, przekazywanie studentom podstawowych informacji na temat organizacji roku akademickiego i toku studiów.

Należy podkreślić, że ważną rolę w procesie wsparcia studentów w procesie uczenia się pełnią również **pełnomocnicy Dziekana**, m.in.: pełnomocnik ds. kształcenia na odległość, pełnomocnicy ds. studenckich, a także koordynatorki ds. dostępności oraz opiekunki praktyk studenckich.

Dodatkowym źródłem wsparcia dla osób studiujących jest **Studencka Poradnia Prawna**[172]. Celem Poradni jest udzielenie bezpłatnej pomocy prawnej studentom, w tym studentom kierunku praca socjalna i osobom niezamożnym, które w danej sprawie nie posiadały lub nie posiadają profesjonalnego pełnomocnika. Poradnia świadczy także pomoc organizacjom społecznym – również takim, które dopiero podejmują swoją działalność. Mogą one wystąpić z prośbą o pomoc do Poradni o ile: są organizacjami niedochodowymi lub niskodochodowymi; ich statutowym celem jest ochrona praw człowieka, w szczególności w zakresie praw mniejszości, praw studenta, praw osób niepełnosprawnych oraz ochrony dóbr kultury. Nad działalnością poradni prawnej nadzór sprawuje Pełnomocnik Dziekana ds. studenckiej poradni prawnej oraz opiekunowie właściwych sekcji.

8.3. Formy wsparcia

Formy wsparcia dla studentów opisane zostały w Regulaminie Studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, a także zostały szczegółowo scharakteryzowane w Procedurach Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia[173] dla kierunków studiów organizowanych przez WNS, rozdział VI: *Wsparcie studentów w procesie uczenia się*: 1. Wspieranie krajowej i międzynarodowej mobilności studentów, 2. Wspieranie prowadzenia badań lub działalności artystycznej oraz publikowania lub prezentacji ich wyników, jak również uczestniczenia w różnych formach komunikacji naukowej lub artystycznej, 3. Wspieranie działań mających na celu przygotowanie studentów do wejścia na rynek pracy lub dalszej edukacji, 4. Motywowania studentów do osiągania lepszych wyników nauczania i uczenia się oraz prowadzonych badań. 5. Informowanie studentów o możliwościach ich wsparcia i jego zakresie,

[172] https://us.edu.pl/wydzial/wpia/sprawy-studenckie/dzialalnosc-studencka/poradnia-prawna/
[173] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Bez-kategorii/WSZJK_2023-1.pdf

w tym o pomocy materialnej. 6. Rozpatrywanie indywidualnych spraw zgłaszanych przez osoby studiujące. 7. Monitorowanie obsługi administracyjnej studentów. Wszelkie informacje dotyczące Regulaminu studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dostępne są na stronie internetowej Uniwersytetu[174]; Jakość kształcenia | Pracownik (us.edu.pl)[175]i Wydziału[176].

W pierwszym tygodniu zajęć, bezpośrednio przed ich rozpoczęciem, organizowane są **spotkania ze studentami pierwszych roczników studiów** (zarówno stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, pierwszego i drugiego stopnia), podczas których przekazywane są im informacje dotyczące organizacji studiów. Spotkania prowadzone są przez dyrekcję kierunku. Uczestniczą w nich również opiekunowie pierwszych roczników, przedstawiciele Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych oraz pracownicy dziekanatu. W trakcie takich zebrań wybiera się również starostę roku, a nowi studenci mogą poznać się nawzajem. W tym samym czasie studenci pierwszego roku spotykają się z przedstawicielami samorządu studenckiego, którzy opowiadają młodszym kolegom i koleżankom o możliwościach aktywnego działania w samorządzie, a także przeprowadzają szkolenie z praw i obowiązków studenta. Studenci mogą się też na bieżąco dowiadywać o aktualnych wydarzeniach, możliwościach udziału w konkursach, stażach i aktywnościach samorządu bezpośrednio ze strony internetowej[177]. Studenci UŚ mają też prywatną grupę na Facebooku[178].

W UŚ funkcjonuje również **strona internetowa przeznaczona dla studentów pierwszych lat studiów**[179], na której znajduje się program adaptacyjny zawierający podstawowe informacje dotyczące struktury Uczelni, zasad funkcjonowania, wydarzeń dla studentów. Więcej informacji dla studentów pierwszego roku można znaleźć na stronie UŚ, w zakładce student/nowy student. We wszelkich sprawach studenci mogą liczyć na pomoc Pełnomocników dziekana ds. studenckich, dyrekcji kierunków studiów, Prodziekana ds. kształcenia i Studentów.

A. Wsparcie w zakresie krajowej i międzynarodowej mobilności studentów

Regulamin studiów zawiera informację o możliwościach odbywania wymiany krajowej i międzynarodowej. Studenci mogą uczestniczyć przede wszystkim w programach: MOST oraz Erasmus+. **Program Mobilności Studentów i Doktorantów MOST**[180] daje m.in. możliwość realizacji programu studiów na uczelni innej niż macierzysta, a także wyboru dodatkowych, związanych z zainteresowaniem Studentki/Studenta, zajęć dydaktycznych. Niezbędnych informacji udziela studentom również wydziałowy Koordynator ds. programu MOST. Drugi z programów umożliwia realizację części studiów (jednego lub dwóch semestrów) w zagranicznej instytucji partnerskiej. Erasmus+ daje również możliwość wyjazdów na staże w jednostkach naukowych. Na wydziale powołani zostali Pełnomocnicy Dziekana ds. międzynarodowej wymiany akademickiej, koordynujący proces wymiany i udzielający zainteresowanym niezbędnych informacji. Szczegółowe informacje o tym programie znajdują się na dedykowanej uczelnianej[181] i wydziałowej stronie internetowej[182].

---

[174]https://us.edu.pl/student/studia/tok-studiow-2/
[175]https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/jakosc-ksztalcenia/
[176]https://us.edu.pl/wydzial/wns/szjk/
[177]https://www.samorzad.us.edu.pl/
[178]https://www.facebook.com/groups/1682748115353510
[179]https://www.adapciak.us.edu.pl
[180]https://us.edu.pl/student/mobilnosc/wyjazdy-krajowe/;
[181]https://us.edu.pl/wspolpraca/wspolpraca-miedzynarodowa/mobilnosc-miedzynarodowa/program-erasmus/
[182]https://us.edu.pl/wydzial/wns/wspolpraca/miedzynarodowa/erasmus/

Warto zwrócić uwagę na fakt, że oprócz wymian międzynarodowych, studenci mogą uczestniczyć w wyjazdach zagranicznych podczas staży czy praktyk.

Należy również wspomnieć, że studenci mogą wziąć udział w programach oferowanych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej[183].

B. Wsparcie w zakresie prowadzenia działalności naukowej oraz publikowania lub prezentacji jej wyników, jak również w uczestniczeniu w różnych formach komunikacji naukowej lub twórczości artystycznej

Na WNS stwarzane są warunki do **włączania studentów w działalność naukową**. Przejawiać się to może w realizacji **indywidualnych projektów badawczych**, dla których Uniwersytet zapewnia odpowiednie zaplecze, włączania ich do prowadzonych na Wydziale badań naukowych, w szczególności do **zespołów badawczych**, a także w **działalności w kołach naukowych**.

Istotnym aspektem w rozwoju indywidualnych projektów badawczych jest również indywidualna praca ze studentami szczególnie uzdolnionymi. Odbywa się ona nie tylko w ramach **konsultacji z pracownikami** badawczo-dydaktycznymi Wydziału, ale również współpracy w ramach **Indywidualnego Toku Studiów** przewidzianego w Regulaminie studiów. Bardzo istotnym w procesie działalności naukowej jest zapewnienie odpowiedniego zaplecza w postaci zasobów **CINiBA**, dysponującej bardzo bogatym księgozbiorem i dostępem do licznych baz specjalistycznych.

Studenci kierunku praca socjalna realizują projekty socjalne, oparte na samodzielnie projektowanych i prowadzonych badaniach empirycznych, **w ramach seminariów dyplomowych**. Przygotowywane w ten sposób projekty badawcze są konsultowane przez promotorów prac licencjackich i magisterskich. Zindywidualizowaniu współpracy ze studentami służy ograniczenie wielkości grup seminaryjnych, dzięki czemu stwarzane są możliwości zbudowania relacji mistrz-uczeń. Dodatkowo, w ramach wielu seminariów wykorzystywane są **elementy tutoringu**, co sprzyja rozwojowi naukowemu studentów.

Pracownicy WNS pełnią również rolę **tutorów** dla studentów Indywidualnych Studiów Międzyobszarowych, realizujących programy studiów na kierunkach organizowanych przez Wydział. Wymiernym efektem współpracy tutorskiej są prace semestralne, oparte na samodzielnie przygotowanych i przeprowadzanych przez studentów badaniach. Prace te przyjmują często formę artykułów naukowych bądź referatów, które bywają publikowane w formie artykułów naukowych bądź prezentowane w formie referatów. Studenci WNS mieli także możliwość udziału w projekcie „Mistrzowie Dydaktyki”[184]. To projekt realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego mający na celu m.in. wypracowanie metod pracy ze studentem opartych o **zasady tutoringu**. Studenci WNS byli uczestnikami tego projektu, a cykle spotkań tutorskich prowadzili – między innymi – pracownicy związani z Instytutem Socjologii (np. dr Justyna Kijonka, dr Agata Zygmunt-Ziemianek). Warto dodać, że tutoring (zarówno naukowy, jak i rozwojowy) jest również realizowany w ramach indywidualnej, niesformalizowanej współpracy nawiązywanej między pracownikami Wydziału i studentami poszczególnych kierunków. Jest on realizowany przez nauczycieli posiadających certyfikaty oraz akredytacje tutorskie.

Wsparcie w zakresie realizacji badań przez studentów jest również realizowane w **ramach zespołów badawczych**, które są powoływane z inicjatywy pracowników badawczo-dydaktycznych.

---

[183] https://nawa.gov.pl/studenci/studenci-polscy
[184] https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/informacje-o-programie-mistrzowie-dydaktyki

Na WNS działają zespoły badawcze, w skład których wchodzą studenci, którzy są włączani do projektowania oraz realizacji prac badawczych (więcej w kryterium 1).

Studenci UŚ realizujący indywidualne prace badawcze lub artystyczne mogą ubiegać się o Grant Studencki[185], realizowany przy wsparciu opiekuna naukowego. W ramach grantu mogą być sfinansowane – między innymi – projekty, wymagające przygotowania lub realizacji warsztatu naukowego, przygotowania publikacji naukowej, udziału w konferencjach naukowych. W ramach wsparcia ogólnouczelnianego studenci mogą również ubiegać się o przyznanie Wyróżnienia JM Rektora UŚ[186], które ma na celu promowanie aktywnych i twórczych postaw na rzecz środowiska akademickiego i społecznego. Wyróżnienie Rektora jest nagrodą dla studentów posiadających znaczne osiągnięcia naukowe, sportowe, społeczne czy artystyczne.

Programy studiów na kierunku praca socjalna zapewniają studentom możliwość **rozwoju swoich zainteresowań naukowych** poprzez wybór modułów specjalizacyjnych i fakultatywnych, a ponadto na studiach drugiego stopnia wybór specjalności. Studenci mają także możliwość wyboru seminariów licencjackich i magisterskich, podczas których wspólnie z promotorem pracy dyplomowej, ustalają jej problematykę i temat. Szczegółowe informacje o kierunku wraz z planem studiów oraz listą efektów uczenia się znajdują się na stronie internetowej WNS[187].

Każdy student może korzystać z **konsultacji dla studentów i doktorantów**. Nauczyciele akademiccy są zobowiązani do odbywania konsultacji dla studentów w wymiarze nie mniejszym niż 45 minut tygodniowo, zgodnie z Regulaminem Pracy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[188] (§ 20, pkt 1). Wszyscy pracownicy WNS odbywają obowiązkowe konsultacje w każdy wtorek w godzinach 13.00-13.45. Dodatkowe terminy konsultacji są ustalane na początku każdego semestru, a informacja o nich jest zamieszczana na stronie internetowej wydziału[189]. Należy podkreślić, że na prośbę studentów pracownicy odbywają również zdalne konsultacje, wykorzystując platformę MS Teams, zaś w przypadku, gdy pracownicy prowadzą zajęcia na studiach niestacjonarnych terminy konsultacji dostosowane są do potrzeb tej grupy studentów.

Wsparcie studentów kierunku praca socjalna w rozwoju swoich zainteresowań naukowych, a także w zdobywaniu kompetencji badawczych odbywa się również w ramach licznych **kół naukowych** działających na WNS, wskazanych w pkt. 8.2.Koła posiadają **wsparcie merytoryczne** i **organizacyjne** ze strony pracowników Wydziału, będących opiekunami kół oraz **wsparcie finansowe**. Koła naukowe w ramach swojej działalności organizują spotkania, prelekcje, warsztaty i konferencje, uczestniczą w wizytach studyjnych oraz przygotowują stanowiska pokazowe podczas festiwali nauki. Szczegółowy wykaz organizacji studenckich zawarty jest na stronie internetowej UŚ[190].

Istnieje również **możliwość wsparcia finansowego** inicjatyw podejmowanych przez organizacje studenckie. Podział środków na działalność studencką odbywa się dwa razy w ciągu roku akademickiego i dokonywany jest przez Uczelnianą Radę Samorządu Studenckiego. Warto mieć jednak na uwadze, że tylko organizacje, które złożą odpowiedni wniosek, mogą liczyć na wsparcie finansowe. Szczegółowe informacje o niezbędnej dokumentacji znajdują się na stronie internetowej

[185] https://www.samorzad.us.edu.pl/student/swiadczenia-dla-studentow/15-student/swiadczenia-dla-studentow/82-grant-studencki
[186] https://us.edu.pl/student/dzialalnosc-studencka/wyroznienia-jm-rektora-us/
[187] https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/
[188] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/4982/5/
[189] https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/dyzury-pracownikow/
[190] https://us.edu.pl/student/dzialalnosc-studencka/organizacje-studenckie/

UŚ[191]oraz stronie Samorządu Studenckiego[192]. Działalność w zakresie kulturalno-artystycznym, sportowym i naukowym organizacji działających w Uczelni i stowarzyszeń, może być dofinansowana m.in. z rezerwy Rektora – dofinansowanie indywidualnych projektów/inicjatyw studentów o wysokim poziomie merytorycznym oraz inicjatyw organizacji studenckich.

Działalność naukowa studentów była realizowana przede wszystkim przez organizację konferencji, seminariów, warsztatów w ramach kół naukowych funkcjonujących na Wydziale. Studenci w latach 2019-2022 organizowali lub współorganizowali ponad **20 wydarzeń**, w tym krajowe i międzynarodowe konferencje z udziałem studentów całego Wydziału (Zał_K8_02). Aktywnością bezpośrednio związaną z kierunkiem praca socjalnajest cykliczne wydarzenie pt. Tydzień Pracy Socjalnej. W ostatnich latach realizowany w dniach:

- VII Tydzień Pracy Socjalnej[193] –15-21 marca 2021 r.
- VIII Tydzień Pracy Socjalnej[194] – 14-19 marca 2022 r.
- IX Ogólnopolski Tydzień Pracy Socjalnej – wydarzenia planowane na 20-25 marca 2023 (w przygotowaniu)

W ramach konferencji studenci uczestniczyli w sesjach referatowych i posterowych, a także mogli wziąć udział w dyskusji. Była to także możliwość wymiany doświadczeń z innymi studentami i pracownikami naukowymi, poznania nowych zagadnień tematycznych oraz szansa zdobycia nowej wiedzy. Wśród wystąpień studenckich wymienić można, np.:

- Agata Kraus: *Znaczenie obecności katolickich przekazów w serwisie YouTube w kontekście procesów (de)sekularyzacji*. Wystąpienie w ramach Ogólnopolskiej Konferencji Interdyscyplinarnej „Między katedrą a katedrą Kościół a nauka, kultura i polityka", Katowice, UŚ, 13 maja 2020.
- Kamila Kowalewska: *Zdalny uniwersytet jako teatr codzienności młodzieży akademickiej.* Wystąpienie w ramach II konferencja „Wokół Nauk Społecznych", Katowice, UŚ, 15 grudnia 2022.
- Krzysztof Krukowka: – *Przemoc wobec kobiet w środowisku imigranckim, z uwzględnieniem migrantek przymusowych* wystąpienie w ramach Międzywydziałowej Konferencji Naukowej „Czy przemoc ma płeć?", Katowice UŚ 15 grudnia 2022.

Istotnym przejawem wsparcia działalności studenckiej jest **stworzenie możliwości dla publikacji prac studenckich** w ramach zarówno monografii, jak i czasopism naukowych. Studenci opublikowali swe prace w ramach prac zbiorowych i czasopism (m. in.):

- Bieniek N., Kulpa P., Świerc A. (2018). Efektywność udzielanych dotacji osobom bezrobotnym przez urząd pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Tychy: Wyd. PUP.
- Biała S., Pniak M., Warzecha P. (2018). Sytuacja i opinie osób uczestniczących w stażach organizowanych przez urząd pracy. Tychy: Wyd. PUP.
- Czakon P., Pistelok P. (2020). Świat poprzedników i świat otaczający (*Umwelt*). W: Wróblewski, P. (red.). Struktury projektów działań. Światy absolwentów studiów doktoranckich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. s. 31-72.

[191]https://us.edu.pl/student/dzialalnosc-studencka/organizacje-studenckie/finansowanie-dzialalnosci-studenckiej-i-naukowej/
[192]https://www.samorzad.us.edu.pl/student/organizacje-studenckie/dofinansowanie
[193]https://us.edu.pl/wydzial/wns/2021/03/03/vii-tydzien-pracy-socjalnej-2/
[194]https://us.edu.pl/wydzial/wns/2022/03/08/8607/

- Dzienniak-Pulina D., Wolska K. (2022). Modus operandi wybranych seryjnych sprawców zabójstw. Czynniki ryzyka i możliwości oddziaływań resocjalizacyjnych i profilaktycznych. Chowanna, 2(57), 1-21.
- Gluzek M. (2020). Znaczenie ewaluacji w procesie działań pomocowych na rzecz osób z problemem alkoholowym. W: D. Müller-Siekierska, J. Ratkowska-Pasikowska, K. Walczak-Człapińska (red.), Rodzina w systemie wsparcia i pomocy osobom z problemem alkoholowym. Łódź: WUŁ.
- Karendał A. (2020). Horyzont przewidywalnych zdarzeń i uznawane autorytety. W: Wróblewski, P. (red.). Światy absolwentów studiów doktoranckich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s. 73-105.
- KarendałP. (2020). Wykonalność projektu a jego urzeczywistnienie. W: Wróblewski, P. (red.). Struktury projektów działań. Światy absolwentów studiów doktoranckich Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, s.107-128 .
- Nowicka K., Lubański R., Tsakhlo D. (2018). Sytuacja cudzoziemców na lokalnym rynku pracy. Tychy: Wyd. PUP.
- Tytko, O. (2018). Kierunki rozwoju zawodowego absolwentów socjologii oraz szanse socjologów na rynku pracy — studium badawcze. W:A. Bartoszek, S. Kamińska-Berezowska (red.), Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa. red. t. 9. Z.1/2018.
- Tytko O. (2020). Więźniowie na rynku pracy — analiza doświadczeń polskich i zagranicznych. W: S. Kamińska-Berezowska i R. Muster (red.) Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa. red. t.11/2020.
- Walczak A., Kozak M.(2020). Mobbing w organizacji pomocowej jako przykład patologii zarządzania. Studium przypadku. W: S. Kamińska-Berezowska i R. Muster (red.) Górnośląskie Studia Socjologiczne. Seria Nowa. red. t.11/2020.

Ważnym wydarzeniem włączającym studentów w działalność naukową jest również Śląski Festiwal Nauki KATOWICE[195], organizowany przez UŚ jako lidera przedsięwzięcia od 2016 roku. Studenci Wydziału uczestniczą aktywnie w tym wydarzeniu, przygotowują stoiska naukowe oraz warsztaty. Angażują się również w prace związane z obsługą tego wydarzenia.

W zakresie twórczości artystycznej, studenci mają możliwość rozwijania swych umiejętności w ramach chóru Uniwersytetu Śląskiego Harmonia, Studenckiego Zespół Pieśni i Tańca "Katowice" Uniwersytetu Śląskiego, Radia Egida czy też Telewizji UŚ.

C. Wsparcie we wchodzeniu na rynek pracy lub kontynuowaniu edukacji

Wsparciu we wchodzeniu na rynek pracy lub kontynuowaniu edukacji służą **praktyki zawodowe** o raz **praktyki dyplomowe**. Zakładane efekty kształcenia są ściśle powiązane z kierunkiem studiów. Miejsce realizacji praktyk odpowiada zawodowym zainteresowaniom studentów, powiązanym z realizowanym programem studiów. Szczegółowe informacje na temat praktyk znajdują się w punkcie 2.7.

Znaczącą rolę odgrywa również wsparcie studentów w zakresie rozwoju kariery podczas studiów i planowaniu jej rozwoju po studiach. Pomoc w tym zakresie świadczy Biuro karier UŚ. Biuro zlokalizowane jest w budynku Rektoratu, przy ul. Bankowej 12 w Katowicach. Czynne jest w godzinach 7.30 – 15.30. Na stronie internetowej Biura Karier[196] znajdują się informacje zarówno dla

[195] https://www.slaskifestiwalnauki.pl/
[196] http://bk.us.edu.pl/

studenta jak i absolwenta dotyczące możliwości dalszego rozwoju wraz z wykazem aktualnych szkoleń, ofert pracy, wydarzeń itp. W latach 2019-2022 Biuro Karier zrealizowało szereg działań wspierających studentów kierunku praca socjalna w wejściu na rynek pracy. Wśród nich należy wymienić:

- organizowanie spotkań z pracodawcami;
- organizowanie stoisk Biura Karier na wydziałach – akcja „Biuro Karier on tour";
- organizowanie Mobilnych Targów Kariery;
- organizowanie i prowadzenie warsztatów, szkoleń z zakresu rozwoju umiejętności przydatnych na rynku pracy;
- prowadzenie Akademii Rozwoju Kariery;
- publikowanie ofert pracy, praktyk, staży;
- prowadzenie doradztwa zawodowego oraz coachingu kariery;
- prowadzenie programu stażowego, obejmującego płatne staże w ramach projektu „Jeden Uniwersytet – Wiele Możliwości";
- cykliczne badanie losów absolwentów;
- prowadzenie badań oczekiwań pracodawców;
- prowadzenie Bazy Dobrych Praktykodawców;
- realizowanie Programu Corporate Readiness Certificate
- organizowanie spotkań z inwestorami;
- udział w projekcie Transform4Europe, w tym realizowanie inicjatyw wspierających postawy przedsiębiorcze, tj. Transform4Europe Mobile Entrepreneurs, otwartych warsztatów dualnych, wykładów wizytujących, konkursów na biznesplan, Szkoły Przedsiębiorczości;
- organizowanie konkursu „Stakeholder challenge";
- udział w projekcie „Entrepreneur".

Szczegółowa charakterystyka działań wspierających studentów kierunku praca socjalna w wejściu na rynek pracy, realizowanych przez Biuro Karier UŚ znajduje się w załącznikuZał_K8_03.

Wsparcie studentów we wchodzeniu na rynek pracy jest realizowane również w ramach Zintegrowanego Programu Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach[197], realizowany od 1 października 2018 roku do 31 marca 2023 roku oraz Jeden Uniwersytet – Wiele Możliwości. Program Zintegrowany[198], realizowany od 1 października 2019 roku do 30 września 2023 roku, współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (POWR.03.05.00-00-Z117/17-00 oraz POWR.03.05.00-00-Z301/18-00). Celem programu jest – między innymi – podniesienie kompetencji zawodowych, informatycznych, językowych, analitycznych, odpowiadających potrzebom gospodarki, rynku pracy i społeczeństwa studentek i studentów UŚ komplementarnych z efektami kształcenia, poprzez realizację programu rozwoju kompetencji w tym: certyfikowanych szkoleń i warsztatów, wizyt studyjnych, dodatkowych zadań praktycznych w formie projektów i zajęć realizowanych z pracodawcami; dostosowanie i realizację programów kształcenia ukierunkowanych na wyposażanie studentów i studentek w praktyczne umiejętności. W ramach programów na WNS realizowane są – między innymi – warsztaty z pracodawcami, wpisującymi się w różne aktywności zawodowe, które będą podejmowali absolwenci kierunków organizowanych przez Wydział, w tym absolwentów kierunku praca socjalna. Studenci uczestniczą – między innymi – w warsztatach prowadzonych przez osoby związane z prowadzeniem firm szkoleniowych,

[197] https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-1/o-projekcie
[198] https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-2/o-projekcie

prowadzących badania społeczne, konsultingowych, agencji PR, instytucji samorządowych świadczących pomoc społeczną, jednostki samorządu terytorialnego i inne[199]. Szczegółowy wykaz zrealizowanych dotąd na WNS warsztatów i szkoleń zawiera załącznik Zał_K8_04. Oprócz warsztatów realizowanych na Wydziale studenci kierunku mają możliwość skorzystania z otwartej oferty szkoleń adresowanej do wszystkich studentów UŚ.W zajęciach organizowanych ramach projektu Zintegrowany Program Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach udział wzięło **64 studentów** kierunku praca socjalna, w tym:30 osób w zajęciach z wykładowcą zagranicznym; 30 osób uczestniczyło w szkoleniu, a 15 uczestniczyło w zajęciach z pracodawcami. Z kolei w ramach projektu Jeden Uniwersytet Wiele Możliwości. Program Zintegrowany w różnych formach wsparcia uczestniczyło **25 osób studiujących** na kierunku praca socjalna, w tym: 23 osoby wzięły udział w stażach, a 5 osób w szkoleniach.

D. Wspieranie aktywności studentów: sportowej, artystycznej, organizacyjnej, w zakresie przedsiębiorczości

Wydział i Uczelnia wspiera również aktywność sportową, artystyczną, organizacyjną oraz w zakresie przedsiębiorczości. Przykładem wsparcia **działalności artystycznej** jest działalność Studenckiego Zespołu Pieśni i Tańca „Katowice" Uniwersytetu Śląskiego[200], chóru studenckiego Uniwersytetu Śląskiego „Harmonia", studenckiego radia Egida[201] czy Telewizji UŚ[202]. Należy także wspomnieć, że sukcesy w ramach działalności artystycznej kwalifikowane są w ramach kryteriów przyznawania stypendium Rektora dla najlepszych studentów. **Działalność sportowa** wspierana jest przede wszystkim na poziomie uniwersyteckim poprzez działalność Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu UŚ[203]. Funkcjonuje również Akademicki Związek Sportowy UŚ[204]. Aktywność sportowa jest także premiowana w ramach stypendium Rektora dla najlepszych studentów. **Aktywność organizacyjna** wspierana jest poprzez pomoc w zakładaniu, animowanie i koordynowanie działalności organizacji studenckich na WNS. Studenci mogą liczyć nie tylko na pomoc poszczególnych pracowników wydziału, zarówno badawczo-dydaktycznych, jak i administracyjnych. Studenci biorą również aktywny udział w pracach ciał kolegialnych wydziału, są przedstawicielami studentów w Uczelnianej Komisji ds. Kształcenia i Studentów oraz w Radzie dydaktycznej kierunków. **Aktywnością w zakresie przedsiębiorczości** w skali UŚ zajmuje się Biuro Karier. Na internetowej stronie Biura Karier UŚ student może odnaleźć informacje dotyczące testów psychozawodowych, doradztwa kariery, próbnych rozmów kwalifikacyjnych, praktyk na studiach, ofert pracy, staży, praktyk, rozwoju osobistego, coachingu kariery, szkoleń i warsztatów, Akademii Rozwoju Kariery, spotkań z Pracodawcami, Wolontariatu. Szerzej działania wspierające przedsiębiorczość studentów kierunku praca socjalna zostały zaprezentowane w załączniku Zał_K8_03.

---

[199] https://www.zintegrowane.us.edu.pl/pl/edycja-1/student/wydzial-nauk-spolecznych/warsztaty
[200] https://us.edu.pl/wydzial/wns/studencki-zespol-piesni-i-tanca-katowice-uniwersytetu-slaskiego/
[201] https://www.egida.us.edu.pl/
[202] https://www.youtube.com/user/telewizjaus
[203] https://cwfis.us.edu.pl/
[204] https://azsus.pl/

8.4. System motywowania studentów do osiągania lepszych wyników w nauce oraz działalności naukowej oraz sposobów wsparcia studentów wybitnych

Na WNS, a także w UŚ istnieje możliwość skorzystania z instrumentów związanych z **motywowaniem studentów** do osiągania lepszych wyników w nauce oraz działalności naukowej, a także **wsparcia studentów wybitnych**. Studenci mogą starać się o:

- stypendia wewnętrzne,
- nagrody w ramach konkursów organizowanych przez instytucje państwowe i samorządowe,
- wyróżnienia, nagrody i dofinansowania w ramach konkursów organizowanych przez WNS oraz UŚ.

Studenci mogą skorzystać ze wsparcia materialnego w ramach **stypendiów wewnętrznych**. Istnieje kilka rodzajów stypendiów. Są to stypendia socjalne, stypendium dla osób z niepełnosprawnością, stypendium Rektora oraz zapomoga. Szczegółowy tryb przyznawania poszczególnych rodzajów stypendiów określa – między innymi – Regulamin świadczeń dla studentów UŚ[205].Studenci mogą zapoznać się również z obowiązującymi aktami prawnymi czy procedurami obowiązującymi UŚ na podstronie uczelni przeznaczonej dla studentów[206]; jak również w zakładce wsparcie i fundusze[207]. Informacje na temat możliwości uzyskania wsparcia materialnego student może również uzyskać od pracowników dziekanatu oraz pracowników Centrum Obsługi Studentów UŚ[208]. W oparciu o Regulamin świadczeń dla studentów UŚ decyzje w zakresie przyznawania świadczeń podejmuje Dziekan lub Prodziekan na mocy upoważnienia Rektora. Wysokość poszczególnych świadczeń jest zmienna. Świadczenia przysługują na studiach pierwszego stopnia, drugiego stopnia i jednolitych studiach magisterskich, jednak nie dłużej niż przez łączny okres 12 semestrów, bez względu na ich pobieranie przez studenta. Student może się ubiegać w uczelni o następujące świadczenia: stypendium socjalne, stypendium dla osób z niepełnosprawnością, stypendium rektora i o zapomogę. Wszystkie rodzaje świadczeń przyznawane są na wniosek studenta.

Stypendium Rektora może otrzymywać student, który: uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, ma osiągnięcia naukowe, artystyczne lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym oraz zaliczył rok studiów do 25 września lub, w przypadku studiów kończących się w semestrze zimowym, do 15 marca (dotyczy studentów od drugiego roku studiów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich). Stypendium rektora otrzymuje również student przyjęty na pierwszy rok studiów w roku złożenia egzaminu maturalnego, który jest: laureatem olimpiady międzynarodowej albo laureatem lub finalistą olimpiady stopnia centralnego, o których mowa w przepisach o systemie oświaty, medalistą co najmniej współzawodnictwa sportowego o tytuł mistrza Polski w danym sporcie, o którym mowa w przepisach o sporcie.

Od 1 lipca 2019 r. dotychczasowe stypendium ministra za wybitne osiągnięcia zastąpiono nowym świadczeniem – **stypendium ministra za znaczące osiągnięcia naukowe, artystyczne lub sportowe**. Stypendium ministra może otrzymać student wykazujący się: znaczącymi osiągnięciami naukowymi lub artystycznymi związanymi ze studiami lub znaczącymi osiągnięciami sportowymi. Szczegółowy opis osiągnięć uprawniających do ubiegania się o stypendium ministra, sposób ich dokumentowania

[205]https://us.edu.pl/student/wp-content/uploads/sites/3/dokumenty/Najwazniejsze-akty-prawne/zalacznik-nr-4-do-zarzadzenia-nr-153-2022-tekst-jednolity-Regulamin-swiadczen-dla-studentow.pdf
[206]https://us.edu.pl/student/studia/najwazniejsze-akty-prawne/
[207]https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/swiadczenia-stypendia-i-zapomoga/
[208]https://us.edu.pl/student/wda/poznaj-cos/

oraz wzory wniosków można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Edukacji i Nauki[209]. Informacje o tym rodzaju stypendium znajdują się również na stronie internetowej UŚ[210]. Należy mieć jednak na uwadze, że studenci zamierzający ubiegać się o stypendium ministra są obowiązani uzyskać rekomendację Dziekana swojego Wydziału.

Należy także podkreślić, że w latach 2018 - 2020 (z możliwą kontynuacją) oferowane były tzw. Granty Rektora UŚ[211]dla najlepszych studentów. Inicjatywa skierowana była do studentów rozpoczynających naukę na poszczególnych stopniach studiów oraz prowadzących indywidualne prace badawcze lub artystyczne o wysokim poziomie merytorycznym. Dofinansowanie (do 6000 zł) na podstawie złożonych wniosków przyznawała Komisja Grantowa pod kierownictwem Prorektora ds. kształcenia. Warto wspomnieć, że uzyskaną kwotę można było przeznaczyć m.in. na przygotowanie publikacji, wyjazdy konferencyjne, kwerendy biblioteczne, udział w warsztatach, szkoleniach i kursach czy udział w zagranicznych akademickich szkołach letnich.

Studenci realizujący indywidualne prace badawcze lub artystyczne mogą ubiegać się również o Grant Studencki[212]. Dofinansowanie (do 5000 zł) może zostać przyznane na podstawie złożonych wniosków przez Komisję Grantową, w której skład wchodzi Prorektor ds. kształcenia i studentów, Przewodniczący Samorządu Studenckiego wraz z przedstawicielami Samorządu oraz pracownicy Centrum Obsługi Studentów i Działu Kształcenia. Z dofinansowania można pokryć podobne koszty jak w przypadku Grantu Rektora.

Uzdolnieni studenci mogą wziąć udział w konkursie pt. Wyróżnienia JM Rektora UŚ[213]. Podstawowym kryterium, na podstawie którego przyznawane są wyróżnienia, to ocena wartości i znaczenia realizowanych przez Kandydatów przedsięwzięć oraz ocena ich indywidualnych osiągnięć (również przy porównaniu z innymi wnioskami). Wyróżnienia przyznaje się w kilku kategoriach, tj. za wyróżniającą się działalność i osiągnięcia naukowe, osiągnięcia artystyczne, osiągnięcia sportowe, działalność popularnonaukową, działalność społeczną, działalność kulturalną, inicjowanie i rozwijanie życia studenckiego. Kandydat może wykazywać działania z różnych obszarów, przy czym przynajmniej w jednym z nich działalność powinna trwać dłużej niż jeden rok akademicki. Wyróżnienia zdobywali studenci kierunków organizowanych przez WNS.

8.5. Sposoby informowania studentów o systemie wsparcia, w tym pomocy materialnej

Studenci mogą uzyskiwać informacje na temat systemu stypendialnego **w sposób bezpośredni** u pracowników dziekanatu oraz Centrum Obsługi Studentów UŚ, a także **na stronie internetowej UŚ**. Szczegółowy tryb przyznawania poszczególnych rodzajów stypendiów określa m.in. Regulamin świadczeń dla studentów Uniwersytetu Śląskiego[214] zamieszczony na stronie internetowej uczelni. Studenci mogą zapoznać się z obowiązującymi aktami prawnymi czy procedurami obowiązującymi w Uniwersytecie na podstronie uczelni przeznaczonej dla studentów[215]; jak również w zakładce

[209]https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/skladanie-wnioskow-o-stypendium-ministra-za-znaczace-osiagniecia-dla-studentow-na-rok-akademicki-20222023
[210]https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/swiadczenia-stypendia-i-zapomoga/stypendium-ministra/#kryteria_przyznawania.
[211]https://www.grantyrektora.us.edu.pl
[212]https://www.samorzad.us.edu.pl/student/swiadczenia-dla-studentow/15-student/swiadczenia-dla-studentow/82-grant-studenck
[213]https://us.edu.pl/student/dzialalnosc-studencka/wyroznienia-jm-rektora-us/
[214]https://us.edu.pl/student/wp-content/uploads/sites/3/dokumenty/Najwazniejsze-akty-prawne/zalacznik-nr-4-do-zarzadzenia-nr-153-2022-tekst-jednolity-Regulamin-swiadczen-dla-studentow.pdf
[215]https://us.edu.pl/student/studia/najwazniejsze-akty-prawne/

wsparcie i fundusze[216]. Informację o możliwościach wsparcia materialnego studenci mogą uzyskać od pracowników dziekanatów i pracowników Centrum Obsługi Studentów UŚ. W oparciu o Regulamin świadczeń dla studentów UŚ decyzje w zakresie przyznawania świadczeń podejmuje Dziekan lub Prodziekan na mocy upoważnienia Rektora. Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, student może się ubiegać w uczelni o następujące świadczenia przyznawane ze środków funduszu stypendialnego: stypendium socjalne, stypendium dla osób z niepełnosprawnością, stypendium rektora i o zapomogę. Wszystkie rodzaje świadczeń przyznawane są na wniosek studenta.

Stypendium socjalne może otrzymać student, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej, którego dochód na osobę w rodzinie nie jest wyższy od kwoty ustalonej przez Rektora. Próg dochodu uprawniający do otrzymania stypendium socjalnego oraz wysokość stypendium ustala Rektor w porozumieniu z Samorządem Studenckim pod koniec października na semestr zimowy danego roku akademickiego oraz w marcu na semestr letni.

Stypendium dla osób z niepełnosprawnością może otrzymywać student z tytułu niepełnosprawności, potwierdzonej orzeczeniem właściwego organu. Świadczenie to przyznawane jest na wniosek studenta składany w dziekanacie w terminie do dziesiątego dnia miesiąca. Stypendium dla osób z niepełnosprawnością przyznaje się na semestr, nie dłużej niż na okres ważności orzeczenia.

Stypendium Rektora dla najlepszych studentów zostało omówione w punkcie 8.6.

Innym rodzajem pomocy jest **zapomoga**. Może ją otrzymać student, który znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji życiowej. Przez trudną sytuację życiową, uzasadniającą przyznanie zapomogi, należy rozumieć ogół warunków (np. materialnych, rodzinnych, społecznych, zdrowotnych), w jakich znalazła się rodzina studenta, powodujących przejściowe problemy w spełnianiu potrzeb materialnych rodziny. Dodatkowo, w przypadku problemów finansowych studenta, Dziekan może umorzyć część lub całość należności finansowych studenta wobec Wydziału lub rozłożyć płatność na trzy raty. Studenci spoza Katowic mogą ubiegać się o możliwość **zamieszkania w domach studenckich UŚ**. Szczegółowe informacje dotyczące akademików znajdują się na stronie internetowej UŚ[217].

Studenci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi znajdą informację o wsparciu u Wydziałowych Koordynatorów ds. wsparcia i specjalistów administracyjnych ds. dostępności[218] oraz w Centrum Obsługi Studentów[219]. Na stronach internetowej COS oraz WNS znajdują się wszelkie niezbędne informacje dotyczące możliwych do uzyskania form i zakresu wsparcia, jak również dane kontaktowe specjalistów zatrudnionych w COS.

Studenci z problemami natury psychologicznej i emocjonalnej znajdą wsparcie wśród wykwalifikowanej kadry psychologów i psychoterapeutów, współpracujących z Centrum Obsługi Studentów UŚ.

Informacje na temat wsparcia w zakresie **wymiany międzynarodowej** studenci mogą uzyskać bezpośrednio u Pełnomocniczki Dziekana ds. współpracy międzynarodowej oraz Pełnomocników Dziekana ds. międzynarodowej wymiany akademickiej. Informacje są tez zamieszczone na stronie internetowej WNS[220] i stronie internetowej UŚ[221].

---

[216] https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/swiadczenia-stypendia-i-zapomoga/
[217] https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/akademiki-2/
[218] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wsparcie/
[219] https://us.edu.pl/student/wsparcie-i-fundusze/dostosowanie-do-specjalnych-potrzeb/
[220] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wspolpraca/miedzynarodowa/erasmus/
[221] http://erasmus.us.edu.pl/

Informacje temat wspierania **aktywności sportowej** można znaleźć na stronie internetowej Uniwersytetu Śląskiego, na podstronie przeznaczonej dla studentów[222] oraz na stronie Centrum Wychowania Fizycznego i Sportu[223] na stronie Akademickiego Związku Sportowego[224]. Studenci mogą zapisać się na dodatkowe zajęcia z wychowania fizycznego oraz w ramach legitymacji AZS brać udział w zajęciach licznych sekcji sportowych. Na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia realizowane są obowiązkowe zajęcia z wychowania fizycznego w wymiarze 60h (na pierwszym i drugim semestrze studiów).

Na temat wspierania **działalności studenckiej i organizacyjnej** informacje można znaleźć na stronie internetowej Uniwersytetu, na podstronie przeznaczonej dla studentów[225].

Na Uczelni działa Rzecznik Praw Studenta i Doktoranta, którego zadaniem jest zapewnienie ochrony praw studenta i doktoranta poprzez podejmowanie interwencji, udzielanie wsparcia i podejmowanie mediacji w sytuacjach konfliktowych i kryzysowych. Powołano również Pełnomocniczkę Rektora ds. przeciwdziałania molestowaniu seksualnemu, która służy wsparciem osobom studiującym, a także pracownikom Uczelni w sytuacji doświadczenia molestowania seksualnego lub naruszenia godności w sferze seksualnej.

8.6. Sposób rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków zgłaszanych przez studentów oraz jego skuteczności

Za rozstrzyganie skarg i rozpatrywanie wniosków zgłaszanych przez studentów, zgodnie z Systemem Zapewniania Jakości Kształcenia, odpowiedzialny jest **Dziekan, Prodziekan ds. kształcenia i studentów, Pełnomocnicy dziekana ds. studenckich** oraz inne osoby, upoważnione przez Dziekana zgodnie z przepisami Regulaminu organizacyjnego Uniwersytetu Śląskiego[226] w Katowicach, którzy działają w oparciu o przepisy Regulaminu Studiów w UŚ i innych aktów prawa uczelnianego oraz powszechnie obowiązującego, właściwych dla danej sprawy. Studenci mogą skorzystać również z pomocy oferowanej przez Rzecznika Praw Studenta i Doktoranta[227] oraz **Centrum Obsługi Studentów**. Podczas organizowanych przez Prodziekana/Dyrektora kierunków spotkań, poświęconych kształceniu, ze studentami porusza się kwestie rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków, a ewentualne wnioski Dyrektor kierunków studiów przedstawia na posiedzeniu Rady Dydaktycznej i Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów, która formułuje postulaty w tym zakresie i przekazuje je Dziekanowi.

Na podstawie § 12 ust 4 Regulaminu studiów w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach indywidualne sprawy studentów, niewymagające wydania decyzji administracyjnych **są załatwiane w drodze rozstrzygnięć**. Osoby uprawnione na podstawie przepisów odrębnych do wydawania rozstrzygnięć wydają je niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia wniesienia podania, chyba że przepisy Regulaminu stanowią inaczej. W przypadku niewydania rozstrzygnięcia w terminie, studentowi służy skarga do dziekana na nieterminowe załatwienie sprawy. Rozpatrując skargę, dziekan rozstrzyga w indywidualnej sprawie studenckiej lub wyznacza imiennie osobę zobowiązaną do jej załatwienia, ustalając odpowiedni termin jednakże nie dłuższy niż 14 dni. Zgodnie z § 12 ust 7 Regulaminu studiów treść rozstrzygnięcia, zawiera wskazanie:

---

[222] https://us.edu.pl/student/
[223] https://cwfis.us.edu.pl/
[224] https://azsus.pl/
[225] https://us.edu.pl/student/dzialalnosc-studencka/organizacje-studenckie/
[226] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/240/5/
[227] https://us.edu.pl/student/wda/skarbiec-wiedzy/rzecznik-praw-studenta-i-doktoranta/

2. osoby wydającej rozstrzygnięcie;
3. daty wydania rozstrzygnięcia;
4. adresata rozstrzygnięcia;
5. sposobu rozstrzygnięcia sprawy;
6. w przypadku negatywnego załatwienia indywidualnej sprawy studenta także motywów prawnych i faktycznych rozstrzygnięcia.

Od negatywnego załatwienia sprawy w trybie rozstrzygnięcia, studentowi **przysługuje wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy** do dziekana, w razie podtrzymania rozstrzygnięcia przez dziekana – **odwołanie do rektora**. W przypadku gdy rozstrzygnięcie w indywidualnej sprawie podejmuje Rektor, jest ono ostateczne.

Decyzje administracyjne wydaje Rektor albo z upoważnienia Rektora Dziekan lub Prodziekan ds. kształcenia i studentów w sprawach wskazanych w § 12 ust 2 Regulaminu studiów. Od decyzji administracyjnych wydanych w pierwszej instancji przez Rektora lub osobę działającą z jego upoważnienia, studentowi przysługuje **wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy**.

8.7. Zakres, poziom i skuteczność systemu obsługi administracyjnej studentów, w tym kwalifikacji kadry wspierającej proces kształcenia

W celu zapewnienia jak **najwyższych standardów obsługi studentów**, na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, wyodrębnione zostały trzy - ściśle ze sobą współpracujące – komórki:

- Dziekanat zajmujący się obsługą procesu dydaktycznego [trzy pracownice, z czego jedna osoba zajmuje się wyłącznie sprawami związanymi z kierunkami praca socjalna i socjologia [228]]. Zakres zadań: obciążenia dydaktyczne, rozliczanie z wykonania pensum i godzin ponadwymiarowych, harmonogramy: zajęć, sesji egzaminacyjnej oraz dyżurów pracowników, ustalanie terminów egzaminów dyplomowych, praca nad kartami kierunków, dysponowanie zasobami lokalowymi, obsługa administracyjna pracowników zewnętrznych w zakresie procesu dydaktycznego; obsługa systemu rejestracji na zajęcia;
- Dziekanat – odpłatności za studia oraz świadczenia dla studentów [dwie pracownice]. Zakres zdań: obsługa spraw dotyczących odpłatności za studia, windykacja należności od studentów, sprawy socjalno-bytowe (stypendia, akademiki, zapomogi);
- Dziekanat – obsługa studentów [pięć pracownic, z czego jedna osoba zajmuje się wyłącznie obsługą toku studiów stacjonarnych na kierunku praca socjalna]. Zakres zadań: rozliczanie zaliczenia semestru, wznowienie na studia, powtarzanie modułu/modułów, powtarzanie semestru, urlopy, dyplomy, legitymacje ELS, wydawanie zaświadczeń, przepisywanie studentów do określonej grupy.

Informacja o zakresie obowiązków poszczególnych komórek i pracowników administracji znajduje się na podstronie www Wydziału[229], przeznaczonej dla studentów. Jednostką „pierwszego kontaktu" dla studentów kierunku praca socjalna od rekrutacji po uzyskanie dyplomu (także po ukończeniu studiów w zakresie np. zaświadczeń) jest dziekanat zajmujący się obsługą studentów. Kadrę dziekanatu stanowi **zespół składający się z osób legitymujących się doskonałymi kompetencjami**

[228]Dane dotyczą tylko jednej z lokalizacji WNS, budynku przy ul. Bankowej 11, gdzie odbywają się zajęcia dla studentów pracy socjalnej oraz gdzie odbywa się obsługa toku studiów na tym kierunku.
[229]https://us.edu.pl/wydzial/wns/wydzial/struktura/administracja/dziekanat/

w zakresie wiedzy oraz komunikacji interpersonalnej. Są one zatrudnione na stanowisku specjalistów, samodzielnych referentów i referentów.

Dziekanat obsługi studentów kierunku praca socjalna zlokalizowany jest na parterze budynku, w bezpośrednim sąsiedztwie windy zewnętrznej, mieszczącej się przy parkingu, co czyni go **łatwo dostępnym także dla osób z niepełnosprawnościami**. Formularze wniosków są dostępne na stronie www Wydziału, na podstronie przeznaczonej dla studentów[230]. Wypełnione formularze studenci mogą złożyć osobiście w dziekanacie lub przekazać za pośrednictwem wrzutni, która umieszczona jest na ścianie obok wejścia. Wrzutnia daje możliwość przekazywania dokumentów także poza godzinami pracy dziekanatu, w godzinach otwarcia budynku Wydziału. Za jej pośrednictwem studenci mogą także zgłaszać swoje **anonimowe uwagi** co do systemu obsługi administracyjnej, gdyby takie występowały. Od początku roku akademickiego 2022/2023 możliwe jest również składanie podań i wniosków za pośrednictwem systemu USOSweb. Lista wniosków możliwych do złożenia za pośrednictwem systemu USOS znajduje się na stronie www Wydziału, na podstronie przeznaczonej dla studentów[231].

Zadaniem pracowników Dziekanatu kierunku praca socjalna jest obsługa spraw studenckich dotyczących toku studiów, która odbywa się w sposób kompetentny. Zespół Dziekanatu w swojej codziennej pracy wykorzystuje programy informatyczne: USOS, SAP. Poza osobistym stałym kontaktem z pracownikami dziekanatu, studenci mają również możliwość uzyskania informacji drogą telefoniczną i mailową. Ponadto wszystkie istotne informacje i ogłoszenia są umieszczane na stronie internetowej wydziału, a w razie potrzeby także przesyłane na indywidualny adres email studenta.

Zadaniem dziekanatu – obsługi studenta jest **zarządzanie tokiem studiów w systemie USOS** i **wsparcie studentów na każdym etapie kształcenia**. Kadra dziekanatu w razie potrzeby przeprowadza krótkie szkolenia z obsługi systemu USOS, udziela wskazówek jak korzystać z platform e-learningowych (m.in.: kursy BHP oraz przysposobienia bibliotecznego), wspiera w procesie logowania oraz rejestracji na zajęcia oraz - w przypadku studentów, którym przysługują świadczenia materialne - kieruje do odpowiedniej jednostki na Wydziale. Zespół dziekanatu szczególną uwagę poświęca studentom obcokrajowcom, dla których podjęcie studiów łączy się z wieloma wyzwaniami. Obcokrajowcy, którzy rozpoczynają studia na WNS uzyskują pomoc na każdym etapie procedury związanej z immatrykulacją.

Pracownicy dziekanatu **podnoszą na bieżąco swe kompetencje** uczestnicząc w szkoleniach poszerzających ich umiejętności twarde i miękkie. Należy tutaj wspomnieć o m.in. szkoleniach: z zakresu nowych przepisów archiwalno-kancelaryjnych dla pracowników administracji; dotyczących obsługi systemu służącego do elektronicznego obiegu dokumentów – EZD; z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej; dotyczących procesu rekrutacji na studia; z obsługi systemu SAP; z zakresu obsługi programu do tworzenia harmonogramów zajęć; z zakresu ochrony danych osobowych; z zakresu komunikacji międzykulturowej; z zakresu wdrożenia nowej funkcjonalności dotyczącej umów cywilno-prawnych czy dotyczących zasad rozliczania pensum dydaktycznego w obliczu zmian wprowadzonych ustawą 2.0.

W celu zwiększenia kompetencji pracowników w procesie kontaktu ze studentami, Uniwersytet Śląski w 2020 roku przygotował specjalne poradniki. Poradniki[232] miały formę broszury, która zawiera informacje o sposobach radzenia sobie w sytuacjach problematycznych związanych z zachowaniem studentów.

---

[230] https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/wzory-dokumentow/
[231] https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/wzory-dokumentow/
[232] https://us.edu.pl/wzmocnienie-kompetencji-pracownikow-uczelni-w-kontaktach-ze-studentami-poradniki/

WNS szczyci się indywidualnym podejściem do studenta. Każdy może liczyć na doradztwo pracowników dziekanatu w zakresie znalezienia najkorzystniejszego rozwiązania zgodnego z regulaminem studiów.

8.8. Działania informacyjne i edukacyjne dotyczące bezpieczeństwa studentów, przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy, zasad reagowania w przypadku zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, dyskryminacji i przemocy wobec studentów, jak również pomocy jej ofiarom

Rozpoczynając studia, studenci UŚ zobowiązani są do zaliczenia **szkolenia z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy**[233]. Szkolenie realizowane jest na platformie e-learningowej. Składa się ono z kilku elementów. Najpierw zostają przedstawione ogólne przepisy i zasady BHP, a następnie omawiane są zasady udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej – na każdym bowiem w razie wypadku spoczywa obowiązek nie tylko wezwania służb ratunkowych, ale również udzielenia osobie poszkodowanej pomocy. Na koniec uczestnicy poznają kilka zasad dotyczących ochrony przeciwpożarowej. Studenci, którzy zrealizują całe szkolenie, otrzymają zaliczenie.

UŚ mając świadomość, że wspólnotę akademicką tworzą ludzie reprezentujący różne perspektywy i idee, różną wiedzę i kulturę, co stanowi dodatkową wartość Uniwersytetu, świadczącą o jego sile i mądrości, co wyraża § 4 Statutu[234], przyjmuje i realizuje **Zasady Równości i Różnorodności**[235]. Szczególnie wartym podkreślenia jest zapewnienie studentom kompleksowego wsparcia w zakresie bezpieczeństwa i równego traktowania poprzez zaprojektowanie i wdrożenie odpowiednich procedur, w tym przyjęcie pod koniec 2021 r. Planu Równości Płci w Uniwersytecie Śląskim[236]. 29 grudnia 2022 roku w UŚ powołano podmiot odpowiedzialny za monitorowanie przestrzegania zasad równego traktowania i poszanowania różnorodności w UŚ, tj. **Komisję ds. równości i różnorodności**, której zasady działania określa statut Komisji[237]. Do jej zadań należy w szczególności:

- monitorowanie realizacji polityki równości;
- podnoszenie świadomości na temat zasad równości oraz upowszechnianie problematyki równości i różnorodności w badaniach i kształceniu, a także przygotowywanie rekomendacji i projektów działań, w tym inicjatyw legislacyjnych związanych z urzeczywistnianiem przyjętych zasad;
- opiniowanie zgłaszanych projektów działań;
- współpraca z podmiotami reagującymi na naruszenia równościowe;
- przygotowywanie raportów w zakresie monitorowania wdrażania polityki równości i różnorodności.

W odniesieniu do przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy ze względu na płeć, w tym przemocy seksualnej opracowana została ścieżka postępowania („krok po kroku") w przypadku zgłoszenia przypadków dyskryminacji, natomiast w ramach zorganizowania profesjonalnego systemu pomocy prawnej i psychologicznej dla osób doświadczających dyskryminacji lub przemocy ze względu na płeć powołano **Pełnomocniczkę ds. przeciwdziałania molestowaniu seksualnemu**[238](od 1 stycznia 2023 roku). Do jej zadań należy:

- przyjmowanie zgłoszeń dotyczących molestowania seksualnego;

[233] https://el.us.edu.pl/mw/
[234] https://www.us.edu.pl/wp-content/uploads/Nieprzypisane/zal_do_374_2019.pdf
[235] https://us.edu.pl/uczelnia/rowne-traktowanie/
[236] https://us.edu.pl/wp-content/uploads/pliki/level-up/plan-rownosci-plci_US.pdf
[237] https://aktyprawne.us.edu.pl/423-lista/d/6048/5/
[238] https://us.edu.pl/uczelnia/rowne-traktowanie/przeciwdzialanie-molestowaniu-seksualnemu/

- wstępne rozpoznanie zgłaszanych spraw;
- udzielanie informacji na temat możliwości działania wobec zgłaszanych spraw, jakie istnieją w Uniwersytecie oraz na temat formalno-prawnych aspektów zgłoszeń;
- informowanie rektora o przyjętych zgłoszeniach;
- udzielanie wsparcia psychologicznego osobom zgłaszającym;
- wspieranie osób zgłaszających w procedurach i ścieżkach postępowania przyjętych w uniwersytecie;
- inicjowanie procedur reagowania wobec zgłaszanych spraw;
- udzielanie wsparcia podmiotom władczym i niewładczym w uniwersytecie w zakresie działań edukacyjnych, dyscyplinujących i naprawczych wobec sprawcy naruszenia;
- proponowanie rozwiązań mających na celu przeciwdziałanie molestowaniu seksualnemu;
- udział w badaniach i diagnozach dotyczących problemu molestowania seksualnego w uczelni;
- współpraca z podmiotami interwencji w sprawach naruszeń polityki równości i poszanowania różnorodności;
- współpraca z Komisją ds. równości i różnorodności.

Szczególną rolę w omawianym zakresie odgrywa również **Rzecznik Praw Studenta i Doktoranta**[239]**.** Do jego zadań należy w szczególności:

- ochrona praw studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych UŚ,
- podejmowanie mediacji w sytuacjach konfliktowych i kryzysowych,
- doradztwo w zakresie przepisów regulujących przebieg kształcenia, w tym w zakresie stypendiów,
- przekazywanie władzom uczelni sprawozdań nt. sytuacji problematycznych dotyczących studentów, doktorantów i uczestników studiów podyplomowych.

Wykonując swoje obowiązki, Rzecznik ma prawo w szczególności:

- zwracać się do rektora i osób pełniących funkcje w uczelni;
- uczestniczyć z głosem doradczym w posiedzeniach uczelnianej komisji ds. kształcenia i studentów, wydziałowych komisji ds. kształcenia i studentów oraz rad kierunków;
- za zgodą studenta, doktoranta lub uczestnika studiów podyplomowych otrzymać dostęp do dokumentacji związanej z przebiegiem kształcenia tej osoby, w tym w zakresie stypendiów;
- za zgodą studenta, doktoranta lub uczestnika studiów podyplomowych uczestniczyć w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym tej osoby, w szczególności w posiedzeniach komisji dyscyplinarnych i przesłuchaniach.

W przypadku kwestii spornych występujących na linii student – pracownik uniwersytetu Rzecznik Praw Studenta i Doktoranta współpracuje z **Rzecznikiem Praw i Wartości Akademickich**[240], który powołany został do ochrony interesów tej drugiej grupy. Jednak współdziałanie obu rzeczników daje szansę na wygaszenie potencjalnych konfliktów znacznie szybciej i łatwiej, a także pozwala uniknąć wszczęcia postępowań dyscyplinarnych przeciwko którejś ze stron. Do szczegółowych zadań Rzecznika Praw i Wartości Akademickich należy:

- stanie na straży przestrzegania zasad wolności akademickiej oraz standardów etycznych w pracy naukowej oraz dydaktycznej;
- dążenie do polubownego rozwiązywania konfliktów i sporów pomiędzy pracownikami uczelni, a także pomiędzy pracownikami a organami i administracją uniwersytetu;

[239] https://us.edu.pl/student/wda/skarbiec-wiedzy/rzecznik-praw-studenta-i-doktoranta/
[240] https://us.edu.pl/uczelnia/o-nas/wladze-uniwersytetu-slaskiego/rzecznik-praw-i-wartosci-akademickich/

- włączanie się w sprawy, gdy pracownik lub grupa pracowników czuje się krzywdzona, mobbingowana, molestowana, dyskryminowana bądź w inny sposób niewłaściwie traktowana.

Ponadto w zakresie przyznanych mu kompetencji Rzecznik sprawuje kontrolę nad aktami, decyzjami i uchwałami wydawanymi w uniwersytecie. Dla studentów przewidziana jest ponadto możliwość **wsparcia psychologicznego**. Studenci i doktoranci UŚ mogą nieodpłatnie korzystać z poradnictwa i doradztwa psychologicznego w **Centrum Obsługi Studentów** oraz w **Biurze Karier** (parter w budynku rektoratu, ul. Bankowa 12, Studencka Strefa Aktywności). W zależności od potrzeby, można zgłosić się do wybranego specjalisty, preferowany jest wcześniejszy kontakt mailowy. W miarę możliwości porady udzielane są również drogą elektroniczną.

8.9. Współpraca z samorządem studentów i organizacjami studenckimi

Na WNS odbywa się **stała współpraca** pomiędzy władzami wydziału a Wydziałową Radą Samorządu Studenckiego i organizacjami studenckimi. Obejmuje ona różnorodne formy, do których można zaliczyć:

1. Cykliczne spotkania WRSS z władzami WNS, podczas których poruszane są aktualne sprawy dotyczące kształcenia, a także sprawy studenckie;
2. Stały kontakt przedstawicieli WRSS z Prodziekanem ds. kształcenia i studentów oraz Pełnomocnikami dziekana ds. studenckich dotyczące bieżących spraw studenckich, a w sytuacjach pilnych kontakt telefoniczny z władzami, co pozwala na podejmowanie natychmiastowych interwencji w sprawach niecierpiących zwłoki;
3. Stały kontakt przedstawicieli WRSS z Dyrekcją kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi w zakresie spraw dotyczących kształcenia;
4. Włączanie przedstawicieli samorządu studenckiego w pracę ciał kolegialnych Wydziału: Rad Dydaktycznych, Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów;
5. Zapewnienie odpowiedniej bazy lokalowej dla Samorządu Studenckiego (pok. 36)

8.10. Sposoby, częstość i zakresu monitorowania, oceny i doskonalenia systemu wsparcia oraz motywowania studentów, jak również oceny kadry wspierającej proces kształcenia, a także udziału w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów

System wsparcia studentów podlega ciągłemu monitoringowi i ocenie przez pracowników dziekanatu, jak również przez Dziekana, Prodziekana ds. kształcenia i studentów, Dyrektora i Zastępcę dyrektora kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi w zakresie spraw dotyczących kształcenia, a także Pełnomocników dziekana ds. studenckich. Pracownicy odpowiedzialni za wspieranie procesu kształcenia (m.in. za układanie harmonogramów zajęć, organizowanie zajęć terenowych, zarządzanie salami do zajęć, itp.) **podlegają ocenie** przez Kierownika Organizacyjnego Wydziału (dla pracowników niebędących nauczycielami akademickimi) oraz Dziekana (dla nauczycieli akademickich), a obsługa techniczna i administracyjna studentów przez pracowników dziekanatu, związana z bieżącym tokiem studiów, prowadzeniem akt studentów, stypendiów itp., podlega stałej ocenie dyrekcji kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi w zakresie spraw dotyczących kształcenia, Prodziekana ds. kształcenia i studentów oraz Dziekana. Studenci mają możliwość zgłaszania swoich uwag podczas dyżurów dyrektorki kierunków i jej zastępczyni (także przekazując uwagi mailowo w sposób ciągły), Dziekana i Prodziekana ds.

kształcenia i studentów, poprzez przedstawicieli Samorządu Studenckiego i za pośrednictwem pełnomocników ds. studenckich. Wszystkie uwagi mogą zostać wykorzystane do opracowania działań doskonalących pracę UŚ, które są wprowadzane każdego roku. Należy również wspomnieć, że system wsparcia i motywowania studentów, a także działalność kadry wspierającej proces kształcenia jest na bieżąco monitorowana poprzez **cykliczne spotkania** władz WNS z Samorządem Studenckim, w toku których omawiane są kwestie powiązane z kształceniem na WNS, poprzez **bieżące kontakty** Prodziekana ds. kształcenia i studentów, Pełnomocników ds. studenckich oraz dyrekcji kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi w zakresie spraw dotyczących kształcenia z Samorządem Studenckim. Zgodnie z wydziałowymi **Procedurami Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia** dla kierunków studiów organizowanych przez WNS organizowane są również doroczne spotkania ze studentami, podczas których monitorowane są także kwestie dotyczące systemów wsparcia oraz motywowania studentów, jak również działalność kadry wspierającej proces kształcenia. Za zapewnianie właściwej obsługi administracyjnej studentów odpowiedzialny jest kierownik organizacyjny Wydziału. Studenci mogą również w sposób anonimowy zgłaszać swe uwagi za pośrednictwem wrzutni zlokalizowanej przy dziekanacie.

Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (jeżeli dotyczy)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 8 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiąganych rezultatach

9.1. Zakres, sposoby zapewnienia aktualności i zgodności z potrzebami różnych grup odbiorców, w tym przyszłych i obecnych studentów, udostępnianej publicznie informacji o warunkach przyjęć na studia, programie studiów, jego realizacji i osiąganych wynikach

W myśl ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. 2001 nr 112 poz. 1198), informacja publiczna związana z UŚ udostępniana jest w serwisie https://bip.us.edu.pl/. Wszelka informacja publiczna, która w tym serwisie nie została udostępniona jest dostępna na wniosek. Z kolei **strona internetowa UŚ** (https://us.edu.pl/), jest opracowywana **zgodnie z przepisami ustawy** z dnia 4 kwietnia 2019 r. **o dostępności** cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych. Standardy WCAG 2.0 nakładają na dostawcę informacji w Internecie wymóg spełnienia czterech podstawowych kryteriów w zakresie dostępności tj.: postrzegalności, funkcjonalności, zrozumiałości i solidności. Każdy ma zatem prawo do wystąpienia z żądaniem zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub dowolnego ich elementu. Można także zażądać udostępnienia informacji za pomocą alternatywnego sposobu dostępu, na przykład przez odczytanie niedostępnego cyfrowo dokumentu, opisanie zawartości filmu

bez audiodeskrypcji itp. Wszelkie problemy związane z dostępnością cyfrową rozwiązywane są przez Centrum Obsługi Studentów (dostepnosc@us.edu.pl).

Informacje **o kryteriach naboru, programie studiów** na kierunku praca socjalna, warunkach jego realizacji i rezultatach osiąganych przez studentów publikowane są – i przekazywane – za **pośrednictwem różnorodnych kanałów**, każdorazowo dostosowywanych do treści i formy przekazu. Wśród kanałów służących do przekazywania informacji kandydatom i studentom kierunku wyróżnić można: komunikację ustną i pisemną pracowników wydziału, stronę internetową WNS[241], serwis Internetowej Rejestracji Kandydatów[242], serwis dla kandydatów na studia w Uniwersytecie Śląskim[243], Kartę Kierunków & Informator ECTS Uniwersytetu Śląskiego[244], Katalog i wyszukiwarka kierunków i programów studiów[245], profil WNS na Facebooku[246], profil Instytutu Socjologii na Facebooku[247], serwis USOS, serwis APD, pocztę uniwersytecką, wydarzenia organizowane przez WNS skierowane do interesariuszy zewnętrznych.

A. Komunikacja ustna i pisemna pracowników administracji wydziałowej

Informacja o strukturze informacji wydziałowej wraz z zakresem obowiązków poszczególnych osób zamieszczona jest na **stronie internetowej wydziału**. Umożliwia to zainteresowanym odnalezienie osoby, która może posiadać wiedzę w interesującym ich temacie i nawiązanie z tą osobą kontaktu (dzięki danym kontaktowym tj. adres mailowy, numer telefonu służbowego, informacje o godzinach pracy). Kandydaci i studenci, którzy mają problem ze zidentyfikowaniem pracownika, do którego mogą się zwrócić w celu uzyskania pomocy, mają możliwość wysłania wiadomości na adres mailowy wns@us.edu.pl. Wiadomości spływające na ten adres są przekierowywane, w zależności od tematyki sprawy, do pracowników poszczególnych jednostek zajmujących się obsługą studentów lub innych pracowników WNS albo UŚ, którzy mogliby udzielić pomocy zainteresowanemu.

Odpowiedzi na zapytania studentów – w miarę możliwości i zależnie od poziomu skomplikowania sprawy – pracownicy udzielają także ustnie: telefonicznie lub w bezpośredniej rozmowie. Informacje na temat godzin przyjmowania studentów w dziekanacie są dostępne na stronie internetowej wydziału.

B. Strona internetowa WNS

Strona internetowa WNS osadzona w domenie us.edu.pl jest **głównym nośnikiem treści dotyczących Wydziału**. Jej zadaniem jest dostarczanie wiadomości o funkcjonowaniu WNS zarówno pracownikom, studentom, kandydatom, absolwentom oraz przedstawicielom otoczenia zewnętrznego bliższego i dalszego. Najważniejsze informacje dla kandydata znajdują się w zakładce **„Studiuj" – „Kierunki studiów"**[248], gdzie zamieszczone są opisy kierunków, charakterystyki specjalności, perspektywy zawodowe i in.

---

[241] https://us.edu.pl/wydzial/wns
[242] https://irk2.us.edu.pl/pl/
[243] https://us.edu.pl/kandydat/
[244] https://informator.us.edu.pl/programmes/list/all/SP/
[245] https://usosweb.us.edu.pl/kontroler.php?_action=katalog2/programy/wszystkieKierunki
[246] https://www.facebook.com/WNSKatowice
[247] https://www.facebook.com/DeliberandoDisciturSapientia
[248] https://us.edu.pl/wydzial/wns/studiuj/kierunki-studiow/

Z kolei wiadomości zgrupowane w zakładce **„Student”**[249] w menu głównym skierowane są do studentów WNS, którzy pozyskują z niej informacje niezbędne w toku studiów. Znajdują się tam m.in.: informacje dotyczące pracy dziekanatu, harmonogram zajęć, harmonogram rejestracji na zajęcia, harmonogram sesji egzaminacyjnej, informacje na temat wsparcia studentów w procesie kształcenia, harmonogram dyżurów pracowników, programy studiów, informacje o praktykach studenckich, a także o sposobie organizowania egzaminów licencjackich i magisterskich, wzory dokumentów – podań, składanych w dziekanacie, informacje na temat zakresu kompetencji poszczególnych osób w zakresie dydaktyki oraz informacje na temat aktywności studentów WNS.

Na podstronie Wydziału przeznaczonej dla studentów znajduje się również zakładka **„Ogłoszenia dla studentów”**[250]. Ogłoszenia dotyczące bieżących spraw są pogrupowane w taki sposób, że osoby studiujące na danym kierunku mogą łatwo znaleźć wiadomości, które ich dotyczą.

Aktualizacje strony internetowej WWW wydziału dokonywane są na bieżąco wraz ze zmianą informacji lub napływającymi nowymi wiadomościami (co oznacza nawet aktualizacje kilka razy dziennie, jeśli jest taka potrzeba). Zmiany wprowadzają wybrane osoby z administracji wydziałowej (posiadające odpowiednie uprawnienia i po wcześniejszym przeszkoleniu).

C. Informacja dla kandydata: Internetowa Rejestracja Kandydata {IRK} oraz serwis Kandydat UŚ

Pełna informacja o procesie rekrutacji dla kandydatów na studia na kierunku praca socjalna (pierwszego i drugiego stopnia) zamieszczana jest w **systemie IRK**. Poza informacjami podstawowymi znajdują się tam także: terminarz rekrutacji, opis kierunku i jego specjalności, kryteria kwalifikacji (stara/nowa matura, matura międzynarodowa, europejska i zagraniczna), ulgi w postępowaniu kwalifikacyjnym, opłaty za kształcenie oraz dane kontaktowe do członków komisji rekrutacyjnej i do punktów informacyjnych, w których można uzyskać informacje na temat rekrutacji oraz uzyskać pomoc dotyczącą przebiegu rejestracji (m.in. Dział Kształcenia, Biuro Rekrutacji Cudzoziemców, Dział Portalu i Serwisu WWW, Centrum Obsługi Studentów).

Z kolei serwis **Kandydat UŚ** w przystępnej formie prezentuje kierunki studiów oferowane w UŚ. Informacje o kierunku praca socjalna przedstawione są w nim w blokach tematycznych, które kolejno omawiają zagadnienia interesujące kandydatów: O kierunku, Specjalności, Dlaczego warto u nas studiować?, Kryteria kwalifikacji 2023/2024, Gdzie i czego będziesz się uczył?, Praktyki i staże, Gdzie są prowadzone zajęcia?, Co robią nasi absolwenci?, Skontaktuj się z nami. Ważnym elementem serwisu są materiały kampanii promocyjnej #NaszUniwersytet!, w której każdy obszar UŚ ma swojego reprezentanta. Ambasadorzy to osoby wyjątkowe – wyróżniające się nie tylko pasją zawodową, ale również aktywnością realizowaną poza pracą i studiami. Profile reprezentantów uczelni zawierają zatem nie tylko informacje o działalności naukowej, ale także o ich zainteresowaniach, pasjach i hobby. **Ambasadorem kierunku praca socjalna** jest dr Witold Mandrysz[251], adiunkt w Instytucie Socjologii oraz absolwentka studiów pierwszego i drugiego stopnia kierunku praca socjalna, Katarzyna Rumniak[252].

[249] https://us.edu.pl/wydzial/wns/sprawy-studenckie/
[250] https://us.edu.pl/wydzial/wns/ogloszenia-dla-studentow/
[251] https://us.edu.pl/kandydat/witold-mandrysz-ambasador-kierunku-studiow/
[252] https://us.edu.pl/kandydat/katarzyna-rumniak-ambasadorka-kierunku-studiow/

D. Informacja o programie studiów i warunkach jego realizacji

Pełna informacja o programie studiów jest niezwykle ważna z punktu widzenia studenta. Z uwagi na dokonywane regularnie modyfikacje programów studiów istotne jest, aby studenci mieli dostęp do programów obowiązujących w poprzednich latach. Daje im to możliwość zaplanowania własnej ścieżki kształcenia i np. uniknięcia różnic programowych w przypadku powtarzania roku lub semestru. Programy studiów wraz z kompletnymi danymi dotyczącymi opisu modułu oraz formy i liczby godzin danego przedmiotu, liczby punktów ECTS, opisu kierunku i specjalności, efektów kształcenia itp. zamieszczone są w otwartym serwisie ogólnouniwersyteckim **Karta Kierunku & Informator ECTS**[253]. Obecnie w serwisie znajdują się programy studiów na kierunku praca socjalna od roku akademickiego 2014/2015.

Informacje o programie studiów są dostępne także z **konta w systemie USOSweb**[254] w Katalogu, gdzie student ma możliwość zweryfikowania bądź pozyskania pełnej informacji o przedmiotach, których zaliczenie jest niezbędne w toku studiów.

E. USOS

System USOS[255] jest podstawowym narzędziem do gromadzenia i przekazywanie informacji o toku studiów na kontach studentów. Dane w systemie USOS uzupełniane są przez pracowników różnych jednostek UŚ, a tokiem studiów zarządzają pracownicy dziekanatu. Z systemem USOS zintegrowany jest szereg serwisów internetowych przeznaczonych dla studentów oraz nauczycieli akademickich. Najważniejszym z nich jest serwis **USOSweb**, który określa się mianem wirtualnego dziekanatu. Na koncie studenckim tworzonym w chwili przyjęcia kandydata na studia rejestrowane są wszystkie dane dotyczące ścieżki studiów. Po zalogowaniu na swoje konto student uzyskuje informacje o: programie studiów na który jest wpisany; planie zajęć; przedmiotach, których zaliczenie jest wymagane; uzyskanych wynikach zaliczeń i egzaminów; decyzjach dziekana w sprawie złożonych przez niego wniosków; numerze konta bankowego; wymianie studenckiej itp. Uczelnia przygotowała dla studentów szczegółowe instrukcje dokonywania niezbędnych działań w tym systemie, m.in. dotyczące rejestracji na zajęcia, podpięć, składania podań, itd., które dostępne są na stronie www. W sprawach problematycznych działa **helpdesk techniczny USOSWeb oraz mUSOS**[256] (Mobilny USOS).

F. APD

Archiwum Prac Dyplomowych [APD][257] jest jednym z wielu serwisów internetowych współpracujących z Uniwersyteckim Systemem Obsługi Studiów. Aplikacja ta pełni funkcję katalogu i repozytorium elektronicznych wersji pisemnych prac dyplomowych oraz rozpraw doktorskich powstających w UŚ. Wraz z każdą pracą przechowywane są powiązane z nią szczegółowe informacje, takie jak: imię i nazwisko autora, promotora pracy (określanego w APD mianem kierującego pracą) i recenzentów, recenzje oraz oceny pracy. W funkcji **„Katalog" serwis APD** umożliwia przeszukiwanie baz prac dyplomowych, które powstały w UŚ. Katalog można przeszukiwać wg następujących kryteriów: tytuł, autor, promotor, recenzenci, streszczenie, słowa kluczowe, jednostka organizacyjna, seminarium. Baza ta jest pomocna dla studentów na etapie planowania pracy dyplomowej,

---

[253] https://informator.us.edu.pl/programmes/list/all/SP/
[254] https://usosweb.us.edu.pl/kontroler.php?_action=news/default
[255] https://usosweb.us.edu.pl/kontroler.php?_action=dla_stud/index[pełny dostęp tylko po zalogowaniu]
[256] https://usosweb.us.edu.pl/kontroler.php?_action=news/kontakt
[257] https://apd.us.edu.pl/documents/welcome/?_s=1

umożliwia rozeznanie w polach badawczych, tematach znajdujących się w kręgu zainteresowań promotora itp. Jednakże zasadniczą funkcją APD, jest przede wszystkim wspomaganie procedury ich składania i archiwizacji w systemie. W czynności te zaangażowanych jest kilka osób, które na określonych etapach archiwizacji pracy mają obowiązek wykonania pewnych zadań. Serwis APD pomaga skoordynować i uprościć te działania, definiując składający się z kilku kroków proces, dając jednocześnie studentowi możliwość monitorowania postępów w całym procesie.

G. Poczta uniwersytecka i wiadomości mailowe

Wszyscy studenci UŚ mają możliwość – i jest to rekomendowane – założenia **konta mailowego w domenie us.edu.pl.** Konto to nie tylko umożliwia posługiwanie się adresem pocztowym w domenie uniwersyteckiej, ale jest warunkiem niezbędnym do korzystania z uniwersyteckiej sieci eduroam (dostęp do Internetu w budynku WNS i na terenie kampusu uniwersyteckiego).

Komunikacja pomiędzy studentami a pracownikami uniwersytetu (zarówno kadrą dydaktyczną, jak i pracownikami administracji wydziałowej) odbywa się m.in. poprzez konta pocztowe studentów (na adresy wskazane przez studentów i zarejestrowane na ich kontach w systemie USOS). System USOS umożliwia wysłanie nie tylko wiadomości do jednego studenta, ale także zbiorczego komunikatu do grup studentów (grupy zajęciowej, wykładowej lub całego rocznika studiów). Tą drogą studenci są informowani o ważnych wydarzeniach, terminach.

H. Profile na Facebooku

Główny profil WNS na Facebooku utworzony został w celu przekazywania informacji o aktualnościach wydziałowych: bieżących wydarzeniach (wykładach gościnnych, konferencjach, konkursach oraz sukcesach pracowników i studentów). Informacje związane z tokiem studiów, a także informacje dotyczące Instytutu Socjologii zamieszczane są na odrębnym profilu – Socjologia Katowice. Na profilu umieszcza się informacje związane z kierunkami prowadzonymi w Instytucie Socjologii, w tym z pracą socjalną. Profil ten jest obsługiwany przez wyznaczonych nauczycieli akademickich oraz pracowników administracji. Dostępny jest również profil Koła Naukowego Pracy Socjalnej.

I. Wydarzenia organizowane przez WNS

Szczególną formą komunikatu kierowanego do studentów, potencjalnych kandydatów i całego otoczenia zewnętrznego WNS są wydarzenia skierowane do tych grup odbiorców, w trakcie których przedstawiana jest między innymi oferta dydaktyczna(Zał_K9_01).

J. Informacja o uzyskanych rezultatach

Informacje o rezultatach uzyskanych przez studenta w toku studiów zamieszczane są przede wszystkim w systemie USOS. Po zalogowaniu student może sprawdzić, jakie oceny uzyskał w ramach zaliczeń i egzaminów, a także jakie jeszcze przedmioty musi zaliczyć, aby zostać wpisany na kolejny semestr. W zakładce **„Rankingi"** osoby zainteresowane uzyskaniem stypendium Rektora mają możliwość sprawdzenia informacji o swojej średniej, a także ustalenia, jak dany wynik przedstawia się na tle całego rocznika.

9.2. Sposoby, częstość i zakres oceny publicznego dostępu do informacji, udziału w ocenie różnych grup interesariuszy, w tym studentów, a także skuteczności działań doskonalących w tym zakresie.

Sposób realizacji publicznego dostępu do informacji jest oceniany na bieżąco w kontakcie z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Współpraca z Prodziekan ds. Strategii i Promocji, Samorządem Studenckim i Kołami Naukowymi daje możliwość monitorowania czy informacje

kierowane do studentów spełniają kryteria czytelności, poprawności i funkcjonalności. Zgłoszone przez studentów uwagi, umożliwiają zwiększenie efektywności przepływu informacji i weryfikację doboru kanałów komunikacyjnych.

Podobnie sugestie zgłaszane przez pracowników WNS, stają się podstawą do nowych działań lub audytu wcześniejszych inicjatyw. W dalszej perspektywie czasowej planowane są zmiany na stronie internetowej wydziału, aby w większym stopniu odpowiadała na potrzeby odbiorców.

Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 9 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

10.1a.Sposoby sprawowania nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkiem studiów

System Zapewnienia Jakości Kształcenia (SZJK) na Uniwersytecie Śląskim został wprowadzony uchwałą nr 126 Senatu UŚ z dnia 24 kwietnia 2012 r. Od 2021 roku jego funkcjonowanie oparte jest bezpośrednio na Statucie Uniwersytetu Śląskiego[258]. Obejmuje on w szczególności następujące elementy:

- politykę i procedury zapewniania jakości kształcenia na Uczelni;
- zasady rekrutacji na studia;
- analizę i doskonalenie programów kształcenia;
- system weryfikacji zakładanych efektów uczenia się;
- zasady zapewnienia wysokiego poziomu kadry dydaktycznej;
- ocenę procesu kształcenia, w tym organizacji i warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych;
- badanie opinii studentów, doktorantów i słuchaczy studiów podyplomowych o prowadzonych zajęciach dydaktycznych i obsłudze procesu kształcenia oraz opinii pracowników o warunkach kształcenia;
- badanie kariery zawodowej absolwentów w celu doskonalenia procesu kształcenia;
- badanie opinii pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów do pracy zawodowej i wykorzystywanie ich w procesie tworzenia i doskonalenia programów kształcenia;

[258] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/4952/5/

- zasady monitorowania, przeglądu i podnoszenia poziomu i jakości wyposażenia niezbędnego do nauki (m.in. bibliotek, komputerów z dostępem do internetu) oraz środków wsparcia dla studentów i doktorantów (np. opieki naukowej czy doradztwa).

Działaniem SZJK objęci są studenci wszystkich poziomów i form studiów, doktoranci i słuchacze studiów podyplomowych oraz pracownicy Uniwersytetu Śląskiego. System Zapewnienia Jakości Kształcenia na Uniwersytecie Śląskim budowany jest z poszanowaniem autonomii i specyfiki wydziałów i innych jednostek dydaktycznych Uniwersytetu – szczegółowe procedury zapewniania jakości kształcenia opracowują poszczególne jednostki z wykorzystaniem swoich dobrych doświadczeń w tym zakresie.

W skład SZJK kształcenia wchodzą – między innymi – uczelniany **Zespół Jakości Kształcenia i Akredytacji**[259], rady dydaktyczne kierunku studiów czy dyrektorzy kierunków. System jest wdrażany oraz monitorowany – między innymi – dzięki procedurom zawartym w Systemie Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez dany Wydział. Informacje na temat Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk Społecznych znajdują się na stronie www[260].

W uczelni działa **Biuro Jakości Kształcenia**[261], wyodrębnione w ramach Działu Jakości i Analiz Strategicznych monitorujące funkcjonowanie SZJK na poziomie ogólnouczelnianym i w poszczególnych jednostkach organizacyjnych oraz wspierające organy uczelni, osoby pełniące funkcje kierownicze i ciała kolegialne w projektowaniu, organizacji i ewaluacji działań na rzecz zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia oraz SZJK. Do zadań Biura należy – między innymi:

- monitorowanie funkcjonowania Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia na poziomie ogólnouczelnianym i w poszczególnych jednostkach organizacyjnych;
- wspieranie koncepcyjno-organizacyjne działań pełnomocnika Rektora ds. jakości kształcenia;
- opracowanie koncepcji badań jakości kształcenia, udział w opracowywaniu ogólnouczelnianych narzędzi badawczych, koordynowanie realizacji badań jakości kształcenia i opracowanie raportów z tych badań;
- monitorowanie przebiegu ewaluacji jakości kształcenia w Uniwersytecie Śląskim, sporządzanie raportów z tych analiz i upowszechnianie wniosków z nich wśród pracowników pełniących funkcje kierownicze (w szczególności prodziekanów ds. kształcenia i studentów oraz dyrektorów kierunków studiów) oraz udzielanie im wsparcia merytorycznego w przygotowaniach do akredytacji;
- dbanie o spójną politykę informacyjną dotyczącą jakości kształcenia w Uniwersytecie Śląskim;
- przygotowywanie projektu corocznego raportu - sprawozdania z oceny jakości kształcenia na potrzeby Komisji ds. kształcenia i studentów w oparciu o sprawozdania przekazane przez wydziały, szkoły doktorskie, kolegia i inne jednostki organizacyjne Uczelni.

Funkcjonujący w UŚ Zespół ds. Jakości Kształcenia i Akredytacji składa się z pełnomocników dziekanów poszczególnych wydziałów UŚ, w ramach którego współpracuje pełnomocnik Dziekana Wydziału Nauk Społecznych ds. Jakości Kształcenia i Akredytacji – dr Maciej Janowski (zakres jego

[259] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/biuro-jakosci-ksztalcenia/zespol-ds-jakosci-ksztalcenia-i-akredytacji/
[260] https://us.edu.pl/wydzial/wns/szjk/
[261] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/biuro-jakosci-ksztalcenia/zadania-kontakt/?doing_wp_cron=1644944778.6787190437316894531250

obowiązków został opisany w załączniku Zał_K10_01). Zespołowi przewodniczy Pełnomocniczka Rektora ds. Jakości Kształcenia i Akredytacji, dr hab. Jolanta Skutnik, prof. UŚ.

Ponadto opracowane zostały **Procedury Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Społecznych**[262], które przewidują algorytmy kontroli w następujących obszarach: monitorowanie skuteczności osiągania efektów uczenia się, współpraca z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, doskonalenie programu studiów, zapewnianie jakości kadry dydaktycznej, infrastruktura i zasoby dydaktyczne, wsparcie studentów w procesie uczenia się, publikowanie informacji oraz ocena jakości kształcenia na Wydziale w danym roku akademickim.

System Doskonalenia Jakości Kształcenia

Od 2020 r., w związku ze zmianami wynikającymi ze zmian legislacyjnych w systemie szkolnictwa wyższego, Uniwersytet wdrożył nowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia (SZJK). Od 2021 r. jego funkcjonowanie oparte jest bezpośrednio na Statucie Uniwersytetu Śląskiego (§ 77 pkt 6), natomiast zasadniczą regulację stanowi Zarządzenie nr 145 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 29 października 2019 r. w sprawie określenia **Polityki jakości kształcenia na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach**[263]. W jego skład wchodzą – między innymi – uczelniany Zespół Jakości Kształcenia i Akredytacji, rady dydaktyczne kierunku studiów czy dyrektorzy kierunków. System jest wdrażany oraz monitorowany – między innymi – dzięki procedurom zawartym w SZJK dla kierunków studiów organizowanych przez dany Wydział.

Podkreślenia wymaga, że konstrukcja SZJK została oparta na strukturach oraz kompetencjach ciał statutowych, które mają w zakresie swojej właściwości materie związane z zarządzaniem procesem kształcenia. Na system składa się z katalog obowiązków i zadań, których bezpośrednim celem jest zapewnienie, doskonalenie, monitoring i ewaluacja jakości kształcenia. Wartością systemu jest jego cykliczność i powszechność.

W ramach **Procedur Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Społecznych** uregulowano takie kwestie, jak: monitorowanie skuteczności osiągania efektów uczenia się oraz dyplomowanie, praktyki zawodowe, współpracę z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi, zapewnienie jakości kadry dydaktycznej, infrastrukturę i zasoby dydaktyczne, wsparcie studentów w procesie uczenia się, publikowanie informacji oraz doskonalenie SZJK dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział.

Kwestia jakości kształcenia odgrywa jedną z priorytetowych zadań dla władz UŚ. Za swoistego rodzaju uzupełnienie opisywanego SZJK można uznać **konkursy projakościowe**. Pełnią one funkcje **stymulującą** w poszczególnych jednostkach; zwiększają skuteczność realizacji rekomendacji w obszarach, które zostały zdiagnozowane jako wymagające działań doskonalących jakość kształcenia. W dotychczasowych edycjach poszukiwano rozwiązań mających doskonalić metody kształcenia i oceniania, rozwijać umiejętności dydaktyczne nauczycieli akademickich, upowszechniać systemy hospitacji, promować rezultaty działań projakościowych, poszerzać pulę zajęć do wyboru, a także zwiększać możliwości rozwoju umiejętności praktycznych i kompetencji miękkich w trakcie studiów. Na szczególną uwagę zasługuje stale rozwijany i udoskonalany **System Motywacyjny w**

[262] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Bez-kategorii/WSZJK_2023-1.pdf
[263] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/221/5/?tybp_filterId=1&tybp_filterYear=2019&tybp_filterMonth=10&tybp_filterDay=0&tybp_moduleId=1635

Dydaktyce Akademickiej Uniwersytetu Śląskiego[264], w ramach którego do tej pory zorganizowano trzy konkursy: Wyróżnienia JM Rektora UŚ, Doskonały Kierunek, Współmyślenie, współdziałanie. Wśród laureatów tych konkursów znaleźli się również pracownicy związani z Instytutem Socjologii – dr Ewa Leśniak-Berek, prof. UŚ oraz dr Katarzyna Ponikowska.

Doskonaleniu jakości kształcenia ma również służyć wdrożenie na kierunku praca socjalna **nowej koncepcji studiów pierwszego stopnia**[265], zgodnie z wypracowanym na poziomie ogólnouczelnianym wzorcem. Zmiany w programie studiów, jakie zostaną wdrożone w roku 2023/2024 są ukierunkowane na zwiększenie atrakcyjności oferty dydaktycznej kierunku, zgodnie z modelem kształcenia licencjackiego, który składać się będzie z dwóch obszarów: modułów kierunkowych prowadzących do dyplomu z danego kierunku oraz modułów otwartych, tzw. uniwersyteckich, które mają wzbogacać kształcenie kierunkowe i wiązać je z wiedzą z innych dyscyplin, obecnych w Uniwersytecie. W założeniu ma to dać studentowi możliwość rozszerzania programu kształcenia oraz rozwijania indywidualnych zainteresowań i ambicji studentów – przyszłych absolwentów Uniwersytetu. Nad opracowaniem nowego programu studiów pracuje zespół, w skład którego wchodzą członkowie Rady dydaktycznej kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi – doświadczeni dydaktycy i badacze, a proponowane przez nich rozwiązania są konsultowane ze studentami oraz z interesariuszami zewnętrznymi, zrzeszonymi w Radzie Programowej Kierunku Praca Socjalna (Zał_K10_02)(więcej w kryterium 6).

Zgodnie z Zarządzeniem nr 176 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 15 października 2021 r. w sprawie **zasad prowadzenia w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość**[266], zajęcia dydaktyczne mogą być prowadzone w Uniwersytecie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość wyłącznie z wykorzystaniem platform nauczania na odległość oraz oprogramowania dopuszczonego do użytku w Uniwersytecie. Dziekan, po zasięgnięciu opinii wydziałowej komisji do spraw kształcenia i studentów, określa wydziałową strategię kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, wskazując w szczególności rodzaje zajęć, jak również moduły, w przypadku których wyłączone jest ich prowadzenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. O prowadzeniu zajęć w ramach danego modułu i programu studiów z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość decyduje dyrektor kierunku po zasięgnięciu opinii rady dydaktycznej kierunku nie później niż dwa tygodnie przed rozpoczęciem semestru, w którym dane zajęcia mają być prowadzone. Prowadzący zajęcia w wyjątkowych przypadkach (w szczególności odbywania stażu lub innego wyjazdu naukowego) może się zwrócić do dyrektora kierunku o wyrażenie zgody na prowadzenie poszczególnych zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Zajęcia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość realizują prowadzący zajęcia, którzy odbyli szkolenie przygotowujące do ich prowadzenia. Szkolenia, te koordynuje Centrum Kształcenia na Odległość[267]. Ukończenie szkolenia potwierdzane jest certyfikatem. Zgodnie z Procedurami Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dyrektor kierunku studiów przedstawia na posiedzeniu Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów informacje o zgłoszonych przez pracowników i studentów postulatach dotyczących

[264] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/system-motywacyjny-w-dydaktyce-akademickiej-smoda/
[265] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/nowa-koncepcja-studiow/ogolna-struktura-zmian/
[266] https://aktyprawne.us.edu.pl/lang/pl-PL/d/5359/5/
[267] https://el.us.edu.pl/cko/

infrastruktury i zasobów dydaktycznych, przede wszystkim w zakresie dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnej (w tym Internetu, a także platformy e-learningowej, w przypadku, gdy na danym kierunku prowadzone jest kształcenie z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość) oraz stopnia jej wykorzystania w procesie kształcenia oraz w badaniach i komunikacji naukowej.

10.1b.Kompetencje i zakres odpowiedzialności osób odpowiedzialnych za kierunek, w tym kompetencje i zakres odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku

Kompetencje poszczególnych podmiotów w zakresie nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkiem studiów uregulowane zostały w Ustawie o szkolnictwie wyższym i nauce z 2018 r., Statucie Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z 2019 r oraz licznych zarządzeniach Rektora i uchwałach senatu UŚ.

Zadania i kompetencje w zakresie kontroli jakości kształcenia określone zostały następująco:

Rektor – tworzenie studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu. Zadania rektora określone są w § 15 ust. 2 Statutu, zgodnie z którym do zadań rektora należą wszelkie sprawy dotyczące Uniwersytetu, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych przez ustawę lub statut do kompetencji innych organów Uniwersytetu. Zgodnie z brzmieniem § 148 ust.1. Rektor, kierując się strategią, podejmuje decyzje w przedmiocie utworzenia i zaprzestania prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie, profilu i w określonej formie. Decyzja o zaprzestaniu kształcenia nie może przerywać prowadzonego już cyklu kształcenia. Ustęp 3 ww. przepisu stanowi, że przed podjęciem decyzji, o której mowa w ust. 1, rektor może zasięgnąć opinii senatu lub rady Uniwersytetu. Ponadto politykę jakości kształcenia określa i zmienia rektor po zasięgnięciu opinii komisji kształcenia, uwzględniając strategię, specyfikę jednostek organizacyjnych Uniwersytetu oraz ich dobre praktyki (§ 153 ust. 1 Statutu). Bieżący nadzór nad SZJK sprawuje rektor przy pomocy właściwego prorektora lub prorektorów, komisji kształcenia, a także dziekanów, dyrektorów kierunków studiów oraz dziekana szkoły doktorskiej (§ 153 ust. 3 Statutu).

Prorektor ds. kształcenia i studentów – uczestnictwo w pracach komisji do spraw kształcenia i studentów.

Senat – uchwalanie regulaminu studiów, ustalanie programów studiów, określanie sposobu potwierdzania efektów uczenia się. Zgodnie z brzmieniem § 148 ust. 4 program studiów dla określonego kierunku, poziomu i profilu ustala senat po zasięgnięciu opinii komisji kształcenia oraz samorządu studenckiego. Senat określa również wytyczne dotyczące wymagań w zakresie tworzenia i zmiany programów studiów prowadzonych w Uniwersytecie.

Organem doradczym rektora, senatu i rady Uniwersytetu w sprawach studenckich jest **Komisja do spraw kształcenia i studentów** w sprawach z zakresu kształcenia prowadzonego w Uniwersytecie. Zgodnie z brzmieniem § 77 ust.1 Statutu do jej zadań należy: 1) wspieranie rektora w realizacji strategii w zakresie kształcenia; 2) przygotowywanie projektów wytycznych dla tworzenia programów studiów; 3) inicjowanie oraz opiniowanie zmian w programach studiów; 4) opracowywanie projektów regulaminów studiów; 5) opiniowanie wniosków dotyczących zasad rekrutacji na studia; 6) opracowywanie wytycznych do tworzenia procedur Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia; 7) przedstawianie rektorowi propozycji działań doskonalących proces kształcenia w Uniwersytecie; 8) przedstawianie rektorowi propozycji działań doskonalących warunki studiowania oraz wsparcia i obsługi studentów; 9) opracowywanie i przedstawianie senatowi corocznych sprawozdań z oceny

jakości kształcenia oraz wniosków z tych sprawozdań; 10) wyrażanie opinii w sprawach przekazanych jej do rozpatrzenia przez rektora, senat, radę Uniwersytetu lub prorektora właściwego do spraw kształcenia i spraw studenckich; 11) inne zadania określone w regulaminie organizacyjnym Uniwersytetu. Zasady działania Komisji określa § 12 Regulaminu Organizacyjnego UŚ.

Dziekan – organizuje i koordynuje działalność dydaktyczną Wydziału (§ 53 Statutu UŚ). Zgodnie z brzmieniem § 153 ust. 2 pkt. 1 Statutu dziekan określa również procedury SZJK dla kierunku studiów, biorąc pod uwagę wytyczne określone przez komisję kształcenia oraz specyfikę kształcenia na danym kierunku. Na mocy Regulaminu studiów **Dziekan jest decydentem w sprawach studenckich związanych z tokiem studiów**. W praktyce, na podstawie tego Regulaminu oraz innych aktów wewnętrznych Uczelni na Wydziałach UŚ (w tym WNS) indywidualne sprawy studenckie rozstrzygają prodziekani powołani i upoważnieni (z uwzględnieniem zakresu obowiązków ustalonego przez dziekana) do decydowania przez Rektora UŚ, dyrektorzy kierunków studiów oraz pełnomocnicy ds. studenckich, działający na podstawie analogicznego upoważnienia rektorskiego.

Do rozstrzygnięć **indywidualnych** Dziekana w sprawach studenta należy – między innymi:

- Rozstrzyganie w stosunku do studenta, który nie uzyskał zaliczenia semestru, odpowiednio o:

1) skierowaniu na powtarzanie modułu lub modułów i warunkowym wpisie na następny semestr, jeżeli student nie uzyskał zaliczenia z nie więcej niż dwóch modułów;
2) skierowanie na powtarzanie semestru w innych przypadkach niż określone w pkt 1;
3) skreśleniu z listy studentów (§ 29 Regulaminu studiów);
4) ustalaniu dla każdego studenta, który ma prawo brać udział w programach wymiany studentów, w szczególności Erasmus i MOST, na zasadach w nich obowiązujących indywidualnego wykazu efektów uczenia się, które student powinien osiągnąć na innym wydziale (uczelni) i który przekazuje się wydziałowi (uczelni), na którym student podejmuje studia. Wykaz efektów uczenia się osiągniętych przez studenta na wydziale przyjmującym stanowi następnie podstawę do zaliczenia modułów w Uczelni. Dziekan uznaje zaliczenia uzyskane w wyniku zrealizowania studiów częściowych i/lub praktyk za granicą na podstawie zrealizowanego, uprzednio zatwierdzonego porozumienia o programie studiów lub praktyki, stosownie do zawartego porozumienia (§ 19 Regulaminu studiów). Na wniosek studenta Dziekan może uznać efekty uczenia się osiągnięte w szczególności w wyniku działalności o charakterze badawczym, naukowym, artystycznym, wdrożeniowym lub społecznym prowadzonej w czasie trwania jego studiów (§ 21 Regulaminu studiów).
5) możliwość zezwolenia na wniosek studenta na realizację wybranych efektów uczenia się z semestru wyższego, niż wynika to z aktualnego wpisu na semestr (§ 31 Regulaminu studiów).

Obok kompetencji do rozstrzygania w indywidualnych sprawach studenckich, do właściwości **Dziekana należy** także:

- zatwierdzanie planów zajęć dydaktycznych oraz określanie liczebności grup zajęciowych w danym roku akademickim (§ 53 ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 Statutu UŚ);
- określanie zasad prowadzenia zajęć dydaktycznych w sytuacjach nadzwyczajnych, np. czasowego ograniczenia funkcjonowania niektórych podmiotów szkolnictwa wyższego i nauki w związku zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 (§ 53 ust. 2 pkt 1 oraz ust. 3 Statutu UŚ);
- rozstrzyganie sporów w sprawie terminów - co do zasady terminy egzaminów oraz sposób ogłoszenia ich wyników ustala egzaminator w porozumieniu ze studentami; nie można

wyznaczyć dwóch lub więcej terminów egzaminów w tym samym dniu dla studentów tego samego kierunku, specjalności, formy, poziomu i roku studiów; sprawy sporne w tym zakresie rozstrzyga Dziekan (§ 25 Regulaminu studiów);

- skreślenie studenta z listy obligatoryjnie (§ 13 ust. 1 Regulaminu studiów) lub fakultatywnie (§13 ust. 2 Regulaminu studiów).

Prodziekan do spraw kształcenia i studentów, który m.in. przewodniczy pracom wydziałowej komisji do spraw kształcenia i studentów. Na podstawie par. 12 Regulaminu studiów wydaje decyzje administracyjne z upoważnienia rektora w następujących sprawach: 1) skreślenia z listy studentów; 2) przyjęcia na studia, zmiany formy lub kierunku studiów w przypadku cudzoziemców; 3) odmowy przyjęcia na studia w formie przeniesienia z innej uczelni; 4) odmowy wznowienia studiów; 5) zwolnienia z opłaty lub obniżenia opłaty za usługi edukacyjne; 6) przyznania stypendium socjalnego, stypendium dla osób niepełnosprawnych; zapomogi, stypendium rektora lub stypendium z własnego funduszu Uczelni na stypendia; 7) zawieszenia w prawach studenta przez rektora w przypadkach, o którym mowa w art. 312 ust. 5, a także w art. 316 ust. 4 Ustawy; 8) stwierdzenia nieważności dyplomu.

Zadania **Prodziekana ds. kształcenia i studentów WNS** w zakresie sprawowania nadzoru merytorycznego, organizacyjnego i administracyjnego nad kierunkami studiów, w tym w odniesieniu do ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku polegają w szczególności na:

- współpracy z radami dydaktycznymi kierunków studiów,
- zatwierdzaniu obsady dydaktycznej i indywidualnych przydziałów zajęć dydaktycznych zaproponowanych przez dyrektora kierunku studiów,
- reprezentowaniu wydziału na forum uczelnianej komisji ds. kształcenia i studentów,
- opracowaniu założeń dotyczących obciążeń dydaktycznych pracowników wydziału w danym roku akademickim,
- wspieraniu dziekana w zakresie polityki kadrowej dotyczącej pracowników dydaktycznych na Wydziale (§ 32 Regulaminu Organizacyjnego).

Na WNS od roku 2019 funkcję Prodziekana ds. kształcenia i studentów pełni dr Małgorzata Tyrybon.

Dyrektor kierunku studiów – organizuje kształcenie w ramach danego kierunku studiów, w tym opracowuje i przedstawia dziekanowi propozycję przydziału zajęć dydaktycznych pracownikom mającym odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie, opracowuje propozycje zmian programu studiów oraz sprawuje nadzór merytoryczny i organizacyjny nad zajęciami prowadzonymi na danym kierunku (§ 61 Statutu UŚ). W zakresie kompetencji Dyrektora kierunku mieści się także realizowanie lub nadzór nad realizacją procedur wskazanych w wydziałowym SZJK, inicjowanie i koordynowanie działań w zakresie doskonalenia programu studiów. Ponadto, na podstawie § 5 Regulaminu studiów, po zasięgnięciu opinii właściwej rady dydaktycznej i właściwego organu samorządu studenckiego, nadaje regulamin odbywania praktyk. **Dyrektor kierunku studiów podejmuje szereg decyzji związanych z tokiem studiów**. Obok tych działań dyrektorzy kierunków studiów wykonują zadania powierzone przez Prodziekana ds. kształcenia i studentów, a także spotykają się z nim regularnie na zebraniach poświęconych sprawom organizacyjnym oraz bieżącemu monitorowaniu i zapewnianiu jakości kształcenia na Wydziale. Szczegółowy zakres obowiązków Dyrektora kierunku dookreśla § 35 Regulaminu Organizacyjnego UŚ.

Od 2019 roku funkcję Dyrektora kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz (od 2022 roku) zarządzanie zasobami ludzkimi pełni dr Agata Zygmunt-Ziemianek.

Wydziałowe komisje do spraw kształcenia i studentów – są organami doradczymi dziekanów w sprawach studenckich i z zakresu kształcenia prowadzonego na wydziałach. Zgodnie z treścią § 79 Statutu UŚ w skład wydziałowej komisji do spraw kształcenia i studentów wchodzą: 1) dziekan lub upoważniony przez niego prodziekan właściwy dla spraw kształcenia i studentów – jako przewodniczący; 2) dyrektorzy kierunków studiów prowadzonych na danym wydziale; 3) przedstawiciele samorządu studenckiego, których liczbę ustala dziekan po konsultacji z samorządem studenckim; 4) inne osoby wskazane przez dziekana, w szczególności przedstawiciel pracowników niebędących nauczycielami akademickimi – z głosem doradczym. Zasady działania komisji normuje § 13 Regulaminu Organizacyjnego UŚ.

Rada dydaktyczna kierunku studiów – zgodnie z treścią § 83 Statutu UŚ Rada dydaktyczna kierunku studiów jest organem doradczym dyrektora kierunku studiów. Szczegółowe zadania rady dydaktycznej kierunku studiów określa Regulamin organizacyjny Uniwersytetu. W skład rady dydaktycznej kierunku wchodzą: 1) dyrektor kierunku studiów – jako przewodniczący; 2) zastępca lub zastępcy dyrektora kierunku; 3) co najmniej jeden przedstawiciel pracowników badawczo-dydaktycznych wskazany przez dyrektora instytutu właściwego ze względu na dyscyplinę, z jaką powiązany jest dany kierunek studiów; liczbę takich przedstawicieli oraz dyscyplin reprezentowanych w Radzie dydaktycznej określa dziekan na wniosek dyrektora kierunku; 4) co najmniej jeden przedstawiciel pracowników dydaktycznych, mający doświadczenie w prowadzeniu zajęć na danym kierunku – wskazany przez dyrektora kierunku; 5) specjalista z zakresu kształcenia nauczycieli – wskazany przez dyrektora kierunku, jeżeli na danym kierunku realizowana jest specjalność nauczycielska; 6) po jednym przedstawicielu studentów z każdego kierunku i poziomu studiów objętego działaniami rady, wskazanym przez właściwy organ samorządu studenckiego; 7) inne osoby wskazane przez dziekana lub dyrektora kierunku – z głosem doradczym (ust. 4 powyższego przepisu).

Szczegółowe zadania Rady dydaktycznej kierunku studiów to: 1) wybór kandydatów na dyrektorów kierunków studiów i przedstawienie ich dziekanowi; 2) wyrażanie opinii o wszelkich sprawach dotyczących kształcenia na kierunku studiów; 3) opiniowanie zmian w programach studiów kierunku studiów; 4) opiniowanie propozycji warunków i trybu rekrutacji na studia, kryteriów kwalifikacji, zasad przyjmowania na I rok laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego oraz laureatów konkursów międzynarodowych i ogólnopolskich, a także limitów przyjęć na studia w danym roku akademickim; 5) realizowanie procedur wskazanych w WSZJK lub powierzonych do realizacji przez dyrektora kierunku studiów; 6) realizowanie innych zadań związanych z prowadzeniem kształcenia na kierunku studiów powierzone przez dziekana lub dyrektora kierunku studiów. Rada dydaktyczna określa również szczegółowe warunki przeniesienia na inny kierunek lub specjalność studiów w ramach Uczelni (§ Regulaminu studiów). Zasady działania Rady określa § 16 Regulaminu Organizacyjnego UŚ.

Na Wydziale Nauk Społecznych działa wspólna Rada dydaktyczna dla grupy kierunków studiów: polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz (od 2022 roku) zarządzanie zasobami ludzkimi.

Kontrola decyzji i aktów wewnętrznych

Do wydawania, uchylania, zmiany, stwierdzania nieważności lub wygaśnięcia, a także uzupełniania braków formalnych wniosku w sprawach wymagających wydania decyzji administracyjnej, o których mowa w § 12 ust. 2 Regulaminu studiów, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (KPA), jeżeli Ustawa lub inne przepisy nie stanowią inaczej (§ 12 ust. 3 Regulaminu Studiów). Indywidualne sprawy studentów, inne niż: 1) skreślenia z listy studentów; 2) przyjęcia na studia, zmiany formy lub kierunku studiów w przypadku cudzoziemców; 3) odmowy przyjęcia na studia w formie przeniesienia z innej uczelni; 4) odmowy wznowienia studiów; 5) zwolnienia z opłaty lub obniżenia opłaty za usługi edukacyjne; 6) przyznania stypendium socjalnego, stypendium dla osób niepełnosprawnych; zapomogi, stypendium rektora lub stypendium z własnego funduszu Uczelni na stypendia; 7) zawieszenia w prawach studenta przez rektora w przypadkach, o którym mowa w art. 312 ust. 5, a także w art. 316 ust. 4 Ustawy; 8) stwierdzenia nieważności dyplomu, są załatwiane w drodze rozstrzygnięć. Do ich wydawania nie stosuje się przepisów KPA. Osoby uprawnione na podstawie przepisów odrębnych do wydawania rozstrzygnięć wydają je niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia wniesienia podania, chyba że przepisy regulaminu stanowią inaczej. W przypadku niewydania rozstrzygnięcia w terminie, studentowi służy skarga do dziekana na nieterminowe załatwienie sprawy. Rozpatrując skargę, dziekan rozstrzyga w indywidualnej sprawie studenckiej lub wyznacza imiennie osobę zobowiązaną do jej załatwienia, ustalając odpowiedni termin, jednakże nie dłuższy niż 14 dni (§12 ust. 4 Regulaminu Studiów). Podania w sprawach wymagających wydania decyzji administracyjnych są wnoszone na piśmie, za pomocą telefaksu lub ustnie do protokołu na adres właściwego dziekanatu. Podania w sprawach, które nie wymagają wydania decyzji administracyjnej, są wnoszone do dziekana w formie pisemnej i składane w siedzibie uczelni lub jej filii we właściwym dziekanacie. Mogą być także wniesione na adres właściwego dziekanatu z zarejestrowanego w systemie USOS adresu poczty elektronicznej (bez konieczności spełnienia wymogu opatrzenia wniosku własnoręcznym podpisem czy też kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem złożonym z użyciem profilu zaufanego) albo złożone bezpośrednio w systemie USOS, jeśli informatyczny system obsługi studiów na to pozwala (§ 12 ust. 5 Regulaminu Studiów).

W ramach kompetencji i zakresu odpowiedzialności w zakresie ewaluacji i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku studiów warto wskazać na te należące do dziekana, polegające na uprawnieniu do uchylenia lub zmiany decyzji dyrektora kierunku studiów.

O uchyleniu albo zmianie decyzji dyrektora kierunku studiów dziekan zawiadamia rektora i radę dydaktyczną kierunku studiów. Rektor zaś, w trybie §116, może uchylić lub zmienić decyzję podjętą przez osobę pełniącą funkcję kierowniczą w Uniwersytecie oraz uchwałę podjętą przez organ kolegialny niebędący organem Uniwersytetu, jeśli są one niezgodne z przepisami prawa, w tym ze Statutem lub innym aktem organu Uniwersytetu, a także są sprzeczne ze strategią albo naruszają ważny interes Uniwersytetu. Przepisu tego nie stosuje się, jeżeli przepisy prawa przewidują inny tryb postępowania.

10.2.Zasady projektowania, dokonywania zmian i zatwierdzania programu studiów

Zgodnie z przepisami ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz Statutu, studia na określonym kierunku, poziomie i profilu i w określonej formie tworzy **Rektor UŚ (§ 148 Statutu).** Decyzja o zaprzestaniu kształcenia nie może przerywać prowadzonego już cyklu kształcenia. Działania w zakresie doskonalenia programu studiów inicjuje i koordynuje dyrektor kierunku studiów (§ 35 pkt. 1 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego), natomiast zmiany w programach studiów na kierunku, zgodnie z § 16 pkt. 4 ust. 3 Regulaminu organizacyjnego, opiniuje rada dydaktyczna. Stosownie do przepisów

uchwały Senatu UŚ oraz Zarządzenia Rektora UŚ[268] dokumentację programu studiów sporządza się oraz modyfikuje z wykorzystaniem Karty kierunku. Wersja dokumentacji do wydruku generowana jest za pomocą systemu USOS.

Dyrektor kierunku studiów, który planuje rozpoczęcie prac nad opracowywaniem programu studiów nowego kierunku, profilu, formy, poziomu lub specjalności studiów, w celu umożliwienia edycji w Karcie kierunku przekazuje informację o tym do Działu Kształcenia z wykorzystaniem dostępnych formularzy[269].

Zgodnie z § 2 ust. 3 Uchwały nr 490 Senatu UŚ z dnia 28 stycznia 2020 r. w sprawie wytycznych dotyczących wymagań w zakresie tworzenia i zmiany programów studiów prowadzonych w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach[270] w procesie tworzenia nowego programu studiów uwzględnia się: 1) potrzeby uzasadniające utworzenie planowanego kierunku studiów, w tym potrzeby społeczno-gospodarcze; 2) wyniki przeprowadzonej analizy zgodności zakładanych efektów uczenia się z potrzebami społeczno-gospodarczymi; 3) zainteresowanie kandydatów planowanym kierunkiem studiów; 4) koszty realizacji planowanego programu studiów i możliwości jego sfinansowania przez Uniwersytet lub z wykorzystaniem zewnętrznych źródeł finansowania; 5) wzorce międzynarodowe; 6) wykorzystywanie w procesie kształcenia innowacyjnych metod dydaktycznych.

Założenia te zostały zrealizowane w przypadku studiów drugiego stopnia, w ramach których zaproponowano cztery specjalności zgodne z obecnymi potrzebami społeczno-gospodarczymi (*mediacje i negocjacje, gerontologiczna praca socjalna, rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej, zarządzeni w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*). W przypadku studiów pierwszego stopnia opracowywana jest właśnie nowa koncepcja studiów konsultowana podczas spotkań ze studentami oraz z przedstawicielami Rady Programowej Kierunku Praca Socjalna. Warto dodać, że każdorazowo zmiany w programie studiów są opiniowane przez Wydziałową Radę Samorządu Studenckiego.

Doświadczenia WNS wynikające z kształcenia w czasie pandemii, charakteryzującego się wykorzystaniem na niespotykaną dotąd skalę współczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej (w tym narzędzi i technik kształcenia na odległość) w połączeniu z pracami nad wdrożeniem nowej koncepcji studiów[271] w UŚ oraz projektami dydaktycznymi, w których uczestniczyli bądź uczestniczą pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku praca socjalna[272], przyczyniły się do uwzględnienia roli innowacji dydaktycznych i osiągnięć nowoczesnej dydaktyki akademickiej w pracach nad projektem nowego programu studiów na kierunku praca socjalna. Warto ponadto zaznaczyć, że projektowana zmiana programu studiów na kierunku praca socjalna uwzględni założenia § 2 Zarządzenia Rektora UŚ nr 176/2021[273], zgodnie z którym liczba punktów ECTS uzyskanych w ramach kształcenia

---

[268] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/1066/5/?tybp_filterId=1&tybp_filterYear=2015&tybp_filterMonth=1&tybp_filterDay=19&tybp_moduleId=1635

[269] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/karta-kierunku/

[270] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/3163/5/?tybp_filterId=3&tybp_filterYear=2020&tybp_filterMonth=1&tybp_filterDay=28&tybp_moduleId=1635

[271] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/nowa-koncepcja-studiow/

[272] Dla przykładu: międzynarodowy projekt Prosper, w ramach którego opracowywany jest kurs e-learningowy dotyczący przedsiębiorczości społecznej https://us.edu.pl/kształcenie/projekty-edukacyjne/dla-osob-spoza-uczelni/prosper/; Elephant – projekt międzynarodowy, w ramach którego opracowano narzędziownik wspierający nauczycieli akademickich w prowadzeniu zajęć z wykorzystaniem nowoczesnych metod dydaktycznych https://www.projekt-elephant.us.edu.pl/strona-glowna/.

[273] https://aktyprawne.us.edu.pl/d/5359/5/?tybp_filterId=1&tybp_filterYear=2021&tybp_filterMonth=10&tybp_filterDay=15&tybp_moduleId=1635

z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość nie może być mniejsza niż 10% i większa niż 30% ogólnej liczby punktów ECTS określonych w programie całego cyklu kształcenia.

10.3. Sposoby i zakres bieżącego monitorowania oraz okresowy przegląd programu studiów na ocenianym kierunku oraz źródła informacji wykorzystywanych w tych procesach

Podmiotami odpowiedzialnymi za bieżący monitoring w zakresie realizacji programu studiów na kierunku praca socjalna, a także jego periodyczny przegląd pod kątem między innymi planu studiów, treści programowych oraz ich powiązania z kierunkowymi efektami kształcenia, na różnych poziomach są w szczególności:

- **Dyrektor kierunku studiów (DKS)**, którego aktywność koncentruje się przede wszystkim na bieżącej analizie funkcjonowania kierunku, którym kieruje oraz na pomocy w rozwiązywaniu problemów zgłaszanych przez studentów. Dyrektorzy kierunków studiów analizują spływające do nich wnioski związane z tokiem studiów, rejestrują powtarzające się problemy – także i te wiążące się z realizacją programu studiów, odnotowują formułowane przez pojedynczych studentów oraz ich przedstawicieli uwagi, sugestie i oczekiwania odnośnie do aktualnego i przyszłego procesu kształcenia na kierunku.
- **Prodziekan ds. kształcenia i studentów,** który jest w szczególności koordynatorem pracy dyrektorów wszystkich kierunków studiów, pełnomocników Dziekana, głównym partnerem Wydziałowej Rady Samorządu Studenckiego, przewodniczącym Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów (WKKS), a ponadto uczestnikiem dialogu WNS z interesariuszami zewnętrznymi w zakresie dotyczącym ich diagnozy na realizowany na kierunku studiów program, uwag i sugestii odnośnie do pożądanych jego ulepszeń itd. Prodziekan ds. kształcenia i studentów jest odpowiedzialny w szczególności za koordynację pracy rad dydaktycznych kierunków studiów oraz zadań związanych z bieżącym monitoringiem programu studiów, a także sprawuje nadzór nad wydziałowym SZJK oraz określa procedury SZJK dla kierunków studiów zgodnie z wytycznymi Komisji ds. kształcenia i studentów.
- **Rada dydaktyczna kierunku studiów polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi (RDKS),** do której należy, z jednej strony opiniowanie zaproponowanych przez Dyrektora kierunku studiów zmian (w zgodzie z obowiązującymi regulacjami prawnymi) programu i planu studiów, a z drugiej strony – realizując procedury wskazane w wydziałowym SZJK lub powierzone do realizacji przez dyrektora kierunku studiów – przeprowadzanie okresowego przeglądu i weryfikacji programu studiów, w szczególności w zakresie: właściwego doboru modułów i form zajęć wymaganych do osiągnięcia założonych efektów uczenia się, ustalenia zgodności efektów przypisanych poszczególnym modułom z efektami kierunkowymi, sprawdzania treści programowych modułów pod względem osiągania dzięki nim tych efektów, czy ustalania zgodnie z przyjętym formularzem Procedury SZJK dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział.

Ważnymi źródłami informacji w zakresie bieżącego monitoringu i okresowego przeglądu programów studiów są działania wynikające wprost z Procedur SZJK dla WNS UŚ, w tym zwłaszcza: **monitorowanie** wyników weryfikacji efektów uczenia się, **monitorowanie** procesu dyplomowania, monitorowanie przebiegu praktyk, **współpraca** z otoczeniem społeczno-gospodarczym, cykliczne **spotkania** z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia (m.in. na kierunku praca socjalna) oraz studentami tego kierunku, **hospitacje zajęć dydaktycznych** (także prowadzonych zdalnie) i **ocena pracy** nauczycieli akademickich w oparciu o anonimowe ankiety studenckie (przeprowadzane co semestr w systemie USOS w odniesieniu do wszystkich zajęć), **konsultacje** z pełnomocnikami

Dziekana, bieżący kontakt z pracownikami wydziałowej administracji, a przede wszystkim z dziekanatem kierunku praca socjalna.

10.4. Sposoby oceny osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów ocenianego kierunku, z uwzględnieniem poszczególnych etapów kształcenia, jego zakończenia oraz przydatności efektów uczenia się na rynku pracy lub w dalszej edukacji, jak też wykorzystanie wyników tej oceny w doskonaleniu programu studiów

Metody oceny osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów uzależnione są od formy (wykład, ćwiczenia, seminarium, lektorat, warsztaty, laboratoria, praktyka), w jakiej – zgodnie z programem studiów – są realizowane oraz zapisanych w ich sylabusie treści programowych.

Zgodnie z § 23 Regulaminu studiów okresem zaliczeniowym w UŚ jest semestr. Osoba studiująca jest zatem zobowiązana do potwierdzenia osiągnięcia wszystkich efektów uczenia się tych modułów, które przewidziane są w programie studiów w danym semestrze. Mowa tu zarówno o modułach kursowych, modułach do wyboru, jak i seminarium licencjackim lub magisterskim, lektoracie języka obcego (na studiach pierwszego stopnia), praktyce zawodowej, czy zajęciach z wychowania fizycznego (w przypadku studiów stacjonarnych pierwszego stopnia).

Większość modułów kończy się egzaminem lub zaliczeniem, co pozwala nie tylko dostosować metody weryfikowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych do formy zajęć i specyficznych dla niej metod i technik dydaktycznych), ale również oznacza semestralną etapowość w weryfikowaniu efektów uczenia się. **Zajęcia ćwiczeniowe pozwalają weryfikować** wiedzę, umiejętności i kompetencje w sposób ciągły, a ponadto ich zaliczenie, w przypadku, gdy towarzyszą wykładowi jest warunkiem koniecznym przystąpienia do egzaminu. Brzmienie § 23 Regulaminu studiów wskazuje, że warunkiem zaliczenia semestru jest uzyskanie zaliczeń wszystkich modułów przewidzianych planem studiów i uzyskanie łącznie co najmniej 30 punktów ECTS. Zaliczenie modułu następuje na podstawie pozytywnego zweryfikowania osiągnięcia przez studenta wszystkich efektów uczenia się modułu. Dziekan może rozstrzygnąć o uznaniu za zaliczony moduł wcześniej już zaliczony przez studenta. Dziekan ma prawo zasięgnąć w tej sprawie opinii osoby odpowiedzialnej za realizację modułu. Zaliczenie modułu może nastąpić w trakcie trwania semestru po zakończeniu zajęć dydaktycznych danego modułu, za zgodą dziekana i na zasadach wynikających z §25 ust. 2. Ocena końcowa modułu może być ustalana: 1) na podstawie ocen uzyskanych w ramach zaliczeń poszczególnych efektów uczenia się; 2) na podstawie egzaminu obejmującego weryfikację wszystkich efektów uczenia się modułu; 3) na podstawie egzaminu obejmującego weryfikację części efektów uczenia się modułu. W tym ostatnim (trzecim) przypadku przy ustalaniu oceny końcowej z modułu należy uwzględnić oceny uzyskane w ramach zaliczeń efektów uczenia się nieobjętych tym egzaminem. **Ocena końcowa modułu** może uwzględniać oceny niedostateczne uzyskane w ramach terminów zaliczeń i egzaminów. Szczegółowy sposób ustalania oceny końcowej danego modułu określa sylabus tego modułu. W przypadku odbywania studiów częściowych lub praktyk za granicą, za zgodą dziekana dopuszczalne jest rozliczenie roczne. Z kolei na mocy § 24 Regulaminu Studiów w przypadku modułów kończących się egzaminem, przed przystąpieniem do egzaminu student musi uzyskać pozostałe zaliczenia zajęć, jeśli są przewidziane w module, na zasadach w nim określonych. W przypadku nieuzyskania któregoś z zaliczeń studentowi przysługuje dodatkowy termin zaliczenia zajęć. W przypadku wymienionym wyżej z zastrzeżeniem zawartego w nim zdania drugiego, termin ten powinien poprzedzać termin egzaminu poprawkowego.

Dla egzaminów wyznacza się dwa terminy: **pierwszy i drugi (poprawkowy)**. W przypadku uzyskania w pierwszym terminie oceny niedostatecznej lub nieprzystąpienia do pierwszego terminu

bez usprawiedliwienia, studentowi przysługuje prawo do składania egzaminu poprawkowego. Osoba przeprowadzająca weryfikację efektów uczenia się albo dziekan w uzasadnionych przypadkach może przywrócić studentowi termin zaliczenia lub egzaminu. Wniosek o przywrócenie terminu powinien zostać złożony najpóźniej w ciągu 7 dni od ustania przyczyny uzasadniającej nieobecność w danym terminie. Wnioski złożone po terminie pozostawia się bez rozpoznania. Weryfikacja efektów uczenia się przeprowadzana jest w języku, w jakim był prowadzony moduł. Na wniosek studenta i za zgodą prowadzącego weryfikacja może odbyć się w innym języku. W przypadku, gdy student nie stawił się w wyznaczonych terminach na zaliczenie lub egzamin, prowadzący zajęcia nie później niż w ostatnim dniu sesji poprawkowej lub upływu terminu przedłużenia zaliczenia semestru udzielonego studentowi, wpisuje do protokołu w systemie USOS ocenę niedostateczną, tzw. „dwóję dziekańską", negatywnie weryfikując osiągnięcie wymaganych od studenta programem studiów efektów uczenia się. Odstępstwa od tej reguły z prawem usunięcia już wpisanej oceny niedostatecznej, udzielić może dziekan, gdy student w sposób niebudzący wątpliwości wykaże, że nie przystąpił w terminie do zaliczenia lub egzaminu z usprawiedliwionych i niezależnych od niego okoliczności.

Ponadto zgodnie z brzmieniem § 22 Regulaminu Studiów zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się oraz opłaty za postępowanie związane z potwierdzaniem efektów uczenia się osoby ubiegającej się o przyjęcie na studia w Uczelni określają odrębne przepisy wewnętrzne UŚ. W wyniku potwierdzenia efektów uczenia się odpowiadających wszystkim efektom uczenia się przypisanym do danego modułu kształcenia, osobie ubiegającej się o ich potwierdzenie wystawia się oceny i przyznaje się punkty ECTS w liczbie zgodnej z liczbą punktów ECTS przypisanych temu modułowi w programie studiów. Oceny uzyskane na podstawie potwierdzenia efektów uczenia się są wliczane do średniej ocen ze studiów. Dla osoby przyjętej na studia w wyniku potwierdzenia efektów uczenia się dziekan może określić indywidualny plan studiów oraz ustanowić dla niej opiekuna naukowego.

Na mocy § 30 Regulaminu studiów Dziekan na wniosek studenta może zezwolić na realizację wybranych efektów uczenia się z semestru wyższego niż wynika to z aktualnego wpisu na semestr. Rozstrzygnięcie to nie może dotyczyć osób powtarzających moduł lub semestr.

Zajęcia dydaktyczne z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość prowadzone są w Uniwersytecie z wykorzystaniem następujących platform nauczania na odległość: a) platforma – Microsoft Office 365; b) platforma – Moodle; c) platforma – Google (w zakresie umowy licencyjnej wiążącej Uniwersytet). Liczba punktów ECTS uzyskanych w ramach kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość odpowiada liczbie punktów ECTS zajęć prowadzonych w sposób tradycyjny. Dyrektor kierunku prowadzi ewidencję zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w danym cyklu kształcenia (uwzględniając założenia § 2 Zarządzenia Rektora UŚ nr 176/2021), ze wskazaniem przypisanych im punktów ECTS. Zajęcia przygotowywane są i prowadzone zgodnie z metodyką kształcenia na odległość, a weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się odbywa się przez bieżącą kontrolę postępów w nauce.

W odniesieniu do efektów uczenia się osiąganych w trakcie **seminarium dyplomowego** weryfikacji dokonuje się na podstawie: przedstawienia tematyki pracy, określenia obszaru działań podejmowanych w projekcie socjalnym, przygotowania teoretycznych podstaw oraz kolejnych etapów działań projektowych począwszy od diagnozy, a na ewaluacji kończąc. Na studiach drugiego stopnia studenci opracowują dodatkowo rozdział poświęcony założeniom metodologicznym badań (więcej w punktach 1.5 i 3.9). Uzyskanie zaliczenia – odpowiednio – z seminarium licencjackiego albo magisterskiego w ostatnim semestrze studiów następuje poprzez zaakceptowanie przez promotora ostatecznej wersji pracy, gotowej do obrony. Jak wynika z dyspozycji § 34 ust. 3 Regulaminu studiów student składa pracę dyplomową w formie określonej w programie studiów; złożenie pracy

dyplomowej jest warunkiem zaliczenia ostatniego semestru zajęć z modułu, w ramach którego student przygotowuje pracę dyplomową (seminarium dyplomowego lub pracowni dyplomowej). Terminy złożenia pracy dyplomowej reguluje § 34 ust.4 Regulaminu studiów. Dziekan, na wniosek studenta, pozytywnie zaopiniowany przez promotora, w uzasadnionych wypadkach może wyznaczyć późniejszy termin złożenia pracy dyplomowej (§ 34 ust.5 Regulaminu studiów).

Podkreślenia wymaga, że w roku akademickim 2019/2020 oraz 2020/21 obrony prac dyplomowych odbywały się z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość za pośrednictwem platformy MS Teams, na której spotykali się wszyscy uczestnicy procesu dyplomowania, a osoba przewodnicząca komisji sporządzała protokół w systemie APD. Od roku akademickiego 2021/2022 egzaminy dyplomowe są przeprowadzone w siedzibie uczelni, niemniej utrzymano elektroniczną formułę sporządzania protokołu i jego podpisywania. Stosownie do § 4 ust. 5 i 6 Regulaminu studiów dopuszcza się przeprowadzenie egzaminu dyplomowego poza siedzibą uczelni lub poza jej filią przy użyciu środków komunikacji elektronicznej. Zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego w tej formule określa dziekan na podstawie zasad ogólnych określonych przez rektora.

W § 39 Regulaminu Studiów wskazano, że warunkiem ukończenia studiów jest złożenie egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Absolwent otrzymuje dyplom ukończenia studiów wyższych potwierdzający uzyskanie kwalifikacji odpowiedniego stopnia. Podstawą obliczenia ostatecznego wyniku studiów są: 1) średnia arytmetyczna ze wszystkich ocen końcowych modułów uzyskanych w ciągu całego okresu studiów, w tym ocen niedostatecznych, zaokrąglona do dwóch miejsc po przecinku; oceny z wychowania fizycznego nie są wliczane do średniej; 2) ocena z pracy ustalona na podstawie ocen promotora i recenzenta, w tym z pracy praktycznej na kierunkach artystycznych; w przypadkach spornych decyduje przewodniczący komisji; 3) ocena z egzaminu dyplomowego ustalona na podstawie ocen cząstkowych uzyskanych na tym egzaminie. Ostateczny wynik stanowi sumę 1/2 oceny wymienionej w pkt 1 oraz 1/4 każdej z ocen wymienionych w pkt 2 i 3 (każdy ze składników sumy zaokrąglany jest do dwóch miejsc po przecinku). Jeśli ocena wymieniona w pkt 1 jest niższa niż 3,0, ostateczny wynik nie może być wyższy od dostatecznego. W przypadku, gdy program studiów pierwszego stopnia nie przewiduje pracy dyplomowej, podstawą obliczenia ostatecznego wyniku studiów jest suma 3/5 oceny wymienionej w ust. 2 pkt 1 oraz 2/5 oceny wymienionej w ust. 2 pkt 3 (każdy ze składników sumy zaokrąglany jest do dwóch miejsc po przecinku). Jeśli ocena wymieniona w ust. 2 pkt 1 jest niższa niż 3,0 ostateczny wynik nie może być wyższy od dostatecznego. W dyplomie ukończenia studiów wpisuje się ostateczny wynik studiów obliczony zgodnie z zasadą:

1) do 3,25 — dostateczny;
2) 3,26 do 3,75 — dostateczny plus;
3) 3,76 do 4,25 — dobry;
4) 4,26 do 4,60 — dobry plus;
5) 4,61 do 4,80 — bardzo dobry;
6) od 4,81 — celujący.

Komisja egzaminacyjna może podwyższyć ocenę, o której wyżej o pół stopnia, jeżeli student z pracy dyplomowej otrzymał ocenę bardzo dobrą oraz średnia ze studiów wynosiła co najmniej 4,0. Nie można podnieść oceny na ocenę celującą. Podwyższenie oceny na dyplomie odnotowuje się w elektronicznym protokole egzaminu dyplomowego. Ponadto student może otrzymać dyplom z wyróżnieniem, jeżeli spełnia przesłanki określone przez Komisję do spraw kształcenia i studentów. Wyróżnienie przyznaje rektor na wniosek dziekana.

Za pracę dyplomową może zostać uznany artykuł naukowy opublikowany w wolnym, powszechnym i trwałym dostępie (otwarty dostęp) w periodyku naukowym ujętym w wykazie

czasopism naukowych sporządzonym przez Ministra Edukacji i Nauki. Dziekan może wyrazić na to zgodę na wniosek studenta pozytywnie zaopiniowany przez promotora.

Ocena osiągania efektów uczenia się przez studentów kierunku praca socjalna jest wykorzystywana w doskonaleniu programu ich kształcenia. W tym zakresie działania mają charakter dwukierunkowy, tzn. polegają na **bieżącym** i systematycznym przeglądzie i wzbogacaniu oferty modułów do wyboru oraz **periodycznym** przeglądzie programów studiów oraz wprowadzaniu zmian doskonalących jakość kształcenia. Program studiów na kierunku praca socjalna umożliwia elastyczne wprowadzanie nowej tematyki w ramach zajęć specjalizacyjnych i fakultatywnych. W bieżącym roku akademickim wprowadzono temat dotyczący zagadnienia współczesnych procesów migracyjnych i ich konsekwencji, co jest związane z potrzebą uzyskania większej wiedzy i umiejętności z zakresu pracy z uchodźcami. Poszerzenie oferty zajęć do wyboru poprzez wprowadzenie nowych zajęć, zwłaszcza praktycznych, warsztatowych, wynika wprost z badania losów absolwentów, którzy wskazują na potrzebę uwzględnienia w programach studiów zajęć wzmacniających kompetencje miękkie i praktyczne umiejętności związane z realizacją zadań pracownika socjalnego. Ponadto w ostatnim czasie do programu studiów drugiego stopnia włączono konwersatorium językowe oraz moduł ogólnoakademicki humanistyczny.

Zgodnie z Procedurami Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Społecznych[274], dyrektor kierunku studiów (DKS) we współpracy z radą dydaktyczną kierunku studiów (RDKS), w oparciu o dane z systemu USOS dokonuje analizy wyników weryfikacji efektów uczenia się (zaliczeń, egzaminów i ocen końcowych modułów), sprawdzając w szczególności, czy występują sytuacje, gdy średnia ocen z danej weryfikacji efektów uczenia się dąży do wartości skrajnej (2,0 lub 5,0). Wyniki analizy dyskutowane są następnie na forum rady dydaktycznej RDKS. Na ich podstawie DKS:

1. odbywa rozmowę wyjaśniającą z pracownikiem przeprowadzającym weryfikację efektów uczenia się;
2. w razie potrzeby dokonuje lub zleca przeprowadzenie analizy wykorzystywanych narzędzi weryfikacji efektów uczenia się w szczególności w zakresie ich poprawności, adekwatności i zgodności z właściwym opisem modułu i sylabusem;
3. w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości poleca pracownikowi podjęcie działań na rzecz poprawy sytuacji, w szczególności udoskonalenie narzędzi weryfikacji efektów uczenia się, udoskonalenie sylabusa zajęć lub przedstawienie propozycji stosownych modyfikacji programu studiów.

Zgodnie z procedurą Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dyrekcja kierunku co roku przeprowadza analizę średnich ocen uzyskiwanych na poszczególnych rocznikach studiów na kierunku praca socjalna. Wyniki te są uwzględniane w corocznych raportach jakości kształcenia na kierunku. Prowadzone od trzech lat analizy wykazują, że efekty uczenia się na kierunku są przez studentów osiągane w stopniu dobrym (średnia ocen wynosi 4,41-4,47), a oceny uzyskiwane przez studentów z poszczególnych modułów są zróżnicowane. W nielicznych przypadkach, kiedy stwierdzono brak zróżnicowania ocen, przeprowadzono rozmowy wyjaśniające z osobami weryfikującymi modułowe efekty uczenia się oraz zalecono wprowadzenie systemu oceniania różnicującego stopień osiąganych efektów uczenia się. Z kolei w odniesieniu do (nielicznych) sytuacji (maksymalnie 2 moduły rocznie w skali wszystkich roczników studentów kierunku), gdy stwierdzono średnią ocen poniżej 3,0 zalecano wykładowcom podjęcie starań, by omawiane treści były bardziej

[274] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Bez-kategorii/WSZJK_2023-1.pdf

przystępne dla studentów. Sugerowano im również zmianę sposobów weryfikacji efektów uczenia się.

Monitorowaniu jakości kształcenia na kierunku służy również analiza wyników ankiet oceny zajęć dydaktycznych przeprowadzanej przez studentów. Od roku akademickiego 2021/2022 studenci mają możliwość wyrażanie opinii na temat wszystkich zajęć, w których biorą udział. Ankieta ma formę zdalną i jest udostępniana studentom za pośrednictwem systemu USOS. Analiza wyników ankiet ewaluacyjnych pozwala stwierdzić, że zajęcia prowadzone na kierunku praca socjalna są przez studentów na ogół oceniane dobrze lub bardzo dobrze. Można uznać, że zdecydowana większość zajęć jest prowadzona w sposób poprawny, satysfakcjonujący studentów. Średnia arytmetyczna obliczona na podstawie ocen zajęć prowadzonych na kierunku praca socjalna w ostatnich trzech latach zawierała się między 4,48 a 4,62. Co roku ujawniają się pojedyncze zajęcia, które oceniane są skrajnie nisko – stanowi to podstawę do podjęcia przez dyrekcję kierunku działań naprawczych. Do działań tych zaliczają się:

- rozmowy wyjaśniające z wykładowcą,
- dokładna weryfikacja dokumentacji zajęć;
- hospitacje kontrolne, przeprowadzone w celu sprawdzeniu warsztatu dydaktycznego nauczyciela, również pod kątem sposobu organizacji zajęć;
- hospitacje o charakterze doskonalącym – proponuje się nauczycielom, których zajęcia zostały ocenione nisko wizytację zajęć, które ocenione zostały najwyżej w ramach benchmarkingu wewnętrznego;
- wprowadzenie nowych metod i narzędzi dydaktycznych, jak również weryfikacja dotychczasowego sposobu prowadzenia zajęć.

Kwestią problematyczną jest niski poziom zwrotności ankiet ewaluacyjnych. Z tego powodu trudno jest jednakową wagę przypisywać wynikom wszystkich ankiet. W wielu wypadkach średnia ocen jest liczona na podstawie opinii wyrażonych przez mniej niż 5 osób, co jest zupełnie niemiarodajne. Kwestia ta wymaga systemowych rozwiązań pojętych na poziomie centralnym Uczelni.

Wnioski i zmiany wynikające z analizy danych pozyskanych z ankiet ewaluacyjnych oceniających pracowników przedstawiane są na spotkaniach organizowanych przez Dyrektorkę Kierunków. W posiedzeniach biorą udział zarówno pracownicy, jak i przedstawiciele środowiska studentów. Spotkania z samymi pracownikami odbywają się zwyczajowo dwa razy w roku – pod koniec roku bądź na początku roku akademickiego oraz po zakończeniu semestru zimowego. Spotkania ze studentami odbywają się minimum raz w roku i są na nie zapraszani studenci kierunków praca socjalna, socjologia oraz polityki miejskie i doradztwo publiczne. Taka częstotliwość spotkań pozwala na bieżące monitorowanie sytuacji dydaktycznej oraz sprawne reagowanie na zgłaszane problemy, również te dotyczące infrastruktury.

Zgodnie z procedurą Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w każdym roku akademickim przeprowadza się hospitacje zajęć dydaktycznych prowadzonych na kierunku praca socjalna. W okresie pandemii Covid-19 hospitowano zajęcia realizowane w formie zdalnej. Hospitacje mają charakter kontrolujący warsztat dydaktyczny osób prowadzących zajęcia. Przeciętnie w każdym roku przeprowadza się dwie-trzy wizytacje. Są nimi obejmowane zwykle zajęcia prowadzone przez nowych pracowników i doktorantów oraz przez osoby, których zajęcia zostały nisko ocenione przez studentów w ankiecie ewaluacyjnej. Hospitacje przeprowadzają dyrektorki kierunku, a także członkowie Rady Dydaktycznej kierunku oraz koordynatorzy modułów, w ramach których prowadzone są zajęcia. Przeprowadzone w trzech ostatnich latach wizytacje nie wykazały rażących błędów w realizacji procesu dydaktycznego, choć poziom wizytowanych zajęć był zróżnicowany.

Osoby hospitujące przygotowują protokół z hospitacji, w którym formułują swoje zalecenia. Protokół jest podpisywany przez osobę wizytującą i osobę prowadzącą zajęcia, która ma możliwość ustosunkowania się do uwag zawartych w protokole.

W ramach **monitorowania procesu dyplomowania** prowadzi się następujące działania:

1. RDKS podczas **dorocznych spotkań ze studentami** porusza kwestie sposobu wyboru seminariów dyplomowych. Informacje o możliwych nieprawidłowościach, zgłaszanych przez studentów problemach lub sposobach udoskonalenia tego procesu są przekazywane właściwemu DKS.
2. Weryfikacja efektów uczenia się zakładanych do realizacji w ramach seminarium dyplomowego odbywa się poprzez **analizę prac dyplomowych**, dotyczącą w szczególności:
    a. osiągania przez studentów zakładanych efektów uczenia się,
    b. jakości weryfikacji tychże efektów poprzez oceny i ewentualne recenzje, w tym w zakresie występowania związku między jakością pracy dyplomowej, a średnią ocen ze studiów uzyskanych przez studenta, a także porównania istotności różnic między pracami, które uzyskały skrajne oceny,
    c. adekwatności zastosowanych w ramach procedury dyplomowania metod weryfikacji efektów uczenia się.

Corocznie do **weryfikacji** wybiera się **co najmniej 5% prac dyplomowych** powstałych w danym roku na danym kierunku, przy czym liczba prac nie może być mniejsza niż 3 dla kierunku. Wyboru prac dokonuje RDKS, przy zapewnieniu reprezentacji prac z wszystkich realizowanych seminariów dyplomowych. Analizy prac dyplomowych dokonują nauczyciele akademiccy posiadający co najmniej stopień naukowy doktora i doświadczenie w zakresie prowadzenia seminariów dyplomowych i recenzowania prac dyplomowych. Osoba przeprowadzająca analizę sporządza protokół z wykorzystaniem opracowanego formularza. RDKS dokonuje zbiorczej analizy protokołów i jej wyniki przekazuje właściwemu DKS. Wyniki analizy prac dyplomowych dyskutowane są na posiedzeniu WKKS.

W corocznych raportach jakości kształcenia na kierunku praca socjalna uwzględnia się wyniki analizy prac dyplomowych, które wybierane są w sposób określony w procedurze Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia. Analizę przeprowadzają wyznaczeni członkowie Rady Dydaktycznej kierunku. W swoich raportach wskazują oni na dosyć duże zróżnicowanie zarówno w ocenach prac dyplomowych, jak i ocenach przebiegu egzaminów dyplomowych (zarówno licencjackich, jak i magisterskich) na kierunku praca socjalna. Pozwala to wnioskować o wnikliwym i krytycznym podejściu nauczycieli akademickich do recenzowanych prac, jak i do egzaminu dyplomowego. W przypadku dostrzeżenia nieprawidłowości bądź deficytów, osoby analizując proces dyplomowania formułują zalecenia, które są przekazywane członkom odpowiednich komisji, przeprowadzających egzaminy dyplomowe.

Dodatkowo, należy podkreślić, że Wydział **monitoruje losy Absolwentów** kierunku praca socjalna przy pomocy:

- analizy dostępnych danych powszechnie dostępnych takich jak:
    a. Ogólnopolski system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów (ELA)[275]
    b. raporty Głównego Urzędu Statystycznego[276]-
- Biura Karier UŚ[277]

[275] https://ela.nauka.gov.pl/pl
[276] https://stat.gov.pl/wyszukiwarka/?query=tag:studenci+i+absolwenci+kierunk%C3%B3w+ict
[277] http://bk.us.edu.pl/

- Rady Programowo-Biznesowej
- Indywidualnych kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi Wydziału;
- indywidualnych kontaktów pracowników Wydziału z absolwentami kierunku.

Jak wskazano szerzej w opisie Kryterium 2 (pkt. 2.7), za **zapewnianie właściwej jakości praktyk** zawodowych odpowiedzialny jest wyznaczony przez dziekana akademicki opiekun praktyk, który dba w szczególności o to, by studenci odbywali praktyki w podmiotach umożliwiających realizację oczekiwanych programem studiów efektów uczenia się i zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych właściwych dla danego kierunku studiów. Opiekun praktyk zobowiązany jest pozostawać w kontakcie ze studentami i gromadzić informacje o zgłaszanych przez nich problemach związanych z odbywaniem praktyk w danym podmiocie. Opiekun praktyk co roku zobowiązany jest przedstawić właściwemu DKS informację o odbytych przez studentów praktykach i ewentualnych problemach w realizacji praktyk zawodowych.

Monitorowanie efektów uczenia się osiągniętych podczas studenckiej praktyki zawodowej odbywa się z jednej strony poprzez bieżący kontakt opiekuna praktyk z osobą odbywającą praktykę, z drugiej – na etapie zaliczenia praktyki. Po zakończeniu praktyki, osoba studiująca składa **raport z realizacji praktyk,**(wraz **kartą ocen uzyskanych w miejscy realizacji praktyk**), w którym opisuje zarówno **przebieg** praktyki, jak i uzyskane w trakcie jej trwania **efekty uczenia się**. Dokument ten powinien korelować z zawartym przed rozpoczęciem praktyki porozumieniem, dookreślającym m.in. oczekiwane praktyką efekty uczenia się. Dodatkowo przedstawia opinię dotyczącą realizacji praktyk, obejmującą ocenę przydatności zdobytej w ramach praktyk wiedzy i umiejętności (formularz online).

Wzory dokumentów obowiązujących osoby studiujące na kierunku praca socjalna są dostępne do pobrania na poświęconej praktykom podstronie Wydziału[278]. Opiekun praktyk weryfikuje poprawność złożonej dokumentacji zarówno pod kątem formalnym (wymiar praktyki), jak i merytorycznym (uzyskanie wymaganych efektów uczenia się). W przypadku jakichkolwiek wątpliwości opiekun praktyk przeprowadza rozmowę z osobą studiującą i w zależności od jej rezultatów albo zalicza praktykę, albo (zidentyfikowawszy braki) wskazuje możliwości ich eliminacji.

W przypadku szczególnej formy zaliczenia praktyki (zaliczenie studenckich praktyk zawodowych na podstawie potwierdzonej pracy zawodowej, udziału studenta w obozie naukowo-badawczym lub w innym przypadku, pod warunkiem, że stwierdzi się, iż zostały osiągnięte wymagane programem studiów efekty uczenia się) mechanizm ten jest w pewnym sensie odwrócony. Osoba studiująca przedkłada opiekunowi praktyk dokumenty potwierdzające fakt odbywania pracy w danym miejscu (np. zaświadczenie o zatrudnieniu, umowa cywilnoprawna, wydruk z CEIDG itp.), a także potwierdzające charakter wykonywanych czynności (np. zakres obowiązków, umowa o pracę, zaświadczenie o wykonywanych czynnościach itp.). Na tej podstawie opiekun studenckich praktyk zawodowych podejmuje wstępną decyzję o możliwości zaliczenia pracy na poczet praktyk zawodowych. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości co do zbieżności wykonywanej pracy zawodowej z kierunkiem studiów, opiekun dodatkowo wysłuchuje studenta. Mając jednak na względzie stanowisko interpretacyjne nr 4/2020 Prezydium PKA z dnia 2 lipca 2020 r. wprowadzono wymóg zawierania Porozumienia pomiędzy uczelnią a pracodawcą/zleceniodawcą, występującym jednocześnie jako praktykodawca oraz raportu wskazującego na wykonywane przez osobę studiującą czynności oraz uzyskane efekty uczenia się (od cyklu 2021/2022).

Warto podkreślić, że wnioski płynące z analizy przebiegu studenckich praktyk zawodowych (agregowane corocznie od roku akademickiego 2020/2021 w ramach uczelnianego SZJK) z jednej

[278] https://us.edu.pl/wydzial/wns/praktyki-instytut-socjologii/

strony stanowić mogą istotny argument na rzecz doskonalenia programu kształcenia (podczas praktyk konfrontowana jest bowiem wiedza teoretyczna z koniecznością jej zastosowania w określonym środowisku), z drugiej – przyczyniają się do pogłębienia relacji Wydziału z interesariuszami zewnętrznymi (możliwość kontaktu opiekuna praktyk w zakładzie pracy z akademickim opiekunem praktyk, zarówno w odniesieniu do przebiegu konkretnej praktyki, jak i ogólnie - efektów uczenia się osiąganych w jej ramach).

10.5. Zakres i formy udziału i wpływ interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów, i interesariuszy zewnętrznych na doskonalenie i realizację programu studiów

Interesariusze wewnętrzni (przez których należy rozumieć: studentów i doktorantów, nauczycieli akademickich (NA) prowadzących zajęcia na kierunku praca socjalna, osoby niebędące nauczycielami akademickimi (NNA) pracujące na WNS lub w administracji uczelnianej) uczestniczą w realizacji i doskonaleniu programu studiów w zróżnicowany sposób i w rozmaitych formach. Przykładowo można wskazać na następujące możliwości partycypacji:

1. zgłaszanie przez pracowników dydaktycznych oraz badawczo-dydaktycznych modułów „do wyboru" (fakultatywnych) lub zgłaszanie potrzeby ich modyfikacji oraz zasad ich prowadzenia, co służy jednocześnie ocenie treści programowych i form ich realizacji,
2. opiniowanie przez samorząd studencki programu studiów dla określonego kierunku, poziomu i profilu studiów, który następnie podlega zatwierdzeniu przez senat UŚ,
3. opiniowanie przez samorząd studencki organizacji roku akademickiego, a także godzin prowadzenia zajęć dydaktycznych (bloków zajęciowych), określanych przez rektora UŚ,
4. kształtowanie optymalnych warunków kształcenia z uwzględnieniem możliwości finansowych i organizacyjnych np. w zakresie projektowania planów zajęć dydaktycznych,
5. kształtowanie corocznych przydziałów dydaktycznych, z jednej strony biorąc pod uwagę rzeczywiste potrzeby danego kierunku i dorobek naukowy NA, z drugiej – w uzgodnieniu z NA,
6. przesyłanie przez NA do Dziekanatu kodów do zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość w platformach.

Zarysowany powyżej przykładowo katalog partycypacji **interesariuszy wewnętrznych** zależy od wielu czynników, do których należą m.in: formalna pozycja w strukturach Uniwersytetu i Wydziału, możliwość rzeczywistego wpływania i oddziaływania na realizację i doskonalenie programu studiów. Przykładowo, studenci biorą udział w pracach Rady dydaktycznej kierunków polityki miejskie i doradztwo publiczne, praca socjalna, socjologia oraz zarządzanie zasobami ludzkimi oraz Wydziałowej Komisji ds. Kształcenia i Studentów. Ponadto Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego obligatoryjnie wypowiada się w szeregu kwestii, takich jak przyjęcie czy zmiana Regulaminu studiów, powołanie dyrektora kierunku lub prodziekana ds. studenckich czy na temat jakości kształcenia. Studenci, poprzez swoich przedstawicieli, opiniują kształt formularza ankiety oceniającej zajęcia dydaktyczne.

Bez wątpienia wpływ na jakość kształcenia na kierunku praca socjalna mają także **okresowe ankiety ewaluacji zajęć dydaktycznych** przeprowadzone na wszystkich kierunkach UŚ, w których studenci zgłaszają ewentualne uwagi czy postulaty dotyczące poprawy jakości kształcenia. Ankieta zajęć dydaktycznych jest narzędziem służącym pozyskiwaniu opinii studentów na temat jakości prowadzenia zajęć dydaktycznych. Ankiety przeprowadzane są od kilku lat przez system USOS, co pozwala na zebranie ocen również w przypadku fizycznej nieobecności na uczelni spowodowanej czasowym ograniczeniem jej funkcjonowania. Treść ankiety zatwierdza Rektor. Indywidualne wyniki ankiety są gromadzone w *Portalu pracownika*. Proces ankietowania i jego wyniki są przedmiotem

obrad Rady dydaktycznej, gdzie szczegółowe analizowane są sytuacje budzące wątpliwości. W sytuacjach niepokojących wyniki ankiet omawiane są indywidulanie z nauczycielem akademickim.

W roku akademickim 2021/2022 zmianie uległa procedura ewaluacji zajęć dydaktycznych. Ocenie podlegają wszystkie zajęcia (wcześniej ewaluacji poddawano wybrane zajęcia, z zachowaniem zasady, że w danym roku akademickim ocenie poddawane są przynajmniej jedne zajęcia prowadzone przez każdego pracownika)[279]. Drugą ważną zmianą jest włączenie nauczycieli akademickich w proces oceny, co oznacza, że sami mogą ocenić jakość współpracy z daną grupą.

W ankietach przeprowadzanych w 2019/2020 oraz 2020/2021 studenci wypowiadali się także na temat jakości, sposobu wykorzystania metod i technik kształcenia na odległość. Uczelnia zapewniła wsparcie pracownikom uczelni zarówno w zakresie dostępności sprzętu niezbędnego do prowadzenia zajęć, jak i edukacji do zdalnej formy kształcenia. Pracownicy, po zgłoszeniu zapotrzebowania, mieli możliwość realizacji zajęć korzystając ze sprzętu będącego na wyposażeniu stacjonarnym wydziału lub nieodpłatnego wypożyczenia sprzętu, a także zakupu nowego sprzętu na użytek pracownika (laptopy, słuchawki)[280]. Zajęcia realizowane były z zastosowaniem funkcjonalności pakietu Office 365 (do prowadzenia zajęć w formie synchronicznej wykorzystywano MS Teams) oraz platformy Moodle. Uczelnia umożliwiła wszystkim pracownikom i studentom utworzenie kont Office 365. Dodatkowo zakupiono licencje programu Testportal oraz Grammarly do użytku pracowników. W krótkim czasie została uruchomiona strona internetowa zawierająca tutoriale ułatwiające poruszanie się na platformach Moodle i MS Teams[281]. Opracowano także *Przewodnik po kształceniu zdalnym w Uniwersytecie Śląskim*[282], który zawiera – między innymi – informacje o narzędziach wykorzystywanych w kształceniu zdalnym w Uniwersytecie, a także informacje o sprawdzonych sposobach organizowania i prowadzenia kursów zdalnych oraz ich urozmaicenia poprzez zastosowanie nowych narzędzi i metod pracy. Przewodnik jest również dostępny w wersji anglojęzycznej.

Co najmniej raz w roku akademickim DKS zaprasza wszystkich studentów danego kierunku studiów stacjonarnych oraz odrębnie – niestacjonarnych na spotkanie poświęcone jakości prowadzonego kształcenia. W zależności od warunków i możliwości kontaktowania się, spotkania odbywają się w formie kontaktowej lub zdalnej. W spotkaniu uczestniczą członkowie właściwej RDKS. Do udziału w spotkaniu zaprasza się prodziekana ds. kształcenia i studentów oraz reprezentantów WRSS. Podczas spotkania omawiane są wszystkie sprawy istotne dla kształcenia na danym kierunku studiów, których katalog odrębnie został określony. Wyznaczony przez DKS członek RDKS sporządza notatkę ze spotkania zawierającą najważniejsze wnioski, które mogą zostać wykorzystane do doskonalenia programu studiów kierunku i przekazuje ją dziekanowi, DKS i pozostałym członkom RDKS.

Warto także podkreślić, że w razie nieobecności Pracownika spowodowanej chorobą przyjęto następujący schematu postępowania: 1. pracownik zgłasza (telefonicznie lub mailowo) nieobecność Dyrektorowi kierunku oraz pracownikowi dziekanatu zajmującego się obsługą dydaktyki, 2. Dyrektor kierunku, uwzględniając zasoby kadrowe, podejmuje próbę ustalenia zastępstwa, a w razie możliwości dokonuje (np. jednorazowej na studiach niestacjonarnych) korekty planu poprzez

[279] https://us.edu.pl/student/komunikaty/ocena-zajec-dydaktycznych-badanie-ankietowe/
[280] https://www.zdalny.us.edu.pl/pl/nauczyciele-akademiccy/wsparcie/uzyczenie-sprzetu
[281] https://www.zdalny.us.edu.pl/pl/studenci-doktoranci-sluchacze/zajecia-dydaktyczne/tutoriale-platform-ksztalcenia-0
[282] https://us.edu.pl/student/wp-content/uploads/sites/3/Zdalny-US/Przewodnik-po-kszta%C5%82ceniu-zdalnym-w-Uniwersytecie-%C5%9Al%C4%85skim-I.pdf

przesunięcie zajęć tak, żeby studenci nie mieli zbyt długich przerw między zajęciami, 3. Informacja o nieobecności jest niezwłocznie przekazywana studentom przez pracownika dziekanatu zajmującego się obsługą dydaktyki za pośrednictwem USOSmail na adresy mailowe udostępnione w systemie. Dziekanat zajmujący się obsługą dydaktyki prowadzi ewidencje nieobecności pracowników, a także zrealizowanych zastępstw. Zgodnie z brzmieniem § 5 Zarządzenia nr 176 z dnia 15 października 2021 r. prowadzący zajęcia w wyjątkowych przypadkach (w szczególności odbywania stażu lub innego wyjazdu naukowego) może się zwrócić do dyrektora kierunku o wyrażenie zgody na prowadzenie poszczególnych zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Dyrektor kierunku nie wyraża zgody na prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, jeżeli byłoby to sprzeczne ze strategią, o której mowa w § 2 ustęp 6 i 7 Zarządzenia.

Konsultacje z **podmiotami zewnętrznymi** służą natomiast gromadzeniu informacji użytecznych dla zapewniania jakości kształcenia, a w szczególności informacji na temat potrzeb rynku pracy, sytuacji zawodowej absolwentów oraz uwag interesariuszy zewnętrznych. Interesariusze zewnętrzni mają wpływ na doskonalenie i realizację programu studiów poprzez zgłaszanie swoich uwag i sugestii w trakcie spotkań organizowanych w ramach Rady Programowo-Biznesowej bądź indywidualnych spotkań z przedstawicielami Wydziału. Rezultatem tych spotkań są:

1. zmiany w programie studiów,
2. poszerzenie oferty zajęć do wyboru,
3. włączenie członków Rady Programowo-Biznesowej w proces realizacji zajęć dydaktycznych (np. zapraszanie ich na zajęcia ze studentami, wizyty w instytucjach, które reprezentują, powierzenie im prowadzenia wybranych zajęć dydaktycznych),
4. doskonalenie sposobów realizacji studenckich praktyk obowiązkowych.

Biorąc pod uwagę powyższe podkreślić należy, że program studiów jest dostosowywany do oczekiwań interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Podmiotami konsultacyjnymi zewnętrznie w stosunku do Wydziału są: **Biuro Karier UŚ,** które podejmuje działania **organizując szkolenia, staże, spotkania z pracodawcami, a także** prowadzi i aktualizuje **bazę dostępności praktyk.** Podmiotami o takim charakterze są nadto i**nstytucje i organy administracji publicznej** reprezentowane w Radzie Programowo-Biznesowej.

10.6. Sposoby wykorzystania wyników zewnętrznych ocen jakości kształcenia i sformułowanych zaleceń w doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku.

Co najmniej raz w roku akademickim DKS zaprasza wszystkich pracowników realizujących zajęcia dydaktyczne na danym kierunku studiów na spotkanie poświęcone jakości prowadzonego kształcenia. Podczas spotkania dyskutowane są wszystkie sprawy istotne dla kształcenia na danym kierunku studiów, w szczególności określone w załączniku nr 2 Procedur Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia dla kierunków studiów organizowanych przez Wydział Nauk Społecznych[283].

Propozycje zmian doskonalących zgłaszane są w trakcie roku akademickiego oraz podczas otwartego **posiedzenia WZJK**, przez Przewodniczącego WZJK w postaci podsumowania wniosków z przeprowadzonych ankiet, badań, ocen, analiz konsultacji oraz zgłaszanych na bieżąco sygnałów o odchyleniach oraz w postaci wolnych wniosków obecnych na posiedzeniu przedstawicieli społeczności Wydziału. W oparciu o wymienione dane WZJK przygotowuje listę postulowanych zmian

[283] https://us.edu.pl/wydzial/wns/wp-content/uploads/sites/17/Bez-kategorii/WSZJK_2023-1.pdf

doskonalących i przekazuje ją Dziekanowi, a w miarę potrzeby również Prodziekan ds. kształcenia i Dyrekcji kierunku, której te postulaty dotyczą oraz Radzie dydaktycznej.

Za cenne należy nadto uznać **opinie interesariuszy zewnętrznych**, które wskazują na ciągłe potrzeby aktualizowania programu z punktu widzenia przeszłego pracodawcy, który poszukuje określonego profilu wykształconego pracownika.

Podkreślić należy, że wnioski wypływające z systematycznej i wieloaspektowej oceny programu studiów są wykorzystywane do ustawicznego doskonalenia tego programu. Stanowią nadto istotny element w planowaniu strategicznym w zakresie korzystania z kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, jak również najnowszych osiągnięć dydaktycznych oraz nowoczesnej technologii edukacyjnej w istotny sposób wzbogacających ofertę programową.

W związku z intensyfikacją działań w zakresie wspomnianej **nowej koncepcji studiów** na szczeblu Uniwersytetu należy przypuszczać, że od przyszłego roku akademickiego zostaną wprowadzone głębokie zmiany w programie kierunku praca socjalna. Celem tych zmian będzie przede wszystkim zwiększenie interdyscyplinarności i głębsze upraktycznienie studiów.

Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione w uchwale Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (*jeżeli dotyczy*)

Lp.	Zalecenia dotyczące kryterium 10 wymienione we wskazanej wyżej uchwale Prezydium PKA	Opis realizacji zalecenia oraz działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności sformułowanych w zaleceniu o charakterze naprawczym
1.	**Nie dotyczy**	

Dodatkowe informacje, które uczelnia uznaje za ważne dla oceny kryterium 10:

Dla właściwego realizowania zadań dydaktycznych, dla ułatwienia wyboru form projektowanych zajęć przez pracowników dydaktycznych oraz wyboru interesującej formuły zajęć przez studentów w Uniwersytecie Śląskim został opracowany Słowniczek rodzajów zajęć[284].

Na potrzeby monitorowania jakości kształcenia przygotowane zostały powszechnie dostępne tutoriale[285] (np. Raport z jakości kształcenia: generowanie wyników z sesji i przygotowanie do analizy).

Projektowanie nowego programu studiów na kierunku praca socjalna w ramach nowej koncepcji studiów w UŚ (procedura w toku) odbywa się z uwzględnieniem modelu projektowania uniwersalnego w nauczaniu i uczeniu się. Jednocześnie, przez wzgląd na doświadczenia zdobyte przy okazji współpracy w ramach sojuszu Transform4Europe oraz projektów edukacyjnych (m.in. PROSPER) program ten w wysokim stopniu uwzględnia zastosowanie innowacji dydaktycznych i osiągnięć nowoczesnej dydaktyki akademickiej, współczesnej technologii informacyjno-komunikacyjnej, w tym narzędzi i technik kształcenia na odległość.

[284] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/niezbednik-prawny/slowniczek-rodzajow-zajec/
[285] https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/pion-ksztalcenia/jakosc-ksztalcenia/tutoriale-i-poradniki/

Część II. Perspektywy rozwoju kierunku studiów

Analiza SWOT programu studiów na ocenianym kierunku i jego realizacji, z uwzględnieniem szczegółowych kryteriów oceny programowej

	POZYTYWNE	NEGATYWNE
Czynniki wewnętrzne	**Mocne strony** – Fachowa i doświadczona kadra badawczo-dydaktyczna, ze znaczącym dorobkiem naukowym i dydaktycznym, w skład w której wchodzą także osoby z bogatym doświadczeniem praktycznym. – Doskonalenie warsztatu dydaktycznego przez pracowników prowadzących zajęcia na kierunku praca socjalna (udział w szkoleniach, kursach doskonalących kompetencje dydaktyczne) – Siedziba na terenie kampusu, w pobliżu innych jednostek UŚ, a także w sąsiedztwie popularnych instytucji kultury. Funkcjonalna infrastruktura umożliwiająca prowadzenie na wydziale zajęć dydaktycznych oraz organizowanie wydarzeń wspierających działalność dydaktyczną oraz naukową pracowników i studentów. – Interdyscyplinarny charakter kształcenia i program uwzględniający potrzeby interesariuszy zewnętrznych. – Kształcenie w oparciu o *service learning* - wdrażanie projektów socjalnych będących odpowiedzią na realne potrzeby.	**Słabe strony** – Małe zainteresowanie absolwentów studiów pierwszego stopnia kontynuowaniem kształcenia na studiach drugiego stopnia. – Niski poziom mobilności międzynarodowej studentów kierunku w porównaniu z oferowanymi możliwościami. – Zwiększające się obciążenie pracowników czynnościami administracyjnymi wynikającymi m.in. z reform szkolnictwa wyższego. – Struktura wieku pracowników badawczo-dydaktycznych związanych z Instytutem Socjologii, która może skutkować deficytami kadrowymi (w ciągu najbliższych 5 lat około 10 osób osiągnie wiek emerytalny). – Słabe zainteresowanie studentów udziałem w dodatkowych, organizowanych w Instytucie i na uczelni, formach kształcenia i rozwijania kompetencji przydatnych na rynku pracy konferencje.
Czynniki zewnętrzne	**Szanse** – Duże i stale rosnące zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych pracowników socjalnych – pewność zatrudnienia. – Stała aktywna współpraca z otoczeniem zewnętrznym. – Planowana modyfikacja programów studiów związana z wprowadzeniem nowej koncepcji studiów w Uniwersytecie Śląskim. – Rozwój III sektora i wzrost zapotrzebowania na profesjonalną pracę socjalną, w tym realizację programów rewitalizacji społecznej i prowadzenie specjalistycznych badań ewaluacyjnych w obszarze pomocy społecznej. – Stale rosnący prestiż i zwiększająca się widzialność Uniwersytetu Śląskiego	**Zagrożenia** – Obniżenie pozycji pracy socjalnej jako dyscypliny naukowej w wyniku zmian dokonanych w klasyfikacji dziedzin i dyscyplin naukowych. – Niski prestiż społeczny zawodu oraz niesatysfakcjonujący poziom wynagradzania pracowników socjalnych, co wpływa na ograniczone zainteresowanie studiowaniem kierunku. Wysoki pozom zbiurokratyzowania działań pracowników socjalnych ograniczający możliwość realizacji zadań zgodnie z założeniami pracy socjalnej oraz wypalenie zawodowe pracowników socjalnych i wysoki odsetek osób rezygnujących z zatrudnienia w zawodzie. – Dynamicznie rozwijająca się i różnicująca

	w Katowicach w otoczeniu zewnętrznym (m.in. Śląski Festiwal Nauki, Konsorcjum Akademickie „Katowice – Miasto Nauki").	oferta edukacyjna szkół wyższych, stwarzająca wybór innowacyjnych i nowatorskich kierunków studiów, stanowiących znaczącą konkurencję dla kierunku praca socjalna. – Spadający prestiż społeczny tytułu zawodowego magistra oraz specyfika *Gen Z* – pokolenia z którego rekrutują się potencjalni studenci kierunku (nastawienie na indywidualizm, skupienie na własnych potrzebach i dobrostanie, brak barier przed zmianą planów i porzuceniem podjętych zobowiązań). – Negatywny wpływ pandemii COVID-19 na poziom nauczania w szkołach średnich, co skutkuje nierównym poziomem kandydatów na studia oraz brakami w ich wykształceniu ogólnym.

(Pieczęć uczelni)

Signed by /
Podpisano przez:

Katarzyna Zofia
Trynda
Uniwersytet Śląski w
Katowicach

Date / Data:
2023-03-10 09:04

…… ……

(podpis Dziekana/Kierownika jednostki) (podpis Rektora)

Katowice, dnia 10 marca 2023 r.

(miejscowość)

Część III. Załączniki

Załącznik nr 1. Zestawienia dotyczące ocenianego kierunku studiów

Tabela 1. Liczba studentów ocenianego kierunku[1]

Poziom studiów	Rok studiów	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki	Dane sprzed 3 lat	Bieżący rok akademicki
I stopnia	I	67	75	X	X
	II	57	35	X	X
	III	52	43	X	X
II stopnia	I	X	X	X	X
	II	20	X	X	X
Razem:		**196**	**153**	X	X

Tabela 2. Liczba absolwentów ocenianego kierunku w ostatnich trzech latach poprzedzających rok przeprowadzenia oceny

Poziom studiów	Rok ukończenia	Studia stacjonarne		Studia niestacjonarne	
		Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku	Liczba studentów, którzy rozpoczęli cykl kształcenia kończący się w danym roku	Liczba absolwentów w danym roku
I stopnia	2021/2022	67	37	X	X
	2020/2021	71	47	X	X
	2019/2020	83	44	X	X
II stopnia	2021/2022	42	25	X	X
	2020/2021	X	3	X	X
	2019/2020	41	20	X	X
Razem:		**304**	**176**	X	X

Tabela I. Wskaźniki dotyczące programu studiów na ocenianym kierunku studiów, poziomie i profilu określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.)[286]

Studia I stopnia

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	**6** semestrów **180** ECTS
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów[287]	studia stacjonarne **2 100**
	studia niestacjonarne **1 300**
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	**149** ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	**95** ECTS
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	**5** ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	**62** ECTS
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	**12** ECTS
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)[288]	**360** godz. **2 mies.** praktyk zawodowych **1 mies.** praktyk dyplomowych
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	**60** godz.

[286] Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.
[287] Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).
[288] Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.

W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	1./
2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.	2./

Studia II stopnia

Nazwa wskaźnika	Liczba punktów ECTS/Liczba godzin[289]
Liczba semestrów i punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na ocenianym kierunku na danym poziomie	**4** semestry **120** ECTS
Łączna liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów[290]	stacjonarne **1 215** MiN, RiOSL, GPS **1 200** ZwPSiES
	niestacjonarne **830** MiN, RiOSL, GPS **836** ZwPSiES
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia	**95ECTS**MiN, RiOSL, GPS **97ECTS**ZwPSiES
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	**92ECTS**MiN **100ECTS**RiOSL **100 ECTS**GPS **82ECTS**ZwPSiES
Łączna liczba punktów ECTS, jaką student musi uzyskać w ramach zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych w przypadku kierunków studiów przyporządkowanych do dyscyplin w ramach dziedzin	**5** ECTS

[289] W zależności od specjalności: *Mediacje i negocjacje* (MIN), *Rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej* (RiOSL), *Zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej* (ZwPSiES), *Gerontologiczna praca socjalna* (GPS).

[290] Proszę podać łączną liczbę godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów bez liczby godzin praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki).

innych niż odpowiednio nauki humanistyczne lub nauki społeczne	
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom do wyboru	**66ECTS** MiN, **66ECTS**RiOSL **66 ECTS**GPS **60ECTS**ZwPSiES
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana praktykom zawodowym (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)	**8** ECTS
Wymiar praktyk zawodowych (jeżeli program studiów przewiduje praktyki)[291]	**240** godz. **1 mies.** praktyk zawodowych **1 mies.** praktyk dyplomowych
W przypadku stacjonarnych studiów pierwszego stopnia i jednolitych studiów magisterskich liczba godzin zajęć z wychowania fizycznego.	-
W przypadku prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość:	
1. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach stacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach stacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. **2. Łączna liczba godzin zajęć określona w programie studiów na studiach niestacjonarnych/ Łączna liczba godzin zajęć na studiach niestacjonarnych prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.**	1./ 2./

Tabela II. Zajęcia lub grupy zajęć związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów[292]

Studia I stopnia

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczna godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne		Liczba punktów ECTS
Działalność pożytku publicznego i wolontariat	ćwiczenia	15	10	1
Instytucje polityki i pomocy społecznej (publiczne, niepubliczne, monografia)	konwersatorium + zajęcia terenowe	90	48	6

[291] Proszę podać wymiar praktyk w miesiącach oraz w godzinach dydaktycznych.
[292]Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie.

Komunikacja interpersonalna	wykład + ćwiczenia	30	20	3
Metody badań społecznych	wykład + ćwiczenia	60	38	4
Podstawy wiedzy o organizacji i zarządzaniu	wykład + ćwiczenia	45	26	3
Polityka społeczna	wykład + ćwiczenia	60	34	4
Praca socjalna w różnych obszarach problemów społecznych (A, B, C, D)	seminarium	120	64	12
Praktyka dyplomowa	praktyki	120	120	4
Projekt socjalny	seminarium	15	14	2
Przedmiot fakultatywny 1	wykład + ćwiczenia	30	25	2
Przedmiot specjalizacyjny (1,2)	wykład + ćwiczenia	60	40	4
Seminarium dyplomowe (A, B, C)	seminarium	75	40	14
Seminarium metodologiczne	warsztaty	15	14	3
Socjologia dewiacji i kontroli społecznej	wykład + ćwiczenia	30	26	3
Socjologia makrostruktur społecznych	wykład + ćwiczenia	60	34	4
Socjologia mikrostruktur społecznych	wykład + ćwiczenia	60	32	4
Statystyka	wykład + ćwiczenia	30	20	3
Struktura i organizacja pomocy społecznej	wykład	30	14	2
Superwizja pracy socjalnej	konwersatorium	30	20	2
Teorie i metody pracy socjalnej z grupą i społecznością lokalną	wykład + ćwiczenia	60	40	4
Teorie i metody pracy socjalnej z jednostką i rodziną	wykład + ćwiczenia	60	40	5
Współczesne kierunki rozwoju pracy socjalnej	konwersatorium	30	14	2
Zagadnienia patologii i profilaktyki społecznej	wykład + ćwiczenia	60	34	4
Razem:		**1185**	**767**	**95**

Studia II stopnia

Specjalność *mediacje i negocjacje*

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczna godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne		Liczba punktów ECTS
Badania ewaluacyjne w pracy socjalnej	wykład + ćwiczenia	30	26	4
Diagnoza na potrzeby projektu socjalnego	seminarium (praca własna)	90	90	2
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – makropraktyka	seminarium	30	20	4
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – praktyka bezpośrednia	seminarium	30	20	4
Kierowanie i zarządzanie superwizyjne w pracy socjalnej	konwersatorium + warsztaty	15	14	2
Konwersatorium językowe	konwersatorium	30	20	3
Mediacje i negocjacje	wykład + ćwiczenia	60	28	4
Metody analizy i interpretacji danych	wykład + laboratorium	45	28	4
Obszary pracy socjalnej	konwersatorium	30	16	3
Polityka społeczna w Polsce i UE	wykład + ćwiczenia	45	24	4
Praktyka dyplomowa	praktyki	120	120	4
Przedmiot specjalizacyjny	wykład + ćwiczenia	60	28	4
Przygotowanie projektu badań terenowych	seminarium (praca własna)	30	30	1
Psychologiczne aspekty mediacji i negocjacji	konwersatorium + warsztat	30	14	3
Seminarium magisterskie (A, B, C, D)	seminarium	90	60	19
Seminarium specjalizacyjne 1, 2, 3, 4	seminarium	120	64	16
Warsztaty specjalizacyjne	warsztaty	30	20	4
Wykład monograficzny/fakultatywny I i II	wykład	60	32	4
Zarządzanie projektem socjalnym	warsztaty	15	12	3
Razem:		**960**	**666**	**92**

Specjalność *gerontologiczna praca socjalna*

Nazwa zajęć/grupy zajęć	Forma/formy zajęć	Łączna liczna godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne		Liczba punktów ECTS
Badania ewaluacyjne w pracy socjalnej	wykład + ćwiczenia	30	26	4
Diagnoza na potrzeby projektu socjalnego	seminarium (praca własna)	90	90	2
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – makropraktyka	seminarium	30	20	4
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – praktyka bezpośrednia	seminarium	30	20	4
Gerontologia społeczna	wykład + ćwiczenia	60	32	5
Kierowanie i zarządzanie superwizyjne w pracy socjalnej	konwersatorium + warsztaty	15	14	2
Konwersatorium językowe	konwersatorium	30	20	3
Metody analizy i interpretacji danych	wykład + laboratorium	45	28	4
Obszary pracy socjalnej	konwersatorium	30	16	3
Polityka społeczna w Polsce i UE	wykład + ćwiczenia	45	24	4
Praktyka dyplomowa	praktyki	120	120	4
Przedmiot specjalizacyjny	wykład + ćwiczenia	60	28	4
Przygotowanie projektu badań terenowych	seminarium (praca własna)	30	30	1
Psychospołeczne aspekty starości	konwersatorium + warsztat	45	28	4
Seminarium magisterskie (A, B, C, D)	seminarium	90	60	19
Seminarium specjalizacyjne 1, 2, 3, 4	seminarium	120	64	16
Socjologia zdrowia i choroby	wykład + ćwiczenia	30	24	3
System wsparcia seniorów i ich rodzin	konwersatorium + warsztat	30	14	3
Warsztaty specjalizacyjne	warsztaty	30	20	4
Wykład monograficzny/fakultatywny I i II	wykład	60	32	4
Zarządzanie projektem socjalnym	warsztaty	15	12	3

Razem:	**1035**	**722**	**100**

Specjalność *rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej*

Nazwa zajęć/grupy zajęć	**Forma/formy zajęć**	**Łączna liczna godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne**		**Liczba punktów ECTS**
Badania ewaluacyjne w pracy socjalnej	wykład + ćwiczenia	30	26	4
Diagnoza na potrzeby projektu socjalnego	seminarium (praca własna)	90	90	2
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – makropraktyka	seminarium	30	20	4
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – praktyka bezpośrednia	seminarium	30	20	4
Ekonomia społeczna	wykład + ćwiczenia	30	24	3
Kierowanie i zarządzanie superwizyjne w pracy socjalnej	konwersatorium + warsztaty	15	14	2
Konwersatorium językowe	konwersatorium	30	20	3
Organizowanie społeczności lokalnej - modele teoretyczne i strategie działania	wykład + ćwiczenia	60	32	5
Programy rewitalizacji w polityce miejskiej	konwersatorium + warsztaty	30	24	3
Metody analizy i interpretacji danych	wykład + laboratorium	45	28	4
Obszary pracy socjalnej	konwersatorium	30	16	3
Polityka społeczna w Polsce i UE	wykład + ćwiczenia	45	24	4
Praktyka dyplomowa	praktyki	120	120	4
Przedmiot specjalizacyjny	wykład + ćwiczenia	60	28	4
Przygotowanie projektu badań terenowych	seminarium (praca własna)	30	30	1
Społeczność lokalna jako podmiot pracy socjalnej	konwersatorium + warsztat	45	28	4
Seminarium magisterskie (A, B, C, D)	seminarium	90	60	19
Seminarium specjalizacyjne 1, 2, 3, 4	seminarium	120	64	16

Warsztaty specjalizacyjne	warsztaty	30	20	4
Wykład monograficzny/fakultatywny I i II	wykład	60	32	4
Zarządzanie projektem socjalnym	warsztaty	15	12	3
Razem:		1035	732	100

Specjalność *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*

Nazwa zajęć/grupy zajęć	**Forma/formy zajęć**	**Łączna liczna godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne**		**Liczba punktów ECTS**
Badania ewaluacyjne w pracy socjalnej	wykład + ćwiczenia	30	26	4
Diagnoza na potrzeby projektu socjalnego	seminarium (praca własna)	90	90	2
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – makropraktyka	seminarium	30	20	4
Doskonalenie warsztatu zawodowego w pracy socjalnej – praktyka bezpośrednia	seminarium	30	20	4
Kierowanie i zarządzanie superwizyjne w pracy socjalnej	konwersatorium + warsztaty	15	14	2
Konwersatorium językowe	konwersatorium	30	20	3
Metody analizy i interpretacji danych	wykład + laboratorium	45	28	4
Obszary pracy socjalnej	konwersatorium	30	16	3
Polityka społeczna w Polsce i UE	wykład + ćwiczenia	45	24	4
Praktyka dyplomowa	praktyki	120	120	4
Przedmiot specjalizacyjny 2 (teoria organizacji)	wykład + ćwiczenia	30	20	2
Przygotowanie projektu badań terenowych	seminarium (praca własna)	30	30	1
Seminarium magisterskie (A, B, C, D)	seminarium	90	60	19
Seminarium specjalizacyjne 1, 2, 3, 4	seminarium	120	64	14
Warsztaty specjalizacyjne	warsztaty	30	20	4
Współczesne kierunki rozwoju ekonomii społecznej	wykład + ćwiczenia	30	24	3

Wykład monograficzny/fakultatywny	wykład	30	16	2
Zarządzanie projektem socjalnym	warsztaty	15	12	3
Razem:		**840**	**624**	**82**

Tabela III. Zajęcia lub grupy zajęć służące zdobywaniu przez studentów kompetencji inżynierskich/ Zajęcia lub grupy zajęć przygotowujące studentów do wykonywania zawodu nauczyciela[293]

Nazwa zajęć/grupy zajęć	**Forma/formy zajęć**	**Łączna liczna godzin zajęć stacjonarne/niestacjonarne**	**Liczba punktów ECTS**	**Stopień/tytuł, imię i nazwisko nauczyciela akademickiego lub innej osoby prowadzącej zajęcia[294]**
Razem:				

[293] Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie, w przypadku, gdy absolwenci ocenianego kierunku uzyskują tytuł zawodowy inżyniera/magistra inżyniera lub w przypadku studiów uwzględniających przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela.
[294] Podanie nazwiska osoby prowadzącej nie dotyczy kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna oraz kierunku pedagogika specjalna przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego.

Tabela 6. Informacja o programach studiów/zajęciach lub grupach zajęć prowadzonych w językach obcych[295]

Nazwa programu/zajęć/grupy zajęć	Forma realizacji	Semestr	Forma studiów	Język wykładowy	Liczba studentów (w tym niebędących obywatelami polskimi)
Lektorat z j. obcego	lektorat	1,2,3,4	stacjonarna	do wyboru: j. angielski, j. niemiecki, j. francuski, j. rosyjski	110
Lektorat z j. obcego	lektorat	1,2,3,4	niestacjonarna	j. angielski	0
Konwersatorium językowe	konwersatorium	4	stacjonarna	j. angielski	0
Konwersatorium językowe	konwersatorium	4	niestacjonarna	j. angielski	0
Wykład monograficzny/fakultatywny[296]	wykład	1,3	stacjonarny	j. angielski	0
Wykład monograficzny/fakultatywny[297]	wykład	1,3	niestacjonarny	j. angielski	0
Współczesne teorie pracy socjalnej[56]	wykład, ćwiczenia	1	stacjonarny	j. angielski	0
Współczesne teorie pracy socjalnej[56]	wykład, ćwiczenia	1	niestacjonarny	j. angielski	0
Seminarium specjalizacyjne 3: *Projekt międzykulturowy*[298]	seminarium	3	stacjonarny	j. angielski	0
Seminarium specjalizacyjne 3: *Projekt międzykulturowy*[299]	seminarium	3	niestacjonarny	j. angielski	0
Moduł ogólnoakademicki	w zależności od oferty	4	stacjonarny	j. angielski	0
Moduł ogólnoakademicki	w zależności od oferty	4	niestacjonarny	j. angielski	0

[295] Tabelę należy wypełnić odrębnie dla każdego z poziomów studiów i każdej z form studiów podlegających ocenie. Jeżeli wszystkie zajęcia prowadzone są w języku obcym należy w tabeli zamieścić jedynie taką informację.
[296] Zajęcia z wykorzystaniem j. obcego (wybrane zajęcia w języku obcym, obcojęzyczna literatura).
[297] Zajęcia z wykorzystaniem j. obcego (wybrane zajęcia w języku obcym, obcojęzyczna literatura).
[298] Zajęcia w języku angielskim realizowane w ramach specjalności: *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*
[299] Zajęcia w języku angielskim realizowane w ramach specjalności: *zarządzanie w pracy socjalnej i ekonomii społecznej*

Załącznik nr 2. Wykaz materiałów uzupełniających

Cz. I. Dokumenty, które należy dołączyć do raportu samooceny (wyłącznie w formie elektronicznej)

1. Program studiów dla kierunku studiów, profilu i poziomu opisany zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1668 z późn. zm.)oraz § 3-4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. poz. 1861 z późn. zm.).
2. Obsadę zajęć na kierunku, poziomie i profilu w roku akademickim, w którym przeprowadzana jest ocena.
3. Harmonogram zajęć na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, obowiązujący w semestrze roku akademickiego, w którym przeprowadzana jest ocena, dla każdego z poziomów studiów.
4. Charakterystykę nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia lub grupy zajęć wykazane w tabeli 4, tabeli 5 (jeśli dotyczy ocenianego kierunku) oraz opiekunów prac dyplomowych (jeśli dotyczy ocenianego kierunku),a w przypadku kierunku lekarskiego także nauczycieli akademickich oraz inne osoby prowadzące zajęcia z zakresu nauk klinicznych, sporządzoną wg następującego wzoru:

Imię i nazwisko:
Tytuł naukowy/dziedzina, stopień naukowy/dziedzina oraz dyscyplina, tytuł zawodowy (w przypadku tytułu zawodowego lekarza – specjalizacja), rok uzyskania tytułu/stopnia naukowego/tytułu zawodowego:
Wykaz zajęć/grup zajęć i godzin zajęć prowadzonych na ocenianym kierunku przez nauczyciela akademickiego lub inną osobę w roku akademickim, w którym przeprowadzana jest ocena.
Charakterystyka dorobku naukowego ze wskazaniem dziedzin nauki/sztuki oraz dyscypliny/dyscyplin naukowych/artystycznych, w której/których dorobek się mieści (do 600 znaków) oraz wykaz **co najwyżej 10** najważniejszych osiągnięć naukowych/artystycznych ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich 6lat,wraz ze wskazaniem dat uzyskania (publikacji naukowych/osiągnięć artystycznych, patentów i praw ochronnych, zrealizowanych projektów badawczych, nagród krajowych/międzynarodowych za osiągnięcia naukowe/artystyczne), ze szczególnym uwzględnieniem osiągnięć odnoszących się do ocenianego kierunku i prowadzonych na nim zajęć.
Charakterystyka doświadczenia i dorobku dydaktycznego (do 600 znaków) oraz wykaz **co najwyżej 10** najważniejszych osiągnięć dydaktycznych ze szczególnym uwzględnieniem ostatnich 6 lat, wraz z wskazaniem dat uzyskania (np. autorstwo podręczników/materiałów dydaktycznych, wdrożone innowacje dydaktyczne, nagrody uzyskane przez studentów, nad którymi nauczyciel akademicki sprawował opiekę naukową/artystyczną, opieka nad beneficjentem Diamentowego Grantu, uruchomienie nowego kierunku studiów/specjalności/ zajęć/grupy zajęć, opieka nad kołem naukowym, prowadzenie zajęć w języku obcym, w tym w uczelni zagranicznej, np. w ramach mobilności nauczycieli akademickich).

Opis doświadczenia zawodowego w powiązaniu z celami kształcenia, efektami uczenia się zakładanymi dla ocenianego kierunku oraz treściami programowymi (jeśli dotyczy).

5. Charakterystyka wyposażenia sal wykładowych, pracowni, laboratoriów i innych obiektów, w których odbywają się zajęcia związane z kształceniem na ocenianym kierunku, a także informacja o bibliotece i dostępnych zasobach bibliotecznych i informacyjnych.
6. Wykaz tematów prac dyplomowych uporządkowany według lat, z podziałem na poziomy oraz formy studiów; wykaz można przygotować według przykładowego wzoru:

Studia stacjonarne pierwszego stopnia (jeśli dotyczy)[300]							
Nr albumu	**Tytuł pracy dyplomowej**	**Rok**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko opiekuna**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko recenzenta**	**Ocena pracy**	**Ocena egzaminu dyplomowego**	**Ocena na dyplomie**
Studia niestacjonarne pierwszego stopnia (jeśli dotyczy)							
Nr albumu	**Tytuł pracy dyplomowej**	**Rok**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko opiekuna**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko recenzenta**	**Ocena pracy**	**Ocena egzaminu dyplomowego**	**Ocena na dyplomie**
Studia stacjonarne drugiego stopnia (jeśli dotyczy)							

[300] Należy uwzględnić prace dyplomowe ze wszystkich poziomów i form studiów na ocenianym kierunku z ostatnich dwóch lat poprzedzających rok, w którym przeprowadzana jest ocena. W przypadku, gdy łączna liczba absolwentów z ostatnich dwóch lat przekracza 100 – należy uwzględnić prace dyplomowe ze wszystkich poziomów i form studiów na ocenianym kierunku z ostatniego roku poprzedzającego rok, w którym przeprowadzana jest ocena.

Nr albumu	Tytuł pracy dyplomowej	Rok	Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko opiekuna	Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko recenzenta	Ocena pracy	Ocena egzaminu dyplomowego	Ocena na dyplomie
Studia niestacjonarne drugiego stopnia (jeśli dotyczy)							
Nr albumu	**Tytuł pracy dyplomowej**	**Rok**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko opiekuna**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko recenzenta**	**Ocena pracy**	**Ocena egzaminu dyplomowego**	**Ocena na dyplomie**
Studia stacjonarne jednolite magisterskie (jeśli dotyczy)							
Nr albumu	**Tytuł pracy dyplomowej**	**Rok**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko opiekuna**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko recenzenta**	**Ocena pracy**	**Ocena egzaminu dyplomowego**	**Ocena na dyplomie**
Studia niestacjonarne jednolite magisterskie (jeśli dotyczy)							
Nr albumu	**Tytuł pracy dyplomowej**	**Rok**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko opiekuna**	**Tytuł/stopień naukowy, imię i nazwisko recenzenta**	**Ocena pracy**	**Ocena egzaminu dyplomowego**	**Ocena na dyplomie**

7. Akceptowalnymi formatami są: .doc, .docx, .gif, .png, .jpg (jpeg), .odt, .ods, .pdf, .rtf, .ppt, .pptx, .odp, .txt, .xls, .xlsx, .xml.
8. Nazwy plików nie mogą być dłuższe niż 15 znaków i nie mogą zawierać następujących znaków: ~ "# % & *: <>? / \ { | }&%# (spacje wiodące i końcowe w nazwach plików lub folderów również nie są dozwolone).
9. Pliki lub foldery nie mogą być skompresowane.

Cz. II. Materiały, które należy przygotować do wglądu podczas wizytacji, w tym dodatkowe wskazane przez zespół oceniający PKA, po zapoznaniu się zespołu z raportem samooceny

1. Wskazane przez zespół oceniający prace egzaminacyjne, pisemne prace etapowe, projekty zrealizowane przez studentów, prace artystyczne z zajęć kierunkowych(z ostatnich dwóch semestrów poprzedzających wizytację).
2. Struktura ocen z egzaminów/zaliczeń ze wskazanych przez zespół oceniający zajęć i sesji egzaminacyjnych (z ostatnich dwóch semestrów poprzedzających wizytację).
3. Dokumentacja dotycząca procesu dyplomowania absolwentów wskazanych przez zespół oceniający. Dokumentacja powinna uwzględniać pracę dyplomową, suplement do dyplomu, recenzje pracy dyplomowej, protokół egzaminu dyplomowego.
4. Dokumenty dotyczące organizacji, przebiegu i zaliczania praktyk zawodowych, jeśli praktyki zawodowe są uwzględnione w programie studiów na ocenianym kierunku.
5. Charakterystyka profilu działalności instytucji, z którymi jednostka współpracuje w realizacji programu studiów, a w szczególności tych, w których studenci odbywają praktyki zawodowe, jeśli praktyki zawodowe są uwzględnione w programie studiów na ocenianym kierunku (w formie elektronicznej).
6. Wykaz najważniejszych osiągnięć naukowych/artystycznych (publikacji, patentów, praw ochronnych, realizowanych projektów badawczych), których autorami/twórcami/realizatorami lub współautorami/współtwórcami/współrealizatorami są studenci ocenianego kierunku, a także zestawienie ich osiągnięć w krajowych i międzynarodowych programach stypendialnych, krajowych i międzynarodowych i konkursach/wystawach/festiwalach/zawodach sportowych z ostatnich 5 lat poprzedzających rok, w którym prowadzona jest wizytacja (w formie elektronicznej).
7. Informacja o zasadach rozwiązywania konfliktów, a także reagowania na przypadki zagrożenia lub naruszenia bezpieczeństwa, jak również wszelkich form dyskryminacji i przemocy wobec członków kadry prowadzącej kształcenie i studentów oraz sposobach pomocy jej ofiarom.
8. Informacja o ocenach/akredytacjach kierunku dokonanych przez instytucje zagraniczne lub inne instytucje krajowe oraz opis działań naprawczych i doskonalących podjętych w odpowiedzi na zalecenia tych instytucji (w formie elektronicznej).

Załącznik nr 2

do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Szczegółowe kryteria dokonywania oceny programowej

Profil ogólnoakademicki

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Standard jakości kształcenia 1.1

Koncepcja i cele kształcenia są zgodne ze strategią uczelni, mieszczą się w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany, są powiązane z działalnością naukową prowadzoną w uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach oraz zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy.

Standard jakości kształcenia 1.2

Efekty uczenia się są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz dyscypliną lub dyscyplinami, do których jest przyporządkowany kierunek, opisują, w sposób trafny, specyficzny, realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji, wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osiągane przez studentów, a także odpowiadają właściwemu poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz profilowi ogólnoakademickiemu.

Standard jakości kształcenia 1.2a

Efekty uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy, zawierają pełny zakres ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 1.2b

Efekty uczenia się w przypadku kierunków studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera zawierają pełny zakres efektów, umożliwiających uzyskanie kompetencji inżynierskich, zawartych w charakterystykach drugiego stopnia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 2153 i 2245).

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Standard jakości kształcenia 2.1

Treści programowe są zgodne z efektami uczenia się oraz uwzględniają w szczególności aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których jest przyporządkowany kierunek, jak również wyniki działalności naukowej uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach.

Standard jakości kształcenia 2.1a

Treści programowe w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy obejmują pełny zakres treści programowych zawartych

w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.2

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 2.2a

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.3

Metody kształcenia są zorientowane na studentów, motywują ich do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się oraz umożliwiają studentom osiągnięcie efektów uczenia się, w tym w szczególności umożliwiają przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Standard jakości kształcenia 2.4

Jeśli w programie studiów uwzględnione są praktyki zawodowe, ich program, organizacja i nadzór nad realizacją, dobór miejsc odbywania oraz środowisko, w którym mają miejsce, w tym infrastruktura, a także kompetencje opiekunów zapewniają prawidłową realizację praktyk oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w szczególności tych, które są związane z nabywaniem kompetencji badawczych.

Standard jakości kształcenia 2.4a

Program praktyk zawodowych, organizacja i nadzór nad ich realizacją, dobór miejsc odbywania oraz środowisko, w którym mają miejsce, w tym infrastruktura, a także kompetencje opiekunów, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.5

Organizacja procesu nauczania zapewnia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na nauczanie i uczenie się oraz weryfikację i ocenę efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 2.5a

Organizacja procesu nauczania i uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy jest zgodna z regułami i wymaganiami w zakresie sposobu organizacji kształcenia zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Standard jakości kształcenia 3.1

Stosowane są formalnie przyjęte i opublikowane, spójne i przejrzyste warunki przyjęcia kandydatów na studia, umożliwiające właściwy dobór kandydatów, zasady progresji studentów i zaliczania poszczególnych semestrów i lat studiów, w tym dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym, a także potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów.

Standard jakości kształcenia 3.2

System weryfikacji efektów uczenia się umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz rzetelną i wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, a stosowane metody weryfikacji i oceny są zorientowane na studenta, umożliwiają uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów uczenia się oraz motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, jak również pozwalają na sprawdzenie i ocenę wszystkich efektów uczenia się, w tym w szczególności przygotowania do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Standard jakości kształcenia 3.2a

Metody weryfikacji efektów uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy, są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 3.3

Prace etapowe i egzaminacyjne, projekty studenckie, dzienniki praktyk (o ile praktyki są uwzględnione w programie studiów), prace dyplomowe, studenckie osiągnięcia naukowe/artystyczne lub inne związane z kierunkiem studiów, jak również udokumentowana pozycja absolwentów na rynku pracy lub ich dalsza edukacja potwierdzają osiągnięcie efektów uczenia się.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Standard jakości kształcenia 4.1

Kompetencje i doświadczenie, kwalifikacje oraz liczba nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami zapewniają prawidłową realizację zajęć oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 4.1a

Kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 4.2

Polityka kadrowa zapewnia dobór nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia, oparty o transparentne zasady i umożliwiający prawidłową realizację zajęć, uwzględnia

systematyczną ocenę kadry prowadzącej kształcenie, przeprowadzaną z udziałem studentów, której wyniki są wykorzystywane w doskonaleniu kadry, a także stwarza warunki stymulujące kadrę do ustawicznego rozwoju.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Standard jakości kształcenia 5.1

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne oraz aparatura badawcza, a także infrastruktura innych podmiotów, w których odbywają się zajęcia są nowoczesne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności, jak również są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w sposób zapewniający tym osobom pełny udział w kształceniu i prowadzeniu działalności naukowej.

Standard jakości kształcenia 5.1a

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa uczelni, a także infrastruktura innych podmiotów, w których odbywają się zajęcia w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 5.2

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne oraz aparatura badawcza podlegają systematycznym przeglądom, w których uczestniczą studenci, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Standard jakości kształcenia 6.1

Prowadzona jest współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z pracodawcami, w konstruowaniu programu studiów, jego realizacji oraz doskonaleniu.

Standard jakości kształcenia 6.2

Relacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów i wpływ tego otoczenia na program i jego realizację podlegają systematycznym ocenom, z udziałem studentów, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Standard jakości kształcenia 7.1

Zostały stworzone warunki sprzyjające umiędzynarodowieniu kształcenia na kierunku, zgodnie z przyjętą koncepcją kształcenia, to jest nauczyciele akademiccy są przygotowani do nauczania, a studenci do uczenia się w językach obcych, wspierana jest międzynarodowa mobilność studentów

i nauczycieli akademickich, a także tworzona jest oferta kształcenia w językach obcych, co skutkuje systematycznym podnoszeniem stopnia umiędzynarodowienia i wymiany studentów i kadry.

Standard jakości kształcenia 7.2

Umiędzynarodowienie kształcenia podlega systematycznym ocenom, z udziałem studentów, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Standard jakości kształcenia 8.1

Wsparcie studentów w procesie uczenia się jest wszechstronne, przybiera różne formy, adekwatne do efektów uczenia się, uwzględnia zróżnicowane potrzeby studentów, sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i osiąganiu efektów uczenia się oraz w przygotowaniu do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności, motywuje studentów do osiągania bardzo dobrych wyników uczenia się, jak również zapewnia kompetentną pomoc pracowników administracyjnych w rozwiązywaniu spraw studenckich.

Standard jakości kształcenia 8.2

Wsparcie studentów w procesie uczenia się podlega systematycznym przeglądom, w których uczestniczą studenci, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiąganych rezultatach

Standard jakości kształcenia 9.1

Zapewniony jest publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie studiów i realizacji procesu nauczania i uczenia się na kierunku oraz o przyznawanych kwalifikacjach, warunkach przyjęcia na studia i możliwościach dalszego kształcenia, a także o zatrudnieniu absolwentów.

Standard jakości kształcenia 9.2

Zakres przedmiotowy i jakość informacji o studiach podlegają systematycznym ocenom, w których uczestniczą studenci i inni odbiorcy informacji, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Standard jakości kształcenia 10.1

Zostały formalnie przyjęte i są stosowane zasady projektowania, zatwierdzania i zmiany programu studiów oraz prowadzone są systematyczne oceny programu studiów oparte o wyniki analizy wiarygodnych danych i informacji, z udziałem interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów oraz zewnętrznych, mające na celu doskonalenie jakości kształcenia.

Standard jakości kształcenia 10.2

Jakość kształcenia na kierunku podlega cyklicznym zewnętrznym ocenom jakości kształcenia, których wyniki są publicznie dostępne i wykorzystywane w doskonaleniu jakości.

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH